



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



Melek CİNGÖZ

KAYSERİ YÖRESİ AĞITLARINDA SÖZ VARLIĞI İNCELEMESİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



Melek CİNGÖZ

KAYSERİ YÖRESİ AĞITLARINDA SÖZ VARLIĞI İNCELEMESİ

Danışman

Doç. Dr. Lazzat URAKOVA YANÇ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Melek CİNGÖZ'ün bu çalışması, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Melek ERDEM (İmza)

Üye (Danışman) : Doç. Dr. Lazzat URAKOVA YANÇ (İmza)

Üye : Doç. Dr. Enfel DOĞAN (İmza)

Tez Başlığı: Kayseri Yöresi Ağıtlarında Söz Varlığı İncelemesi

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 30/01/2023

Mezuniyet Tarihi :16/03/2023

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kayseri Yöresi Ağıtlarında Söz Varlığı İncelemesi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımca yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Melek CİNGÖZ



.../... / 2023

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Melek CİNGÖZ
Öğrenci Numarası	20185242038
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Lazzat URAKOVA YAŒ
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Kayseri Yöresi Ağıtlarında Söz Varlığı İncelemesi
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2020367236
Rapor Tarihi	22.02.2023
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %8 Alıntılar dahil: %10
<p>SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,</p> <p>Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 249 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır.</p> <p>Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:</p> <p>(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım.</p> <p>() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşılıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelerle sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.</p>	
<p>Gerekçe:</p>	
<p>Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.</p> <p style="text-align: right;">Danışman Öğretim Üyesi Doç. Dr. Lazzat URAKOVA YAŒ</p> <p style="text-align: center;">İmza</p>	

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
ÇEVİRİYAZI (TRANSCRIPTION) İŞARETLERİ	xi
ÖZET	xiii
SUMMARY	xiv
TEŞEKKÜR	xv
ÖNSÖZ	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA SAHASI VE GENEL KAVRAMLAR

1.1. Araştırma Sahası: Kayseri'nin Genel Durumu	3
1.2. Söz Varlığı	8
1.3. Ağıt	10
1.3.1. Ağıt Nedir ve Nasıl Ortaya Çıkmıştır?	10
1.3.2. Niçin Ağıt Söylenir?	12
1.3.3. Ağıtlarda Konu ve Türler	13
1.3.4. Ağıtların Özellikleri	14

İKİNCİ BÖLÜM

KAYSERİ YÖRESİ AĞITLARININ TEMATİK SÖZ VARLIĞI

2.1. Özel İsimler	16
2.1.1. Şahıs İsimleri	16
2.1.2. Ülke, Bölge, Dil ve Irk İsimleri	20
2.1.3. İl ve İlçe İsimleri	21
2.1.4. Köy, Kasaba ve Belde İsimleri	21
2.2. İnsan Çevresi ve Sosyal Hayatı ile İlgili İsimler	22
2.2.1. Aile ve Akrabalık İsimleri	22
2.2.2. Hayvan İsimleri	28
2.2.3. Sayı İsimleri	29
2.2.4. Ordu ve Askerlik ile İlgili İsimleri	32
2.2.5. Meslek ve Unvan İsimleri	33
2.2.6. Renk İsimleri	34
2.2.7. Zaman, Gün ve Mevsim İsimleri	35
2.2.8. Yiyecek ve İçecek İsimleri	37
2.2.9. Kılık-Kıyafet İsimleri	38
2.2.10. Tabiat Olayları ve Coğrafi Unsur İsimleri	39
2.2.11. Eşya İsimleri	41
2.2.12. Vücut, Beden ve Duyu Organlar ile İlgili İsimleri	43
2.2.13. Tarım ve Tarım Alet-Eşya İsimleri	47
2.2.14. Din ve Tasavvufla İlgili İsimler	48
2.2.15. Bitki, Çiçek ve Ağaçlar ile İlgili İsimler	51

2.2.16.	Gezegen İsimleri	52
2.2.17.	Ev ve Evin Bölümleri ile İlgili İsimler	52
2.2.18.	Mutfak Alet- Eşya İsimleri.....	53
2.2.19.	Yer- Yön İsimleri	53
2.2.20.	Lakap ile İlgili İsimleri.....	56
2.2.21.	Hastalık ve Salgın İsimleri	57
2.2.22.	Duygular ile İlgili İsimler.....	57
2.2.23.	Değerli Eşyalar ile İlgili İsimler.....	58
2.3.	Ağıtlardaki Özellikli Kelimelerin Sentaks, Semantik, Etimolojik ve Morfolojik Olarak İncelenmesi.....	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AĞITLARDA KELİME GRUPLARI

3.1.	Tamlama Grubu.....	67
3.1.1.	İsim Tamlaması	67
3.1.2.	Belirtili İsim Tamlaması.....	67
3.1.3.	Sıfat Tarafından Nitelendirilmiş Belirtili İsim Tamlaması	70
3.1.4.	Tamlayan ve Tamlanan Arasına Sıfat Girmiş Belirtili İsim Tamlaması.....	70
3.1.5.	Tamlayan ve Tamlanan Arasına Kelime Girmiş Belirtili İsim Tamlaması.....	70
3.1.6.	Zamirlerle Kurulan Belirtili İsim Tamlaması.....	70
3.1.7.	Belirtisiz İsim Tamlaması	73
3.2.	Sıfat Tamlaması.....	75
3.3.	Deyimler.....	80
3.4.	Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller.....	82
3.5.	İkilemeler	83
3.5.1.	Aynı Kelimenin Tekrarıyla Oluşan İkilemeler.....	83
3.5.2.	Biri Anamlı Biri Anlamsız Kelimelerle Oluşan İkilemeler	84
3.5.3.	Zıt Kelimelerin Tekrarıyla Oluşan İkilemeler.....	84
3.6.	Fiilimsiler	84
3.6.1.	Sıfat Fiil Grubu.....	84
3.6.2.	Zarf Fiil Grubu	85
3.6.3.	İsim Fiil Grubu	86
3.7.	Edat Grubu	87
3.8.	Bağlama Grubu	89
3.9.	Kuvvetlendirme Grubu.....	89

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK

4.1.	Derleme Sözlüğünde Olmayıp Kayseri Yöresinde Kullanılan Kelimeler.....	92
4.2.	Sözlüklerde Kullanılan Kelimeler	101
4.1.	Lehçelerde Kelime Karşılaştırması	137

BEŞİNCİ BÖLÜM

KAYSERİ YÖRESİNDE DERLENEN AĞITLAR

5.1.	Żalabacı'nın (Żara Żala-Şarıgamış) Ağıdı.....	143
5.2.	Araplarlı Şuya Düşen Ğızın Ağıdı	149

5.3.	‘Aşşık Ğara’ nın Ağdı	152
5.4.	Cıbrı Azğın’ın Dayısının Ağdı.....	153
5.5.	Dilcili Murtaza’nın Ağdı.....	153
5.6.	Dilcili Kemal Yıldırım’ın Eşine Söylediği Ağıt	156
5.7.	Doğuz Yavruya Ağıt	157
5.8.	Çalığ Haşan’ın Ağdı.....	158
5.9.	Murat Gençaslan’ın Ağdı	159
5.10.	‘Ömer Bèya’ nın Ağdı.....	162
5.11.	Hökeççe Bèya’ nın Ağdı	164
5.12.	Sindelli Mine’nin Oğluna Ağdı.....	165
5.13.	Eroğlu ‘Ali’ nin Ağdı	166
5.14.	Eşğıya Tarabulus’un Ağdı.....	169
5.15.	Döne Dezze’nin Ağdı.....	170
5.16.	Hağkı’nın Ağdı.....	171
5.17.	Haşan’ın Ağdı	172
5.18.	‘Ali Çavuş’un Ağdı	174
5.19.	Çördüklülü Çolah’ın Ağdı.....	175
5.20.	Mustafa Çavuş’un Ağdı	176
5.21.	Ziya’nın Ağdı	177
5.22.	Emiş’in Ağdı	178
5.23.	Hürü Melek’in Ağdı	179
5.24.	Ağıt 1	180
5.25.	Ağıt 2.....	181
5.26.	Ağıt 3.....	182
5.27.	Ağıt 4.....	183
5.28.	Ağıt 5.....	184
5.29.	Ağıt 6.....	185
5.30.	Ağıt 7.....	185
5.31.	Ağıt 8.....	186
5.32.	Ğavur ‘Ali’ nin Ağdı	188
5.33.	Şarızlı Hürü’nün Ağdı	190
5.34.	Şafiye Üzüm’ün Ağdı.....	192
5.35.	Hanife’nin Ağdı.....	194
5.36.	Mehmet Eroğlu’nun Ağdı	195
5.37.	Şabanlılı Ğence Yahılan Ağıt.....	197
5.38.	Halevikli Gençlerin Ağdı	199
5.39.	Ergen’in Ağdı.....	200
5.40.	Çoban Yusuf’un Ağdı	205
5.41.	Emiş’in Ağdı	205
5.42.	Muşa’nın Ağdı	207
5.43.	‘Ömer’in Ağdı	208
5.44.	Mor MemmeT’in Ağdı.....	209
5.45.	İki Ğardaşın Ağdı	211
5.46.	Deli EhmeT’in Oğlu Pirinç’in Ağdı.....	212
5.47.	Cinliyurtlu Ğencin Ağdı.....	213
5.48.	Deli ‘Ali’ nin Ğızının Ağdı	214
5.49.	Ğayseri’ye Ağıt	215

5.50. Ekine Yağılan Ağıt.....	216
5.51. Halıya Yağılan Ağıt	217
SONUÇ.....	220
KAYNAKÇA	222
EK 1: Kaynak Kişi Listesi	230
ÖZGEÇMİŞ.....	232

KISALTMALAR LİSTESİ

AD.	: Anadolu Türk Dialektleri
Age.	: Adı Geçen Eser
Agm.	: Adı Geçen Makale
Alt.	: Altayca
Ank.	: Ankara
Ar.	: Arapça
Asur.	: Asurca
Az. Tk.	: Azerbaycan Türkçesi
bk.	: Bakınız
C	: Cilt
Çağ.	: Çağatayca
Çek.	: Çekçe
çev.	: Çevirmen
ÇÜTAM	: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi
ÇTES	: Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü
DLT	: Divân'ı Lugât'it-Türk
DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Ed.	: Editör
ETk.	: Eski Türkçe
f.	: Fiil
Fa.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
Gag.	: Gagavuzca
Hakas.	: Hakasça
Hzl.	: Hazırlayan
is.	: İsim
K.K.	: Kaynak Kişi
KAzTat.	:Kazan Tatarcası
Kırg.	: Kırgızca
KırTat.	: Kırım Tatarcası
Kmk.	: Kumukça

Kzk.	: Kazakça
Mo.	: Moğolca
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
Osm.	: Osmanlıca
ör.	: Örnek
S	: Sayı
s.	: Sayfa
Sansk.	: Sanskritçe
STT	: Standart Türkiye Türkçesi
Şor.	: Şorca
TDAV	: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı
TDAY-B	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten
TDK	: Türk Dil Kurumu
TETTL	: Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Tuv.	: Tuvaca
Türkm.	: Türkmence
ULAKBİM	: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
vb.	: Ve benzeri
Yak.	: Yakutça
Yay.	: Yayınları
yy	: Yüzyıl

ÇEVİRİYAZI (TRANSCRIPTION) İŞARETLERİ

[á]: /a/-/e/ arası ünlü

[a]: /a/-/ı/ arası ünlü

[ā]: uzun olan /a/-/e/ arası ünlü

[ā]: uzun /a/

[ă]: kısa /a/

[â]: /a/-/o/ arası ünlü

[ä]: açık /e/

[é]: /e/-/i/ arası ünlü (kapalı e)

[ē]: uzun /e/

[è]: uzun olan /e/-/i/ arası ünlü

[í]: /ı/-/i/ arası ünlü

[i]: kısa /ı/

[ī]: uzun /ı/

[î]: /i/-/ü/ arası ünlü

[i]: kısa /i/

[ī]: uzun /i/

[ó]: /o/-/ö/ arası ünlü

[ō]: uzun /o/

[ó]: /o/-/u/ arası ünlü

[ō]: uzun /ö/

[ö]: /ü/-/ö/ arası ünlü

[ú]: /u/-/ü/ arası ünlü

[ū]: uzun /u/

[ů]: kısa /u/

[ū]: uzun /ü/

[ů]: kısa /ü/

[K]: /ç/-/j/ arası ünsüz

[N]: boğumlama noktası öne kaymış /d/

[F]: /f/-/v/ arası ünsüz

[ğ]: arka damak /g/'si

[g]: orta damak /g/'si

[h]: sızıcı /h/

[ħ]: nefesli /h/

[K]: /k/-/g/ arası ünsüz

[K̟]: /k̟/-/ğ/ arası ünsüz

[k]: arka damak /k/'si

[k̟]: orta damak /k/'si

[k̟̰]: boğumlama noktası öne kaymış /k/

[l̟]: zayıf boğumlmalı /l/

[ŋ]: geniz-damak-diş /n/'si (nazal)

[P]: /p/-/b/ arası ünsüz

[S]: /s/-/z/ arası ünsüz

[t̟]: boğumlama noktası öne kaymış /t/

[T]: /t/-/d/ arası ünsüz

[v]: damak-dudak /v/'si

[v̟]: zayıf boğumlmalı /v/

˘:ayın işareti

˙:hemze işareti

ÖZET

Yapılan bu çalışma Kayseri yöresi ağızlarında var olan bir söz varlığı çalışmasıdır. Geçmişten günümüze sözlü kültür mirası olarak aktarılan ağıtlar paha biçilemez bir kaynak niteliği taşımaktadır. Sözlü kültür ürünleri içerisinde ezgili bir tür olan ağıtların; zihinde kalması ve aktarılması, kişilerin yaşamış oldukları olaylar üzerinden empati yapmaları ve o duyguyu hissetmelerini sağlamaktadır.

Her bir ağıt içerisinde bir hikâye taşımaktadır. Geçmiş ve geleceği anlatır. İnsanlar üzerinde derin izler bırakır ve etkisi uzun süre atlatılamaz.

Bu çalışma Kayseri ili ve ilçelerinde söz varlığı bakımından zengin olan ağıtların derlenmesi ve söz varlığı olarak incelenmesi üzerine yapılmıştır. Saha çalışması olan bu araştırmada görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilip ağız araştırmalarında kullanılan transkript ile yazıya geçirilmiştir.

Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Kayseri ili, ağıtlar ve söz varlığı hakkındaki verilen bilgi ile temel çerçeve oluşturulmaktadır. Çalışma sahasında derlenmiş olan ağıtların söz varlığı üzerine yapılan inceleme ikinci bölümde; kelime grupları ise üçüncü bölümde yer almaktadır. Dördüncü bölüm ise sözlük çalışmasına ayrılmıştır. Beşinci bölümde ise saha çalışmasında derlenmiş olan ağıtlar sunulmuştur.

Sözlük bölümünde madde başları “*” ile gösterilen kelimeler Derleme Sözlüğünde olmayıp ağızlarda hala etkisini gösteren sözcükleri işaret etmektedir.

Yapılan bu çalışmanın asıl amacı; Derleme Sözlüğüne katkıda bulunmaktır. Yöre halkı ağızlarında var olan sözcüklerin söz varlığı açısından zengin olduğunu bir kez daha gün yüzüne çıkarmaktır.

Anahtar Kelimeler:Ağıt, Söz Varlığı, Ölüm, Kayseri, Sözlü Kültür.

SUMMARY

ANALYSIS OF THE PRESENCE OF WORDS IN THE LAMENTATIONS OF THE KAYSERİ REGION

This study is a study of the vocabulary that exists in the mouths of the Kayseri region.

Lamentations, which have been transmitted from the past to the present as an oral cultural heritage, are an invaluable resource. Lamentations, which are a melodious genre among oral culture products, remain and transfer in the mind, allowing people to empathize with the events they have experienced and feel that emotion.

Each lament carries as a story within it. It tells about the past and the future. It leaves deep traces on people, and its effect cannot be overcome for a long time. This study was conducted on the compilation of lamentations that are rich in vocabulary in Kayseri province and districts and their analysis as vocabulary. In this research, which is a field study, the interview technique was used. The interviews were recorded with a voice recorder and it has been transcribed with the transcript used in oral research. This work consists of 5 parts. In the first part, the basic framework is formed with the information given about Kayseri province, lamentations and lyrics. The lamentations compiled in the second part have been transcribed and transferred. In the third section, a study was conducted on vocabulary, and in the fourth section, a dictionary was created. In the fifth section, word groups are given.

In the dictionary section, the words indicated by “*” are not in the Compilation Dictionary and indicate the words that still have an effect in the mouths.

The main purpose of this study is to contribute to the Compilation Dictionary. It is to bring to light once again that the words that exist in the mouths used by the local people are rich in vocabulary.

KEYWORD: Lament, Presence of words, Death, Kayseri, Oral Culture.

TEŞEKKÜR

İçinde bulunduğumuz bu hayat şartlarında bazı şeyler biz istemesek de kötü gidebilir. Önemli olan korkmadan sonunun iyi ya da kötü olacağını düşünmeden cesaret edip bu adımı atmaktır. Bu süreçte bana yardım eden, desteğini esirgemeyen hocam; Doç. Dr. Lazzat URAKOVA YANÇ'a teşekkür ederim.

Yapmış olduğum çalışma boyunca benimle köy köy gezen, her türlü destek ve imkânları sağlayan annem Emine; babam Hacı'ya teşekkür ederim.

Hayat bazen hiç ummadığın anda karşına bir mucize çıkartıverir. Tıpkı benim karşıma çıkan Çorumlular gibi. Her yükün altından birlikte kalktığımız, her taşın altına birlikte elimizi koyduğumuz her zaman yanımda olan ailem, arkadaşım, Fatoş ve Elif'e bu süreçte bana destek oldukları için teşekkür ederim.

Okumaktır bir insanın en güzel hayali. Bu hayalimi gerçekleştiren kazandığım her paranın kuruluşunda hakkı olan ablam Tülay'a teşekkür ederim.

ÖNSÖZ

Hayat boyunca kabullenmesi her ne kadar zor olsa da ölüm denilen bir gerçek vardır. Canlı veya cansız varlıkların evren üzerinde sürelerinin dolduğunu gösteren bu son aslında yeni bir hayatın başlangıcıdır.

Bireyler üzerinde derin izler bırakan olaylar dile getirildiğinde bir nebze de olsa acısı hafiflemektedir. Üzüntüler, acılar, isyan, keder, yaşanmışlıklar ve yaşanacaklar ağıt aracılığıyla dile getirilmektedir.

İçerisinde yaşanmışlıklar ve geçmişi barındıran bu ağıtlar; sözlü kültür geleneği içerisinde zengin bir kültürel miras niteliğindedir. Çalışmamızda bu kültürel miras, korunması ve geleceğe aktarılması için kayıt altına alınmıştır. Söz varlığı açısından oldukça kıymetli olan bu sözlü kültür ürünleri dil çalışmalarına önemli katkı sağlamaktadır. Yöre halkının kullanmış olduğu dil ile aktarılan bu malzemelerin yapılan çalışmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

ANTALYA/2022

Melek CİNGÖZ

GİRİŞ

Tarihteki ilk yerleşim yerlerinden biri olan Kültepe; asırlardır farklı beylik ve devletlerin yönetimi altında varlığını devam ettirmiştir. Anadolu topraklarında oldukça önemli bir konumda olan Kültepe; Kayseri sınırları içerisinde yer almaktadır. Geçmişten günümüze birçok etnik yapıyı içerisinde bulunduran Kayseri; kültür açısından oldukça çeşitlilik göstermektedir.

Muhafazakâr bir yapıya sahip olan halk; gelenek, görenek, örf, âdet vb. unsurlara sıkı sıkıya bağlı kalıp nesillerdir aktarımını sağlamıştır. Bu gelenek içerisinde unutulmaya en yakın olan şey ise sözlü kültür geleneği içerisinde yer alan ağıtlardır.

Ölüm, insanlar üzerinde derin izler bıraktığı için bir nevi dönüm noktası olmaktadır. Giden ve kalanlar için hayat yeniden başlamaktadır.

Sözlü kültür içerisinde yer alan ağıtlar üzerine yapılan bu çalışmanın asıl amacı, ağızlarda hâlâ varlığını devam ettiren Türkçe kelimeleri kayda geçirerek ağız çalışmalarına katkıda bulunmak ve bu kelimelerin Türk lehçelerindeki karşılığını tespit ederek araştırmacıları karşılaştırmalı çalışmalara sevk etmektir.

Yapılan bu çalışmada araştıma yöntemi olarak görüşme tekniği kullanılıp kaynak kişiler ile yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan bu malzemeler ağız araştırmalarında kullanılan transcription işaretleri ile yazıya aktarılmıştır. Tematik söz varlığı ve sözlük kısmında ise kelime fişlemesi ve seçmeci yöntem kullanılmıştır.

Derlenmiş olan ağıtlara satır numarası verilerek çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan söz varlığı kısmında örnekler üzerinde ağıtlar ve satır numaraları gösterilmiştir.

Dilbilimsel olarak oldukça zengin bir kaynak niteliği taşıyan bu malzemeler söz varlığı açısından ele alınıp incelenmiştir. Yapılan bu çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Kayseri ili, ağıtlar ve söz varlığı hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Kelime fişlemesi yöntemiyle ikinci bölümde söz varlığı; üçüncü bölümde kelime grupları üzerine bir çalışma yapılmıştır. Dördüncü bölümde sözlük kısmı oluşturulup; beşinci bölümde saha çalışması olan ağıtlar derlenerek ağız araştırmalarında kullanılan transkript ile yazıya aktarılmıştır.

Yapılan bu çalışmanın asıl önemi, geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapan ve köklü bir geçmişi olan Kayseri'nin bünyesinde muhafaza ettiği kıymetli malzemeleri koruma altına alarak unutulmasını önlemektir.

Araştırma kapsamında Kayseri ilinin Pınarbaşı ilçesine bağlı olan Kayabaşı (Aziziye-Sindel) köyü, Çördüklü köyü, Avşar Söğütlü köyü, Çaybaşı köyü, Çalıklar köyü, Aşağı Dileler köyü, Yukarı Dileler Köyü, Şabanlı köyü, Aslanbeyli köyü, Araplar köyü, Toybuk köyü Saçlı köyü, Esenköy, Ayvacık (Cabe) köyü; Bünyan ilçesine bağlı Asmakaya köyü, Emirören köyü, İğdecik köyü, Karadayı köyü, Köprübaşı köyü, Samağır köyü; Develi ilçesine bağlı Çataloluk köyü, Çomaklı köyü, İncesu köyü, Kale köyü; İncesu ilçesine bağlı Üçkuyu köyü; Kocasinan ilçesine bağlı Obrok köyü, Kaş köyü, Kalkancık Köyü; Sarioğlan ilçesine bağlı Karapınar köyü; Talas ilçesine bağlı Örencik köyü; Tomarza ilçesine bağlı llGüzelce Köyü, Culha köyü, Kızılören köyü, Karaören köylerinde saha çalışması yapıp materyaller toplanmıştır.

Yapılan bu çalışmada avantajlı olduğumuz konu ise bu kültür içerisinde yetişmiş olmamızdır. Görüşülen kaynak kişiler ile aynı coğrafyayı paylaşmış olduğumuz için iletişim konusunda herhangi bir zorluk yaşanmamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA SAHASI VE GENEL KAVRAMLAR

1.1. Araştırma Sahası: Kayseri'nin Genel Durumu

Anadolu'da ilk yerleşim yerlerinden biri olan Kültepe Höyüğü Kayseri'de yer almaktadır. Tarih boyunca Kalkolitik (Bakırtaş) Devrinden itibaren Asurlular, Hititler, Frigler ve Roma dönemi sonuna kadar en eski yerleşim yeri olan Kültepe Höyüğü; bütün bu uygarlıklardan bir parça bulunduran kültür merkezi konumundadır. Bilim, kültür, sanat, turizm vb. alanlarda merkez olan Kayseri; geçmişten günümüze kadar pek çok Anadolu uygarlıklarına ev sahipliği yapmıştır¹.

Erken Tunç Çağı devrinde Kaniş-Karum olarak bilinen bu yerleşim yeri Hititlerden önce yerli halk olan Hattiler tarafından kurulmuştur. Erciyes (Argaios) Dağının eteğinde yer alan bu yerleşim yeri Mazaka adını alarak kent haline gelmiştir. MÖ 5-6 yüzyılda Mazaka ilk olarak Medler ve Perslerin egemenliği altında varlığını devam ettirmiştir².

Mazaka şehri zamanla büyüyüp gelişerek Bağımsız Kapadokya Krallığı'nın başkenti olmuştur. MS 17. yy Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyeti altına giren bu şehir, Roma'nın bir eyaleti durumuna gelmiştir. Romalılar Mazaka şehrine, "İmparatorluğun Şehri" anlamına gelen Kaisarea adını vermişlerdir³.

Kaisarea kurulmaya başladığı dönemde iç kale ve dış kale olmak üzere iki yerleşim yerine ayrılmıştır. Erken dönem yapıtlarını içinde barındıran ve beş kapıdan oluşan iç kale halen varlığını korumaktadır. Ortaçağ yapıtlarını içine alan dış kale ise varlığını sürdürmemiş ve geriye hiçbir şey kalmamıştır⁴.

Mazaka adı zamanla Kaysariya şekline dönüşmüş ve böyle kullanılmaya devam edilmiştir. 1071 yılında Türklerin Anadolu'yu fethetmeye başlaması ile birlikte şehre Kayseriye adı verilmiştir⁵. Türklerin Anadolu'ya yerleşmesiyle birlikte kervansaray bakımından zengin bir konuma sahip olması ve ticaretin gelişmesiyle birlikte kısa sürede büyüyüp gelişen bir kent haline gelmiştir. Ticaret açısından önem kazanan bu şehir tarih boyunca farklı devletlerin hakimiyeti altına girmiştir. Danişmendliler, Selçuklu Devleti,

¹<http://www.kayseri.gov.tr> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

²<https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

³<https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

⁴<https://islamansiklopedisi.org.tr/> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

⁵<http://www.kayseri.gov.tr> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

Eretna Devleti, Dulkadiroğulları ve Osmanlı Devleti hakimiyeti sırasında pek çok eserler yaptırılmıştır. Kültür olarak zengin bir yapıya sahiptir⁶.

Kültür merkezi durumunda olan kentin yapıları arasında Camii Kebir, Güllük Camii, Güllük Hamamı, Hunat Hatun Külliyesi, Şifaiye-Gıyasiye Medresesi, Hacı Kılıç Külliyesi, Lala Muhlisiddin Camii, Sahabiye Medresesi, Seydi Burhanettin Türbesi, Çifte Medrese, Şah Cihan Hatun Kümbeti, Panaya Kilisesi, Kale Surları, Yonguç burçlar ve Gevher Nesibe Tıp Medresesi yer almaktadır⁷.

Kayseri İç Anadolu'nun güneyi ile Toros Dağlarının kesiştiği Orta Kızılırmak bölümünde yer almaktadır. Genel olarak bozkır iklimi hakimiyeti altındadır. Mevsimsel olarak yazları sıcak ve kurak; kışları ise karlı ve soğuk geçmektedir⁸.

Kayseri ili yarı kurak bir iklim özelliğine sahip olduğu için genellikle toprak yapısı tarıma elverişlidir. Ağırlıklı olarak yetişen arpa, buğday, mısır, nohut, mercimek, şeker pancarı, bakliyat grubu, patates gibi çok fazla su istemeyen tarım ürünleri yetişmektedir.

Coğrafi açıdan ili önemli kılan bir diğer etken ise 3916 metre yüksekliğe sahip olan Erciyes Dağı'nın varlığıdır. Volkanik olan bu dağ turizm açısından şehre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Step iklim özelliğine sahip olan bu ilde orman yok denecek kadar azdır. Toros Dağlarının güney yamaçlarında köknar, ladin, kızılçam az da olsa yer almaktadır⁹.

İç Anadolu'nun Ankara ve Konya'dan sonra üçüncü büyük şehri olan Kayseri maden rezervi açısından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Maden ve yeraltı kaynakları arasında asbest, altın, bakır, fosfat, jisp, kurşun, çinko, demir, kaolin, krom, diyatomit, manganez, kum, çakıl, tuğla, kiremit, mermer ve turba gibi maden kaynakları sayılabilir¹⁰.

Geniş bir coğrafya üzerinde yer alan bu kentin ovaları, platolar da önemli bir yere sahiptir. Kayseri Ovası, Develi Ovası ve Sarıoğlan Ovası hayvancılık için önemli mesire alanlarını oluşturmaktadır¹¹.

Volkanik Erciyes Dağı etrafında oluşan Uzunyayla, Haymana, Bozok, Obruk, Yazılıkaya ve Cihanbeyli platoları tarım için oldukça zengin bir toprağa sahiptir.

Geçmişten günümüze önemli bir konumda yer alan Kayseri'nin tam anlamıyla gelişiminin hızlanması Millî Mücadele yıllarında olmuştur. O dönemlerde meclisin Kayseri'ye taşınma fikri il etrafında bir hareketlilik başlatmıştır. Sanayi açısında Uçak

⁶<https://islamansiklopedisi.org.tr/> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

⁷<https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

⁸<https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

⁹<https://kayseri.csb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

¹⁰<https://kayseri.csb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

¹¹<https://kayseri.csb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

Fabrikası'nın kurulması, demiryolu ulaşımının açılması statü olarak şehrin il konumuna gelmesini ve etrafındaki bulunan illerden göç almasını daha da hızlandırmıştır. Hızlı bir şekilde göç alan ilin nüfusu 1935 yılında 50.000 olmuştur¹².

Nüfus artışı sonucunda köy ve ilçe sayıları giderek değişiklik göstermeye başlamıştır. 1950 yılında nüfus sayısı 65.488 kişiye çıkmıştır. Zamanla sanayi için kurulan fabrikaların işçi göçü alması yerleşim ve nüfus üzerinde her geçen yıl artış sağlamıştır. 1960 yılında 100.000, 1970 yılında 200.000, 1980 de 300.000 geçen şehir 11 Aralık 1988 yılında 3508 sayılı kanunla büyükşehir statüsünü almıştır. Merkez ilçeleri olan Melikgazi ve Kocasinan etrafında oluşan il toplam 16 ilçe (Akkışla, Develi, Felahiye, Pınarbaşı{Aziziye}, Hacılar, İncesu, Kocasinan, Bünyan, Melikgazi, Özvatan, Sarıoğlan, Sarız, Talas, Tomarza, Yahyalı ve Yeşilhisar)'ye sahiptir¹³.

2021 yılı nüfus verilerine göre Kayseri'de 1.434.357 kişi yaşamaktadır¹⁴.

Anadolu coğrafyasında halk yaşam standartlarını yükseltmek için eğitime her zaman farklı bir pencereden bakmıştır. Geçmişten günümüze halkın refah düzeyini artırmak için eğitim her zaman ön planda olmuştur.

Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Kayseri eğitim açısından oldukça zengin bir şehirdir. İçerisinde var olan etnik yapıdan dolayı farklı dinlerin eğitim anlayışını gösteren okullar bulunmaktadır.

Osmanlı döneminde sıbyan mektebi, medrese, ibtidai, rüştiye ve idadiler açılmıştır. Ayrıca içerisinde gayrimüslim ve yabancı kökenli olan kişilerin eğitimi için yabancı okullar yer almaktadır¹⁵.

Osmanlı döneminde eğitim veren belli başlı kurumlar arasından şu isimler gösterilebilir: Sıbyan Mektepleri; Lala Paşa Mektebi, Hunat Mahallesi Mektebi, Kalenderhane Şeyh Bölgesi İslam Mektebin Mahallesi, İslam Mektebi, Şeyh Taceddin Mahallesi İslam Mektebi; Gevher Nesibe Daru'ş-Şifası ve Medresesi, Hacı İbrahim Medresesi, Hacı Kılıç Medresesi, Hunat Hatun Medresesi, Lala Paşa Medresesi, Melikgazi Medresesi; Develi İbtidai ve Rüştiye Mektebi, Aziziye İbtidai ve Rüştiye Mektebi, Sarız İbtidaimektebi¹⁶; Fransız-Ermeni Okulu, Ermeni- Amerikan Okulu, Yahudi Okulu, Rus Okulu, İtalyan Okulu, İngiliz Okulu¹⁷.

¹²<https://islamansiklopedisi.org.tr/> (Erişim Tarihi: 20.08.20202)

¹³<https://islamansiklopedisi.org.tr/> (Erişim Tarihi: 20.08.20202)ll

¹⁴<http://www.kayseri.gov.tr/>(Erişim Tarihi: 20.08.20202)

¹⁵ Göksu, 2017: 15.

¹⁶ Altı ve Kartal, 2021: 89-118.

¹⁷ Göksu, 2017: 32.

Tarihte ilk yerleşim yerlerinden biri olan Kayseri, pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Asurlular, Hititler, Frigler ve Romalılar döneminde önemli bir ticaret merkezi durumuna gelmiştir.

Türklerin Anadolu'yu fethetmesi ile birçok beylik ve devletin yönetimi altında bulunmuştur. Selçuklu Devleti, Eratna Beyliği, Dulkadiroğulları, Kadı Burhanettin, Karamanoğulları ve Osmanlı Devleti'nin yönetimi altında varlığını sürdürmüştür¹⁸.

Kayseri ili yaşamış olduğu bu devletlerin döneminde tam bir kültür ve sanat müzesi dönemi geçirmiştir. Yönetim olarak bağlı olduğu beylik ya da devlet döneminde önemli sanat eserleri icra edilmiştir. Kayseri'nin her bir köşesi açık bir tarihi müze özelliğindedir.

Ermeni ve Rum halkının çoğunlukta olduğu kent Anadolu'nun Türkleşmesi ile bu özelliğini hızlı bir şekilde kaybetmeye başladı. Han, hamam, camii, medrese vb gibi yapıların artması ile şehir Türk kimliği kazanmıştır¹⁹.

Kısa zaman içerisinde gelişip büyüyen kent farklı milletlerin egemenliğine girdikten sonra Cumhuriyet döneminde 1924 anayasası ile il olmuştur²⁰.

1924 Anayasası ile il statüsü kazanan Kayseri'ye ilk uçak fabrikasının kurulması, bez fabrikasının kurulması ve demiryolu bağlantısının açılması ile şehirde hızlı bir sanayileşme başlamıştır²¹. Bunun sonucunda şehir çok fazla işçi göçü almaya ve nüfus olarak artmıştır. Fabrikalar ile büyüyen şehir kısa zaman içerisinde tam bir sanayi şehrine dönüşmüştür.

Şehir merkezinde gelişme olduğu gibi ilçelerinde de fabrikalar kurulmaya başlamıştır. Yüz ölçümü olarak iç Anadolu'da büyük bir alana sahip olan bu kentin hemen her ilçesinde fabrikalar kurulmuştur.

Pınarbaşı (Aziziye)'de Zerrin Un Fabrikası, Develi'de Saray Halı Tekstil, Tomarza'da Tomarza Un Fabrikası, Bünyan'da Sümerbank Battaniye Fabrikası, Kayseri Şeker Fabrikası, İplik ve Dokuma Fabrikası, Hacılar Elektrik ve Haşçelik Kablo gibi fabrikalar kurulan büyük işletmeler arasında yer almaktadır. Kurulan bu fabrikaların yanında cam sanayi, plastik, PVC kaplama, ısıtma araç ve gereçleri, alüminyum, mermer, boru, otomotiv, kağıt, çelik ve gıda üzerine de gelişme göstermiştir²². Fabrikalar ilçelerde ve merkezlerde ekonomiye katkı sağlarken; kırsal kesimlerde ise tarım ve hayvancılık ön plana çıkmaktadır.

Kayseri tarımda arpa, buğday, çavdar, mısır, bakliyat ve patates; hayvancılıkta ise et ve süt ürünleri açısından zengindir. Avcılık kültüründen gelen yapı gereği et ürünlerine

¹⁸<http://www.kayseri.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.08.2022)

¹⁹<https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.08.2022)

²⁰<http://www.kayseri.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.08.2022)

²¹<http://www.kayseri.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.08.2022)

²²<https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

fazlaca rağbet gösterilmektedir. Bundan dolayı kaliteli et ve et ürünleri fabrikasına fazlaca rastlanır.

Şehir için önemli bir ekonomik kaynak ise dokumacılıktır. Her ne kadar fabrikalarda halı ve kilimler dokunsa da değerli ve pahalı olan el dokuması kilim ve halılardır. Genel olarak kırsal kesimlerde dokumacılık yaygındır. Turizm açısından oldukça kıymetli olan bu el dokuması halı ve kilimler yurt dışına gönderilmektedir.

Kent merkezinde ve ilçelerinde kültür balıkçılığı da önemli bir geçim kaynağıdır. Genel olarak alabalık yetiştirilmektedir.

Maden rezervi olarak zengin bir yapıya sahiptir. Çeşitli yer altı madenleri ve kaynakları bulunmaktadır. Bakır, kurşun, demir, krom, linyit, mermer, alüminyum, fosfat gibi çok sayıda maden çıkarılmaktadır.

Türklerin tarih sahnesine çıktığı andan itibaren Kayseri kenti birçok beyliğe ve devlete bağlı kalarak varlığını sürdürmüştür. Medeniyetlerin beşiği olan Anadolu etnik yapı olarak oldukça çeşitli bir yelpazeye sahiptir.

Selçuklu Devleti'nin hüküm sürdüğü zamanlarda Ermeniler ve Rum halkı bir arada yaşamaktaydı. İslam kültürünün yayılması ile bu milletler sınır boylarına yerleştirilmeye başlandı.

Anadolu coğrafyasında kültür ve medeniyet açısından Oğuz boyunun etkisi yıllarca süregelmiştir. Yirmi dört Oğuz boyundan biri olan Avşarlar; İç Anadolu bölgesinde oldukça fazla bir nüfusa sahiptir.

Kayseri kenti etnik köken açısından birçok millete ev sahipliği yapmaktadır. Varsak Türkleri, Halaç Türkleri, Aleviler, Horasan ve Oltu Göçmenleri, Bulgaristan Göçmenleri, Yörükler, Ahıska Türkleri, Çerkezler ve Tahtacılar gibi çeşitli milleti bir arada bulundurmaktadır²³.

Şehre genel bir bakış açısı ile yaklaşıldığı zaman Avşarlar ve Çerkezler nüfus olarak çoğunluktadır. Ama Çerkezler de Avşarlar kadar çok değillerdir.

Çerkez nüfusunun toplandığı ve yaşamlarını sürdürdü yer ağırlıklı olarak Pınarbaşı (Aziziye) ilçesi ve çevresidir.

Sarız ilçesi etnik yapı olarak oldukça zengindir. Erzurum Karayazı'dan göç edip birkaç köy halinde yaşamlarını sürdüren Sünni kürt köyü vardır. Bunun yanında Sinemelli ve Koçgiri aşiretine mensup alevi köyleri de yer almaktadır²⁴.

Sarız ilçesine bağlı Karakoyunlu köyü ise Çerkezlerin Pınarbaşı dışında yaşadıkları nadir olan yerlerden bir tanesidir.

²³<https://www.etnikce.com/-https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

²⁴<https://www.etnikce.com/>(Erişim Tarihi: 05.01.2022)

Bünyan ilçesine bağlı Samağır köyü ve Pınarbaşı ilçesine bağlı Çaybaşı köyü ise Muhacirlerin çoğunlukta olduğu yerlerdir.

Develi ilçesinde Türkmen Türkleri; Yahyalı ilçesinde ise Varsak Türkleri yaşamlarını sürdürmektedirler.

1.2. Söz Varlığı

Geçmişten günümüze varlığını her daim sürdüren dil; insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir unsurdur²⁵. Toplum içerisinde insanlar; iletişim kurmak, duygu ve düşüncelerini aktarmak, bir konu hakkındaki fikirlerini ve görüşlerini beyan etmek için dili kullanmaktadır.

Dil; “kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir²⁶”.

“Dil canlı bir varlıktır²⁷”. İçinde yaşadığı toplumun zaman zaman değişme ve gelişme göstermesiyle birlikte dilde farklılaşarak bir gelişme evresi içerisine girer. Bu gelişim süreci içerisinde değişme her ne kadar yavaş olsa da aradan geçen belli bir zaman diliminden sonra incelemeler ve araştırmaların ışığı ile daha net bir gözlem ortaya çıkmaktadır.

Dil, gizli bir antlaşma sistemi üzerine kurulmuştur²⁸. İnsanoğlu hayatta kalabilmek için farkında olmadan kelime dünyasının içerisine girip bu antlaşmayı kabul etmektedir.

Varlığını idame ettirmek için kara paçası üzerinde yaşayan bir milleti, ulus olarak nitelendirebilmek için olmazsa olmazlardan biri de dildir. Dil: ‘bir ulusun kültürünün aynasıdır²⁹’.

Bir toplum ne kadar çok gelişme gösterirse yaşattığı dil de o kadar çok gelişir ve değişir. Bu değişimle birlikte sözcükler de farklı anlamlar ve yapılar kazanmaya başlar. Yapıların ortaya çıkması ile birlikte toplumun leksikolojisi ve söz varlığı gelişim gösterip gün yüzüne çıkar.

Köklü bir geçmişi olan ve büyük bir coğrafyada varlığını sürdüren Türkçe; eski ve yeni bilgiler doğrultusunda leksikolojisini ve buna bağlı olarak söz varlığını oluşturarak, toplumun yaşamış olduğu evreleri göstermektedir³⁰.

²⁵ Ergin, 2013: 3.

²⁶ Ergin, 2013: 3.

²⁷ Ergin, 2013: 4.

²⁸ Ergin, 2013: 4.

²⁹ Aksan, 2015: 13.

³⁰ Karaağaç, 2009: 13-14.

Türkçenin kullanılmaya başladığı dönemden itibaren söz varlığı; yaşadığı toplum içerisinde ve geniş bir coğrafyada varlığını göstermiştir. Türkçenin yaşadığı geniş coğrafyada var olan söz varlığı olduğu gibi dar kesimlerde olan yöre halkının kullandığı dil; dilbilimsel olarak söz varlığı açısından zengin bir malzemeye sahiptir.

Söz varlığı üzerine yapılmış ilk çalışma olarak değerlendirebileceğimiz eser Kâşgarlı Mahmud'un (1074) kaleme aldığı *Dîvânu Lugâti't-Türk'tür*. Her yönüyle ilklerin kitabı olan bu kıymetli eser Türk Dilinin Arapçadan üstün olduğunu göstermek için yazılmıştır. Harezm sahasında ise Zemaşerî'nin (1128-1144) kaleme aldığı *Mukaddimetü'l-Edeb*, *Dîvânu Lugâti't-Türk'ten* sonra kelime açısından en zengin olan sözlüktür. Kuzey Kıpçak Sahasında *Codex Cumanicus*; Memlük sahasında *Kitâbü'l-İdrâk li Lisâni'l-Etrâk*, *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lügati't-Türkiye* (Ar.-TR), *Ed- Dürretü'l-Mudiyye fi'l-Lügati't-Türkiye* (Ar.-TR), *İbn-i Mühenna Lügati* (Ar.-TR-Mğl.); Çağatay sahasında *Ali Şir Nevâyi'nin Muhâkemetü'l-Lugateyn* sözlüklere örnek olarak verilebilir. Bu dönemde kaleme alınmış olan diğer sözlükler ise; *Abuşka Lügati* (*Lugat-ı Nevaî*), *Seglâh Lügati* (Çğt.-Fr.), *Fethali Kaçar Lügati* (Fr.-TR), *Lugat-i Çağatay ve Türkî-i Osmanî* (Çğt. Osm.), *El Tamga-yı Nâsırî* (Fr.-TR)³¹ söz varlığı açısından önemli kaynak özelliği taşımaktadır.

Türk Dili üzerine en kapsamlı yapılan çalışma ise 1700 civarı eserin karşılaştırılmasıyla meydana gelen Yaşar Çağbayır tarafından kaleme alınan *Ötüken Türkçe Sözlüktür*³².

Kent yaşamında sözlü ve yazılı kültür gelenekleri yavaş yavaş yok olmaya başlasa da kırsal kesimlerde bu özellik hâlâ canlılığını korumaktadır. Yöre halkının kullanmış olduğu dil söz varlığı açısından oldukça zengindir. İçerisinde Eski Türkçeye dair kelimeler yer almaktadır.

Toplum kültürünü yansıtan ve nesilden nesile aktarılan sözlü kültür unsurları dil açısından bir hazine özelliği taşımaktadır. Yöre halkının kültürünü, yaşamışlıklarını, örfünü, âdetini, gelenek ve göreneklerini anlatan kültürel miras olarak değerlendirebileceğimiz ağıtlar söz varlığı açısından kıymetli malzemeleri içerisinde barındırmaktadır.

Günümüzde TDK'nın yayımlamış olduğu 6 ciltlik *Derleme Sözlüğü* söz varlığı açısından yol gösterici bir özelliğe sahiptir.

³¹ Ercilasun, 2015: 369, 382-390, 408, 424-425.

³² Çağbayır, 2007: 1.

1.3. Ağıt

1.3.1. Ağıt Nedir ve Nasıl Ortaya Çıkmiştır?

İnsanoğlunun yaratılışından itibaren yaşam ne kadar gerçek bir olaysa ölüm de yaşam kadar su götürmez bir gerçeklik taşımaktadır. Ölüm; ademoğlunun yaratıldığı andan itibaren insanlar üzerinde derin izler bırakmaya başlamıştır. Sözlü kültür geleneği içerisinde edebî bir tür olarak ortaya çıkan ağıt, Türk boylarının hakimiyet dönemlerinden başlayarak köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Ağıt; yaşanmış bir olay sonucunda, ölüm, canlı veya cansız bir varlığı kaybetme neticesinde insanlar ve toplum üzerinde derin etkiler yaratan; ölen kişinin ya da kaybolan nesnenin geride bıraktığı güzel şeyler ve yaşadığı yoğun duyguları, düşünceleri, içinde bulunduğu durumu doğaçlama ve ezgili bir biçimde icra etme eylemidir³³.

şükrü Elçin ağıdı şu şekilde açıklamıştır: “İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı cansız bir varlığı kaybetme, üzüntü, telaş, korku ve heyecan anındaki feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini, şikayetlerini düzenli düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türkülere Batı Türkçesinde umumiyetle ağıt adı verilir³⁴”.

Geçmişten günümüze süregelen ağıt köklü bir geleneğe sahiptir. Ağıtın çok eski dönemlere kadar götürülmesinden dolayı ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı hakkında net bilgiler söylemek pek mümkün değildir. Sümerler döneminde ağıt söyleyen toplulukların var olduğu bilinmektedir ancak bu ağıt metinleri günümüzde yoktur³⁵.

MÖ 119 yılında Hun Türklerine ait bir ağıt metni Çin yıllıklarına kaydedilmiştir. Hun Türklerine ait olan Ordus’un kuzeyindeki toprak parçalarını kaybetmeleri üzerine şu sözleri söylemişlerdir:

Yen-çi-şan dağını kaybettik.
Kadınlarımızın güzelliğini elimizden aldılar,
Si-lan-şan yaylalarını kaybettik.
Hayvanlarımız çoğaltacak vesaiti elimizden aldılar³⁶.

Ağıt örneği sayabileceğimiz bu dörtlük yazışmalarında bir türkü örneği olarak bahsedilmektedir.

Köktürk dönemi kağanlı yazıtlarında ise ağıtlar ve yuğ törenlerine dair tespit edilen bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Kergek bolmuş yogçı sıgıtçı öñrekü ün tugsıkda bükli çöllüg el tabgaç tüpüt apar purum kırkız üç kuurıkan otuz tatar kıtan tatabı bunca bodun kelipen sıgtamış yoglamış antag külüg kagan ermiş anta kirse inisi kagan

³³Yüce, 2017: 159.

³⁴Yücel, 2017: 160.

³⁵Görkem,2001: 11.

³⁶Atsız,Turuz, 35.

“vefat etmişler. (Cenaze törenlerine) yasçı (ve) ağlayıcı (olarak) doğuda gün oğusunda Bükli Çöl Halkı, Çinliler, Tibetliler, Avarlar, Bizanslılar, Kırgızlar, Üç Kurukanlar, Otuz Tatarlar, Kıtaylar, Tatabılar... bunca halk gelerek ağlamışlar, yas tutmuşlar. (Onlar) onca ünlü hükümdarlar imiş. Ondan sonra erkek kardeşi hükümdar³⁷”.

Bodun adak kamşattı yablak boltaçı erti oza kelmiş süsin kül tigin agıtıp tonra bir uguş alpogu on erig tonja tigin yogınta eğirip ölürtümüz bişinç ezgenti kadizde oguz birle sünüşdümüz kül tigin
 “halkının ayağı sendeledi. Perişan olacak idi. Süratle gelen (düşman) ordusunu Kül Tigin dağıtıp Tongralardan bir grup yiğit on eri Tongra Tigin’in cenaze töreninde kuşatarak öldürdük. Beşinci olarak Kadız’da Oğuzlarla savaştık. Kül Tigin”

Kül tigin yok erser koop ölteçi ertigiz inim kül tigin kergek boltı özüm sakıntım körür közüm körmez teg bilir biligim bilmez teg boltı özüm sakıntım öd tenrı aysar kişi ogı koop ölgeli töremiş
 “Kül Tigin yok olsa (idi) hep ölecek idiniz. Kardeşim Kül Tigin vefat etti. Kendim yas tuttum. Gören gözlerim görmez gibi, eren aklım ermez gibi oldu. Kendim düşünceye daldım. Zaman Tanrısı buyurunca insan oğlu hep ölümlü yaratılmış.”

Ança sakıntım közde yaş kesler tida könjülte sıgıt kesler yanturu sakıntım katıgdi sakıntım eki şad ulayu iniygünüm oğlanım beglerim bodunum közi kaşı yablak boltaçı tip sakıntım yogçı sıgıtçı kıtan tatabı bodun başlayu
 yas tuttum. Çok yas tuttum. İki Şad başta olmak üzere kardeşlerimin, oğullarımın, beylerimin (ve) halkımın gözleri kaşları berbat olacak deyip düşündüm. Yasçı (ve) ağlayıcı (olarak) Kıtay (ve) Tatabı halkları (temsilcilerinin) başında³⁸”.

Kültigin kooñ yılka yiti yegirmike uçdı tokuzunç ay yeti otuzka yog ertürtümüz barkin bedizin bitig taşın biçin yılka yitiñ ay yiti otuzka koop alkdımız kül tigin özi kırk artuki yiti yaşña bölü taş bark itgüçig bunca bedizçig tuygun elteber kelürti
 “Kül Tigin koyun yılında, on yedi(nci gün)de vefat etti. Dokuzuncu ay(ın) yirmi yedi(sin)de yas töreni(ni) tamamladık. Türbesini, resimlerini-heykellerini (ve) kitabe taşını Maymun yılında, yedinci ay(ın) yirmi yedi(in)de hep bitirdik. Kül Tigin kendisi(?) kırk yedi yaşında(?) idi. Taş (türbe ustalarını), bunca ressam (ve) heykeltıraşı Tuygun Elteber getirdi³⁹”.

Yogçı sıgıtçı öñre kün tugsıkdakı bükli çöllüg il tabgaç tüpüt apar purum kırkız üç kuurıkan otuz tatar kıtan tatabı bunca bodun kelipen sıgtamış yoglamış antag külüg kagan ermiş anta kisre inisi kagan bolmuş erinç oğlıtı kagan bolmuş erinç anta kisre inisi eçisin teg
 “(Cenaze törenlerine) yasçı(ve) ağlayıcı (olarak) doğuda gün doğusunda Bükli Çöl halkı, Çinliler, Tibetliler, Avarlar, Bizanslar, Kırgızlar, Üç Kurıkanlar, Otuz Tatarlar, Kıtaylar, Tatabılar... bunca halk

³⁷ Tekin, 2018: 24-25.

³⁸ Tekin, 2008: 36-39.

³⁹ Tekin, 2008: 40-41.

gelerek ağlamışlar, yas tutmuşlar. (Onlar) onca ünlü hakanlar imiş. Ondan sonra kardeşleri hakan olmuşlar şüphesiz, oğulları hakan olmuşlar şüphesiz. Ondan (sonra kardeşleri ağabeyleri gibi)⁴⁰

Bunça kazanıp kaşım kagan it yıl onunç ay altı otuzka uça bardı lazgin yıl bişinç ay yiti otuzka yog ertürtüm bukug totok

“Bu kadar (çok) kazanıp babam Hakan köpek yılının onuncu ayının yirmi altısında vefat etti. Domuz yılının beşinci ayın yirmi yedisinde cenaze (törenini) tamamladım. Bukug Totok.....

Kaşı lisün tay seşün başadu biş yüz eren ketli kookılık ö[.....] altun kümüş kergeksiz kelürti yog yıparig kelürüp tike birti çıntan ıgaç kelürüp öz yar[.....]

“babası(?) LisünTy-Sengün kumandasında beş yüz kişi geldi. Kokuluk..... Altın (ve) gümüş bol miktarda getirdi. Cenaze mumları getirip dikiverdiler. Sandal ağacı getirip.....”

Bunça bodun saçın kuulkakin bıçdı edgü özlük atın kara kişin kök teyeşin sansız kelürüp koop koottı

“Bunca halk (cenaze töreninde) saçlarını kulaklarını kesti. Cins has atlarını, kara samurlarını, gök sincaplarını sayısız(miktarda) getirip (hediye olarak) hep bıraktılar⁴¹”.

Toplum ve insan üzerinde bu kadar etkili olan ağdın edebiyatla olan ilişkisi hiçbir zaman yadsınamaz bir gerçektir. Ölüm şiirleri ya da ölüm türküsü diye adlandırılan ağıtlar ezgili ve doğaçlama olarak söylenir. Ritmik ve ezgili yapısı nedeniyle diğer türlerle karışabilmektedir. Bu nedenle toplum içerisinde türü ağıt olduğu halde türkü (Hey On Beşli, Yemen Türküsü, Çanakkale Türküsü, Sarıkamış, Genç Osman, Kozanoğlu, Uyan Sunam⁴²), ninni ve efsane (Çorum-İskilip’in Kırk Kız efsanesi) olarak bilinen örnekler ortaya çıkmıştır⁴³.

Geçmişten günümüze varlığını devam ettiren ağıtların her birinin birer hikâyesi vardır.

1.3.2. Niçin Ağıt Söylenir?

Ağıt yakma ritüeli çağlar boyunca devam eden bir gelenektir. Ağıt yakma eylemini yapan kişi ya da kişiler genellikle akrabalar arasında yaşlı olan kadınlardır. Çok nadir olarak genç ya da erkekler tarafından yakılan ağıtlar da vardır. Zaman içerisinde ağıt yakma eylemini meslek edinmiş “ağıtçı” olarak adlandırılan kişiler bulunmaktadır.

Ağıt söyleme ise ölen kişi ardından duyulan acıyı hafifletmek için doğaçlama olarak söylenen sözlerdir⁴⁴. Ağıt yakma acıdan dolayı insanların yüreğindeki feryat figanları en saf haliyle dile getirmeleridir. Bu ritüelde ölen kişinin genellikle iyi yönleri ele alınır ve ona bir

⁴⁰Tekin, 2008: 50-51.

⁴¹Tekin, 2008 : 68-69.

⁴²Esen, 1982: 41.

⁴³Görkem, 2001: 26-33.

⁴⁴Kemal, 1996: 19.

övgü vardır. Türkülü şiirler olarak adlandırılan ağıtlar; ölen kişinin geçmişten günümüze kadar yaşamış olduğu bütün güzellikleri ve hayatı boyunca yaşamış olduğu zorlukları gerçekliğini bozmadan ve belli bir sırayı takip ederek dile getirir.

Ağıt yakma sadece ölen bir kişi için değil, kaybolan bir nesne, doğal afet, zaman, mevsim, sıra özlemi, sevinç, üzüntü gibi duygu durumlarını ortaya koymak için de ağıtlar söylenmiştir.

Tören esnasında ağıt söyleyen kişilerin birbirine asla üstünlük gösterme gibi bir gayeleri yoktur. Kullandıkları dil ise oldukça sadedir ve konuşma dilidir. Ağıt söyleyen kişi yorulunca başka bir kişi ayak alarak ağıt yakma eylemine devam eder.

1.3.3. Ağıtlarda Konu ve Türler

Ağıt yakma geleneğinde konu sınırlaması olmadığı için hemen hemen her şey üzerine ağıt yakılmıştır. İnsanı derinden etkileyen bütün olay ve olgular ağıtların konusu içerisinde yer almıştır. Başlıca ağıt konularını şu şekildedir:

- Ölen kişi ardından söylenen ağıtlar
- Doğal afetler sonucu söylenen ağıtlar
- Asker ağıtları
- Şehit ağıtları
- Kına ağıtları
- Hastalık üzerine söylenen ağıtlar
- Sıla ağıtları
- Hayvanlar üzerine yakılan ağıtlar
- Tarım üzerine yakılan ağıtlar
- Kaybolan bir nesne üzerine yakılan ağıtlar
- Ağaçlar üzerine yakılan ağıtlar
- Göç üzerine söylenen ağıtlar
- Özlem ve ayrılık üzerine söylenen ağıtlar
- Sitem için yakılan ağıtlar
- İller için yakılan ağıt
- Babaevi için yakılan ağıtlar
- İstek ve arzuları dile getirmek için yakılan ağıtlar
- Ninni ağıtları
- Kuma getirme üzerine yakılan ağıtlar
- Savaşlar üzerine yakılan ağıtlar

1.3.4. Ağıtların Özellikleri

- Ağıt yakma yüzyıllar boyu varlığını devam ettiren köklü bir gelenektir.
- Nesilden nesile aktarım sağlayan sözlü kültür ürünüdür.
- Anadolu'nun hemen hemen her yerinde söylenen ağıtlar genellikle İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesinde yaygın olarak görülmektedir.
- Kamlar ve Şamanlar tarafından ezberlenerek veya doğaçlama olarak söylemektedir.
- Ağıtların kolay aktarımı için kendine özgü bir ritmi ve ezgisi vardır.
- Nazım bir yapısı vardır.
- Genellikle kadınlar tarafından ağıtlar söylenmektedir. Nadir olarak da erkeklerin söylediği ağıtlar da vardır.
- İlk söyleyeni belli olmadığı için anonim bir yapıya sahiptir.
- Genellikle konuşma diliyle söylenir.
- El alma, ayak verme geleneği vardır.
- Yereldir ve yöre insanına aittir.
- Sözü söze en güzel biçimde uydurmaktır.
- Doğaçlama olarak anlık söylenen sözlerden meydana gelmektedir.
- Canlı ve cansız varlıklar ya da nesnelere ardından duyulan acıyı dile getirdiği için evrenseldir.
- Söylem bakımından farklılıklar gösterdiği için bölgesel ve mahalli özellik taşımaktadır.
- Her zaman bir övgü vardır.
- Zaman kavramı olarak geçmiş ve gelecek daima bir arada verilmektedir.
- Ağıtlar ilk söylendiği zaman yazıya geçirilmez. Bunlar daha sonra ezberlenir ve ezberleyen kişi tarafından aktararak yazıya geçirilir.
- Varlığını yaşayan bellekte devam ettirir ve bu bellek aracılığıyla aktarılır.
- Ağıtlar gerçekleri olduğu gibi aktardığı için kaynak niteliğindedir ve tarihe ışık tutar.
- Ağıtlar içinde doğduğu toplumun gelenek, görenek, örf, adet ve kültürleri hakkında bilgi verir.
- Ağıtlar genel olarak hecenin 8'li ve 11'li kalıplarıyla yazılır.
- Dörtlükler halinde söylenir. Çok nadir olarak aruz kalıbıyla dile getirilen ağıtlar vardır.

- Enstrüman olarak saz ya da bağlama kullanılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAYSERİ YÖRESİ AĞITLARININ TEMATİK SÖZ VARLIĞI

2.1. Özel İsimler

2.1.1. Şahıs İsimleri

- Aşşa:** Zalabacı'nın Ağıdı (175)
Cennet: Zalabacı'nın Ağıdı (175)
Dudu: Zalabacı'nın Ağıdı (19)
Emik: Zalabacı'nın Ağıdı (19)
Enver Paşa: Zalabacı'nın Ağıdı (28-30)
Eşe: Zalabacı'nın Ağıdı (25)
Fadime: Zalabacı'nın Ağıdı (40-42)
Haşan: Zalabacı'nın Ağıdı (4)
Hürü: Zalabacı'nın Ağıdı (13-36-160-162)
Memiş: Zalabacı'nın Ağıdı (68-148-150-155)
Musa: Zalabacı'nın Ağıdı (99-101)
Sultan: Zalabacı'nın Ağıdı (31-157)
'Aşşık Ğara: Araplarlı Kızın Ağıdı (67)
Fadime: Araplarlı Kızın Ağıdı (4)
Ziya: Araplarlı Kızın Ağıdı (45-47)
Bekir: 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (27-29)
Ercan: 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (20-22)
Sedat: 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (28-30)
'Aşık Kemal: Murtaza'nın Ağıdı (49)
Gedik Ahmet: Murtaza'nın Ağıdı (40-42)
Murtaza: Murtaza'nın Ağıdı (34-36)
Şuna: Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (22-24)
Tülü: Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (15-17)
Halil: Doğuz Yavruya Ağıt (31)
İbrahim: Doğuz Yavruya Ağıt (19-27-29)
Muğarrem: Doğuz Yavruya Ağıt (8)

- Omar:** Doğuz Yavruya Ağıt (7)
- Osman:** Doğuz Yavruya Ağıt (7-31)
- Haçça:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (16-18)
- Omar:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (3-5-19-38-45-47)
- Muraç:** Muraç Gençarslan'ın Ağıdı (4-6)
- Abdurrahman:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (1-7-13-31)
- Döne:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (25)
- Memiş:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (14)
- 'Ali:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (26-31-67)
- Allı:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (7)
- Dudu:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (19-61)
- Fadik:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (44)
- Ğadir:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (43)
- Ğüllü:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (7-55)
- Halil:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (4-22-24-33-35)
- Hanife:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (57-59)
- İsa:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (64-66-70-72)
- Memmet:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (33-35)
- Nazmi:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (57-59)
- Abbas:** Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (7)
- Dudu:** Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (22-24)
- Mustafa:** Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (7-22-24)
- Nuru:** Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (8)
- Döne:** Döne Dezze'nin Ağıdı (1-19)
- İsmâyâl:** Döne Dezze'nin Ağıdı (15-17)
- Memiş:** Döne Dezze'nin Ağıdı (21-23)
- 'Aziz:** Hakkı'nın Ağıdı (25)
- Hakkı:** Hakkı'nın Ağıdı (1)
- Hatın:** Hakkı'nın Ağıdı (19)
- MemmeT:** Hakkı'nın Ağıdı (1)
- Hasan:** Hasan'ın Ağıdı (7-8-16-18-34-36)
- Memiş:** Hasan'ın Ağıdı (10-12)
- Selver:** Hasan'ın Ağıdı (13)
- 'Ali Çavuş:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (28-30)

- Añşa:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (13-19)
- Efe:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (16-18-25)
- Çete:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (10-12)
- Hatın:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (13)
- Eşe:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (19)
- Hacı:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (2-26)
- Fafime:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (9-11)
- Emiş:** Emiş'in Ağıdı (1-14)
- Fadime:** Emiş'in Ağıdı (13)
- Đurna:** Hürü Melek'in Ağıdı (21)
- Hoca:** Hürü Melek'in Ağıdı (28)
- Hürü:** Hürü Melek'in Ağıdı (4-6)
- Sultan:** Hürü Melek'in Ağıdı (11)
- Yeter:** Hürü Melek'in Ağıdı (24)
- Đudu:** Žiya'nın Ağıdı (13)
- Žiya:** Žiya'nın Ağıdı (4-6-9-12-21-23-28-29)
- Đadalođlu:** Ağıt 1 (6)
- 'Aşşık Ğara:** Ağıt 2 (11)
- Allı:** Ağıt 3 (16-18)
- İsmâyâl:** Ağıt 3 (21-23)
- Mağmut:** Ağıt 3 (25-26)
- Hacı:** Ağıt 3 (4-6)
- Irağme:** Ağıt 3 (9-11-22-24)
- Cennet:** Ağıt 4 (19)
- Hacı:** Ağıt 4 (13)
- 'Ali:** Ağıt 7 (22-24)
- Cuma:** Ağıt 7 (14)
- 'Ali:** Ağıt 8 (33)
- Hasan:** Ağıt 8 (13-25)
- Selbinaz:** Ağıt 8 (26)
- Ūveli:** Ağıt 8 (33)
- 'Ali:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (67)
- Hacı:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (19)
- İsmâyâl:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (55)

- Mölla:** Gavur 'Ali'nin Ağıdı (28-30)
- Hamiyet:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (26)
- Hürü:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (4-6-40)
- MemmeT:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (25)
- AhmeT:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (9-11)
- Döndü:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (19)
- Ğader:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (5-7)
- Hamza:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (14)
- Muhammed:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (10-12-45)
- Mustafa:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (47)
- NihaT:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (29-31)
- Şafiye:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (16)
- Soner:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (46-48)
- EhmeT:** Hanife'nin Ağıdı (9-11)
- Hanife:** Hanife'nin Ağıdı (19)
- Allı:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (44)
- Ergün:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (20)
- Hacı:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (9-11)
- Melek:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (52-54-55-69)
- MemmeT:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (40-42-51-53-56)
- Musa:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (22-24)
- Sultan:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (16-18-22-24)
- Mustafa:** Şabanlılı Gençin Ağıdı (29)
- Fadik:** Haleviki Gençlerin Ağıdı (10-12)
- Fadime:** Haleviki Gençlerin Ağıdı (7)
- Omar:** Haleviki Gençlerin Ağıdı (3-5-8)
- Ergen:** Ergen'in Ağıdı (26)
- Yüksel:** Ergen'in Ağıdı (7)
- Emiş:** Emiş'in Ağıdı (1-31)
- Hatın:** Emiş'in Ağıdı (9-11)
- Orhan:** Musa'nın Ağıdı (14)
- Şazimet:** Musa'nın Ağıdı (20)
- 'Ali:** Ömer'in Ağıdı (32)
- Meryem:** Ömer'in Ağıdı (25)

- Yalahlı Onbaşı:** Ömer'in Ağdı (34-36)
Ömer: Ömer'in Ağdı (1-13-31)
Durdu: Ömer'in Ağdı (9-11-15-17)
Ĥatın: Mor MemmeT'in Ağdı (27-29)
MemmeT: Mor MemmeT'in Ağdı (1-4-6-16-18-21-23)
Ĥalil: İki Kardeşin Ağdı (2)
Poyraz: İki Kardeşin Ağdı (1)
Çatal uşah: Deli EhmeT'in Ağdı (34-36)
EhmeT: Deli EhmeT'in Ağdı (19)
Elif: Deli EhmeT'in Ağdı (1)
Mölla: Deli EhmeT'in Ağdı (8)
Mustafa: Deli EhmeT'in Ağdı (28-30)
Pirinç: Deli EhmeT'in Ağdı (7)
Poyraz: Deli EhmeT'in Ağdı (31)
Sultan: Deli EhmeT'in Ağdı (16-18)
Ĥamanlı: Cinliyurtlu Ĥenciñ Ağdı (22-24)
Ĥalıcı: Ĥalıya Ağıt (19)
Yarım: Ĥalıya Ağıt (28-30)
'Ali: Deli 'Ali'nin Ağdı (1)
Arap Ĥızı: Deli 'Ali'nin Ağdı (22-24)

2.1.2. Ülke, Bölge, Dil ve İrk İsimleri

- Ĥafkasya:** Żalabacı'nın Ağdı (74)
Rus: Żalabacı'nın Ağdı (75-77)
Yurt: Żalabacı'nın Ağdı (73)
Kürt: Eşğıya Tarabulus'un Ağdı (4-6)
Yurt: Ağıt 1 (1)
Nesil: Ağıt 8 (33-35)
Türk Beyleri: Ĥayseri'ye Ağıt (19)
Türk: Ĥayseri'ye Ağıt (13)
Mekke: Ergen'in Ağdı (100-102)
Arap: Deli 'Ali'nin Ağdı (22-24)

2.1.3. İl ve İlçe İsimleri

- Pınarbaşı:** Żalabacı'nın Ağıdı (73)
- Şarığamış:** Żalabacı'nın Ağıdı (43-63-65-67-81-83-115-123-125-129-131-151)
- Sivas:** Żalabacı'nın Ağıdı (67-111-113-153-155)
- Şarhışla:** Żalabacı'nın Ağıdı (135-137)
- İsparta:** Araplarlı Kızın Ağıdı (70-72)
- Antalya:** 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (5-7)
- Ğayseri:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (4-6)
- Tomarza:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (34-36-63-65)
- Pınarbaşı:** Ağıt 1 (1)
- Adana:** Ağıt 4 (1-7)
- Ğayseri:** Ağıt 5 (8)
- Adana:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (37-49)
- Pınarbaşı:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (10)
- 'Aziziye:** Ḣanife'nin Ağıdı (1)
- Tekirdağ:** Şabanlılı Ğencin Ağıdı (20)
- Ğayseri:** Halevikli Ğencin Ağıdı (25)
- Ğayseri:** Kayseri'ye Ağıt (2-4-8-12-16-20)
- Talas:** Kayseri'ye Ağıt (1)
- Erzurum:** Ergen'in Ağıdı (26-46-48-61-91-116)
- Ğayseri:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (5)
- Ğayseri:** Musa'nın Ağıdı (7-26)
- 'Aziziye:** Mor MemmeT'in Ağıdı (25)
- Ğayseri:** Halıya Ağıt (40-42)

2.1.4. Köy, Kasaba ve Belde İsimleri

- Ğaza:** Żalabacı'nın Ağıdı (128)
- Sindel:** Żalabacı'nın Ağıdı (154-156)
- Soğanlı:** Żalabacı'nın Ağıdı (44-121)
- Araplar:** Araplarlı Kızın Ağıdı (16-18-31)
- Kötören:** Araplarlı Kızın Ağıdı (45-47)
- Sindel:** Araplarlı Kızın Ağıdı (1-14-21-23-26-56)
- Ḣarşa:** 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (13-15)
- Hormusun:** 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (9-11-23-25)
- Dadaloğlu:** Dilcili Murza'nın Ağıdı (1)

- Han:** Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (4-6)
- Dilci:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (2)
- Mezgitli:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (50-53)
- Şaçlı:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (3-5)
- Ġaman:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (8)
- Emâyâl:** Hasan'ın Ağıdı 831-23)
- Söğötlü:** Hasan'ın Ağıdı (25-31)
- Ġaža:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (21-23)
- Sıyırnalıh:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (13-33-35-37)
- Güzelce:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (3-5-27-29)
- Đadalođlu:** Ağıt 1 (6)
- Şabânli:** Ağıt 1 (2)
- Müşevgiye:** Ağıt 3 (31)
- Sindel:** Ağıt 3 (1)
- Derebeyli:** Ġavur 'Ali'nin Ağıdı (15-17)
- İncedere:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (33-35)
- Ġarapınar:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (34-36)
- Binboğa:** Ömer'in Ağıdı (22-24)
- Yalahlı:** Ömer'in Ağıdı (34-36)
- Ġaman:** Cinliyurtlu Ġencin Ağıdı (1-22-24)

2.2. İnsan Çevresi ve Sosyal Hayatı ile İlgili İsimler

2.2.1. Aile ve Akrabalık İsimleri

- ana:** Żalabacı'nın Ağıdı (112-114)
- anası:** Żalabacı'nın Ağıdı (9-11)
- baba:** Żalabacı'nın Ağıdı (73)
- bacısı:** Żalabacı'nın Ağıdı (110)
- bibim ođlu:** Żalabacı'nın Ağıdı (32)
- emmimin uşadı:** Żalabacı'nın Ağıdı (88-90)
- đardaş:** Żalabacı'nın Ağıdı (94-96-109-147-149)
- ġelin:** Żalabacı'nın Ağıdı (106-108)
- oğlum:** Żalabacı'nın Ağıdı (93-95)
- ođul:** Żalabacı'nın Ağıdı (163-171-173-177-179)
- soy:** Żalabacı'nın Ağıdı (104)

- uřah:** Żalabacı'nıŋ Ađıdı (45-47-64-66)
- ana:** Araplarlı Kızıŋ Ağıdı (38-51-53)
- anam:** Araplarlı Kızıŋ Ağıdı (110-112-64-66)
- baba:** Araplarlı Kızıŋ Ağıdı (28-30-58-60-63-65)
- dayı:** Araplarlı Kızıŋ Ağıdı (61)
- emmi:** Araplarlı Kızıŋ Ağıdı (61)
- đardař:** Araplarlı Kızıŋ Ağıdı (44-70-72)
- gelin:** Araplarlı Kızıŋ Ağıdı (21-23)
- đız:** Araplarlı Kızıŋ Ağıdı (2-13-15-20-32-33-35)
- babam:** 'Aşşık Ğara'nıŋ Ağıdı (14-16-19-21-28-30)
- emmi:** 'Aşşık Ğara'nıŋ Ağıdı (5-7-27-29)
- dayım:** Cıbr Azgın'ıŋ Ağıdı (1-2-4-6-11-12-13-14)
- babam:** Dilcili Murtaza'nıŋ Ağıdı (46-48)
- bacı:** Dilcili Murtaza'nıŋ Ağıdı (34-36)
- çocuk:** Dilcili Murtaza'nıŋ Ağıdı (14-21-38-45-47-58)
- đardař:** Dilcili Murtaza'nıŋ Ağıdı (57-59)
- gelin:** Dilcili Murtaza'nıŋ Ağıdı (25-37)
- anam:** Kemal Yıldırım'ıŋ Ağıdı (14-20)
- babam:** Kemal Yıldırım'ıŋ Ağıdı (14)
- bacı:** Kemal Yıldırım'ıŋ Ağıdı (28-30)
- gelin:** Kemal Yıldırım'ıŋ Ağıdı (22-24)
- đocası:** Kemal Yıldırım'ıŋ Ağıdı (4-6)
- yavrum:** Doğuz Yavruya Ağıt (6-20-21-23-26)
- đızım:** Doğuz Yavruya Ağıt (15-17-22-24)
- oğul:** Doğuz Yavruya Ağıt (4-6-31)
- baba:** Doğuz Yavruya Ağıt (9-11)
- anam:** Çalığ Hasan'ıŋ Ağıdı (22-24-32)
- babam đızı:** Çalığ Hasan'ıŋ Ağıdı (13)
- babam oğlu:** Çalığ Hasan'ıŋ Ağıdı (3-5-27-29)
- bacı:** Çalığ Hasan'ıŋ Ağıdı (9-11)
- eliŋ oğlu:** Çalığ Hasan'ıŋ Ağıdı (33-35)
- emmi:** Çalığ Hasan'ıŋ Ağıdı (1-34-36)
- đardař:** Çalığ Hasan'ıŋ Ağıdı (26)
- anaŋ:** Ömer Bèya'nıŋ Ağıdı (39-41)

- gelin:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (20)
- oğlum:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (10-12-45-47)
- ana:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (68)
- bacı:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (1)
- ğardaş:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (1)
- gız:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (4-6-52-54)
- babam:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (9-11-25)
- babam oğlu:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (1)
- dezze:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (19-25)
- ğardaşım:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (9-10-11-12-15-17-20-34-36)
- bibi:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (25)
- gelin:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (9-11)
- anası:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (49)
- bacı:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (69-71)
- dezze:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (55)
- evlât:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (27-29)
- ğardaş:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (14-15-17)
- gelin:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (46-48)
- gızım:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (62)
- oğlum:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (6-62)
- uşah:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (28-30)
- yiğen:** Eşgıya Tarabulus'un Ağıdı (15-17)
- anası:** Döne Dezze'nin Ağıdı (4-6)
- dezze:** Döne Dezze'nin Ağıdı (1-19)
- uşah:** Hakkı'nın Ağıdı (14)
- gız:** Hakkı'nın Ağıdı (15-17-19)
- oğlu:** Hakkı'nın Ağıdı (1-25)
- ğardaş:** Hakkı'nın Ağıdı (4-6)
- gelin:** Hakkı'nın Ağıdı (9-11)
- anam:** Hasan'ın Ağıdı (8)
- ğardaş:** Hasan'ın Ağıdı (22-24)
- gelin:** Hasan'ın Ağıdı (28-30)
- babam gızı:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (15-17-21)
- yengesi:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (27)

- gelin:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (22-24)
- gız:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (13)
- uşah:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (28-30)
- anam:** Emiş'in Ağıdı (16-18)
- aPPam:** Hürü Melek'in Ağıdı (27)
- baba:** Hürü Melek'in Ağıdı (7)
- bacı:** Hürü Melek'in Ağıdı (24)
- dede:** Hürü Melek'in Ağıdı (1)
- emmim gızı:** Hürü Melek'in Ağıdı (19)
- gızlarım:** Hürü Melek'in Ağıdı (25)
- ana:** Hürü Melek'in Ağıdı (11-12)
- bacım:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (7)
- dayı:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (16-18-34-36-40-42)
- emmi:** Ziya'nın Ağıdı (26)
- ana:** Ağıt 1 (15)
- bacı:** Ağıt 1 (8)
- torun:** Ağıt 1 (6)
- gızım:** Ağıt 2 (1)
- oğlum:** Ağıt 2 (1)
- bibi:** Ağıt 3 (8)
- dayı:** Ağıt 3 (25)
- ğardaşımın oğlu:** Ağıt 3 (20)
- gelin:** Ağıt 3 (27-29)
- dayı:** Ağıt 4 (13)
- eşi:** Ağıt 4 (22-24)
- gelin:** Ağıt 4 (31)
- gızlarım:** Ağıt 4 (15-17)
- görümce:** Ağıt 4 (32)
- oğlum:** Ağıt 4 (16-18)
- yavrum:** Ağıt 4 (21-23)
- ana:** Ağıt 5 (10-12)
- oğlu:** Ağıt 8 (20)
- anağ:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (4-6-27-29-61)
- babağ:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (61)

- bacı:** Ğavur ‘Ali’niñ Ağıdı (51-53)
- dayı:** Ğavur ‘Ali’niñ Ağıdı (35)
- emmi:** Ğavur ‘Ali’niñ Ağıdı (28-30-33)
- ğız:** Ğavur ‘Ali’niñ Ağıdı (13)
- ğız:** Ğavur ‘Ali’niñ Ağıdı (57-59)
- oğlum:** Ğavur ‘Ali’niñ Ağıdı (15-17-19-32-40-42-64-66-69-71)
- oğul:** Ğavur ‘Ali’niñ Ağıdı (13)
- anamıñ:** Şarızlı Hürü’nüñ Ağıdı (31)
- anası:** Şarızlı Hürü’nüñ Ağıdı (25)
- bacı:** Şarızlı Hürü’nüñ Ağıdı (22-24-33)
- ğardaş:** Şarızlı Hürü’nüñ Ağıdı (21-23)
- ğızı:** Şarızlı Hürü’nüñ Ağıdı (31)
- hayat eşi:** Şarızlı Hürü’nüñ Ağıdı (10-12)
- bacı:** Şafiye Üzüm’üñ Ağıdı (17)
- ana:** Şafiye Üzüm’üñ Ağıdı (41-43)
- gelin:** Şafiye Üzüm’üñ Ağıdı (5-7-30-32)
- ğardaş:** Şafiye Üzüm’üñ Ağıdı (6-8)
- gelin:** Hanife’niñ Ağıdı (1-10-12-13)
- oğlum:** Hanife’niñ Ağıdı (4-6)
- babam:** Mehmet Eroğlu’nuñ Ağıdı (10-12-13-38)
- düñür:** Mehmet Eroğlu’nuñ Ağıdı (27-29)
- emmi oğlu:** Mehmet Eroğlu’nuñ Ağıdı (25)
- gelin:** Mehmet Eroğlu’nuñ Ağıdı (28-30-34-36-39-41-57-59)
- ğızı:** Mehmet Eroğlu’nuñ Ağıdı (16-18-21-23)
- ğocası:** Mehmet Eroğlu’nuñ Ağıdı (28-30)
- oğlum:** Mehmet Eroğlu’nuñ Ağıdı (15-17)
- babası:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (12)
- ğız:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (4)
- ana:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (21)
- ğardaş:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (3-6-7-29)
- babamız:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (21-23)
- nişanlısı:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (7)
- oğlum:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (3-5)
- nişanlıñ:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (4-6)

- ana:** Ergen'in Ağıdı (50-73-80-86)
- babaanne:** Ergen'in Ağıdı (40-42)
- babam ğızı:** Ergen'in Ağıdı (100-102)
- bibi:** Ergen'in Ağıdı (13-27-29-129-131)
- dede:** Ergen'in Ağıdı (103)
- ġardaş:** Ergen'in Ağıdı (31-37-49-75-77-93-95-127)
- ġelin:** Ergen'in Ağıdı (22-24)
- ġelin:** Ergen'in Ağıdı (76-78)
- oġlan:** Ergen'in Ağıdı (50-56)
- ana:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (13)
- analıġ:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (16-18)
- emmi:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (3)
- oġlum:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (8)
- dede:** Emiş'in Ağıdı (7)
- dezze:** Emiş'in Ağıdı (15-17)
- ġelin:** Emiş'in Ağıdı (31)
- ġızım:** Emiş'in Ağıdı (33-35)
- ana:** Emiş'in Ağıdı (4-6-9-11-21-23)
- aġam:** Musa'nın Ağıdı (3-5-19)
- anam oġlu:** Musa'nın Ağıdı (9-11-21-23-25)
- emmi oġlu:** Musa'nın Ağıdı (32)
- ġardaş:** Musa'nın Ağıdı (13)
- ġardaş:** Musa'nın Ağıdı (13-33-35-38)
- ġardaşıġ ġızı:** Musa'nın Ağıdı (32)
- ġarısı:** Ömer'in Ağıdı (25)
- oġul:** Ömer'in Ağıdı (27-29-34-36)
- bacı:** Mor MemmeT'in Ağıdı (8-22-24)
- emmi:** Mor MemmeT'in Ağıdı (25)
- oġul:** Mor MemmeT'in Ağıdı (10-12-21-23)
- oġlum:** İki ġardeřin Ağıdı (1)
- bibi:** Deli Ehmet'in Ağıdı (18)
- ġardaş:** Deli Ehmet'in Ağıdı (13)
- ana:** Cinliyurtlu ġenciġ Ağıdı (21-23)
- dezze:** Cinliyurtlu ġenciġ Ağıdı (7)

gelin: Cinliyurtlu Genciñ Ağıdı (22-24)

uşah: Cinliyurtlu Genciñ Ağıdı (9-11)

babam: Haliya Ağıt (38-39-41)

ğarı: Haliya Ağıt (21-23)

bacısı: Deli 'Ali'niñ Ağıdı (20)

ğarı: Deli 'Ali'niñ Ağıdı (7)

gızım: Deli 'Ali'niñ Ağıdı (3-5-15-17)

2.2.2. Hayvan İsimleri

ğuzu: Zalabacı'nıñ Ağıdı (112-114)

balıh: Araplarlı Gızıñ Ağıdı (40-42)

ceren: Araplarlı Gızıñ Ağıdı (55)

aslan: 'Aşşık Gara'nıñ Ağıdı (21)

davar: 'Aşşık Gara'nıñ Ağıdı (9-11-23-25)

ğuzu: Dilcili Murtaza'nıñ Ağıdı (15-17)

aslan: Doñuz Yavruya Ağıt (32)

at: Doñuz Yavruya Ağıt (14)

ğuzu: Doñuz Yavruya Ağıt (34)

ğuş: Çalıh Hasan'ıñ Ağıdı (7)

öküz: Ömer Bèya'nıñ Ağıdı (21-23)

tosun: Ömer Bèya'nıñ Ağıdı (22-24)

at: Murat Gençarslan'ıñ Ağıdı (19)

ğoyun: Murat Gençarslan'ıñ Ağıdı (58-60)

sürü: Hökeççe Bèya'nıñ Ağıdı (4-6)

at: Döne Dezze'niñ Ağıdı (7-8)

aslan: Hakkı'nıñ Ağıdı (4-6)

ğuzu: Hakkı'nıñ Ağıdı (31)

dilki: Hasan'ıñ Ağıdı (10-12)

at: Çördüklülü Çolah'ıñ Ağıdı (15-17)

ğoç: Hürü Melek'ıñ Ağıdı (8)

ğuş: Hürü Melek'ıñ Ağıdı (16)

sürü: Hürü Melek'ıñ Ağıdı (2-8)

at: Mustafa Çavuş'ıñ Ağıdı (10-12)

ğuş: Mustafa Çavuş'ıñ Ağıdı (4-6-28-30)

- cılğa:** Žiya'nın Ağıdı (19)
ğoyun: Žiya'nın Ağıdı (25)
ğoyun: Ağıt 1 (7)
doru: Ağıt 7 (4-6)
ğuş: Ağıt 7 (15-17)
ğuzu: Ağıt 8 (1)
it: Ağıt 8 (28)
at: Hanife'nin Ağıdı (20)
ğoyun: Hanife'nin Ağıdı (21)
aslan: Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (15-17)
ğuş: Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (2)
aslan: Ergen'in Ağıdı (25-28-33-35-87-89-111-113-115)
dana: Ergen'in Ağıdı (128)
ğuzu: Çoban Yusuf'un Ağıdı (6)
keklik: Emiş'in Ağıdı (20)
sürü: Emiş'in Ağıdı (10-12)
it: Musa'nın Ağıdı (27-29)
aslan: Mor MemmeT'in Ağıdı (10-12)
at: İki Ğardeşin Ağıdı (20)
ğuş: İki Ğardeşin Ağıdı (26)
ğuzu: Deli Ehmet'in Ağıdı (3-5)
şişek: Deli Ehmet'in Ağıdı (35)
ğukğuk: Deli 'Ali'nin Ağıdı (9-11)

2.2.3. Sayı İsimleri

- altı:** Žalabacı'nın Ağıdı (106-108)
bir: Žalabacı'nın Ağıdı (39-41-68-81-83-121-172-174)
doğşan bin: Žalabacı'nın Ağıdı (82-84)
doğuz: Žalabacı'nın Ağıdı (109)
dört: Žalabacı'nın Ağıdı (51-53-171-173-177-179)
eki: Žalabacı'nın Ağıdı (147-149)
iki: Žalabacı'nın Ağıdı (22-24)
altı: Araplarlı Ğızın Ağıdı(37)
bir: Araplarlı Ğızın Ağıdı (27-55)

- on üç:** Araplarlı Gızın Ağıdı (25-39-41)
- ğırh:** Cıbir Azgım'ın Ağıdı (8)
- iki:** Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (21)
- çifte:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (13)
- üç:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (27-29)
- doğuz:** Doğuz Yavruya Ağıt (1-2-4-6-9-11-21-23-26)
- ğırh:** Çalılı Hasan'ın Ağıdı (10-12)
- beş:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (9-11)
- bir:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (1-52-54)
- dört:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (1)
- tek:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (52-54)
- bir:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (21-23-27-29)
- bir:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (21-23)
- iki:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (21-23)
- beş:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (69-71)
- bir:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (7-33-35)
- bir:** Döne Dezze'nin Ağıdı (15-17)
- dört:** Döne Dezze'nin Ağıdı (16-18)
- bir:** Hakkı'nın Ağıdı (32)
- ilki:** Hasan'ın Ağıdı (8)
- üç:** Hasan'ın Ağıdı (9-11)
- yirmi:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (7-9-11)
- bir:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (9-11-15-17)
- çifte:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (22-24)
- dört:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (28-30)
- yedi:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (15-17-22-24)
- beş:** Hürü Melek'ın Ağıdı (8)
- tek:** Hürü Melek'ın Ağıdı (30)
- bir:** Hürü Melek'ın Ağıdı (10-13)
- bir:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (10-12)
- ğırh:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (33-35)
- üç:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (10-12)
- bir:** Žiya'nın Ağıdı (22-24)
- bir:** Ağıt 5 (1)

- bir tek:** Ağıt 6 (9-11)
- bir:** Ağıt 6 (3-5)
- on beş:** Ağıt 6 (8)
- on beş:** Ağıt 7 (9)
- altı:** Ağıt 8 (16-18)
- bir:** Ağıt 8 (15-17)
- bir:** Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (8-13-39-41)
- on:** Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (69-71)
- üç:** Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (13)
- altı:** Şarızlı Hürü'nüñ Ağıdı (37)
- yedi:** Şafiye Üzüm'üñ Ağıdı (22-24-49-51)
- bir:** Hıñife'niñ Ağıdı (13)
- üç:** Hıñife'niñ Ağıdı (14)
- bir:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (31)
- yedi:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (1)
- bir:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (24)
- yirmi bir:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (32)
- bir:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (27-29-28-30)
- dört:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (27-29)
- iki:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (39-41)
- on dört:** Ğayseri'ye Ağıt (12)
- bir:** Ekine Ağıt (13)
- bir:** Ergen'in Ağıdı (15-17-37-50)
- çifte:** Ergen'in Ağıdı (28-30)
- üç:** Ergen'in Ağıdı (52)
- yedi:** Ergen'in Ağıdı (87-89)
- üç:** Emiş'in Ağıdı (27-29)
- bir:** Musa'nın Ağıdı (31-33-5)
- beş:** Mor MemmeT'in Ağıdı (22-24)
- bir:** Mor MemmeT'in Ağıdı (7-22-24)
- bir:** İki Ğardeşin Ağıdı (27-29)
- çifte:** İki Ğardeşin Ağıdı (3-5-15-17-21-23)
- iki:** İki Ğardeşin Ağıdı (27-29)
- iki:** Cinliyurtlu Ğenciñ Ağıdı (9-11)

- üç:** Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (1)
beş bin: Haliya Ağıt (34-36)
bir: Haliya Ağıt (15-17)
yedi yüzlük: Haliya Ağıt (7)
bir: Deli 'Ali'niñ Ağıdı (20)
çatal: Deli Ehmet'in Ağıdı (22-24-34-36)

2.2.4. Ordu ve Askerlik ile İlgili İsimleri

- binbaşı:** Żalabacı'nıñ Ağıdı (55)
cephe: Żalabacı'nıñ Ağıdı (74)
Enver Paşa: Żalabacı'nıñ Ağıdı (28-30)
esKer: Żalabacı'nıñ Ağıdı (146)
ğışla: Żalabacı'nıñ Ağıdı (170)
ħarp: Żalabacı'nıñ Ağıdı (121)
hücum borusu: Żalabacı'nıñ Ağıdı (80)
ordu: Żalabacı'nıñ Ağıdı (145-151)
seferi birlik: Żalabacı'nıñ Ağıdı (27-29)
şarapnal: Żalabacı'nıñ Ağıdı (141-143)
şehit: Żalabacı'nıñ Ağıdı (50-51-53-58-60-82-84-171-173)
tabur: Żalabacı'nıñ Ağıdı (56-111-113)
talim: Żalabacı'nıñ Ağıdı (176)
tekbil ħava: Żalabacı'nıñ Ağıdı (33-36)
yüzbaşı: Żalabacı'nıñ Ağıdı (55)
boğazı laleli: Żalabacı'nıñ Ağıdı (10-12)
seferi birlik: Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (9-11)
esKer: Döne Dezze'niñ Ağıdı (9-11)
çavuş: 'Ali Çavuş'un Ağıdı (28-30)
cenderme: Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (9-11)
cenderme: Żiya'nıñ Ağıdı (21-23)
onbaşı: Żiya'nıñ Ağıdı (3-5)
cenderme: Ağıt 1 (9-11)
bölük: Ağıt 3 (19)
çavuş: Ağıt 3 (21-23)
çavuş: Ağıt 4 (10-12)

- esKer:** Ağıt 4 (3-5)
ğoğuş: Ağıt 4 (4-6)
asKer: Şabanlılı Gençij Ağıdı (5-25)
ğomutan: Şabanlılı Gençij Ağıdı (17-18)
nöbet: Şabanlılı Gençij Ağıdı (28)
ğılıç: Ğayseri'ye Ağıt (16)
ğomando: Ğayseri'ye Ağıt (7)
mehTer: Ğayseri'ye Ağıt (18)
şan: Ğayseri'ye Ağıt (12)
onbaşı: Ömer'in Ağıdı (34-36)

2.2.5. Meslek ve Unvan İsimleri

- arabacı:** Żalabacı'nın Ağıdı (69-71)
binbaşı: Żalabacı'nın Ağıdı (55)
çoban: Żalabacı'nın Ağıdı (22-24)
paşa: Żalabacı'nın Ağıdı (28-30)
yüzbaşı: Żalabacı'nın Ağıdı (55)
dohtör: Araplarlı Ğızın Ağıdı (57-59)
şavcı: Araplarlı Ğızın Ağıdı (58-60)
çiftçi: Doğuz Yavruya Ağıt (10-12)
mıhtar: Mustafa Çavuş'un Ağıdı (3-5-21-23-27-29-31)
çavuş: Ağıt 3 (21-23)
demirci: Ağıt 7 (22-24)
hoca: Ergen'in Ağıdı (20)
öğretmen: Ergen'in Ağıdı (20-69-71-110-118-120)
talebe: Ergen'in Ağıdı (55-109)
vali: Cinliyurtlu Gençij Ağıdı (10-12)
halıcı: Halıya Ağıt (13)
boyacı: Şabanlılı Gençij Ağıdı (13)
ğaymağam: Hakkı'nın Ağıdı (13)

2.2.6. Renk İsimleri

- ağ:** Żalabacı'nın Ağıdı (46-48)
- ğara:** Żalabacı'nın Ağıdı (46-48)
- şarı:** Żalabacı'nın Ağıdı (148-150)
- ğara:** Araplarlı Ğızın Ağıdı (31)
- ğara:** Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (19)
- ğara:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (19)
- şarı:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (19)
- ağ:** Doğuz Yavruya Ağıt (28-30)
- boz:** Doğuz Yavruya Ağıt (7)
- ğoy:** Doğuz Yavruya Ağıt (28-30)
- aplah:** Ömer Bèya'nın Ağıdı (26)
- boz:** Ömer Bèya'nın Ağıdı (2)
- ğara:** Ömer Bèya'nın Ağıdı (26-28-30)
- ğirmızı:** Ömer Bèya'nın Ağıdı (34-36)
- şarı:** Ömer Bèya'nın Ağıdı (34-36)
- ğoy:** Hökeççe Bèya'nın Ağıdı (16-18)
- ğara:** Hökeççe Bèya'nın Ağıdı (28-30)
- şarı:** Hökeççe Bèya'nın Ağıdı (16-18)
- ağ:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (1)
- mor:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (57-59)
- şarı:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (57-59)
- ğara:** Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (14)
- ğızıl:** Hağkı'nın Ağıdı (31)
- ğara:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (10-12)
- ğara:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (2-4-6)
- mor:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (19)
- arığ:** Emiş'in Ağıdı (2)
- mor:** Emiş'in Ağıdı (3-5)
- şarı:** Ağıt 6 (1)
- şarı:** Ağıt 7 (1)
- ala:** Sarızlı Hürü'nün Ağıdı (34-36)
- ğara:** Sarızlı Hürü'nün Ağıdı (31)
- mor:** Hanife'nin Ağıdı (16-18)

- ala:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (67)
ğara: Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (31)
aplah: Halevıklı Ğenciñ Ağıdı (14)
ğara: Halevıklı Ğenciñ Ağıdı (14)
beyaz: Ergen'in Ağıdı (70-72)
ğara: Ergen'in Ağıdı (15-57-81-83)
şarı: Ergen'in Ağıdı (25-33-35-87-89-111-113-115)
ğara: Ğoban Yusuf'un Ağıdı (7)
ağ: Emiş'in Ağıdı (8)
ağ: Mor MemmeT'in Ağıdı (16-18)
ğara: Mor MemmeT'in Ağıdı (14)
mor: Mor MemmeT'in Ağıdı (1)
ala: İki Ğardeşin Ağıdı (2)
ğara: Deli Ehmet'in Ağıdı (8)
civıdi: Haliya Ağıt (31)
ğara: Haliya Ağıt (32)
maviş: Haliya Ağıt (2)

2.2.7. Zaman, Ğün ve Mevsim İsimleri

- ğar:** Żalabacı'nın Ağıdı (177-179)
ğış: Żalabacı'nın Ağıdı (76-78-133)
ğün: Żalabacı'nın Ağıdı (7-57-59)
va'at: Żalabacı'nın Ağıdı (21-23)
gece: Araplarlı Ğızın Ağıdı (27)
ğüz: Araplarlı Ğızın Ağıdı (22-24)
on üç Ğün: Araplarlı Ğızın Ağıdı (39-41)
yaz: Araplarlı Ğızın Ağıdı (19)
gece: 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (10-12)
gece: Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (31)
ğar: Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (16-18)
şabah: Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (31)
şabah: Doğuz Yavruya Ağıt (13)
ğış: Ğalıh Hasan'in Ağıdı (15-17)
ötėyan: Ğalıh Hasan'in Ağıdı (31)
yarın: Ğalıh Hasan'in Ağıdı (25)

- büyön:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (4-6-28-30)
- ikindi:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (34-36)
- şabah:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (7)
- şimdi:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (32)
- yaz:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (67)
- yıl:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (45-47)
- dipi:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (32)
- yaz:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (31)
- şabah:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (25)
- yaz:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (13)
- ğış:** Eşğiya Tarabulus'un Ağıdı (27-29)
- şimdi:** Eşğiya Tarabulus'un Ağıdı (9-11)
- bir hafta:** Hasan'ın Ağıdı (27-29)
- demin:** Hasan'ın Ağıdı (14)
- üç gün:** Hasan'ın Ağıdı (9-12)
- büyön:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (10-12)
- seher:** Emiş'in Ağıdı (2)
- gece:** Hürü Melek'in Ağıdı (26)
- şabah:** Hürü Melek'in Ağıdı (15)
- şimdi:** Hürü Melek'in Ağıdı (1-6)
- gece:** Ağıt 4 (28-30)
- şabah:** Ağıt 4 (28-30)
- ikindi üstü:** Ağıt 5 (3-5)
- on beş sene:** Ağıt 7 (9-11)
- dünden:** Ağıt 8 (31)
- bir gün:** Gâvur 'Ali'nin Ağıdı (8)
- bir yıl:** Gâvur 'Ali'nin Ağıdı (39-41)
- e'vvel:** Gâvur 'Ali'nin Ağıdı (8)
- geceler:** Gâvur 'Ali'nin Ağıdı (39-41)
- on sene:** Gâvur 'Ali'nin Ağıdı (69-71)
- yaz:** Gâvur 'Ali'nin Ağıdı (49)
- her gün:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (34-36)
- şaba:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (27-29)
- yedi sene:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (1)

ğış: Şabanlılı Gençin Ağıdı (1)
yaz: Şabanlılı Gençin Ağıdı (1)
bu yıl: Ekine Ağıt (13)
senesi: Ekine Ağıt (10-12)
şimdi: Ekine Ağıt (2)
ağşam: Ergen'in Ağıdı (1)
büyön: Ergen'in Ağıdı (3-5-8-11-39-41)
ilkbahar: Ergen'in Ağıdı (67)
şaba: Ergen'in Ağıdı (105-107)
şimdi: Ergen'in Ağıdı (73)
üç günlük: Ergen'in Ağıdı (52)
yatsınğ ğaranlığı: Ergen'in Ağıdı (81-83)
yaz: Ergen'in Ağıdı (105-107)
şabah: Emiş'in Ağıdı (13)
üç günde: Emiş'in Ağıdı (27-29)
şabahaça: Ömer'in Ağıdı (4-6)
öğle vakti: İki Ğardeşin Ağıdı (22-24)
şabah: İki Ğardeşin Ağıdı (7)
ğar: Deli Ehmet'in Ağıdı (13)
şabah: Deli Ehmet'in Ağıdı (21-23)
şimdi: Deli Ehmet'in Ağıdı (14)
ğar: Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (3-5)
şabah: Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (19)
bahar: Haliya Ağıt (46-48)
dünden: Deli 'Ali'nin Ağıdı (13)

2.2.8. Yiyecek ve İçecek İsimleri

bal: Żalabacı'nın Ağıdı (49)
ğaymağ: Żalabacı'nın Ağıdı (49)
azziğ: 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (24-26)
yöğört: Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (21-23-27-29)
süt: Sindelli Mine'nin Ağıdı (19)
şeker: Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (38)
bulğur: Hasan'in Ağıdı (14)

- azızlı:** Ağıt 1 (16-18)
bal: Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (20)
kömbe: Mehmet Eroğlu'nuñ Ağıdı (44)
bulğur: Ekine Ağıt (21-23)
pancar: Ekine Ağıt (22-24)
ayran: Ömer'inñ Ağıdı (28-30)
ğıyma: Ömer'inñ Ağıdı (10-12)
ğayfe: İki Ğardeşinñ Ağıdı (19)
aş: Haliya Ağıt (50)
ğarabiber: Haliya Ağıt (55)
azızlı: Murat Ğençarslan'inñ Ağıdı (14)
et: Ergen'inñ Ağıdı (79)

2.2.9. Kılık-Kıyafet İsimleri

- ğuşah:** Żalabacı'nınñ Ağıdı (169)
köynek: Żalabacı'nınñ Ağıdı (154-156)
sırt: Żalabacı'nınñ Ağıdı (34-36)
yelek: Żalabacı'nınñ Ağıdı (46-48)
zıbın: Żalabacı'nınñ Ağıdı (46-48)
oya: Araplarlı Ğızınñ Ağıdı (34-36)
öyönük: Araplarlı Ğızınñ Ağıdı (9-11)
don: Doğuz Yavruya Ağıt (28-30)
ceket: Ömer Bèya'nınñ Ağıdı (15-17)
pantul: Ömer Bèya'nınñ Ağıdı (15-17)
papağ: Eşğıya Tarabulus'unñ Ağıdı (14)
şapğa: Eşğıya Tarabulus'unñ Ağıdı (2)
dahım: Döne Dezze'ninñ Ağıdı (10-12)
yama: Çördüklülü Çolah'inñ Ağıdı (3-5)
oya: Hürü Melek'inñ Ağıdı (30)
elbise: Żiya'nınñ Ağıdı (30)
takke: Żiya'nınñ Ağıdı (13)
bez(kundah): Mehmet Eroğlu'nuñ Ağıdı (19)
çala: Mehmet Eroğlu'nuñ Ağıdı (2)
köynek: Emiş'inñ Ağıdı (34-36)

- fes:** Ömer'in Ağıdı (19)
üs: Ömer'in Ağıdı (19)
köynek: İki Gardeşin Ağıdı (10-12-13)
asbaP: Deli EhmeT'in Ağıdı (9-11)

2.2.10. Tabiat Olayları ve Coğrafi Unsur İsimleri

- dağ:** Zalabacı'nın Ağıdı (1-2)
dere: Zalabacı'nın Ağıdı (86)
dipi: Zalabacı'nın Ağıdı (64-66)
ğara ğış: Zalabacı'nın Ağıdı (76-78-133)
ğaya: Zalabacı'nın Ağıdı (139)
Taş: Zalabacı'nın Ağıdı (26-97)
yağmur: Zalabacı'nın Ağıdı (57-59)
bucah: Araplarlı Ğızın Ağıdı (3-5-27-29)
ğaya: Araplarlı Ğızın Ağıdı (31)
göl: Araplarlı Ğızın Ağıdı (1-55)
köy (coğ. Mesken): Araplarlı Ğızın Ağıdı (37)
milek: Araplarlı Ğızın Ağıdı (49)
sû: Araplarlı Ğızın Ağıdı (13-25-39-41-49)
yayla: Araplarlı Ğızın Ağıdı (16-18-19)
dere: Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (2)
çay: Ömer Bèyà'nın Ağıdı (1)
sel: Ömer Bèyà'nın Ağıdı (1)
toprah: Ömer Bèyà'nın Ağıdı (28-30)
yayla: Ömer Bèyà'nın Ağıdı (25)
çeşme: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (15-17)
dağ: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (13)
daş: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (13)
ğuyu: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (13)
oba: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (26)
sû: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (16-18)
yayla: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (50)
dede başı (dağ): Çalılı Hasan'ın Ağıdı (4-6)
dede beli (dağ): Çalılı Hasan'ın Ağıdı (18-28-30)

- Erciyes Dağ:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (8-32)
- dağ:** Eşgiya Tarabulu'un Ağıdı (31)
- ğaya:** Eşgiya Tarabulu'un Ağıdı (1-13)
- dağ:** Hakkı'nın Ağıdı (2)
- dağ:** Hasan'ın Ağıdı (9-11)
- dalğa:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (10-12)
- daş:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (26)
- ğaya:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (14)
- ırmah:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (4-6)
- sel:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (16-18)
- sũ:** Emiş'in Ağıdı (14)
- sũ:** Hürü Melek'in Ağıdı (10)
- toprah:** Hürü Melek'in Ağıdı (5)
- daş:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (1)
- depe:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (22-24)
- dere:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (13)
- yayla:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (8)
- arg:** Ağıt 3 (15-17)
- dağ:** Ağıt 3 (32)
- daş:** Ağıt 3 (13-14-33-35))
- sũ:** Ağıt 5 (3-5)
- yayla:** Ağıt 5 (1)
- dedeniñ ğarı (dağ):** Ağıt 7 (2)
- köy (coğ. Mesken):** Ağıt 8 (16-18)
- sũ:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (43)
- dağ:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (22-24)
- dağ:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (2-4)
- dere:** Hanife'nin Ağıdı (7)
- köy (coğ. Mesken):** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (27)
- toprah:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (16-18)
- yayla:** “,Halevikli Ğenciñ Ağıdı (13)
- çahıldaş:** Ğayseri'ye Ağıt (14)
- toprah:** Ğayseri'ye Ağıt (2)
- sũ:** Ergen'in Ağıdı (104)

- yayla:** Ergen'in Ağıdı (106-108)
sū: Çoban Yusuf'un Ağıdı (15)
yazı: Çoban Yusuf'un Ağıdı (13)
daş: Emiş'in Ağıdı (10-12)
dağ: Musa'nın Ağıdı (2)
toprah: Musa'nın Ağıdı (22-24)
dere: Ömer'in Ağıdı (13)
yayla: Deli EhmeT'in Ağıdı (3-5)
sū: Deli EhmeT'in Ağıdı (26)
çeşme: Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (8)
dağ: Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (20)
yayla: Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (16-18)
ğaya: Deli 'Ali'nin Ağıdı (25-26)

2.2.11. Eşya İsimleri

- ırbıh:** Żalabacı'nın Ağıdı (91)
pırıtı: Żalabacı'nın Ağıdı (166-168)
sırt: Żalabacı'nın Ağıdı (34-36)
ğazan: Doğuz Yavruya Ağıt (2)
lamba: Doğuz Yavruya Ağıt (16-18)
mendil: Doğuz Yavruya Ağıt (25)
tenesir: Doğuz Yavruya Ağıt (1)
ışıh: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (10-12)
kese: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (20)
kilit: Sindelli Mine'nin Ağıdı (34-36)
kilit: Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (9-11)
fişşayam: Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (19)
martinim: Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (19)
fişsek: Çördüklülü Çolağ'ın Ağıdı (26)
kefiye: Çördüklülü Çolağ'ın Ağıdı (19)
ša'at: Çördüklülü Çolağ'ın Ağıdı (4-6)
ğurşun: Emiş'in Ağıdı (7)
ip: Emiş'in Ağıdı (15-17)
örmeğ: Emiş'in Ağıdı (16-18)

- beşşik:** Hürü Melek'in Ağıdı (20)
- oya:** Hürü Melek'in Ağıdı (30)
- teşt:** Hürü Melek'in Ağıdı (9)
- ğurşun:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (15-17)
- ğırbaç:** Ziya'nın Ağıdı (8)
- tabanca:** Ziya'nın Ağıdı (7)
- şaz:** Ağıt 2 (3)
- şandıh:** Ağıt 7 (7-8)
- teşt:** Ağıt 7 (4-6)
- ğurşun:** Sarızlı Hürü'nün Ağıdı (16-18)
- kitap:** Sarızlı Hürü'nün Ağıdı (9-11)
- ğuşah:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (6-8)
- kilim:** Hanife'nin Ağıdı (15-17)
- tēyep:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (64-66)
- yorğan:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (40-42)
- telefon:** Şabanlılı Genciñ Ağıdı (27)
- ğalem:** Ergen'in Ağıdı (70-72)
- ğarne:** Ergen'in Ağıdı (109)
- hortum:** Ergen'in Ağıdı (43)
- ohuntu:** Ergen'in Ağıdı (14)
- urğan:** Ergen'in Ağıdı (44)
- silah:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (8)
- darah:** Emiş'in Ağıdı (28-30)
- ohuntu:** Emiş'in Ağıdı (16-18)
- yorğan:** Emiş'in Ağıdı (14)
- ğurşun:** Emiş'in Ağıdı (3-5)
- çita:** Musa'nın Ağıdı (28-30)
- ğıl çul:** Ömer'in Ağıdı (8)
- olta:** Ömer'in Ağıdı (14)
- patla:** Ömer'in Ağıdı (10-12)
- dürbün:** Mor MemmeT'in Ağıdı (4-6)
- ğurşun:** Mor MemmeT'in Ağıdı (2)
- mühür:** Mor MemmeT'in Ağıdı (3-5)
- şaçma:** Mor MemmeT'in Ağıdı (13)

- boħça:** İki Ğardeşin Ağıdı (16-18)
oħuntu: İki Ğardeşin Ağıdı (9-11)
tüfek: İki Ğardeşin Ağıdı (8)
oħuntu: Deli EhmeT'in Ağıdı (31)
gözlük: Halya Ağıt (16-18)
ħalı: Halya Ağıt (3-19-27-29-37-43-51-53-56-56-59)
çıħı: Deli 'Ali'nin Ağıdı (13-14)
inne: Deli 'Ali'nin Ağıdı (14)

2.2.12. Vücut, Beden ve Duyu Organlar ile İlgili İsimleri

- aħıl:** Żalabacı'nın Ağıdı (38)
alın: Żalabacı'nın Ağıdı (8)
baş: Żalabacı'nın Ağıdı (92)
boğaz: Żalabacı'nın Ağıdı (10-12)
el: Żalabacı'nın Ağıdı (28-30-85-152)
ğaş: Żalabacı'nın Ağıdı (8)
ğulaħ: Żalabacı'nın Ağıdı (43)
Parmağâ: Żalabacı'nın Ağıdı (152)
baş: Araplarlı Ğızın Ağıdı (34-36-43)
ciğer: Araplarlı Ğızın Ağıdı (69-71)
dil: Araplarlı Ğızın Ağıdı (40-42)
el: Araplarlı Ğızın Ağıdı (2)
göz: Araplarlı Ğızın Ağıdı (20)
göñül: Cıbr Azgın'nın Ağıdı (8)
yüz: Cıbr Azgın'nın Ağıdı (9)
ayaħ: Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (8)
göñül: Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (20)
göz: Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (33-35)
göz: Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (25)
saç: Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (19)
göz: Doħuz Yavruya Ağıt (20)
göz: Çalıħ Hasan'ın Ağıdı (2)
ğaş: Ömer Bèya'nın Ağıdı (26)
ğuluncun: Ömer Bèya'nın Ağıdı (48)

- kekil:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (40-42)
- sırtın:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (46)
- yüz:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (26)
- göz:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (4-6)
- diz:** Ömer Bèyà'nın Ağıdı (10-12)
- yüz:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (22-24-28-30)
- ağız:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (33)
- baş:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (22-24)
- diz:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (26)
- yüz:** Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (2)
- ğafa:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (21-23)
- gol:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (28-30)
- yumruğ:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (21-23)
- omuz:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (9-11)
- baş:** Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (27-29)
- ğaş:** Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (2)
- baş:** Hasan'ın Ağıdı (20)
- bel:** Hasan'ın Ağıdı (19)
- dil:** Hasan'ın Ağıdı (26)
- yüz:** Hasan'ın Ağıdı (28-30)
- ayah:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (7)
- diz:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (26)
- bel:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (20)
- ciğer:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (2)
- el:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (19)
- belik:** Emiş'in Ağıdı (10-12)
- saç:** Emiş'in Ağıdı (8)
- yüz:** Emiş'in Ağıdı (1)
- ağız:** Hürü Melek'in Ağıdı (4)
- alın:** Hürü Melek'in Ağıdı (18)
- eliğ:** Hürü Melek'in Ağıdı (20)
- omuz:** Hürü Melek'in Ağıdı (9)
- baş:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (20)
- gözün:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (9)

- bel:** Ziya'nın Ağıdı (7)
- dil:** Ziya'nın Ağıdı (10-12)
- el:** Ziya'nın Ağıdı (8)
- eliņ:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (2)
- göz:** Ağıt 1 (13)
- dil:** Ağıt 2 (3-5)
- ağız:** Ağıt 3 (33)
- bel:** Ağıt 3 (7)
- ayah:** Ağıt 4 (26)
- baş:** Ağıt 4 (14-20-26)
- bağır:** Ağıt 6 (15-17)
- aħıl:** Ağıt 6 (2)
- saç:** Ağıt 6 (1-13)
- döşün:** Ağıt 8 (34-36)
- el:** Ağıt 8 (4-6-10-12)
- ğol:** Ağıt 8 (34-36)
- gönüm:** Ağıt 8 (19)
- gulaç:** Ağıt 8 (34-36)
- ağız:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (20)
- ciğer:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (22-24)
- eliņ:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (52-54)
- göz:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (7)
- yüz:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (31-52-54)
- ayah:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (3-5)
- eliņ:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (3-5)
- göğüs:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (16-18)
- göz:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (14)
- sine:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (19)
- yürek:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (15-17)
- züluf:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (13)
- ciğer:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (50-52)
- el:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (45)
- saç:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (18-20)
- belik:** Hanife'nin Ağıdı (16-18)

- ğoluñ:** Hanife'niñ Ağıdı (9-11)
- gönül:** Hanife'niñ Ağıdı (4-6)
- ayah:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (32-61)
- el:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (43)
- ğol:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (2)
- ğol:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (70-72)
- ğoyun:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (43)
- göz:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (15-17-55)
- ağız:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (26)
- el:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (20)
- ğaş:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (14)
- göz:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (14)
- ğulunç:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (34-36)
- el:** Ekine Ağıt (7)
- beñ:** Ergen'iniñ Ağıdı (28-30-87-89-130-132)
- dil:** Ergen'iniñ Ağıdı (124-126)
- diz:** Ergen'iniñ Ağıdı (2-38)
- el:** Ergen'iniñ Ağıdı (70-72)
- kekil:** Ergen'iniñ Ağıdı (56-92)
- yüz:** Ergen'iniñ Ağıdı (97-98)
- bel:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (1)
- diz:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (2)
- kekil:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (7)
- baş:** Emiş'iniñ Ağıdı (27-29)
- göz:** Emiş'iniñ Ağıdı (26)
- ğaş:** Emiş'iniñ Ağıdı (25)
- yüz:** Emiş'iniñ Ağıdı (22-24)
- bağır:** Emiş'iniñ Ağıdı (3-5)
- boğaz:** Musa'nın Ağıdı (28-30)
- ğafa:** Musa'nın Ağıdı (1)
- boğaz:** Ömer'iniñ Ağıdı (14)
- ğol:** Ömer'iniñ Ağıdı (32)
- kekil:** Ömer'iniñ Ağıdı (31)
- sağ yan:** Mor MemmeT'iniñ Ağıdı (13)

el: Deli EhmeT'in Ağıdı (9-11)

ğarın: Deli EhmeT'in Ağıdı (22-24)

ğol: Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (4-6)

baş: Haliya Ağıt (52-54)

el: Haliya Ağıt (44)

göz: Haliya Ağıt (2-4-6)

Parmağ: Haliya Ağıt (10-12)

yürek: Haliya Ağıt (20)

belik: Deli 'Ali'nin Ağıdı (8)

el: Deli 'Ali'nin Ağıdı (3-5)

ğol: Deli 'Ali'nin Ağıdı (16-18)

gönül: Deli 'Ali'nin Ağıdı (19)

2.2.13. Tarım ve Tarım Alet-Eşya İsimleri

bucağ: Araplarlı Gızıñ Ağıdı (3-5)

herg: Zalabacı'nın Ağıdı (163)

teker: Zalabacı'nın Ağıdı (26)

ekili: Ömer Bèyà'nın Ağıdı (37)

tağlağ: Ömer Bèyà'nın Ağıdı (25)

ekin: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (43)

motur: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (49-61)

nohôt: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (40-42)

patos: Murat Gençarslan'ın Ağıdı (45-46-47-48)

yonca: Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (15)

tarla: Sindelli Mine'nin Ağıdı (1)

biçer: Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (22-24)

ekin: Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (22-24)

saman: Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (28-30)

biçer: Döne Dezze'nin Ağıdı (13-15-17)

deste: Döne Dezze'nin Ağıdı (16-18)

ekin: Döne Dezze'nin Ağıdı (15-17)

yazı: Döne Dezze'nin Ağıdı (3)

bög: Hakkı'nın Ağıdı (27-29)

şelek: Hakkı'nın Ağıdı (20)

- ot:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (8)
arg: Ağıt 3 (15-17)
biçer: Ağıt 3 (15-17)
motur: Hürü Melek'in Ağıdı (3)
ot: Ağıt 4 (25)
tarla: Ağıt 4 (25)
biçer: Ağıt 8 (20)
bostan: Ağıt 8 (31-32)
ekin: Ağıt 8 (20)
arpa: Hanife'nin Ağıdı (7)
biçer: Hanife'nin Ağıdı (7)
bider: Halevikli Genciñ Ağıdı (2)
ekTim: Halevikli Genciñ Ağıdı (2)
taplağ: Halevikli Genciñ Ağıdı (13)
biçmek: Ekine Ağıt (2)
bostañ: Ekine Ağıt (13)
buyda: Ekine Ağıt (1)
ekin: Ekine Ağıt (15-17)
ekTim: Ekine Ağıt (1-13)
firez: Ekine Ağıt (2)
tene: Ekine Ağıt (8)
tenesiz: Ekine Ağıt (15-17)
çamurluğ: Musa'nın Ağıdı (13)
desTebaşı: Musa'nın Ağıdı (39-41)
hayma: Ömer'in Ağıdı (7)
bucağ: İki Gardeşin Ağıdı (20)
ekin: Deli 'Ali'nin Ağıdı (2-4)

2.2.14. Din ve Tasavvufla İlgili İsimler

- ayahlı:** Zalabacı'nın Ağıdı (99-101)
derğah: Zalabacı'nın Ağıdı (151)
ölüm: Zalabacı'nın Ağıdı (37)
mezer: Araplarlı Gızıñ Ağıdı (14-26-56)
tabut: 'Aşşık Gara'nın Ağıdı (6-8)
baht: Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (19)

- ğyamaç:** Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (56)
- hoca:** Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (32)
- selâ:** Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (32)
- ulu bayram:** Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (13)
- ölüm:** Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (3-5)
- ecel:** Dilcili Murtaza'nın Ağıdı (10-12)
- ğurban:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (15-17)
- mezer:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (13)
- nazar:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (16-18)
- üç aylar:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (27-29)
- yañasız gelinlik:** Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (21-23)
- Allah:** Doğuz Yavruya Ağıt (3-5)
- ölü:** Çalılı Hasan'ın Ağıdı (10-12)
- cüz:** Ömer Bèyâ'nın Ağıdı (7)
- molla:** Ömer Bèyâ'nın Ağıdı (9-11)
- musğa:** Ömer Bèyâ'nın Ağıdı (9-11)
- tahTa:** Ömer Bèyâ'nın Ağıdı (42)
- mezer:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (15-17)
- ağret:** Hökeççe Bèyâ'nın Ağıdı (28-30)
- ğurban:** Hökeççe Bèyâ'nın Ağıdı (3-5)
- Allah:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (21-24)
- töbeğ:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (16-18)
- ilahâ:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (43)
- ma'ser:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (52-54)
- ölme:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (3-5-21-23))
- sal:** Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (40-42)
- ğurban:** Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (3-5)
- inşallah:** Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (21-23)
- mezer:** Döne Dezze'nin Ağıdı (4-6)
- ğadir mevla:** Hakkı'nın Ağıdı (7)
- camî:** Hasan'ın Ağıdı (4-6)
- sal:** Hasan'ın Ağıdı (2)
- 'ayan:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (3-5)
- düş:** 'Ali Çavuş'un Ağıdı (13)

- mezer:** Çördüklülü Çolah'ın Ağıdı (1-7)
- Allah:** Hürü Melek'in Ağıdı (22)
- yash:** Hürü Melek'in Ağıdı (16)
- ğadasını aldığım:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (1-19-25)
- yash:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (4-6)
- takke:** Ziya'nın Ağıdı (13)
- ğadañı alayım:** Ağıt 3 (13)
- Allah:** Ağıt 4 (27-29)
- ğadasını aldığım:** Ağıt 7 (1)
- ğadasını aldığım:** Ağıt 8 (13)
- mübarek bayram:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (1)
- sal:** Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (27-29)
- ğurban olduğum:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (51-53)
- kefen:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (58-60)
- mezer:** Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (63-65)
- ğada almak:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (41)
- ğurban olmak:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (42-44)
- mezer:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (34-36)
- nazar:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (38-40)
- tabut:** Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (22-24-49)
- üç aylar:** Hanife'nin Ağıdı (14)
- Allah:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (8-46-48)
- şükür:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (8)
- tabut:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (68)
- ğurban:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (10-12-13-38)
- camî:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (3-5)
- murad:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (23-31)
- yaradan:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (24)
- Allah:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (40-42)
- Allah:** Ekine Ağıt (9-11)
- yaradan:** Ekine Ağıt (3-5)
- 'ayan olma:** (99-101-111-113)
- bayram günü:** Ergen'in Ağıdı (3-5-9-11)
- ğada alma:** (21-23-123-125)

- ğadir mevla:** Ergen'in Ağıdı (51-53)
ğurban: Ergen'in Ağıdı (49)
kur'an: Ergen'in Ağıdı (124-126)
Mekke: Ergen'in Ağıdı (100-102)
merhamet: Ergen'in Ağıdı (33-35)
mezer: Ergen'in Ağıdı (64-66)
nazar: Ergen'in Ağıdı (19-62)
ulu bayram: Ergen'in Ağıdı (39-41)
ğudret galemi: Emiş'in Ağıdı (25)
ğurban: Emiş'in Ağıdı (7)
Allah: Musa'nın Ağıdı (31)
ğada alma: Musa'nın Ağıdı (4-6)
mevla: Ömer'in Ağıdı (2)
ayahlı: Deli EhmeT'in Ağıdı (1)
cenaze: İki Ğardeşin Ağıdı (27-29)

2.2.15. Bitki, Çiçek ve Ağaçlar ile İlgili İsimler

- dal:** Żalabacı'nın Ağıdı (103)
ğonca: Żalabacı'nın Ağıdı (130-132)
ğoza: Żalabacı'nın Ağıdı (127)
ğül: Żalabacı'nın Ağıdı (130-132)
ğül: Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (3-5)
ot: Ömer Bèyà'nın Ağıdı (32)
çiçek: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (67)
odun: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (63-65)
söğüt: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (37)
çiçek: Hökeççe Bèyà'nın Ağıdı (4-6)
dal: Sindelli Mine'nin Ağıdı (2)
ğrymıh: Sindelli Mine'nin Ağıdı (20)
söğüt: Sindelli Mine'nin Ağıdı (2)
ot: Döne Dezze'nin Ağıdı (3-5)
ardıç: Hısan'ın Ağıdı (19)
çalı: Ağıt 7 (16-18)
lale: Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (44)

- meşe:** Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (14)
sümbül: Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (44)
gül: Şarızlı Hürü'nüñ Ağıdı (2)
ğonca: Şarızlı Hürü'nüñ Ağıdı (2)
dal: Mor MemmeT'iniñ Ağıdı (28-90)
ğavañ: Mor MemmeT'iniñ Ağıdı (19)
gül: Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (51-53)
söğüt: Cinliyurtlu Ğenciñ Ağıdı (13)
gül: Haliya Ağıt (15-17)
fidan: Ğayseri'ye Ağıt (12)

2.2.16. Gezegeñ İsimleri

- ay:** Żalabacı'nıñ Ağıdı (61)
dünya: Żalabacı'nıñ Ağıdı (118-120)
felek: Araplarlı Ğızın Ağıdı (51)
hilâl: Żalabacı'nıñ Ağıdı (8)
dünya: Ağıt 3 (28-30)
ay: Ağıt 5 (2)
ay: Ağıt 7 (3)
dünya: Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (3)
ay: Ergen'iniñ Ağıdı (98)

2.2.17. Ev ve Evin Bölümleri ile İlgili İsimler

- örtme:** Sindelli Mine'niñ Ağıdı (33-35)
pece: Sindelli Mine'niñ Ağıdı (16-18)
dam: Eroğlu 'Ali'niñ Ağıdı (28-30)
ğapı: Eroğlu 'Ali'niñ Ağıdı (10-12)
dam: Hasan'iniñ Ağıdı (16-18)
oda: Hakkı'nıñ Ağıdı (13)
duvar: Żiya'nıñ Ağıdı (1)
oda: Żiya'nıñ Ağıdı (2)
tañan: Żiya'nıñ Ağıdı (2)
dam: Ağıt 4 (33-35)
pece: Ağıt 7 (16-18)
ğapı: Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (25)

ġapı: Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (64-66-67)

ocağı: Halevikli Ğenciğ Ağıdı (22-24)

ġapı: Halevikli Ğenciğ Ağıdı (19)

oda: Emiş'in Ağıdı (8)

ġapı: Ömer'in Ağıdı (3-5)

çatı: Ergen'in Ağıdı (22-24)

2.2.18. Mutfak Alet- Eşya İsimleri

sehen: Hökeççe Bèya'nın Ağıdı (21-23-27-29)

çomça: Ağıt 8 (10-12)

taıa: Ekine Ağıt (21-23)

tas: Ömer'in Ağıdı (20)

çatal: İki Ğardeşin Ağıdı (25)

ocağı: İki Ğardeşin Ağıdı (19)

çatal: Deli EhmeT'in Ağıdı (34-36)

çomça: Halevikli Ğenciğ Ağıdı (20)

2.2.19. Yer- Yön İsimleri

bizim ġapı: Żalabacı'nın Ağıdı (62)

dere: Żalabacı'nın Ađıdı (98)

dışarı: Żalabacı'nın Ağıdı (61)

yoluř: Żalabacı'nın Ađıdı (70-72)

ġüney: 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (13)

tandır: 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (13)

sağ: Dilcili Murtaıa'nın Ağıdı (9-11)

sol: Dilcili Murtaıa'nın Ağıdı (9-11)

alt burun: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (43)

çağlağı: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (60)

ġapıya: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (21-23)

ġarřı: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (37)

kör pınar: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (57-59)

mehralı'nın yolu: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (55)

mezgitli: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (51-53)

oluğı: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (58)

oranın: Murat Ğençarslan'ın Ağıdı (16-18)

- orda:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (45-47)
- ortası:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (14)
- üst burun:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (44)
- yelli bel:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (56)
- yurtlaḥ:** Murat Gençarslan'ın Ağıdı (61)
- aḡ pınar:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (1)
- ḡapıya:** Sindelli Mine'nin Ağıdı (34-36)
- dışarı:** Eroḡlu 'Ali'nin Ağıdı (51-53)
- eḡi:** Eroḡlu 'Ali'nin Ağıdı (37)
- ḡölün başı:** Döne Dezze'nin Ağıdı (13)
- ḡayanın başı:** Döne Dezze'nin Ağıdı (14)
- boḡaz:** Ḥakkı'nın Ağıdı (32)
- ḡızıl in:** Ḥakkı'nın Ağıdı (31)
- ḥuzureḡi:** Ḥakkı'nın Ağıdı (10-12)
- eḡ:** Ḥasan'ın Ağıdı (3-5)
- ḡarşı:** Ḥasan'ın Ağıdı (21-23)
- camı:** Ḥasan'ın Ağıdı (4-6)
- ḡapısı:** Hürü Melek'ın Ağıdı (7)
- ḡaşlar:** Hürü Melek'ın Ağıdı (2)
- yere:** Hürü Melek'ın Ağıdı (3)
- depeler:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (22-24)
- gırḥ pınar:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (33-35)
- orası:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (14)
- sıyrmalının deresi:** Mustafa Çavuş'un Ağıdı (37)
- yoncalıḥ:** Ziya'nın Ağıdı (19)
- eḡim:** Aḡıt 1 (9-11)
- tā ezine:** Aḡıt 1 (16-18)
- eḡimiz:** Aḡıt 3 (9-11)
- ḡarşı:** Aḡıt 3 (3-5)
- killik:** Aḡıt 3 (2)
- eḡleri:** Aḡıt 5 (7)
- eḡlerinin önü:** Aḡıt 5 (1)
- Ḡayseri baḡı:** Aḡıt 5 (8)
- ḡapı:** Aḡıt 8 (1-7)

- köşe:** Ağıt 8 (21-23)
- çiftliği:** Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (46-48)
- eime:** Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (2)
- hastane:** Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (1)
- mecliste:** Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (16-18)
- ğapısı:** Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (64-66)
- ein:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (24)
- ğapıya:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (15)
- inşaatTa:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (13)
- tellere:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (19)
- duvara:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (34)
- ğapıya:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (19)
- köy:** Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (27)
- yola:** Halevikli Ğenciñ Ağıdı (34)
- Erciyes'iniñ başı:** Ğayseri'ye Ağıt (15)
- Erciyes'iniñ dibi:** Ğayseri'ye Ağıt (1)
- ğalenin purcu:** Ğayseri'ye Ağıt (11)
- Talas'iniñ yolu:** Ğayseri'ye Ağıt (1)
- Tekir yaylası:** Ğayseri'ye Ağıt (5)
- çuğura:** Ekine Ağıt (20)
- anamıñ Ğapısı:** Ergen'iniñ Ağıdı (86)
- çatınıñ başı:** Ergen'iniñ Ağıdı (22-24)
- çatıya:** Ergen'iniñ Ağıdı (82-84)
- Erzurum'un yolu:** Ergen'iniñ Ağıdı (91)
- eimiz:** Ergen'iniñ Ağıdı (106-108)
- ocağıma:** Çoban Yusuf'un Ağıdı (15-17)
- gonah:** Musa'nın Ağıdı (3-5)
- hastanenin Ğapısı:** Musa'nın Ağıdı (37)
- haymanıñ altı:** Ömer'iniñ Ağıdı (7)
- ğarşı köy:** İki Ğardeşin Ağıdı (9-11)
- eimizin önü:** Deli EhmeT'iniñ Ağıdı (25)
- çeşmeye:** Cinliyurtlu Ğenciñ Ağıdı (8)
- ardımızda:** Halıya Ağıt (50)
- ğapıda:** Halıya Ağıt (30)

ğarıya: Haliya Ağıt (14)

önümüzde: Haliya Ağıt (49)

üstüne: Haliya Ağıt (8)

ğayada: Deli 'Ali'niñ Ağıdı (26)

2.2.20. Lakap ile İlgili İsimleri

alıbağ: Zılabacı'nıñ Ağıdı (9-11)

dul : Zılabacı'nıñ Ağıdı (106-108)

topal: Zılabacı'nıñ Ağıdı (33-35-52-54-178-180)

'aşşık: Araplarlı Ğızın Ağıdı (67)

ğöççük: Araplarlı Ğızın Ağıdı (145-147)

'aşşık: Dilicili Murtaza'nıñ Ağıdı (49)

gedik: Dilicili Murtaza'nıñ Ağıdı (40-42)

Kömöyo: Dilicili Murtaza'nıñ Ağıdı (46)

belli: Doğuz Yavruya Ağıt (7)

beñli: Hökeççe Bèya'nıñ Ağıdı (2)

boz: Doğuz Yavruya Ağıt (7)

molla: Doğuz Yavruya Ağıt (31)

atlı: Eroğlu 'Ali'niñ Ağıdı (10-12)

tarabulus: Eşğıya Tarabulus'un Ağıdı (16-18)

dilki: Hasan'ın Ağıdı (10-12)

çavuş: 'Ali Çavuş'un Ağıdı (28-30)

kestek: 'Ali Çavuş'un Ağıdı (20)

çolağ: Çördüklülü Çolağ'ın Ağıdı (25)

ğara: Çördüklülü Çolağ'ın Ağıdı (10-12)

şarı: Çördüklülü Çolağ'ın Ağıdı (4-6)

ğöççük: Hürü Melek'in Ağıdı (28)

ince: Ziya'nıñ Ağıdı (9-11)

'aşşık: Ağıt 2 (11)

demirci: Ağıt 7 (22-24)

şarı: Ağıt 7 (1)

topal: Ağıt 8 (21-23)

ğavur: Ğavur 'Ali'niñ Ağıdı (67)

şarı: Ergen'in Ağıdı (25)

- ağşayan:** Musa'nın Ağıdı (27-29)
itiş oğlu: Musa'nın Ağıdı (27-29)
cin: Ömer'in Ağıdı (15-17)
ğavur: Ömer'in Ağıdı (9-11)
gözel: Deli EhmeT'in Ağıdı (34)
ğara: Deli EhmeT'in Ağıdı (8)
pirinç: Deli EhmeT'in Ağıdı(7)
'aşşık: Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (9-11)
deli: Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (8)
topal: Cinliyurtlu Gençin Ağıdı (13)
ğavur: Haliya Ağıt (13)
deli: Deli 'Ali'nin Ağıdı (1)

2.2.21. Hastalık ve Salgın İsimleri

- hasta:** Zalabacı'nın Ağıdı (69)
telef: Zalabacı'nın Ağıdı (122)
yaralı: Zalabacı'nın Ağıdı (153-155)
sörmak: Araplarlı Gızın Ağıdı (40-42)
eşgi: Kemal Yıldırım'ın Ağıdı (25)
mucuğ: Ömer Bèyà'nın Ağıdı (4-6)
saşrı: 'Ali Çavuş'un Ağıdı (21-23)
ğıran: Ağıt 4 (15-17)
ğırış: Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı (61)

2.2.22. Duygular ile İlgili İsimler

- aferin:** Zalabacı'nın Ağıdı (172-174)
ğahâr: Zalabacı'nın Ağıdı (178-180)
hoş: Zalabacı'nın Ağıdı (134)
dertli: Araplarlı Gızın Ağıdı (68)
ğarip: Araplarlı Gızın Ağıdı (3-5-56)
öy: 'Aşşık Ğara'nın Ağıdı (2-4-6-8-10-12-14-16-18-20-22-24-26-28-30)
hoş: Ömer Bèyà'nın Ağıdı (31)
üy uy: Döne Dezze'nin Ağıdı (1-24)
öy oy: 'Ali Çavuş'un Ağıdı (3-5-9-11-13-15-17-21-23-27-29)
güler: Hürü Melek'in Ağıdı (13)

- güzel:** Hürü Melek'in Ağıdı (10)
yılışır: Hürü Melek'in Ağıdı (13)
öy: Ağıt 3 (1-36)
nażınan: Ağıt 6 (7)
sunu boylum: Ağıt 6 (16-18)
mert: Ğavur 'Ali'nin Ağıdı (27)
öy: Şarızlı Hürü'nün Ağıdı (4-6-10-12-16-18-22-24-28-30-34-36-40-42)
ah: Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (19)
ğuzularım: Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (1)
öy: Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (14)
vay: Şafiye Üzüm'ün Ağıdı (16)
feryaT: Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (28)
öy oy: Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (1-3-5-5-9-11-13-15-17-18-19-21-23-25-27-29-31)
yandım: Şabanlılı Ğenciñ Ağıdı (25)
ğuzum: Çoban Yusuf'un Ağıdı 86)
vay: Emiş'in Ağıdı (4-6)
öy oy: Ömer'in Ağıdı 1-36)
nażınan: Ziya'nın Ağıdı (22-24)

2.2.23. Değerli Eşyalar ile İlgili İsimler

- altın:** Zalabacı'nın Ağıdı (43)
cülüs: Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (43)
para: Eroğlu 'Ali'nin Ağıdı (46-48)
ğümüş: Ziya'nın Ağıdı (8)
haşlıh: Ergen'in Ağıdı (34-36)
para: Ergen'in Ağıdı (128)
panğañı yatırırım: Musa'nın Ağıdı (8)
beş bin lira: Haliya Ağıt (34-36)

2.3. Ağıtlardaki Özellikli Kelimelerin Sentaks, Semantik, Etimolojik ve Morfolojik Olarak İncelenmesi

Derleme sahasında elde edilen verilerden yola çıkarak sentaks, semantik, etimolojik ve morfolojik açıdan üzerinde çalışma yapılan özellikli kelimeler aşağıda yer almaktadır.

Alıbağın anasıyım / Benim anamın gūzusu / Anamın yalnız ođlu

alıbaz+ın ana+sı+y+ım / ana+m+ın gūzu+su / ana+m+ın ođlu+u

ana/anne: Çocuğu dünyaya getiren kadın. (TDK, 1998: 114). Anne/ana kelimesi Türkçe bir sözcüktür. Daha eski olan “ög” kelimesinin yerine kullanılmaya başlamıştır. (ÇTES, 2007: 42). Ana, ebe. (DLT, 2020: 45,55). Anne,ona>anne. (TETTL, 2016: 381,402).

ĖayıP emmimin uşaağ

emmi+m+ın uşaağ+a

emmi/amca: Babanın erkek kardeşi. (TDK, 1998: 98). Türkçe bir kelimedir. Abıca>abuca, agabey, ece. (ÇTES, 2007: 40). Amıca, emmi, ammi, em. (TETTL, 2016: 374,599).

uşaağ: 1. Çocuk. 2. Erkek hizmetçi. 3. Tayfa. (TDK, 1998: 2288). Türkçe bir kelimedir. “uvşak” olarak kullanılır. (ÇTES, 2007: 497). Küçük çocuk. ETK. “uvşak”, Orta Türkçede “uşak”. (TETTL, 2016: 348).

Benim gimidir bacısı

ben+im bacı+sı

bacı: Büyük kız kardeş, abla. (TDK, 1998: 190). Etimolojik olarak Türkçe bir sözcüktür. (ÇTES, 2007: 60). 1. Büyük kız kardeş. 2. Kız kardeş. 3. Bir evde uzun süre çalışmış yaşlı kadınlara verilen san. Eski kaynaklardan köken olarak nereden geldiği bilinmemektedir. (TDES, 2020: 40).

Ėızım kör oliyedi gözüm / Cahil Ėızım şüya düştü

Ėız+ım Ė>k

göz+üm k>g

Ėız/kız: 1. Dişi çocuk. 2. İskambil kağıtlarında kız resimli kağıt. (TDK, 1998: 1316). Türkçe bir kelimedir. (ÇTES, 2007: 261). 1. Dişi çocuk. 2. İlişkide bulunmamış dişi, kızıoğlankız, bakire. Az. Ėız, Tkm. Ėıyz, Nog. Ėız, Kklp kız, Kzk kız, Krg kız, Özbkız, Alt-Tel-Şor kıs, Hak xıs (TDES, 2020: 300). Kız, ev kızı, bakire olan, evde kalan. (DLT, 2020: 142). 1. Daha evlenmemiş bakire, dişi çocuk, ahret kardeşi kadın. 2. Nida hitap şekli. 3.ETK. Az bulunan, nadir, pahalı, ağır pahalı anlamında kullanılmaktaydı. Zamanla anlam değişmesine uğrayarak “kıt” kelimesi almıştır. (TETTL, 2016: 300-301).

göz: Görme organı, görme-bakma. (TDK, 1998: 882). Türkçe bir kelimedir. Eski Türkçede “köz” olan kelimenin yerine kullanılmaya başlamıştır. (ÇTES, 2007: 180). Köz. (DLT, 2020: 40). Görme organı, görme kabiliyeti. **1.**ETk. Köz, nazar. **2.** Âmâya refakat eden, ona yol gösteren kimse. **3.** Kaynak, memba, çeşme. **4.** Kenar veya bölmelerde çevrilmiş boşluk, çukur. **5.** Bağ çubuklarında yaprak ve filizlerden çıkan yer, tomurcuk. **6.** Bir şeyin merkezi, en mühim, en kıymetli tarafı. (TETTL, 2016: 273-275).

Sabah olmaz **gecelerim**

gece+ler+im k>g

gece: Güneş battıktan sonra gün ağarmaya başlayıncaya kadar geçen süre, tün. (TDK, 1998: 823). Türkçe bir kelimedir. tün>dün, vakit, geç, gece. (ÇTES, 2007: 174). Tkm. gıce, Nog. keşe, Kklp. keşe, Krg. keçe, Özb. keça-dün, Bşk. kısa, Tel. keçe, Tar. keçe. Eski Türkçede kiçe, Orta Türkçede kiçe veya kèçe olarak kullanılmıştır. kiç- kökünden türemiştir. “-e ya da-a” takısıyla yapılmış bir biçimdir. (TDES, 2020: 184). Tün-tün. (DLT, 2020: 54). Gündüzün aksi. (TETTL, 2016: 166).

Öksüzlerim size emanet

ök+süz+ler+im g>k

öksüz: Anne veya hem annesi hem de babası ölmüş çocuk, kimsesiz. (TDK, 1998: 1722). Türkçe bir kelimedir. Eski Türkçede anne yerine kullanılan “ög” sözcüğünden türemiştir. (ÇTES, 2007: 364). Az. öksüz, Nog. öksüz, Krg. öksüz, Şor üsküs, Eski Türkçede ögsüz, Orta Türkçede ögsüz Eski Kıpçakçadaöksüs. Eski Türkçede ana olarak bilinen “ög” kelimesinden geldiği düşünülmektedir. Yaşayan diyalektlerde “-g”li biçimi görülmemektedir. Ök+süz eki ile türetilmiştir. (TDES, 2020: 397). Yetim, şaşkın. Aslı ögsüzdür. Akıl, fetanet anlamına gelen ög’den türemiştir. (DLT, 2020: 47). Anasız, annesi ölmüş çocuk. ög+süz ile yapılmış bir kelimedir. adsuz>adsız (TETTL, 2016: 209-210).

Ben Güllü’nün **dezzesiyim**

dezze+si+y+im d>t

dezze/teyze: Annenin kız kardeşi. (TDK, 1998: 2211). Türkçe bir sözcüktür. dayıza>tayıza, tay eze, tay ana. (ÇTES, 2007: 480). Deyeze. (DLT. 2020: 393).

Huzurevine giderim

huzur ev+i

huzurevi: Yaşlanmış kimselerin bakıldığı, kaldığı ve barındığı yer. (TDK, 1998: 1011).

Goyunlarım meleşiyor

goyun+lar+ım

goyun/koyun: Geviş getirenlerdeneti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan. (TDK, 1998: 1373). Türkçe bir kelimedir. Eski Türkçede kullanılan “koyñ/koy” kelimesinin yerini almıştır. (ÇTES, 2007: 276). Az. goyun, Tkm. koyun-koç, Nog, koy, Krg. koy, Kklp. koy, Kzk. koy, TatK. kuy, Bşk. kuy, Alt-Tel-Şor-Kaçça-Sagkoy,Hak. xoy, Tuv. kuy. Eski Türkçede kōñ olara kullanılmıştır. Orta Türkçede kōy olarak değişiklik göstermiştir. koy- kökü ile (u)n eki tarafından türetilmiştir. (TDES, 2020: 318). kōn>kōy>koy. (DLT, 2020: 26,63). Davar. **1.**Etk. қој. **2.** Göğüs, yatarken kucaklama. ETK.kōñ. (TETTL, 2016: 386).

Eliñ elime alır da

el+i+ñ

el: Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölüm. (TDK, 1998: 687). Türkçe bir kelimedir. “elig” kelimesi yerine kullanılmaya başlanmıştır. (ÇTES, 2007: 139). İlig. (DLT, 2020: 346). Vücut parçası, ETK. elig. (TETTL, 2016: 576).

Giderim dere aşağı

git-er-im d>t

git-: **1.** Bir yere doğru yönelmek. **2.** Bir yerden, bir işten ayrılmak. **3.** Çıkmak-ulaşmak. (TDK, 1998: 857). Türkçe bir kelimedir. “kèt-“ kelimesinin yerine kullanılmaya başlamıştır. (ÇTES, 2007: 177). ön-, bar-. (DLT, 2020: 283). ged-, get-. (TETTL, 2016: 238).

Dèyànedim de **göremedim**

gö-r-e-u-me-di-m k>g

gör-: Göz yordamıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek. (TDK, 1998: 876). Türkçe bir kelimedir. “kör-“ fiilinden türemiştir. l-r, ş-z değişimi vardır. (ÇTES, 2007: 180). kör-. (DLT, 2020 187). **1.** Gözle seçmek. **2.** ETK. kör-. **3.** Mecazi anlamda bir işi ele almak. **4.** Bir şey ile meşgul olmak. **5.** Bir vazifeyi ifa etmek. **6.** Bir meseleyi neticeye vardirmek. **7.** Bir şey verilmek. **8.** Bir muameleye uğramak. (TETTL, 2016: 263-264).

Öldüğünü **bilemedik**

bil-e-u-me-dik

bil-: **1.** Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak. **2.** Bir bilim yada sanat dalında başarılı olmak. **3.** Bir işi yapmaya alışık olmak. (TDK, 1998: 298). Türkçe bir kelimedir. Bilgi-bildirim. (ÇTES, 2007: 76). bil-. (DLT, 2020: 34).

Varamadım güzularım

var-a-u-ma-dı-m

güzu+lar+ım

var-: 1. Erişilmek istenen yere ayak basmak. 2. Ulaşmak- vasıl olmak. 3. Belli bir durum ya da düzeye gelmek. 4. Hoş olmayan bir sona ermek. (TDK, 1998: 2332). Türkçe bir kelimedir. Gitmek anlamında da kullanılır. (ÇTES, 2007: 504). ket-. (DLT, 2020: 9). git-, Etk. bar-. (TETTL, 2016: 400).

guzu/kuzu: Koyun yavrusu. (TDK, 1998: 1429). Türkçedir. “kozi/kuzi” olarak da kullanılmıştır. (ÇTES, 2007: 285). Az. guzu, Tkm. guzi, Nog. kozi, Alt-Tel. kozi, Tar. koza, Kzk. kozi, Kklp. koziKrg. kozi. Türkçeden Moğolcaya qurıgan olarak geçmiştir. (TDES, 2020: 341). 1. Koyunun yavrusu, Etk. kuzı. 2. Mecazi anlamda pasif homoseksüel erkek. 3. Bir jimnastik aleti. 4. Balık satanlar Torik balığını “kuzu-derya kuzusu” diye bağırarak satar. (TETTL, 2016: 465-466).

Gezemedim dala dala

gez-e-u-me-di-m k>g

gez-: Hava almak ve hoş vakit geçirmek gibi bir amaçla bir yere gitmek. (TDK, 1998: 850). Türkçe bir sözcüktür. “kez-” fiilinin yerine kullanılır. (ÇTES, 2007: 176). 1. Plansız, maksatsız dolaşmak. Etk. kez-. 2. Bir yeri gezip teferrüçlenmek. 3. Görüp incelemek. (TETTL, 2016: 214).

Keşke **doğmasaydım** nola

doğ-ma-sa-y-dı-m

doğ-: Doğmak, doğuş, dünyaya gelmek. (TDK, 1998: 610). Türkçe bir kelimedir. Doğmak-meydana gelmek anlamındadır. toğ-/tuğ-. (ÇTES, 2007: 120). toğ (DLT, 2020: 35). Dünyaya gelmek, doğmak. Etimolojik olarak doğ- fiilinden türemiştir. (TETTL, 2016: 447).

Doğuz teneşir **guruldu**

gur-u-l—du g>k

gur-/kur-: 1. Bir şeyin oluşmasına yardım eden parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, monte etmek, hazırlamak. 2. Gereken şartları hazırlayıp olmasını beklemek. 3. Meydana getirmek. (TDK, 1998: 1411). 1. Tesis etmek. 2. Ortaya koymak. 3. Dikmek. 4. Hazır hale getirmek. Etk. kur-. (TETTL, 2016: 437).

Allah düşmana **vermesin**

ver-me-sin

ver-: 1. Birisine erişmek. 2. İletmek, bırakmak veya bağışlamak. 3. Satmak. 4. Herhangi bir duruma yol açmak. (TDK, 1998: 2343). Türkçe bir kelime olan “ber-” fiilinin yerine kullanılır. (ÇTES, 2007: 507). bir->bir->ber> (DLT, 2020: 68, 79). Etk. bèr-. (TETTL, 2016: 421).

Doğuz oğlum bir vuruldu

oğul+um

vur-u-l-du

oğul: 1. Erkek evlat. 2. Bey veya ana arı denilen bir dişi arıyla kovandan dışarı çıkan arı topluluğu. (TDK, 1998: 1672). Türkçe bir kelimedir. (ÇTES, 2007: 355). Az. oğul, Tkm. oğul, Nog. ul, Krg. ūl, Kzk. ul, Kklp. ul, Özb. uğil, Kuğ. tub, Sag. koy, Kaça öl, Alt-Tel. ūl, Yak. uol, Çuv. ıvāl. Bang kelimenin o- kökünden ve –gul ekiyle türediğini ortaya atmıştır. Bernştam oğuz ve oğul biçimlerinin birleşebileceğini düşünmüştür. Daha sonra ok-kul (ok boy, kul köle) boyun kölesi olarak soy ve oğul değerini kazanmıştır. (TDES, 2020: 384). 1. Oğul. 2. Evlat olmayan çocuklara da denir. Oglan şeklinde çokluk yapar. (DLT, 2020: 35). Erkek evlat, oğul. Bir ana arı yardımıyla beraber kovandan ayrılan arı topluluğu. (TETTL, 2016: 117-118).

vur-: 1. Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızlıca indirmek. 2. Ses çıkarmak için bir şeyi başka bir şeye vurmak. (TDK, 1998: 2354). Eski Türkçede kullanılan “ur-” kelimesinin yerine kullanılmaya başlamıştır. (ÇTES, 2007: 511). ur- ür-. (DLT, 2020: 59). Vurmak, dövmek, çarpmak. Etk. ur-. (TETTL, 2016: 440).

Öldürürken lamba dutmuş

öl-dür-ür-ken

öl-: 1. Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek. 2. Solmak. 3. Acı çekmek. (TDK, 1998: 1725). Türkçe bir kelimedir. (ÇTES, 2007: 364). Ölüm. (DLT, 2020:35). Öldürmek. (TETTL, 2016: 215).

‘Adam beni **beklemez** mi

bekle-mez

bekle-: Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, beklemek. (TDK, 1998: 257). Türkçe bir sözcüktür. Güvenceye alma, koruma anlamına da gelmektedir. (ÇTES, 2007: 70). 1. Gözetmek. 2. Bekçiliğini yapmak. 3. Muhafaza etmek. 4. Emniyete almak. 5. Bir şeyin oluşuna kadar bir yerde durmak. Bek+le ile yapılmıştır. (TETTL, 2016: 639).

Çekiyordum gorhusunu

Çek-iyor-du-m

Çek-: 1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek. 2. İçine almak. 3. Bir yerden başka bir yere taşımak. 4. Soluktan içine almak. 5. Masrafları karşılamak. 6. Aileden herhangi birine benzemek. (TDK, 1998: 454). Türkçe bir kelimedir.

Kan çekmesi anlamında da kullanılır. (ÇTES, 2007: 101). 1. Çizme. 2. Çekilerek çıkarılan masa ya da dolap gözü. çek-me ile türetilmiştir. (TETTL, 2016: 179).

Eñirince teline beñzer / Çahıldıñdan ip eñirmiş

eñir-ince

eñir-: Yünü büküp iplik haline getirmek. ETK. egir-/eñir-.(TETTL, 2016: 559).

Toza **toprağa** ğarışmış

toprağ+a g>k

toprağ: 1. Yer kabuğunun toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü. 2. Kara. 3. Ülke. 4. Arazi-tarla. (TDK, 1998: 2238). Türkçe bir kelimedir.” Torpak” olarak da kullanılır. (ÇTES, 2007: 85). Az. torpag, Tkm. toprak, TatK. toprak, Bşk. tuprak, Kzk. topırak, Kklp. topırak, Krg. topırak, Özb. tuprak, Tuv. dovurak, Yak. tobırax, Çuv. tāpra. Eski çağlardan başlayarak Uygurcada toprak, Orta Türkçede toprak, Eski Kıpçakçada toprak olarak kullanılmıştır.Clauson’a göre topra kökünden -k ekiyle türemiştir. topur+(a)k küçültme eki ile yapılmıştır. Topur kökü çağdaş diyalektlerde “toprak” olarak saklanmıştır. (TDES, 2020: 518). Topra.k. (DLT, 2020: 204). 1.ETK. Torpak>toprak. 2. Argo olarak toz durumundaki uyuşturucu madde. (TETTL, 2016: 243-244).

Oturalım bölük bölük oy

otur-alım

otur-: 1. Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek. 2. Uygun gelmek. 3. İkamet etmek. 4. Boş durmak. (TDK, 1998: 1706). oltur-.(DLT, 2020: 106).

Evlerinin önü bir uzun yayla

eñ+ler+i+niñ ön+ü

eñ: 1. Yalnız bir ailenin oturabileceği biçimde yapılmış yapı. 2. Bir kimsenin ya da ailenin içinde yaşadığı yer. 3. Konut. (TDK, 1998:743). Türkçe bir kelimedir. “üy, ew, çadır, konut” anlamında kullanılır. (ÇTES, 2007: 50). Az. öv, Tkm. öy, Nog. üy, TatK. öy, Bşk. öy, Blk. üy, Kklp. üy, Kzk. üy. Krg. üy, Tar. öy, Hal. höv, Şor em, Küerep, Alt-Tel. kuy-üy, Hak. ib, Tuv. üg. Eski Türkçe döneminden itibaren kullanılmıştır. K. MAhmad’a göre Oğuzlar ew biçiminde kullanmıştır. Eski Kıpçakçadaev’dir. Sümercede ab’dır. DoerferHalaççaya dayanarak pär’den geldiğini düşünmüştür. Fonetik olarak “-b, -w, -v” sorunları görülmüştür. (TDES, 2020: 173). ew. (DLT, 2020: 38). 1. Oturulan yer, çadır, hane. 2. ETK. ev. 3.Santraç tahtasında hane.(TETTL, 2016: 661-662).

Çekilmiş güzel **zülüfleri**

zülûf+ler+i

zülûf: 1. Şakaklardan sarkan saç lülesi. 2. Sevgilinin saçı. (TDK, 1998: 2522).

Farça bir kelimedir. Köken olarak “zulf”dür. (ÇTES, 2007: 531). Saç. (DLT, 2020: 9).

AhmeT’imiñ düğünü var

AhmeT+im+iñ düğün+ü

düğün: Evlenme dolayısıyla yapılan tören, eğlence. ((TDK, 1998: 651).

Türkçe bir kelimedir. Eski Türkçede toy olarak kullanılan bir kelimedir. Tüyün, evlenmek akdi, tüg-, bağlamak. (ÇTES, 2007: 131). Evlenme veya sünnet merasimiyle yapılan ziyafetli ve eğlenceli şenlik ya da köy şenliği. Etk. tügün. toy>doy>gün. (TETTL, 2016: 511).

Oğuntu mu şaldı size

oğu-n-tu

oğuntu: Çağrı kağıdı, çağrılık, davetiye. (TDK, 1998:1676). Ünde-, seslenerek çağırarak. (DLT, 2020: 139). Davetiye, düğün davetiyesi olarak gönderilen küçük hediyeler. (TETTL, 2016: 131).

Süyuñ ‘ömrü yere geçer

sü+y+uñ ‘ömr+ü

sü: 1. Hidrojen ve oksijenden oluşan, oda sıcaklığında sıvı durumda bulunan renksiz, kokusuz, tatsız madde. 2. Bu sıvıdan oluşan kitle, deniz. 3. Meyve ve sebzelerin sıkılmasıyla oluşan sıvı. (TDK, 1998: 2033). Türkçe bir kelimedir. “suv” olarak kullanılan kelimenin yerine kullanılmaya başlanmıştır. (ÇTES, 2007: 443). 1.Suw. 2. Baharın başlangıcında kar ve buzları erimesiyle meydana gelen su. (DLT, 2020:47). 1.Etk. sub, Orta Türkçede suw>suv>su. 2. Akarsu, nehir, ırmak. 3. Huy, mizaç, yaratılış. 4. Şemse ciltlerinin köşelerinin dışına basılan motifler. 5. Halı, perde motifi. 6.Sü. 7. Suyula bakılan fal. (TETTL, 2016: 466-473).

‘ömr: 1. Yaşama veya var olma süresi. 2. Yaşam-hayat. (TDK, 1998:1728). Arapça bir kelimedir. ‘umr’dangelir.(ÇTES, 2007:364). Hayat müddeti anlamını taşımaktadır. Arapça bir kelimedir. ‘umr’dan gelmektedir. Gülünç, acayip, tuhaf, zor, şen, neşeli, çok hoş giden kimse anlamlarını taşımaktadır. (TETTL, 2016: 221).

Babamıñ borcu bitse

baba+m+iñ borç+u

baba: Çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek. (TDK, 1998:187). Bütün dillere çocuk dilinden geçmiştir.(ÇTES, 2007: 60). Az. baba, Gag. Baba, Tkm. bāba, TatK. baba, Tat. Babay, Bşk. baba, Özb. baba, Kklp. baba. 1. Çocuğu olan erkek. 2. Ağızlarda

“bıba, bibe, boba, buba, babey” olarak da geçer. (TDES, 2020: 39). Ata.(DLT, 2020: 27). **1.** Çocuk dilinden alınmış bir kelimedir. **2.** Fr. Papa anlamındadır. **3.** Argo olarak da erkek cinsiyet uzvu. **4.** Halat bağlanacak dikme. **5.** Trabzanları tutan kazık. (TETTL, 2016:534-535).

borç: Ödenmesi gerekli para veya başka bir şey. (TDK, 1998: 328). Soğdcadan gelmiştir. Pürç<pertunç. (ÇTES, 2007: 80). Borşç. (TDES, 2020: 72). Ötünç. (DLT, 2020: 66). Ödenmesi gereken para anlamındadır. Sogdcadapurç, Süryanicede porç anlamlarını taşımaktadır. (TETTL, 2016: 762).

Yiğitliğin bilëyedim

yiğit+lik+i+n

yiğit: **1.** Güçlü ve yürekli kahraman alp. **2.** Delikanlı genç erkek. **3.** Gözü pek düşüncelerini açıkça söylemekten çekinmeyen kimse. (TDK, 1998: 2453). Türkçe bir kelimedir. yëgit/yeg olarak da kullanılmıştır. (ÇTES, 2007: 521).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AĞITLARDA KELİME GRUPLARI

3.1. Tamlama Grubu

3.1.1. İsim Tamlaması

3.1.2. Belirtili İsim Tamlaması

Adamların ıası

Adana'nın yazı

ağzımın dadı

Ahmet'imın düğünü

Alıbaz'ın anasıym

'Ali'nin golları

'Ali'nin işi

analığın güzuları

anamın ıapısı

anamın güzusu

anamın ilki

anamın oğlu

arında ğaşı, hilali

atizinin ötesi

atlının ıapısı

babamın borcu

babamın ıapısı

ciğirimın ucu

cümlenin yandığı

çatının başı

dağların başı

dağların başı

daşın altı

Dedenin başı

Dilci'nin deresi

Durdu'nun Mustafa'sı
 eliñ ğızı
 eliñ oğlu
 eliñ yüzü
 elleriñ minası
 Emeyâl'in ğarşısı
 emmim ğızı
 emmim oğlu
 emmimiñ uşağa
 Erciyes'in başı
 Erciyes'in dibi
 Ergen'in kekili
 Erzurum'un yolu
 evimiñ vekili
 evimiziñ önü
 evimiziñ yanı
 eviñ tılsımı
 evleriniñ önü
 ğaleniñ purcu
 ğardaşımıñ oğlu
 ğardaşın biri
 ğardaşın ğızı
 ğarıñ altında
 ğarısının adı
 ğayanın başı
 ğayanın başı
 genciñ yuvası
 ğırmaz kimseniñ hatrın
 ğışlanın önüne
 ğızınıñ acısı
 ğızların yüreği
 gölün başı
 gözümüñ yaşı
 ğuruçayın seli

ğuzunun ğoğoşları
 Güllü'nün dezzesi
 Hastanenin ğapısı
 haymanın altı
 Hürü'nün dermanı
 ırbıgımın dışını
 ıssızdağların başı
 ibrişimin ğozaları
 içinin tenesi
 ikindinin yılı
 ikindi üstü
 itin oğlu
 itin südüğü
 Kilimin arası
 Mehralı'yın yolu
 MemmeT'imın ğülü
 MemmeT'in oğlu
 mezerin yanı
 Murtaza'nın bacıları
 müzüğün sesi
 oğlunun derdi
 oğlunun dizi
 Onbaşının oğlu
 ordunun yeri
 ölümün ğoleyi
 patosun sesi
 şadıcın ğünü
 sarığamış'ın düzünde
 sıyırnalı'nın deresi
 sıyırnalığın deresi
 Sindel'in ğölüne
 söğüdün altı
 Süyun ömrü
 Talas'ın yolu

Yatsının ğaranlığı
 yavrumun ğanı
 yaylanın yolu

3.1.3. Sıfat Tarafından Nitelendirilmiş Belirtili İsim Tamlaması

beş bacının birisi
 beş bacının beşi
 bir yiğidin teberiği
 bütün Avşar'ın dilinde
 çatal ğapının ğanı
 güzel ğardaşın yapısı
 möhletsiz babamın ğızı
 şarı saçlarının ucu
 sefil babamın suçu
 taze gülün goncaları
 üç atının biri
 yedi yetimin bir atı

3.1.4. Tamlayan ve Tamlanan Arasına Sıfat Girmiş Belirtili İsim Tamlaması

Anamın ğara ğızı
 Anamın yalnız oğlu
 'aşşın iki uşadı
 Benim ğardaşımın eki adı
 Emiş'in görgülü yüzü
 gözeliñ çatal uşadı
 soysuzun asil ğızları

3.1.5. Tamlayan ve Tamlanan Arasına Kelime Girmiş Belirtili İsim Tamlaması

anamın birden ğırdı ğolu
 birinin yoh mafası

3.1.6. Zamirlerle Kurulan Belirtili İsim Tamlaması

benim bahTım
 benim beliğim
 benim belim

benim canım
benim ciğerim
benim ciğerim dertli
benim çiftelerim
benim çocuklarım
benim dayım
benim dertlerim
benim dezzem
benim dillerimi
benim dizim
benim düşmanlarım
benim elim
benim emanetim
benim Emiş'im
benim emmim
benim Ergen'imi
benim evim
benim firenim
benim fişşeyam
benim gaderim
benim ganım
benim gardaşım
benim gecelerim
benim gızım
benim gızlarım
benim goyunlarım
benim göñüm
benim gözlerim
benim guzularım
benim halım
benim Muħarrem'im
benim oğlum
benim soyum
benim yaşıtlarım

benim yavrumu
benim yurdum
bizim ğapıye
bizim gelinleri
bizim ğolumuzu
bizim işimiz
bizim Mustafa'mız
bizim tarlamız
bizim yaylamız
bizim yuvamızı
bunların adı
bunun ğocası
bunun yarası
hepsinin éyisi
kimiñ nesi
kimseniñ sözü
onların anaları
onların çavuşları
onların evleri
onların ğapıları
onun ağası
onun anası
onun arħadaşına
onun asbabı
onun atı
onun babaannesi
onun babası
onun Bekir emmisi
onun beliĝi
onun beline
onun bibileri
onun bir bacısı
onun çılısı
onun dayısı

onun düşmanı
 onun eli
 onun elini
 onun gözleri
 onun ğuzusu
 onun süyu
 oranıñ süyu
 seniñ ayadıñ
 seniñ bacıların
 seniñ elin
 seniñ emmin
 seniñ ğabarın
 seniñ ğalın
 seniñ mektubun
 seniñ nişanlın
 seniñ ocağıñ
 seniñ uşahların
 seniñ yasını
 seniñ yoluna
 seniñ yolunu
 siziñ anağız
 siziñ bacınız

3.1.7. Belirtisiz İsim Tamlaması

ağ odası
 anam oğlu
 arap ğızı
 at izi
 Aşşar ğazaları
 azzıh yolu
 babam ğızı
 bayram ğünü
 bayram ğünü
 bėyàler yapısı

bir düzü
 çahıl daşı
 çatal ğapı
 Dadaloğlu kasabası
 Dadaloğlu torunu
 dam dolusu
 desTe başı
 dohuz ğardaşı
 dört yavrumu
 Erciyes Dağı
 evlat sızısı
 ğara yolları
 ğavaħ yarısı
 ğavur dölü
 Ğayseri bağı
 gençlik çağı
 ğoca tülü
 ğonca ğülü
 ğöççük cüzü
 ğudret ğalemi
 ğurşun izleri
 ğül sinesi
 ğümüş ğırbacı
 Ğüzel cemuħtarı
 Ğarsa dağı
 ğayat eşi
 ğucum borusu
 meşe közü
 saçma yarası
 sağ yanı
 sarı saçları
 Tekir yaylası
 Türk beyleri
 üç ayları

yiğit babası

3.2. Sıfat Tamlaması

'ulu bayram

ağ MemmeT

ağ pınar

ağca zıbın

ala ğan

ala göz

altı gelin

altı gürşun

altı köy

altın ğulağ

altın tas

aplağ yüz

asil ğızlar

aslan baba

aslan oğul

'aşık Kemal

'aşşık Ğara

belalı baş

belli Osman

beş bacı

beş bin lira

beş goç

beş mölla

beyaz el

bir 'adam

bir aferin

bir ceren

bir ev

bir ğafa

bir ğardaş

bir gece

bir ğız
 bir gül
 bir habar
 bir hafta
 bir harp
 bir oba
 bir ocağ
 bir oğlan
 bir Şarıgamiş
 bir sehen
 bir tek ğız
 bir tek oya
 bir yıl
 boş dağ
 boz Omar
 büyük mağaza
 bu dil
 bu dünya
 bu ev
 bu intikam
 bu şelék
 bu yıl
 bu yiğit
 bu yük
 cahil ğız
 çatal ğarın
 çifte beğ
 çifte gelin
 çifte mezer
 çürük soy
 dar kenar
 daşTan ğuyu
 deli 'Ali
 deli gönül

deli göñüm
 demirci 'Ali
 doğan ay
 doħşan bin şehit
 doħuz ğardaş
 doħuz ğazan
 doħuz oğul
 doħuz teneşir
 doħuz yavru
 doħuz yiğit
 dört desTe
 dört ğardaş
 dört oğlan
 dört oğul
 dört yavru
 dumanlı dağ
 düşeliksiz iş
 enni kenar
 eski dert
 eski düşman
 eski váat
 felek dünya
 ğanlı elbise
 ğanlı köynek
 ğara bir düğün
 ğara çete
 ğara ğaş
 ğara ğaya
 ğara ğış
 ğara ğız
 ğara ğabar
 ğara kekil
 ğara Mölla
 ğara saç

ğara topraĝ
 ğara yelek
 ğara yüz
 ğarip baba
 ğarip ğuş
 ğarip mezer
 ğarlı daĝ
 ğarşı köy
 ğedik Aĝmet
 ğenç aslan
 ğenç şarı
 ğızıl in
 ğoca bir düĝün
 ğoca daĝ
 ğoca tülü
 ğoca yol
 ğonca ğül
 ğöççük cüz
 ğöççük hoca
 ğöççük Žiya
 ğörgülü yüzü
 ğöy aĝ don
 ğuru çay
 ğül sine
 ğümüş ğırbaç
 ğüzel zülüf
 ğangi derT
 ğangi kitap
 ğatın ana
 ğatın ğız
 ıssız daĝ
 ışıl ışıl sü
 iki başı çoban
 iki cenaze

iki çocuk
iki özne
iki yumruğ
ince Žiya
ketsek ğelin
kırđ punar
kör pınar
kötü can
kötü cenderme
kötü dağ
şarı aslan
mert oğul
molla Osman
mor belik
mor Hanife
mor kefiye
mor MemmeT
mübarek bayram
on beş sene
on dört fidan
on sene
on üç ğün
sağ yanı
şarı aslan
şarı çiçek
şarı ğına
şarı Nazmi
şarı saç
seferi birlik
sefil ana
sefil baba
soğuk sü
soyha can
soyha ceket

soyha dede
 soyha pantul
 süslü taavan
 şöhretli düğün
 taze gül
 tenesiz ekin
 uzun boylu
 uzun dal
 uzun yayla
 üç gün
 üç günlük
 üç oğlu
 yañasız gelinlik
 yalan dünya
 yalnız oğul
 yaralanan esker
 yaşı cahal gelin
 yedi sene
 yedi tabut
 yedi yetim
 yelli bel
 yirmi ayağ
 yirmi bir yaşında
 yirmi düğün
 yüce dağ
 zalım gızım

3.3. Deyimler

ateş düşmesi
 başa kaşmak
 başı sışılması
 bayrağ dikmek
 belaya goyma
 beze belemek

ciğeri dertli
 ciğeri yanmak
 çala vürmek
 çalı bastırmak
 çıhı dökme
 çürük soy
 darağ vurma
 dem sürmek
 destan şatmak
 dili bağlanması
 düğün gurma
 düşeliksiz iş
 el çekmek
 ğafil durmak
 ğahır çekme
 ğan ahıtmak
 ğana belenmek
 ğara bağlamak
 ğara baht
 ğara düğün
 ğarnı ğara
 ğına yāhmak
 ğız çıhartma
 ğız şatmak
 ğolu bağı
 ğökçek ğēzme
 ğönül almak
 ğönül éyālemek
 ğönül yormak
 ğörgülü yüz
 ğözü açık ğitmek
 ğün ğörme
 ğün vürması
 hayat eşi

Һayıf almak
 ışığını yakmak
 içine batmak
 kefen ölçmek
 kilit vürmek
 mimmet etmek
 muraT almak
 muraž almak
 nazar değmesi
 sefil durmak
 sıradan goymamak
 şeker ahtıtmak
 şelek vermek
 telef olmak
 yaҺasını dutmak
 yaҺasız gelinlik
 yalan dünya
 yalın vürme
 yas çekmek
 yerlik gitme
 yol gözlemek
 yorgan dökme
 yüreği sızlamak
 yüzü gara
 yüzü gülmek
 züluf çekmek

3.4. Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller

almaz etmek
 ayıP etmek
 deli etmek
 düğün etmek
 el eylemek
 feryad etmek

ğabil etmek
 ğaraž eylemek
 ğayıP etmek
 ğurban etmek
 herg etmek
 meraĥ etmek
 örmeņ etmek
 susan eylemek
 vıran olmak
 yoldaş olmak

3.5. İkilemeler

3.5.1. Aynı Kelimenin Tekrarıyla Oluşan İkilemeler

Allah Allah
 aşı aşı
 ata ata
 başıma başıma
 beder beder
 dala dala
 dengi dengi
 dizim dizim
 dizin dizin
 doya doya
 duta duta
 efil efil
 ğatlı ğatlı
 ğeze ğeze
 ışıl ışıl
 kaĥar kaĥar
 köşe köşe
 maıiş maıiş
 nazlı nazlı
 oba oba
 oy oy

şata şata
 seyrek seyrek
 sıhı sıhı
 taplaḡ taplaḡ
 tıḡ tıḡ
 tutam tutam
 ulum ulum
 uy uy
 yata yata
 yıldır yıldır

3.5.2. Biri Anlamlı Biri Anlamsız Kelimelerle Oluşan İkilemeler

el âlem
 evim barḡım
 ğelin körpe
 ḡalı malı
 sere serpe
 ulum uluḡ

3.5.3. Zıt Kelimelerin Tekrarıyla Oluşan İkilemeler

atlı yayan
 ğara aplaḡ
 ğelir ğeçer
 ğide ğele

3.6. Fiilimsiler

3.6.1. Sıfat Fiil Grubu

Acı *çeken* olmaz modlu
 Ağzımı *açan* sürgün diyor
 Allah *verdiğine* şükür
 Antalya'ya *giden* emmim
 Aziziye'ye *giden* gelin
 Baḡ başıma *gelen* işe
 Baḡma ğarip *durduğuma*

Ben görmedim yeni *doğan* guzum
 Bir şey mi dedim *öldüğüm*
 Bizim gelinleri *alanlar* oy
 Çeşmede *dönen* deliyi
 Doğma dedim anam şu *doğan* aya
 Galem *đutan* beyaz eller
 Ğapısında tēyep *çalan*
 Ğariğmiş elleri *đutmaz* parmağa
 Ğızım benzer *doğan* aya
 Ğocası *ölen* gelinlere
 Ğurban *olduğum* bacıları
 Ğurban *olduğum* göca tülüm
 Ğurban *olduğum* yaradan
 Hēç yoğ mu 'Ali'yi *gören*
 Her *gelen* baña bañıyor
 MemmeT'e *döktüğüm* yorganınan
 Muradsız *giden* canlarım
 Pırtıyı *alan* gidiyor
 Sebep *olan* gavur dölü
 Şağışla'ya *giden* Ğanı
 TeşTe *süladığım* doru
 Yaralı Sivas'a *gelen* Memiş'in
 Yedi senede *bulduğum*
 Yoncalığa *giden* cılğa
 YoncalığDa *yatan* Ğoyun
 Žiyá'yı *vuran* cenderme

3.6.2. Zarf Fiil Grubu

Ahlımı başımdan aldı *görünce*
 Anam örmeğ edek *diye*
 Bacıñız feryad *ederek*
 Ben tellere *yanaşınca*
 Bir hafta *olmadan*
 Bir şey olmasın *diye* oy oy

Bu dünyaya *geleli*
 Dahımını *şata şata* uy uy
 Dolu *gédip* boş geliyor
 Döndü ah *çekerek*
 Dört oğlun şehit *dèyence*
 Emiş suya *gidek diye*
 Ğaç gün oldu Anşsa *öleli*
 Ğomando *deyince* seni anardıĝ
 Ğölün başı *biçilirken* uy uy
 Ğözlerim *görmeden* şavuş
 Ğalı *çıĝdı çıĝalı*
 Köyden telefon *gelince*
 Ğurur yerde *yata yata* uy uy
 Melek *çıkıp giderkene*
 Mor belikler *sökülünce*
 Moğur yere *çalınca*
 Ne *diye* camiye *ğetTin*
 Nen eyledim *ağladıĝça*
 Nolur güzel bir selamıĝ *gelince*
 Şarığamış *ğurtulunca*
 Şarapnal *gelip de dèyince*
 Şarapnal *gelip de vurunca*
 Şu dünyaya *geleli*
 Üç ayları *dihılınca*
 Yağmur yayıP *ğün vuruşun*
 Yağasını *duta duta* uy uy
 Yalan dünya *ğurulalı*

3.6.3. İsim Fiil Grubu

Ben *öpmeye* ĝyamazdım
 Daş *ğırmaĝ* gelmiyor bize oy
 Ğalmış ĝolunun *ğırması*
 Ğardaş *gezmeye* *ğedici* oy oy
 Ğoyun *şagmadan* gelirdin

Hasan dam *dutméye* gétTi
 Türk bilir baş *galdırma* işini
 Yeriği *görsetmek* babam

3.7. Edat Grubu

'Adam beñi beklemez *mi*
 'Adam çatıya *mu*çıhar
 'Ali Çavuş döyödü *mü* ola
 Altı gelin dul *mu* galır
 Anam örmeñ edek *diye*
 Ay *gibi* parlıyor yüzü
 Bahmadın *mi* sağa sola
 Benim *gimidir* bacısı
 Beñi ğnamaz *mi* köylü
 Bir ğün *evvel* gördüm düşünü
 Bir şey *mi* dedim öldüğüm
 Böyle çürük soy *mu* olur
 Böyle halıcı *mi* olur
 Bu ev benim *déyàl gibi*
 Bunu duyan var *mi* ola
 Civididen düz *mü* olur
 Dedeñe *mi* çekTin ğuzum
 Dizi daşa *déyàdi mi* ola
 Duymadılar *mi* sesiñi
 Efesini *éyàdi mi* ola
 Eskitmedi bir *tek* oya
 Evlat sızısı biliñiz *mi*
 Ğabil oldu *mu* diliya
 Ğadañı alam *diye* hatır şorardıñ
 Ğahdı *mi* Dede'nin ğarı
 Ğeldin *mi* Bekir emmisi
 Ğelin *mi* gèdiyön Şuna
 Ğılıcından ğan *mi* düşTü Ğayseri
 Ğınar *mi* ola eller bizi

Ğırıldı *mi* öğretmenim
 Ğıyası Ğurşun *mu* şıhmış
 Ğız saña dèyàdi *mi* nazar
 Ğönendin *mi* Ğara toprağ
 Ğördünüz *mü* bibileri
 Ğördünüz *mü* bibilerim
 Ğördünüz *müd* ezzeleri
 Ğacı'm eliğ dèyàdi *mi* ola
 Hèç yoğ *mu* 'Ali'yi Ğören
 İşte Ğeldi ulu bayram
 Kavgadan *mi* geldin Ğızım
 Kørpe kørpe can *mi* düştü Ğayseri
 Nazarlar *mi* dèyàdi Ğuzum
 Nesliğ 'Ali *mi* Veli *mi*
 Oğuntu *mu* şaldı size
 Oğuntu *mu* şaldın Poyraz
 Olur *mu* böyle olur *mu*
 On dört fidan şan *mi* düştü Ğayseri
 Ölmez *mi* bunuğ Ğocası
 Öyle uzun dal *mi* olur
 Parça parça ten *mi* düştü Ğayseri
 Şabaħanan tana Ğarşı
 Sedat babam *diye* ağlar
 Seni Ğatar *myım* Ğöçe
 Sindel'e Ğelin *mi* olduğ
 Size de *mi* vardı Ğabar
 Soysuz *mu* ki benim oğlum
 Şultan size var *mi* sizde
 Şu zaman 'adam *mi* ölür
 Tenesiz ekin *mi* olur
 Toprağına can *mi* düştü Ğayseri
 Uğra *rmı* bir tek Ğızına
 Var *mi* ölümünğ goleyi
 Yatşan Ğelir *mi* düşüğe

3.8. Bağlama Grubu

Anağ *da* ölsün babağ *da* ölsün
 Eğâr dilek ğabilise
 Hem öğretmen *hem* hoca
 Hemi ğelin *hemi* körpe
 İyè *ki* Memiş dilki
 Ne oğlum *var ne de* ğızım
 Soysuz mu *ki* benim oğlum

3.9. Kuvvetlendirme Grubu

Açığ *da* yüzünü ğörem
 Babağ ğurban ben *de* ğurban
 Başığa *da* düşer hışım
 Ben buraya buyda ektim *de*
 Ben *de* bir ğelin yitirdim
 Ben *de* ğaldım topalınan
 Ben *de* ğazı yaptırâyım
 Ben *de* getirdim şışıya
 Ben *de* küstüm Doğanhisar postala oy
 Ben *de* oğlumsuz yatmam
 Ben *de* oğurum bazı bazı
 Ben *de* oğa oldum yoldaş
 Ben *de* ölüyüm Fatik döle
 Benim *de* ciğerim dertli
 Benliğime *de* söyleğ oy
 Beği mezere ğoyun *da*
 Bir düzü düzmüşler *de*
 Bir ğün *de* olur vurulurum
 Bir sehen yögört verdim *de*
 Bir yılışır *bir de* güler
 Biri Memiş *de* biri Şarı
 Birisini ben aldım *da*
 Birisini *de* Cuma'ya
 Biz *de* getirek ğelini

Bu yıl bir bostan ekTim *de*
 Bunu *da* görmedim desem
 Çadırlar *da* guruldu
 Daşlara *da* keklik oldun
 Deli 'Ali sen *de* ölesin
 Deyànedim *de* göremedim
 Doğuz *da* ğazan guruldu
 Dördü *de* derler uşağa
 Dört ğardaş bir *de* bacı
 Dünden bosTana vardım *da*
 Eliñ elime alır *da*
 Eliñ yanında seslenmem *de*
 Eski vâtım ğalmadı *da*
 Evim göççük sığmadım *da*
 Evleri *de* evimiziñ yanında
 Ğağ ğızım biz *de* gidelim
 Ğapıları açılığ gor *da* oy oy
 Ğapıya *da* ev yapıyor
 Ğardaş bayrağı ğaldır *da*
 Ğardaşım bir ev almış *da*
 Ğarşıye *de* diker söyöt
 Ğaşlar ğara *da* yüzler aplağ
 Ğazanıp *da* yememişim
 Ğene *de* ğardaşları aşlan
 Ğışın başım sıhıldı *da*
 Ğiderken bibiñe *de* uğra oy
 Ğol ğulaç *da* döşüñ enni
 ĞoyuP *da* yayläye ğetmiş
 Ğurbanım *da* beyälere oy
 Ğurbet bir ğün ben *de* señi yıharım
 Haber şalın *da* Şaçlı'ya
 Hastaneye *de* yatırmışlar
 Her ğarez doğdu *da* ne oldu
 Mestine *de* 'Aşşık Ğara mestine

Mezere *de* çeşme yapmış
 O *da* beñi ğandırıyor
 O *da* beñi öldürüyor
 O *da* bozbulanılı ahar
 O *da* uldu ulum ulum
 O *da* yorar V̇ali'yi
 Obalara yaz ğeldi *de*
 On üç ğün süyda ğezdim *de*
 Öküzlerimi ğoşuñ *da*
 Öyönüyümü yitirdim *de*
 Şalınan *da* ğetirdiler
 Şarı saçlarıñ *da* topu döver
 Seniñ ğün *de* ğelir ğeçer
 Sevdğim *de* şallanıyor nazınan
 Sıhıldım *da* ulaştılar
 Size *de* mi vardı ğabar
 Sizi *de* Kıymam sıradan
 Şimde ben *de* ğaldım bir tek ğızınan
 Şimdi *de* biçiyom firez
 Şo *da* beñi öldürüyor
 TeşTi omzuna alır *da*
 Uyandır *da* öyle öldür
 Üç ğün dağda yatmış *da*
 Üç ğünde başıñ yurdum *da*
 Üç oğlu var bir *de* ğızı
 Üçgen Ğaman'a ğetTim *de*
 V̇arağ *da* pancar biçirek
 V̇arın *da* anama söyleñ
 Yaz ğelir *de* açar çiçek
 Żahar bu *da* baña ğader

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK

4.1. Derleme Sözlüğünde Olmayıp Kayseri Yöresinde Kullanılan Kelimeler

-A-

- ***acarlama:** Kuruyan otun yerine yenisini getirmesi.
- ***acclıh:** Biraz.
- ***acemi:** Toy, tecrübesiz.
- ***ağan:** İneklerin doğum yaptıktan sonra sağılan ilk koyu sütü.
- ***ağgarya:** Zorla yaptırılan bıktırıcı iş.
- ***ağaz daıtlılığı:** Kız verdikten sonra yenilen tatlılara verilen isim.
- ***ağca zıbbın:** İçe giyilen atlet.
- ***ağız yayma:** Ağzını sağ sola kaydırarak gereksiz konuşma.
- ***ala dorlağ:** Ne dar ne geniş, ne tam pişmiş ne tam çiğ olan şey.
- ***ala yazı:** Karın tam kalkmaması yer yer eriyip çamur olması, ilkbaharın gelmesi.
- ***alazlama:** Sulu yemek yaparken önce yağda kızartıp sonra suyunu koyma.
- ***alhış verme:** Dua etme.
- ***aliye:** Herkes.
- ***allı güllü:** rengarenk olan.
- ***aplağ yüzlü:** Suratı geniş olan kimse.
- ***arhaç:** Bucak, tarla.
- ***arşın:** Uzunluk ölçüsü.
- ***artıh:** Yenilip içilen şeylerden geride kalan her şey.
- ***avhalama:** Örseleyerek sevme.

-B-

- ***babalıh:** Üvey baba.
- ***bağala basmağ:** Tuzağa düşmek, oyuna gelmek.
- ***balah:** Kedi yavrusu.
- ***balıh sordu:** Suda boğularak ölen kişilerin vücudunun bazı yerlerini balıkların yemesi.
- ***başa oya çalmağ:** Yazma bağlama.
- ***başı ğabağ:** Beresiz ya da şapkasız olan kimse, kel insan.
- ***başı ğayası:** Kötü bir olaydan dolayı işlerin kötü gitmesi.

- ***beder beñli:** Kavrenge ya da beyaz renkte olan et benlerinin vücutta fazla olması.
- ***bellek:** Kümes hayvanlarının yumurtlamaları için yapılan yer.
- ***bellenecek iş:** Herkes tarafından kötü olarak algılanacak hata yapma.
- ***berklik:** Kız verme sonucu ağız tatlılığı yeme.
- ***biçmek:** Kesmek.
- ***boğaz:** İki dağ arasında kalan dar geçit.
- ***boğazı bôyük:** Çok yemek yiyen kimse.
- ***boğazı laleli:** Asker künyesi.
- ***boy çalmak:** Çemen yapmak.
- ***boy unu:** Çemen unu.
- ***boz bulanıh:** Çamurlu su.
- ***boz yer:** Dere ve sekilere verilen yer ismi.
- ***bozulamağ:** Başa gelen kötü bir işten dolayı sıkıntı çekme, sürünme.
- ***bulğar:** Kötülük düşünen, karnı kara insan, düşman.
- ***buyuşmağ:** Üşümek.

-C-

- ***cā:** Eski evlerde olan banyo.
- ***çandarma:** Jandarma.
- ***canı iliği ğurumağ:** Çok sıkıntı çekme, eziyet görme.
- ***canı tez:** Hiperaktif olan kişi.
- ***capıl:** Milek, bataklık.
- ***cavzutmağ:** Bir işten kaytarmak.
- ***cıbir:** Yoksul olan kimse.
- ***cılh:** Bozuk yumurta.
- ***cızıdan çıhma:** Doğru yoldan şaşmak.
- ***coğşan:** Kırılmaya yüz tutmuş, esnemiş olan şey.

-Ç-

- ***çabıPı yalan:** Çok yalan söyleyen kişilere verilen lakap.
- ***çalğı:** 1. Sulak yerde yetişen ağaçtan kesilen sert süpürge, 2. süt mayalama.
- ***çalhamaç:** 1. Ayran, 2. Yoğurda ekmek doğrayarak yeme.
- ***çarpı etme:** Başörtüsü bağlama şekli.
- ***çekçeki:** Dokumacılıkta ön ipi arkaya, arka ipi öne geçirmeye yarayan çöp.
- ***çelPeşik:** Havanın yağmurlu olması baba dede ayından April ayının gelmesi.
- ***çen:** Kanat, yan.

- ***çılılamağ**: Bir şeyi beze sarma, bağlama.
- ***çılın**: Poşet veya torba ile gelen yiyecek ya da giyecek.
- ***çılıla**: Ağızına kadar dolu olan her şey.
- ***çılırlıh**: Yünden ip yapmaya ve onu kıvrıtmaya yarayan alet, kirmen.
- ***çınığı**: Ağaç, tezek vb. şeylerden sıçrayan ateş parçası.
- ***çoban döşeğı**: Baharda pembe ya da beyaz çiçek açıp yenilen ot.
- ***çorlamağ**: Bir şeyi çalmak.
- ***çörten**: Dam ve çatılarda yağmur, kar vb. suların akmasını sağlayan tenekeden olan oluk.

-D-

- ***dem sürmek**: Hayatı boyunca rahat yaşama.
- ***demin**: Biraz önce.
- ***dere**: Akarsu ve tarlaların olduğu yeşillik alan.
- ***desTe**: Yonca, ekin ve benzeri otları bir arada toplama, yığma.
- ***déyâl**: Hayır, yok.
- ***déyânemek**: Bakmak, izlemek.
- ***dıhnağ**: Şişman çocuk.
- ***dipi**: Kışın rüzgarla birlikte kar yağması.
- ***dizlemek**: Çok acı çekmek.
- ***düşeliksiz iş**: Halk tarafından ayıp olarak nitelendirilen, utanılacak iş.
- ***düven sürme**: At ve öküzlerin biçilen ekini savrulacak hale getirene kadar üzerinde araba ile gezinmeleri.

-E-

- ***ebe gümeçi**: Yemeğı yapılan para yapraklı ve düğme şeklinde meyvesi olan ot
- ***ekin**: Yeşil arpa buğday vb. tahıllara verilen isim.
- ***ekme**: Tohum serpmek.
- ***el almağ**: Her konuda aileden birine benzemek.
- ***el etmek**: Bir kişiyi çağırarak.
- ***el oğlu**: Damat.
- ***elden ayrılışı**: Kimseye benzemeyen, milletin yaptığı şeyin tersini yapan.
- ***elefetsiz**: Zayıf olan canlı cansız olan her şey.
- ***elembi**: Televizyona bağlanan cihaz.
- ***elgannem**: İnsanlar hakkında herhangi bir kötülük düşünmeyen, iyiliklerini isteyen yaşlı olan kimse.

- *ense dds: Ense kökü.
- *eilmek: Kavga ya da bir i sonucu sinirin geçmesi.
- *elk: Koridor.
- *ermanı: Düşman.
- *eserekli:1. Herhangi bir yerine inme inme olayı, 2. Ani fikir değiştiren kimse.
- *eski va'at: Hali vaktinin eskisinden kötü olması.
- *ester: Kurt ilacı.
- *evez: Sivrisinek.

-F-

- *fersah: Uzunluk ls.
- *fırı: Yalan söyleme.
- *firig: Tam kurumamı, kurumaya yüz tutmuş olan yiyecek.
- *firtik: Canı tez, kendini sevdiren kk kız çocuğu.

-G-

- *ęafil: Hazırlıksız yakalanma.
- *ęalefetsiz: elimsiz, ince, zayıf olan kimse.
- *ęara adır: Yörüklerin çadırına verilen isim.
- *ęaraca: Tahıllara gelen hastalık.
- *ęarama: Bir insanı ktleme, hakkında yalan sözler söyleme.
- *ęaraz: Kötülük düşünme.
- *ęarım: Hamurda bir tutam l birimi.
- *ęarındalama: Yemek yeme.
- *ęarın ęıyılmaı: Acıkmak.
- *ęavara: Can sıkıntısı.
- *ęazımı: Süt pitikten sonra tencere dibinde tutan kaymak.
- *ęıęı: Hayvan pisliğinden kurutularak yapılan yakacak.
- *ęıydırma: İnce ince doğrama.
- *ęıvracan oğma: Hayvan veya insanları korkutup dövme.
- *ęızatma: Nianlama.
- *ęirl: Kk oturma odası.
- *ęubur: İltihap.
- *ęuru yaz: 1. Sonbahar döneminde bütün otların kuruması, 2. Oturacağı ya da yatacağı yerde hiçbir eşyanın olmaması.
- *ęuene: Tencere.

***göçcük cüz:** Cevşen, hameli.

***geçki:** Halı ve kilimde iki eriş arasına geçirilen ince atkı.

***gejgere:** Hayvan pisliğini taşımaya yarayan ağaç ya da tahtadan olan dört kollu tekerleksiz araba, günümüz el arabası.

***girevü:** Pazar.

***göcen:** Matara.

***gökçek gezme:** Süslü olma.

***gözenekli:** Delikli kevgir, süzgeç.

***gülle:** Süve ile kapının birbirine tutturulmasını sağlayan alet, menteşe.

-H-

***halı çözme:** Eriş adı verilen çözügünün halı tezgahına tek tek dizilmesi.

***hangar:** Karışık olan gereksiz eşyaların durduğu yer, depo.

***haşır:** Üzerine oturulan naylon örtü.

***hayıf:** Öc alma.

***helvoh:** Küçük oklava.

***hımih:** 1. Burun kıvıran, 2. Genizden konuşan kişi.

***hölümek:** Bulgur yapımı için pişip kuruyan buğdayı ıslatma, nemlendirme.

***hörgüç:** Tümsek, çıkıntı.

***höyük:** Yüksek tepe .

-I-

***ig:** Çoraplık örmek ve kilim dokumak için yün eğrilen araç.

***ıhırcıhlı:** Kararsız.

***ılgın vürması:** Sıcak çarpması.

***ıydırma:** Arka arkaya vurma.

-İ-

***içerleme:** 1. Küsme, 2. Bir olayda fazla etkilenme.

***ifrit olma:** Sevmeme, gıcık olma.

***iğne yurdusu:** İğne deliği.

***in:** Kuyuya benzeyen içerisine yiyecek ve her türlü malzeme koyulan yer.

***incike:** Şimdi.

***iremeke:** Gözü açık kız çocuğu.

***ireşber:** Çiftçi.

-K-

- ***kebuş**: Sırrı pek olan kimse.
- ***kefiye**: Erkeklerin kullandığı ucu püsküllü başörtüsü.
- ***kelepir**: Değerinden çok aşağı fiyata alınan şey.
- ***kerpiç**: Hayvan pisliğinden yapılan yakacak.
- ***kertme vurma**: Hayvan pisliğinin daha çabuk kuruması için duvar ve taş üzerine serilmesi.
- ***kestirme**: Kaynamış sütün peynir yapma.
- ***kipkipi**: Gözünü çok sık kırpan, tiki olan kimse.
- ***kirazlanma**: Sarkıntı olma, asılma.
- ***kirtik**: **1.** Küçük sabun parçası, **2.** duvarda olan oyuk.
- ***kişifleme**: Gizlice bir şeyi takip etme.
- ***köhne**: Yıkık, karanlık pis ev.
- ***köprüme**: Büzerek perde ya da divan örtüsü dikme.
- ***kös gelme**: Yan yatma.
- ***köslenme**: Vurmaya kalkışmak.
- ***külte**: Bir demet ya da bir top getirilen her şey.
- ***küpme**: Yiyeceklerin çok ekşimesi.
- ***kötü tohlu**: Çok çabuk hastalanan çocuklara söylenen söz.

-L-

- ***lönęür**: Yoğurdun suyunu süzen taştan yapılmış kap.

-M-

- ***mağara etme**: Toplum içinde utandırma.
- ***mafa alma**: Öç alma.
- ***malamaş makarna**: Spagetti.
- ***maytap geçme**: Dalga geçme, şaka yapma.
- ***marazlı**: Hastalıklı olan kimse.
- ***maşağ**: **1.** Bıçak bileğlemek için kullanılan alet, **2.** Tırpan taşı.
- ***maşdar**: **1.** Dokumacılıkta üst kısımda olan erişleri ters yüz eden orta kalınlıktaki ağaç, **2.** Sıvacıların kullandıkları düz tahta.
- ***mehraplı**: **1.** Seccade, **2.** Halı.
- ***mengene**: Peynirin sertleşmesi için suyunu çıkaran alet.
- ***muşluğ**: Çeşme.
- ***möhlet**: Bir kişiye tanınan belli bir zaman dilimi.

-N-

***nôyöriyoŋ:** Ne iş yapıyorsun.

***namlı:** Hasat zamanı savrulan tığdan meydana gelen saman.

***nohşan:** Eksik.

***noluḥ:** Ne olmuş.

-O-

***oḥunṭu:** Davetiye.

***oḥKa:** Ağırlık ölçü birimi.

***oymaḥ:** Küçük destelere verilen isim.

-Ö-

***ölgün:** Sulu bulgur pilavı.

***ören:** Bahçe.

***örmeḥ:** 1. Sert ipten urgan, yular ve kendir örme, 2. Saçların belik yapılması.

***örs-çekiç:** Tırpanı keskinleyip ağız kısmını inceltip sivrilten alet.

***örtme:** Salon.

***ötèyan:** Geçen.

***özlü:** Hamurun yapışkanlık kıvamı.

-P-

***parmak üzümesi:** Halı dokuyan kişilerin el üzerinin nasır tutması, parmakların derisinin soyulması.

***paṭoş:** Saman yapan ve tahılları kabuklarından ayıran tarım aleti.

***paṭlaḥ:** Şişe, bidon.

-R-

***raḥvān:** Kötü huy yönünden başkasına benzeme.

-S-

***şaḥa:** Hayvan sırtında su taşımaya yarayan tahtadan taşıyıcı.

***şaḥal ğıran:** Yüzde sakal çıkmasını önleyen bir tür hastalık.

***şaḥu ḍaşı:** Eskiden iki kişinin karşılıklı olarak yarma dövmesi için kullanılan oyuk taş.

***şalĝı şalma:** Düğün zamanı küs olan ailelerin birbirinden altınlarını istemeleri.

***şap:** Ekin biçildikten sonra tarlada kalan firezler.

***şavruḥ:** Elinde olan her şeyi dağıtan kimse.

***şavuşmaḥ:** Geçip gitme.

***sehen:** Küçük parlak tabak.

- ***semele:** Bir işi başka birinin teşviki ile yapma, mahama.
- ***semli:** Düzgün, kıyılı kıpılı yapılan her türlü iş.
- ***senesi:** Genetiği gereği bir tarım ürününün bir yıl iyi bir yıl kötü hasat geçirmesi.
- ***séyeP etme:** Hayvanı başka yere bırakma, azatlama.
- ***seyran:** Gezme, gezinti, bakıp görme.
- ***şıçan dişi:** Dokumacılıkta başlangıca ve bitişe sıkça atılan ilmik.
- ***şırıl:**1. Yün kabartmaya yarayan sopa, 2. yorgan yapmadaki her bir iğne ilmiği,3. uzun olan kimse.
- ***sicim:** İnce ip.
- ***sivertime:** Meyve vb şeylerde en ufak bir parça bile bırakmadan ağaç ve çalılardan hepsini toplamak.
- ***şuna boy:** Boyu uzun olan kişi.
- ***sürüyaç:** Kar kürümeye yarayan tahta ya da demirden yapılan kürek.

-Ş-

- ***şalakör etme:** Kavga ya da kazadan dolayı yüzün tanınmayacak hale gelmesi.
- ***şapaz:** Yaptığı işte eli ayağı hızlı olan kimse.
- ***şaraPnal:** İçi küçük bilye ile dolu olan top mermisi.
- ***şifleme:** Var olan bütün sebze ve meyveyi ayıklamak.
- ***şilte:** Kulplu küçük kova.
- ***şorverme:** Dedikodu yapma.

-T-

- ***tıpan:** 1.Tarladaki büyük toprak parçalarını ezen yuvarlak alet, 2. Arpa ve buğday tarlasında çıkan pembe ve beyaz renkli yumrulu bitki.
- ***taplağ taplağ:** Tarımda toprakların parsel olarak ayrılmış hali, dönüm hesabı.
- ***tıpsımak:**1.Yemeklerin çok durmasından dolayı bozulması, 2. Eski evlerin çilemesinden kaynaklanan küflü koku.
- ***tıvılanma:** Sobanın iyice yanması sonucu metalinin kızarması.
- ***tekbil hava:** Askerde hasta olma sonucu izin kullanma, hava değişimine gelme.
- ***telef:** Yok olma, ölmek.
- ***teneşir:** Cenaze yıkamak için su kaynatılan kazan.
- ***teşt:** Leğen.
- ***tınağ etme:** Yalvarma.
- ***tırlama:** Terzilikte bir makine ağzı dikim.
- ***tırpan:** Elle ot biçmeye yarayan keskin tarım aleti.

***tonğa:** Oyuna gelme.

***topalağ:** Patates.

***tülü:** Akıllı uslu olan kişi.

-Ü-

***ün etme:** Bağırarak çağırma, davet etme.

-Y-

***yabantı:** Öğütülmüş tahılların savrulmasında kullanılan on bir adet parmağı olan alet.

***yalın vürması:** Sıcaklıktan dolayı ekinlerin telef olması.

***yamçı:** Ucu püsküllü ince at kırbacı.

***yan çalma:** Bir işten kaytarma, kaçma.

***yanlama:** Düğünlerde oynanan halay çeşidi.

***yapalı:** Saçı karman çorman olan kız çocuğu.

***yar:** Mendereslerin aktığı su yatağının yanlarında kalan yüksek kısım.

***yaşsı ağaç:** Üzerinde hamur açılan düz ekmek tahtası.

***yaşı cahal:** Aklı yetmeyen, ergenlik döneminde olan kimseler.

***yaşma vürmağ:** Hayvan pisliklerini kasnaklarla dökerek kurutma.

***yel eleği:** İnce olan her türlü giysi.

***yemlik:** İlkbaharda arpa buğday tarlasında yetişen kökü uzun ve beyaz olan ince yapraklı yenen ot.

***yerlik:** İmrenme, İsteddiği şeyi yapamama.

***yoluş düşürme:** 1. Yol üzerinde olan birini ziyaret etmek için uğrama 2. bir yerde belli bir zaman geçmesi sonucu eve gitmek için yola çıkma.

***yorğan dökme:** Gelin ya da damat olacak gençler için yünden yatak yapma.

***yular:** Hayvanların kafasına bağlanarak onu bir yere götürmek için kullanılan ip.

***yunma:** Banyo yapma.

-Z-

***zahmarı:** Kışın en soğuk olduğu ay, ocak ayı.

***zelva:** Düven sürmede öküzlerin boynuna takılarak birlikte hareket etmesini sağlayan demir ya da ağaçtan olan alet.

***zeteç:** Katmer.

***zirza:** Kapılara kilit vurulması için takılan demir.

***zō:** Biçilen otları hōbek olacak şekilde toplama.

4.2. Sözlüklerde Kullanılan Kelimeler

-A-

‘ayan olma: Gözle görülen, açık belli olan şey, his. (DS.407)

ā: Şaşırma. (DS.1))

aba:1. Abla, 2. Hırka. (DS.1)

abdal: Davulcu, Çingen. (DS.286)

abidik gūbidik: Saçma sapan olan şey. (DS.19)

ablaḥ: Geniş yüzlü olan kimse. (DS.289)

abū: Şaşırma. (DS.35)

abuş: 1. Çocuk dilinde üvey anne, analık, 2. Ara bozucu. ((DS.35)

acar: Yeni alınan her şey.(DS.38)

acışmaḥ: Üzülme. (DS.53)

açık gētme: Ölürken gözleri açık ölmesi

Adana: Akdeniz bölgesinde yer alan il. (DS.64)

adı baḥasıca: Kötü, çıban.(DS.65)

adırıḥ:Orosbu. (DS.66)

afahan basmaşı: İç sıkıntısı, çarpıntı. (DS.69)

ağ paḥla: Beyaz kuru fasulye. (DS.85)

ağ: Halk ağzında ak, beyaz renk. (DS.77)

ağa: Büyük dede. (DS.78)

ağartı: Süt ve süt ürünleri. (DS.83)

ağdıḥ: Dediğini yaptıran, burnunun dikine giden kimse. (DS.87)

ağız: 1. İki çene arasında olan besinlerin sindirimine başlanılan ve ses çıkarılır yer, 2.

Koy, körfez ve akarsuların doğduğu kaynak yer. (DS.94)

ağnamak: At, eşek, tavuk, kuş vb. toprağa yatıp yuvarlanmaları. (DS.106)

ağsama: Bacakta ya da ayakta incinme, kırılma sonucu topallayarak yürüme.

(DS.111)

ağzı açıl: 1. Bir olaya çok şaşırıp donup kalma, 2. Her şeyi söyleyen kişi. (DS.117)

ah çekme: Feryad etme.

aḥaba: Damlarda yağmur suyunun akması için yol yapma. (DS.136)

aḥtarma: Ters çevirip altını üstüne getirme. (DS.163)

akıbet: Bir iş veya durumun sonu, sonuç. (DS.150)

ala ağaz: 1. Ara bozucu, 2. Boş konuşan. (DS.188)

ala ğan: Bir olay ya da durum sonucu her yerin kan olması.

ala: Halk ağzında kırmızı renk. (DS.166)

alavaz: 1. Karşısındakini aşağılayarak konuşan, 2. Kara haber getiren. (DS.202)

alavere dılavere: Bir şeyi elde etmek için türlü türlü oyun oynama, hile yapma. (DS.202)

alazlamağ: Yapılan yemeklerdeki soğan, patates vb. sotelemek. (DS.206)

Allah: Kainatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.

allem gallem: Oyunla kandırma. (DS.224)

almaz etmek: Hali vakti kötü olan bir kişiyi bu durumdan kurtarma, bakıp büyütme.

altın: Paslanmayan değerli ziynet eşyası.

amanat: Emanet edilen şey, yıkılmaya yüz tutan yapı. (DS.1730)

ambar: Tahıl koyulan yer. (DS.238)

ana: Halk dilinde anne. (DS.241)

anaduğ: Ot toplamaya yarayan üçgen şeklinde üç dişli tarım aleti. (DS.247)

analığ: Halk dilinde üvey anne. (DS.249)

anne: 1. Çocuğu olan kadın, 2. Yavrusu bulunan dişi hayvan. (DS.278)

apansız: Birdenbire olan. (DS.283)

apır şapır: Saçma sapan konuşan. (DS.287)

aplah: Parlak ve körpe olan her şey, tembel, şaşkın. (DS.289)

araba: Tekerlekli motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı. (DS.291)

arap: Orta Doğu ve Kuzey Afrika'nın büyü bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimseler. (DS.298)

ardiye: Evlerinde kullanılmayan eşyaların saklandığı yer, kiler

arığ: Su yolu. (DS.316)

arınma: Yıkayıp temizlenme. (DS.321)

arka: Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı. (DS.325)

armağan: Bir kimseye sevindirmek, mutlu etmek için verilen şey.

arpa: Türkiye'nin her yerinde tarımı yapılan buğdaygiller ailesinden olan ve hayvan yemi ile bira yapımında kullanılan otsu bitki. (DS.330)

asbaP: Kıyafet, iç giysi. (DS.341)

asifinik: Giysilere böcek, kurt vb. şeylerin gelmesini önleyen kokulu olan ilaç, naftalin. (DS.343)

aslan: Asya ve Afrika'da yaşayan kedigiller ailesinden olan yırtıcı bir tür hayvan

aş: 1. Yemek, 2. Bulgur pilavına veriler isim

aşırma: Çalma. (DS.355)

‘aşşılıh: Bağlama ve ya saz eşliğinde sözlü halk geleneğini icra eden kişi (DS.354)

at: Binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan tek tırnaklı hayvan.

ateş: Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla ortaya çıkan ısı, ışık. (DS.367)

aþhı: Dokumacılıkta iki iriş arasına geçilen ince ip. (DS.368)

avara alma: Bir işin bitiminde oyalanma (DS.376).

avğalamak: 1.Küçük çocukları ya da kedi köpekleri sert sevme, 2. Dövmek. (DS.385)

avşar: Yirmi dört Oğuz boyundan biri. (DS.394)

avurt: Yanakların iç kısmı. (DS.383)

ay: 1. Dünyanın uydusu olan gök cismi, 2. Bir yıl içerisinde günlere bölünen zaman, 3. Birden bire duyulan acı, ağrı.

ayah: Bacağın bilekten aşağıda bulunan ve yere basmaya yarayan bölüm.

ayıhlama: Bir şeyi temizlemek ya da seçmek. (DS.417)

ayran: Yoğurda su katıp iyice karıştırarak elde edilen içecek. (DS.429)

azaþlama:1. Hayvanları başka bir yere bırakma, 2. Bir yere gitmek için çocuğun yakın akrabalara bırakması. (DS.437)

Aziziye: Kayseri ilinin bir ilçesi olan Pınarbaşı'nın eski ismi.

azþılıh: İçinde yiyecek olan çıkın. (DS.444)

-B-

baba: Çocuğu olan erkek. (DS.44)

babaanne: Çocuğa göre babanın annesi

babam gızı: Abla, kardeş

bacı: Büyük ya da küçük kız kardeş. (DS.457)

bacılıh: Yakın arkadaþ. (DS.458)

baþal: Merdiven. (DS.462)

badırdamaþ: İşine gelmeyen bir olaydan dolayı yerinde tepinme. (DS.468)

bağâr: Göğüs. (DS.478)

bağartlak:1. Öne takılan önlük, 2. Kuş türü. (DS.478)

bahma: 1. Görme, 2. Büyütme, 3. Maddi açıdan zor durumda olan birine yardım etme, 4. Fiziksel bir engel sonucu kişisel ihtiyaçlarını karşılayamayan kişilere yardım etme

bahraç: Kova. ((DS.495)

banah: Lokma, büyük ekmek parçası. (DS.515)

- barlanma:** Yemek veya turşuların çok beklemesi sonucu üzerinin pamukçuk toplaması. (DS.534)
- bartana:** Sarp kayalıkların olduğu uçurum.
- başalğat:** Havanın ne sıcak ne soğuk olması. (DS.537)
- baş kaldırma:** Bir yaptırım sonucu isyan etme. (DS.550)
- baş yıhama:** Banyo yapma
- baş:** İnsan ve hayvanlarda beyin, gözler, kulaklar, burun, ağız gibi organların bulunduğu vücudun en üst kısmı. (DS.549)
- başa Kahta:** Bir olay sonucu meydana gelen şeyi sürekli dile getirme. (DS.550)
- başı çekme:**1. Önde gitme, 2. Halayda mendil başı.(DS.559)
- bayah:** Biraz önce (DS.575)
- bayır:** Dik yokuş. (DS.580)
- bayraht dikme:** 1. Düğün başlangıcını duyurmak için dualar eşliğinde erkek evine Perşembe ya da Cuma günü asılan bayrak, 2. Şehit olan kimselerin mezarına dikilen bayrak. (DS.583)
- bayraht:** Bir ulusun birliğini simgeleyen, özel renk ve biçim olarak tasarlanan dikdörtgen şeklinde olan kumaş. 583)DS.
- bayram günü:** 1. Ramazan bayramı, 2. Kurban bayramı. (DS.584)
- bazar:** Pazartesi. (DS.586)
- bazitesi:** Pazar. (DS.587)
- bazlama:** Mayalı hamurdan yapılan orta kalınlıktaki ekmek. (DS.587)
- belemek:** 1. Yeni doğan çocuğu sadece kafası dışarıda kalacak şekilde bezlere sarıp sarmalama, kundaklama, 2. Toz toprak üzerinde yuvarlanmak. (DS.608)
- belik:** Saç örgüsüne verilen isim. (DS.617)
- bellemek:** 1. Öğrenmek, 2. Toprağı alt üst edip ekime hazır etmek. (DS.621)
- beñ:** İnsan vücudu üzerinde bulunan açık ya da koyu renkte olan leke.
- berkitmek:** sökülen ya da düşmeye yakın düğme vb şeylerin sıkılanması. (DS.35)
- beşir etmek:** Zor olan bir işin üstesinden gelmek. (DS.644)
- beter:** Başa gelecek olayların en kötüsünü yaşaması. (DS.646)
- béyâ:** Bey. (DS.646)
- bez:** Küçük çocukları kundaklamak için kesilip dikilen kumaş. (DS.649)
- bezenmek:** Süslenmek. (DS.652)
- bıçhı:**El testeresi. (DS.657)
- bıdır bıdır:** Hızlı konuşan.(DS.660)

bıngıldak: Yeni doğan çocukların kafataslarının tam oluşmamasından kaynaklanan yumuşak doku. (DS.668)

bıtırak: Sulak yerde yetişen dikenli çalı. (DS.671)

bibi: Babanın kız kardeşi, hala. (DS.677)

biçme: **1.** Kesme, **2.** Belli bir ölçü dahilinde kalıp çıkarma, **3.** Olgunlaşan tahıl ya da otların hasat edilmesi. (DS.683)

bider: Tohum için ayrılan tahıl. (DS.684)

Binboğa: **1.** Kayseri'nin Sarız ilçesinde bulunan dağ, **2.** Akdeniz Bölgesinde dördüncü zamanda oluşan Orta Toroslarda yer alan dağ.

biraz: **1.** Az bir miktar, **2.** Az bir zaman. (DS.697)

bisleç: Yufka ekmek çevirmeye yarayan yassı uzun sopa, evriyaç. (DS.704)

bişirmek: **1.** Bir besin maddesini yenecek hale getirmek, **2.** Kilden yapılan kapların kullanılması için gerekli sıcaklıkta kurutulması. (DS.706)

boğasağ: Büyükbaş hayvanların çiftleşmek istemeleri. (DS.724))

boğaz: İnsan ve hayvanlardaki boynun ön bölümü ya da bu bölümün içi. (DS.726)

boğça: Gelin ve damat çağına gelen gençlerin çeyizinin olduğu beyaz süslü örtü. (DS.731)

boğçacı: Köylerde çeyizlik satan kadın

borboh: Aşağılık, beş para etmez kişiler. (DS.739)

borç: Geri verilmek suretiyle alınan para, yiyecek ya da herhangi bir nesne.

boTan: Su kenarlarında her türlü sebze ve meyvenin yetiştirildiği yer. (DS.742)

boyacı: Boya yapan ya da satan kimse. (DS.744)

bölme: Tüm olan bir şeyi parçalara ayırma. (DS.768)

bucağ: Dere kenarlarında ve akarsu yatağı yakınlarında en verimli olan yer, arazi, sazlık, çalılık. (DS.776)

bulamaç: Pekmez ve undan yapılan tatlı. (DS.786)

buldumcuğ: Sonradan görme. (DS.787)

bulgur: Buğdayın kaynatılıp kurutulması sonrasında bir makine yardımı ile kabuğunun soyulması ve kırılması sonucu oluşan yiyecek. (DS.788)

bulmak: **1.** Kaybedilen bir şeyi bulmak, **2.** Geç çocuk sahibi olma. (DS.789)

buyda: Un ve unlu mamuller gibi gıdalarda kullanılan ve çeşitleri olan bir yıllık tarım bitkisi, buğday. (DS.780)

buzma: Kar ve ayaz soğuşunda üşüme. (DS.811)

bürük: Yazma bağlama şekli. (DS.826)

büvelek: Büyükbaş hayvanları rahatsız eden sinek. (DS.832)

büveme: Tarla ve bahçede ark içinde suyun birikmesi için kum veya ottan set çekme. (DS.832)

böyon: Bugün.

Böğürmek: Bağırarak ağlamak.

-C-

çağlaş: Çağlayan, suyun şiddetli aktığı yer. (DS.841)

cahal: 1. Okumamış kişi, 2. Ergenliğe yeni giren çocuk. (DS.84)

calaz: Mısır yaprağı veya sapı. (DS.850)

camî: Müslüman halkın Tanrı'ya ibadet ettiği yer.

canevi: Yürek. (DS.854)

caz ğarısı: Fitneci kişi. (DS.870)

cazı: Eli maşalı koca karı.(DS.870)

cec: Hasat zamanı biçilen ekinlerin tanelerinin öbek halinde bir yere toplanması. (DS.872)

cıgıl cıgıl: Suyun akarken çıkardığı ses.(DS.901)

cılğa: Dağlarda olan keçi yolu. (DS.905)

cırılı: Serçeye benzeyen kuş. (DS.929)

cırlamağ: Oyunda mızıkçılık etme. (DS.932)

cızı: Tarla sürmede her gidiş geliş verilen isim. (DS.948)

cızılı: çizgi, imza. (DS.948)

ciğal: İnatçı. (DS.960)

ciğer: 1. Akciğer ve karaciğere verilen ortak ad, 2. yürek, iç. (DS.962)

cineviz: gözü açık olan. (DS.978)

cinğan: Çingene, dilenci, köylerde gezen bohçacı. (DS.978)

cingöz: açık gözlü, bilgili, kültürlü, akıllı. (DS.980)

cinni: Ortalığı karıştıran, velveleci. ((DS.982)

cividi:Mavimtırak olan renk.

civil civil: Çok konuşan çocuk. (DS.989)

comba: Şişman obez olan kimse.(DS.996)

cozutmah: Gelişi güzel iş yapma, delirme. (DS.1005)

cumayı: Cuma

cumaytesi: Cumartesi

cuvara: Sigara. (DS.1020)

-Ç-

çadır gürma: Geçici olarak yaylaya yerleşme.

çadır: 1. Direklerle tutturulan, sökülüp taşınabilen barınak, 2. Hasat üzerini kapatmak için kullanılan yaygı. (DS.1032)

çağla: Kayısının yeşil, ham hali.

çağşırlı: Yırtık pırtık, eski püskü, kat kat giyinen kimse. ((DS.1039)

çahıldaş: Deniz kıyılarında ve akarsuların aşındırması ya da büyük kaya parçalarının kırılması sonucu oluşan cisim.

çahıldaş: Hayvanların üzerine yapışıp kuruyan pislik. (DS.1042)

çala vürmek: Onun bunun verdiği kıyafete yama yapma. (DS.1047)

çala: Komşu ya da akrabaların verdiği kıyafetler. (DS1047)

çalhalamağ: Yüzünden kabasını alarak yıkama. (DS.1*53)

çalı: Dikenli ağaç. (DS.1053)

çalma: 1. Hırsızlık, 2. Süpürme ve temizleme, 3. Zile başma. (DS.1059)

çamurluğ: Taşıtlarda tekerlerin üst bölümünü örten ve çamur sıçramasını önleyen parça. (DS.1066)

çaPıt: Eski bez parçası. (DS.1075)

çardağ: Balkon. (DS.1081)

çatal: 1. Yemek yemeye yardımcı olan mutfak eşyası, 2. iki olan şey, ikiz. (DS.1087)

çatı: Evlerin ya da herhangi bir yapı üzerinin kiremit ya da alüminyum sac ile kapatılması.(DS.1089)

çatma: Gelişi güzel dikiş dikme.(DS.1091)

çebiş: Uzun ve zayıf olan kimse. (DS.1101)

çekmek: Huy olarak aile büyüklerinden birine benzemek.

çeltik: Pirinç. (DS.1127)

çemkirmek: Bağırmak, üste çıkmak.(DS.1130)

çene çalmağ: Sohbet etmek. (DS.1136)

çeneleşme: İnsanların birbirine küfür, hakaret ve ağır ithamlarda bulunarak sözlü kavga etmeleri. (DS.1136)

çepel: Yemek artığı olan tabak, tencere, çatal, bıçak vb. verilen isim. (DS.1141)

çerçi: Köylerde alışveriş yapılan satıcı, arabacı. (DS.1144)

çeş: Arpa, buğday vb. tahılların kılçığı ve kabuğu. (DS.1148)

çeşme: Herkesin yararlanması için borularla taşınan suyun bir oluktan ya da musluktan akması, pınar. (DS.1148)

çeten: Römorklara takılan ağaçtan kafes. (DS.1148)

çezmek: Kapalı ya da düğüm olan bir şeyi açmak. (DS.1156)

çılı: Küçük bohça, çıkın. (DS.1164)

çıra: 1. Gaz lambası, 2. Soba yakmaya yarayan çam. (DS.1184)

çiralıh: Fital ile yana huni şeklindeki gaz lambası. (DS.1186)

çırpmak: bir şey silkelemek, yaş ağaç keserken elin ağacın eli ağrıması. (DS.1190)

çita: Çeşitli işte kullanılmak için biçilmiş ensiz ve uzun tahta. (DS.1192)

çitirih: Yetmeye yakın buğdayı ateşte kavurma. (DS.1194)

çiftlik: Tarım yapılan, hayvan yetiştirilen, çeşitli işlerin yapıldığı ve kişilerin yaşadığı toprak parçası.

çimmek: Banyo yapmak. (DS.1224)

çir: Çekirdekli kurutulan kayısı. (DS.1234)

çit:1. Ağaç ya da demir parmaklık, 2. Davetiye için dağıtılan basma bez, 3. Salatalık doğrama şekli. (DS.1240)

çolah: Kolu sakat olan kimse.

çoluğ çocuk: 1. Çocuklarında içinde bulunduğu ev halkı, 2. Çocukların yoğunlukta olduğu kalabalık, 3. Akli yetmeyen, deneyimsiz kimse. (DS.1263)

çomça: Çorba ve benzeri sulu yemeklerin servisinde kullanılan mutfak aleti, kepçe. (DS.1266)

çökellik: Yağlı ve yağsız peynirlerin ezilerek ve çörek oto atılıp çömleğe basılarak oluşan peynir çeşidi. (DS.1281)

çözü: Dokumacılıkta tezgaha geçirilen ip,eriş. (DS.1300)

çöz: Küçükbaş hayvanların ince bağırsağına verilen isim. (DS.1299)

çul: Üzerine oturan dokuma kilim, çaput çul. (DS.1302)

çürümek: 1. Eskime, bayatlama, yıpranma, 2. Sağlamlığını kaybetme, 3. Bir hastalık sonucu vücutta oluşan morluklar ve yaralar. (DS.1308)

-D-

dabaz: Üşüme ya da suda çok kalma sonucu vücutta olan küçük kırmızı kabarcıklar. (DS.1315)

dadaloğlu: Kayserinin Tomarza ilçesinde doğan ve 24 Oğuz boyundan biri olan Avşar boyuna mensup halk ozanıdır.

dadı kalmama: 1. Bir yiyeceğin bozulması, 2. Ölüm sonrası geride kalan kişilerin hali vaktinin kötü olması. (DS.1319)

dağ: Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçları ile oldukça geniş alana sahip olan bölüm. (DS.1321)

dağar: Toprak paylaşımında bin metrekarelik ölçüme denk gelen dönüm hesabı. (DS.1320)

dağlanmağ: Yanmak, haşlanmak. (DS.1325)

dala dala gezmek: Göğsünü gererek rahatça dolaşma. (1335)

dalğa: 1. Deniz, göl, ırmak gibi su yüzeylerinde rüzgar ve deprem etkisiyle oluşan çalkantı, 2. Kitap ve defter sayfalarının her biri. (DS1343)

dalıhma: Susuzluktan ağız ve dil kurumması. (DS.1344)

đallanmağ: Bir olayın büyüyüp yayılması. (DS.1346)

dam Tutmağ: Ev yaptırmak.

dam: Çatısız evlerin üzeri. (DS.1349)

dana: Büyükbaş hayvan içerisinde erkek olana verilen isim, tosun. (DS.1355)

dayı: Annenin erkek kardeşi.

dar kenar: Halı modelinde soydan sonra koyulan küçük desenlerin yer aldığı bölüm.

darah vurma: Saç tarama.

darah: Saç taramak için çeşitli malzemelerden yapılan dişli araç. (DS.1366)

darı: Arpa, buğday vb. tahıllara verilen isim. (DS.1370)

darılma: Gönül koyma, küsme. (ds.1371)

daş: Fiziksel durumu değişiklik gösteren, rengini içinde bulunan maden tuzları ve oksitlerden alan katı, sert ve sağlam madde. (DS.1375)

davar: Küçükbaş hayvanların tamamına verilen isim. (DS.1378)

dažlamağ: Yanmak. (DS.1391)

dede: Çocuğa göre anne ve babanın babasına verilen isim, büyükbaba. (DS.1396)

deli: Akıl ve ruh sağlığı yerinde olmayan. (DS.1410)

densiz: konuştuğunu bilmeyen, patavatsız. (DS.1426)

dere: 1. İki dağ ya da tepe arasında kalan akarsu etrafında yeşillik olan ve bostan ekilen yer, 2. Akarsu yatağı. (DS.1432)

Derebeyli: Kayseri ilinin Melikgazi ilçesine bağlı bir sokak.

deri: 1. Vücut yüzeyindeki en ince tabaka, 2. Haftanın günlerinden salı. (DS.1433)

dert: İçinde bulunan kötü durum, sorun, sıkıntı.

desTebaşı: Biçildikten sonra toplanan ot yonca vb. bir araya toplanıp üst üste koyulması. (DS.1436)

deşirmek: Herkesten bir şeyler almak. (DS.1437)

- d y l:** Değil. (DS.1446)
- d y nemek:** Bakma.
- deynek:** 1. Sopa, 2. Halayda oynanan bir oyun eşidi. (DS.1447)
- dezze:** Annenin kız kardeşi, teyze.
- d h lmak:** İçeri girmek. (DS.1454)
- d h z:** Ekime hazır olmayan yaş toprak. (DS.1454)
- d bek:** Havan. (DS.1479)
- didiklemek:** Karıştırmak. (DS.1481)
- didişme:** Kavga etme. (DS.1482)
- d lek:** Arzu, istek. (DS.1492)
- dipçik:** T feğin omza dayanan sap kısmı. (DS.1510)
- dirgen:** Üç ya da d rt dişli olan tarımcılıkta kullanılan alet. (DS.1515)
- dirgit:** Haşlanmış buğday, hedik. (DS.1516)
- dişemek:** S t dişlerin çıkması. (DS.1521)
- diřleņ:** Dişleri dışarı doğru çıkık olan. (DS.1525)
- diz:** Kaval, baldır ve uyluk kemiklerinin birleştiği yer. (DS.1530)
- dolaz:** Hafif sulu yemek için  nceden kızartma yapma. (DS.1545)
- don:** İe giyilen çamaşır, ilik. (DS.1557)
- doru:** T yleri kırmızıya alan yelesi siyah olan at cinsi. (DS.1564)
- dost:** Sevilen ve g venilen yakın arkadaş.
- d l:** ocuk. (DS.1575)
- d lek:** D z engebesiz arazi. (DS.1577)
- d ņ řmek:** Kavga etmek. (DS.1586)
- dulda:** G lge ve r zgar esmeyen yer. (DS.1597)
- duTma:** Taze kesilen erişteden olan yoğurtlu orba. (DS.1612)
- duzzaņ:** 1. Bir kimseyi g  ve tehlikeli bir duruma d ş rmek için kurulan d zen, 2. Yabani hayvan, kuş, k stebek ve tilki gibi hayvanları yakalamak için kurulan d zenek. (DS.1516)
- d ğ rc k:** İnce bulgurdan yapılan çorba, setik orbası. (DS.1623)
- d nek:** K mes hayvanlarının uyumak için girdiği yer.(DS.1630)
- d nya:** İnsanların ve hayvanların bir arada yaşadığı yer, alan, yery z .
- d ņ r gelme:** Evlilik ağına gelen kıza g r c  gelme, hısım olma. (DS.1631)
- d ņ r:** Evlilik sonrası iki aile arasında olan akrabalık, hısım. (DS.1631)

dürbün: Uzaktaki cisimleri yaklaştırarak onları açık seçik göstermeye yarayan iki mercekli alet, büyüteç.

düş: Rüya. (DS.1638)

düşembe: Pazartesi

düşman: Birinin kötülüğünü isteyen ondan nefret eden ona zarar vermeye çalışan kimse, hasım.

düzülme: Sıralanmak. (DS.1647)

dövmek: 1. Üst üste vurarak acıtma, hırpalama, 2. Herhangi bir şeyi küçük parçalar haline getirme, 3. Halı vb. sopa ile vurarak temizleme. (DS.1592)

-E-

ebe: Babaanne, doğum yaptıran kadın. (DS.1649)

ebeş: Sarışın olan.(DS.1656)

efil efil: Rüzgarın hafif hafif esmesi. (DS.1669)

êğışmek: Bir iş konusunda insanların birbiriyle yarışması.(DS.1673)

eñirmek: Yünden ip yapmak.

ekenek: Tarlalara ekilecek olan tohum. (DS.1694)

ekin: Tahıl tohumunun toprağa düştüğü andan başlayıp hasat zamanına kadar verilen isim. (DS.1696)

ekseri: Çoğunlukla. (DS.197)

eksik etek: Kadın, kız. (DS.1697)

el çekme: Eli havaya kaldırıp çağırma. (DS.1706)

el etek öpmek: Bir iş konusunda herkese yalvarma.

el ğızı: Aileye yeni gelen gelin.

el: 1. Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan tutmaya ve iş yapmaya yarayan kısım, 2. Yabancı olan herkes, 3. Tarımda her ir sraya verilen isim. (DS.1701)

elâlem: Yabancılar, başkaları.

elbir: İki aşık arasında laf taşıyan. (DS.1704)

eli ağır: Yavaş iş yapan.

elleşmek: Ağır bir şeyi imece usulü ile kaldırma. (DS.1722)

ellice: Tava. (DS.1722)

emanet: Geri alınmak üzere bir kimseye geçici olarak verilen şey. (DS.1730)

emek: Alın teri dökerek iş yapma.

emmioglu: Babanın erkek kardeşinin çocuklarına verilen isim.

emmi: Babanın erkek kardeşi, amca. (DS.1740)

emsiz: Beceriksiz, vurdumduymaz. (DS.1741)

enik: Kedi ve köpek yavrularına verilen isim. (DS.1757)

enni kenar: Halı modelinde dar kenardan sonra dokunan geniş kısım.

eñgi: Ölümcül hastalık, havale geçirme. (DS.1753)

èpril: Baba dede ayından cemrelerin düşmesinin hesaplandığı ay.

eprimek: Kıyafetlerin eskimeye yüz tutması ve tel tel olması. (DS.1763)

er: Adam.

Erciyes: İç Anadolu Bölgesinde Kayseri sınırları içerisinde yer alan volkanik kökenli yanardağ.

Erciyes'in başı: Erciyes Dağı'nın tepesi, zirve noktası

eremeke: Gözü açık, tatlı dilli çocuk. (DS.1765)

erilmek: İstenmeyen bir işi yapması sonucu tepki alma. (DS.1769)

eriş: Halı tezgahına tek tek ıyılan ve üzerine ilmek ya da düğüm şeklinde dokuma yapılan uzun ince ip, çözgü. (DS.1771)

esKer: Asker. (DS.1781)

eski: **1.** Çok kullanılmadan dolayı yıpranan şey, **2.** Uzun zamandan itibaren var olan şey. (DS.1784)

eşmek: Kazmak, çukur açmak. (DS.1795)

et: İnsan ve hayvanlarda deri ve kemik arasında bulunan kas ve yağdan oluşan tabaka, ten, vücut.

ev yeri: Geniş bir arazi üzerine ev yapılması planlanan yer.

eñ: Bir kimsenin ya da bir ailenin oturduğu yerin iç düzeni. (DS.1800)

eñcimen: Her türlü işten anlayan, elinin her işe yatkın olması. (DS.1801)

eñştirmek: Ayrı olan şeyleri birleştirip dikmek. (DS.1809)

eñriyaç: Yufka ekmek yapmada ekmeği sac üzerinde çevirmeye yarayan yassı sopa. (DS.1813)

eñvel: Önce.

èyàleme: **1.** Vakit geçirmek için oyalanacak nesnelere bulma, **2.** Ölen bir kişinin acısını hafifletmek için eşyası ile avunma, **3.** Araçları park etme.

èyàmek: Bükme. ((DS.1824)

èyi: İyi. (DS.1828)

-F-

fadıl fadıl: Çok konuşan. (DS.1831)

felek: Dünya. (DS.1841)

ferman: Buyruk, emir.

feryaT etmek: Büyük bir üzüntü sonucu çığlık çığılığa bağırarak, haykırmak.

feryaT: Çığlık, haykırış.

fes: Tepesinde püskülü bulunan silindir biçimde olan başlık.

fıldır fıldır: Çok hareketli, canı tez. (DS.1850)

fırlamak: Bulunduğu yerden ansızın çıkmak, hızla yerinden kalkmak. (DS.1856)

fişğırñ: 1. Suyun birden açılması, 2. Asitli olan şeylerin dökülmesi. (DS.1859)

fiydırmañ: Uzağa atma, fırlatma. (DS.1862)

fidan: 1. Ağaç, 2. Genç delikanlı.

fire verme: Ekilen ekinin beklendiğinden az verim vermesi. (DS.1868)

firez: Ekin biçilen tarlada kalan tahıl kökleri, sap. (DS.1869)

fiske: Vurmak, hayvanın attığı çifte. (DS.1871)

fişsek: Tüfeklerde kullanılan mermi. (DS.1872)

-G-

ğabcıñ: Tahıl tanelerinin dış kabuğu. (DS.1885)

ğada alma: Bir kişiye gelecek olan kaza ve belayı kendi üzerine istemesi. (DS.1888)

ğadañ: Çivi. (DS.1888)

ğader: Alın yazısı.

ğafa: Baş. (DS.1891)

ğalefet: Gösterişli, büyük. (DS.1897)

ğalenin purcu: Kal surlarının en uç kısmı.

ğaley: Bakır kapları temizleyip parlatma. (DS.1899)

ğalıç: Ele takılarak arpa yolunan orağın küçüğü olan alet. (DS.1901)

ğalpañ: Yaş çekirdeğin kozası. (DS.1904)

ğaman: Kayseri ilinin Pınarbaşı ilçesine bağlı olan bir mahalledir.

ğamış: Sazlık ve bataklıkta yetişen bitki. (DS.1908)

ğan: İnsan ve hayvanlarda atardamar ve toplardamar içerisinde plazma ve yuvalardan oluşan kırmızı renkli yaşamsal sıvı, kan. (DS.1908)

ganat: 1. Kuşlar ve bazı böceklerin uçmasını sağlayan organ, 2. Bir uçağın havada durmasını sağlayan taşıyıcı aerodinamik güçlerin etkilediği yatay düzey, 3. Kapı, pencere ve dolap gibi dikine açılan eşyaların çift kapıları, 4. Parti, meclis gibi

topluluklarda düşünce bakımından birbirinden ayrılanlar, **5.** Futbol oynarken oyuncuların almış olduğu konum. (DS.1909)

ğancıh: Erkekler içinde orospusu, dişi hayvan. (DS.1909)

ğandırma: Yalan söyleme.

ğāni: Öküz, at ve eşek gibi hayvanların çekmesi suretiyle yük taşınan araç. (DS.1912)

ğanıksama: Alışma, umursamama. (DS.1913)

ğanma: Yemek ya da içme konusunda çok doyma.

ğarırtma: Geriye doğru bükme. (DS.1914)

ğaydalamah: Nazlı nazlı oynama. (ds.1944)

ğaytarmağ: İşten kaçma. (DS.1952)

ğapı: **1.** Bir yere girip çıkarken açılıp kapanma özelliği olan şey, **2.** Ülke sınırlarında giriş çıkış yapılan yer, **3.** Geçim sağlanan yer, iş yeri. (DS.1916)

ğapındırma: Dayak atma. (DS.1916)

ğapınma: Çok kaşınma. (DS.1916)

ğaplıh: Tahta ya da demirden yapılan tabakların koyulduğu raflı dolap. (DS.1917)

ğar: Yıl içerisinde Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart ayları içerisinde su buharının havada donmasıyla yeryüzüne düşen beyaz buz kristalleri. (DS.1917)

ğarağış: Kışın çok sert geçmesi. ((DS.1918)

ğara habar: Bir ölüm ya da felaket bildiren haber.

ğara: **1.** Siyah renk. **2.** Eski Türk devletlerinde Kuzey yönünü simgeler. (DS.1917)

ğarabiber: Anayurdu Hint Yarımadası ve Amerika'nın Ekvator Bölgesinde yetişen ağaç tohumunun dövülerek toz halinde ya da taneli olarak kullanılan baharat çeşidi.

ğaramıh: Dikenli çalıda yetişen buğday tanesi büyüklüğünde olan kırmızı meyve. (DS.1920)

Ğarapınar: Kayseri'nin Tomarza ilçesine bağlı olan bir mahalle.

ğardaş gızı: Yiğen.

ğardaş: Birinci dereceden aralarında kan bağı olan ya da anne babası aynı olan kişilerden birine göre diğerinin ismi.

ğarğın: Sobanın iyi yanmaması sonucu ekmeğin iyi pişmemesi. (DS.1924)

ğarğış: Beddua etme. (DS.1924)

ğarı: **1.** Eş. **2.** Yaşça büyük olan kadınlar.

ğarıh: Bahçe ve tarlalarda olan sulama kanalları. (DS.1925)

ğarıhmak: Çok üşümek. (DS.1925)

ğariP: Kimsesi olmayan. (DS.1927)

ğarmağ: Su ve unu birbirine karıştırma

ğarne: Öğrencilerin bir dönem içerisindeki ders başarı notlarını gösteren belge.

ğarşalamah: Baştan savma iş yapma. (DS.1929)

ğarşamba: Bahar ve kış temizliğinde ev eşyalarının dağınık halde olması. (DS.1930)

ğaş: 1. Alın kemiği üzerinde göz çukurunun üstünde bulunan tüyler, 2. Dik yamaç, uçurum. (DS.1933)

ğaşığı: Hayvanları taramaya yarayan alet. (DS.1933)

ğatıh: Torba yoğurdu. (DS.1935)

ğavah: Genel olarak sulak alanlarda yetişen ve kereste yapımında kullanılan uzun ağaç türü. (DS.1937)

ğavlama: Soyulma. (DS.1939)

ğavrih: Zayıf ve çelimsiz olan. (DS.1940)

ğavrularak yanma: Çıkan bir yangın içerisinde kalıp can verme.

ğavrulma: Bir şeyin ateşte kırmızı hal alması.

ğavur dölü: Düşman çocuğu.

ğavur: Düşman.

ğavurğa: Buğday, yarma ve nohudun ateşte kavrulması. (DS.1942)

ğaya: Yeryüzü üzerinde fiziksel değişime uğramamış olan çok büyük taş kütleli.

ğayfe: 1. İçerisinde kafein maddesi olan ve insanlara enerji veren içecek, 2.

Kırathane. (DS.1944)

ğayırma: Yan tutma, koruma. (DS.1946)

ğayrın: Artık. (DS.1950)

Ğayseri: İç Anadolu Bölgesi içerisinde yer alan ve pastırma ile mantısıyla ünlü olan il.

ğaza: Kasaba, köy.

ğacı: Yeni olan her şey. (DS.2028)

ğıl çul: El dokuması olan kilim.

ğılıç: Çelikten yapılan düz ya da biraz eğimli ve keskin olan silah. (DS.2042)

ğılıf: Yorgan, döşek, yastık vb. şeylerin astarı. (DS.2042)

ğınama: Yapılan bir işin, davranışın ya da söylenen bir sözün uygunsuz, kötü ve çirkin olduğunu bildirme, ayıplama. (DS.2046)

ğıymıh: İnce sivri ağaç parçası. (DS.1967)

ğıraç: Verimsiz toprak. (DS.2051)

ğıran: Kümes hayvanlarını telef eden hastalık. (DS.2052)

ğirci: Çok ince buz şeklinde kar yağması. (DS.2054)

ğırırh:1. Erkek arkadaş, 2. Eşek yavrusu. (DS.2057)

ğırılma: 1. Sert bir şeyin birçok parçaya ayrılması, 2. Bir ışının saydam bir ortamdan başka bir ortama geçerken yön değiştirmesi, 3. Bir işin dönüm noktası, 4. Küsmeye. (DS.2058)

ğırma: Arpanın hayvan yemi haline gelmesi. (DS.2059)

ğırnaP: İnce sağlam ip. (DS.2060)

ğışğa: Tohumluk soğan. (DS.2062)

ğışla: Askeri birlik.

ğıvış ğıvış: Yeni yürüyen bebek ya da kendi kendine yemek yiyen çocuk. (DS.2063)

ğıyas: Kıyaslama, karşılaştırma.

ğıyma: Etin çok ince olacak şekilde makine ya da elde çekilmiş hali. (DS.2067)

ğızçı hartma: Gelin etme.

ğızşatma: Evlilik çağına gelen genç kızını nişanlama.

ğızan: Kedi ve köpeklerin çiftleşme zamanının gelmesi. (DS.2069)

ğızzah: Kışın yolların kapanması sonucu ulaşımı sağlayan araç.

girabolu: Sulak yerde yetişen derde deva olan küçük kırmızı meyve. (DS.2079)

ğocabaş: Şeker pancarı. (DS.2089)

ğocunma: Bir olayı üzerine alınma. (DS.2090)

ğoğ:1. Laf, 2. Bir kimseye seslenme. (DS.2088)

ğoğuh: Duvarda olan oyuk. (DS.2095)

ğol: 1. İnsan vücudunda omuz ile bilek arasında kalan kısım, 2. Bir makinenin çalışmasını sağlayan parça, 3. Kapıları açıp kapatmaya yarayan tahta a da metalden yapılan parça. (DS.2096)

ğolaşma: Dedikodu yapma.

ğomando:1. Özel olarak yetiştirilen az sayıda askerden oluşan birlik, 2. Kayseri ilinin Talas ilçesine bağlı 1.Komando Tugayı olan Zincidere Komando Tugayı.

ğomşu: Birbirine yakın ya da bitişik olarak oturan kimselerin aldıkları isim.

ğomutan: Bir asker topluluğunu yöneten rütbeli olan kimse.

ğonah:1. Etrafı büyük bir avlu ile çevrili, birkaç katlı ve çok odalı olan büyük, gösterişli ev, 2. Vali, Kaymakam gibi devlet görevlilerinin resmi konutu. (DS.2100)

ğonca: Henüz açılmamış ya da açılmak üzere olan çiçek.

ğonşu: Komşu. (DS.2101)

ğoņursu: Kağıt ve kazak yanığı kokusu, Yaraya basılan kağıt ya da bez külü.

(DS.2102)

ğor: Ateş (DS.2103)

ğoyun: 1. Eti, sütü ve yünü için yetiştirilen küçükbaş hayvan, 2. göğüs, sine.

(DS.2111)

ğöñül: Yürekte olduğu varsayılan sevgi, kalp.

ğöz: Görmeyi sağlayan duyu organ. (DS.2174)

ğudret ğalemi: Allah'ın her şeyi önceden bilip yazması, alın yazısı.

ğüdümlü: Kıymetli, akıllı olan, uğurlu. (DS.2188)

ğulaç: İki kol arası mesafe.

ğulunç: Omuz. (DS.2193)

ğunđah: Yeni doğan çocukların sarılıp bağlandığı örtü.(DS.2195)

ğurban olma: Sana gelecek olan bütün kaza bela bana gelsin, sevgi bildirme.

(DS.2197)

ğurban: 1. Dini yönden bir buyruğu ya da adağı yerine getirmek için kesilen hayvan

ya da kansız kurban, 2. Bir şey uğruna kendini feda eden kimse, 3. Bazı yörelerde

hitabet sözcüğü. (DS.2198)

ğurbet: Bir kişinin doğduğu yerden çok uzak olan bir yere gitmesi.

ğurşun: Tüfek ve tabanca gibi silahlarda kullanılan mermi.

ğurtlu: Yerinde duramayan.

ğuru: 1. Islak olmayan, 2. Yeşilliği kurumuş olan bitki, 3. Kış için kurutulan sebze meyve, 4. Zayıf olan bir kişi, 5. Ev içinde eşya olmaması, çıplak olması. (DS.2201)

ğuş: Uçucu hayvanların ortak adı. (DS.2202)

ğuşah: 1. Bele bağlanan ince kumaş, 2. Düğün günü gelinin beline bağlanan kırmızı şerit, 3. Aynı yıl içerisinde doğan çocukların ortak adı, 4. Bir filmin anlatıldığı zaman dilimi. (DS.2200)

ğuşluğ: Sabah ve öğle arası olan vakit. (DS.2202)

ğuytu: Issız olan yer. (DS.2204)

ğuyu: 1. Yeraltından su çıkarmak için açılan geniş delik, 2. Eskiden yiyecek saklamak için açılan dondurucu görevi görev erzakyerleri. (DS.2204)

ğuzu: 1. Koyun yavrusu, 2. Halk ağzında sevgi sözcüğü. (DS.2205)

gece: Güneşin batışından doğuşuna kadar geçen süre. (DS.1958)

gedik: 1. Dişi dökülen, 2. Duvardaki oyuk.(DS.1966)

gelin başlı: 1. Yeni evlenen bir kadın, 2. Yeni evlenen kadının kocasının vefat etmesi, dul kalma.

gelin: Evlenme töreni için hazırlanmış kız ya da kadın, yeni evlenmiş olan kadın. (DS.1978)

gençlik: İnsan yaşamındaki ergenlik ve orta yaş arasındaki geçen dönem.

germeç: Çamaşır asılan ip. (DS.2004)

gevin: Çıtır pişmiş olan her şey. (DS.2012)

geyleme: Cevizi yeşil kabuğundan ayırma

goca: 1. Bir kadının evli olduğu erkek, eş, 2. Büyük, geniş, iri, 3. Yaşça büyük olma. (DS.1891)

göbel: Oğlan çocuğu. (DS.2114)

göcek: Ekinlerin yeni yeşermeye başlaması. (DS.2119)

göçme: Taşınma. (DS.2121)

gödelek: Kısa boylu şişman kişi. (DS.2124)

göğ: 1. Mavi, 2. Gökyüzü. (DS.2126)

göğünme: Çok ağlama. (DS.2133)

göğüs: Vücudun boyun ile karın arasında kalan kısmı. (DS.2133)

gönenme: 1. Sevinç duyma, mutlu olma, sevinmek, 2. Sobanın kıpkırmızı köz olması, 3. Soba sıcağında bir giysinin yanması. (DS.2154)

göñül bulanması: Mide bulanması.

görgülü: Hayat boyu çok kötü şeyler yaşama. (DS.2160)

götü gızıl: Tembel, iş yapmayı sevmeyen. (DS.2165)

göz: 1. Görmeyi sağlayan organ, 2. Evin herhangi bir odası, 3. Nazar, 4. Suyun kaynak yeri. (DS.2174)

gözer: Tahıl ve toprak elemeye yarayan iri delikleri olan elek, kalbur. (DS.2180)

gücenme: Beklenmeyen bir söz ya da davranış karşısında gönül koyma. (DS.2208)

gücün: Zor, zorlayarak, güç halde. (DS.2210)

güğüm: Alüminyum ya da bakırdan yapılan karın kısmı şişko, dar boyunlu, kulplu ve kapaklı su kabı. (DS.2216)

gül: Gül ailesinin Rosa cinsinden olan katmerli ve güzel kokan odunsu bitkiye verilen isim. (DS.2216)

güngörmeyen: Hayatı boyunca rahat yaşamayan sürekli tarla işlerinde çalışanlar.

güve: Yünlü şeyleri yiyen böcek. (DS.2239)

güvüyan: Büyükbaş hayvanlara dadanan büyük sinek, bövelek sineği. (DS.2239)

göverme: Ekinlerin, bostanların yeşermesi, çarpma sonucu vücutta olan morluk, küf, bakır eşyalarda meydana gelen yeşillik. (DS.2241)

göyünme: Kıyafetlerin ateşte yanmaya yaklaşması, kırmızıya çalması. (DS.2133)

-H-

habar: Zaman içerisinde değişen bir olay durum ya da olgu hakkında bilgi alma. (DS.2245)

halây: Davul zurna eşliğinde el ele tutuşarak, kol kola girerek ya da birbirlerinin omuzlarından tutarak oynanan ve çeşitleri bulunan halk oyunu. (DS.2259)

halbur: Tahıl ya da toprak elemek için kullanılan elek, kalbur. (DS.2259)

halı: Yere ya da mobilya üzerine serilen, süs olarak duvara asılan, yün ya da ipekten dokunan, kısa tüylü, nakışlı yaygı. (DS.2260)

halıcı: Halı çözme ve satma işini yapan kimse.

hamaz: Sert esen rüzgar, lodos. (DS.2264)

hayma: Otların üst üste koyularak tepe yapılması. (DS.2320)

harlama: Ateşin hızlanması, çok susamak. (DS.2292)

harman: Düzlük tepe, hasat zamanı. (DS.2292)

hasıT:1. Düşman, 2. Sürekli kötülük peşinde olan kişi.

haştane: Sağlık kurumu.

haşlıh: Haftalık bahşiş.

hatır sorma: Bir kişinin hali vaktinin iyi mi kötü mü olduğunu öğrenme.

hava: Gökyüzü, çevreyi kuşatan boşluk, bütün canlıların yaşaması için solunum yapmasına yarayan gaz karışımı.

havadis: Haber

havahma: Yaranın mikrop kapması. (DS.2307)

havaş: Heves, imrenme

hayat eşi: Karı koca.

hayma: Biçilen yonca, fiğ vb. otların üst üste kare biçiminde toplanması. (DS.2320)

hazın dama: Kışlık yiyeceklerin koyulduğu yer, kiler. (DS.2322)

hebe: At ve eşeklerin üzerine atılan genellikle kıldan yapılan iki gözlü torba

hedik: Kaynayan buğday, dirgit. (DS.2327)

hengel: Manti çeşidi.

herg: Toprağı nadasa bırakma. (DS.2345)

herze:1. Saçma sapan söz, 2. Pislik. (DS.2348)

hezan: Toprak evlerde yük taşınması ve çökme olmaması için dayanak olarak konulan kolon. (DS.2355)

hıllanğaç: 1. Küçük çocukların uyutulması için karşılıklı ip asılarak yapılan sallanan yatak, 2. Üzerine oturulup sallanılan eğlence aracı, salıncak. (DS.2359)

hırpıt: Eski püskü, yamalı ve iplikli olan giysi. (DS.2372)

hışı çıkma: Çok yorulma

hızmlı: Su yüzeyine çıkan tahıl kabukları. (DS.2383)

hilâl: Yeni ay.

hollu: Tavukların yumurtladığı yer. (DS.2397)

honça: Abur cubur. (DS.2401)

hortum: 1. Fil ve bazı böceklerde bulunan ağız ya da burun kısmı, 2. Suyu bir yerde başka yere taşımaya yarayan plastik boru, 3. Suyun ya da havanın yükselerek her şeyi içine katıp zarar vermesi. (DS.2414)

hoşaf etme: Yalakalık yapma, komposto yapma. (DS.2416)

hotot: Kaba saba konuşan. (DS.2419)

hökbe: Yığın yapma. (DS.2426)

höllük: Kundak çocukları için elenen siyah ya da köstebek toprağı. (DS.2430)

hülle: Boşandıktan sonra kocasına geri dönmek için kadının bir günlük başka biriyle dini nikah yapması.(DS.2449)

-I-

ıclı: Azcık. (DS.2455)

ıhış ıhış: Salına salına yürüme. (DS.2461)

ıldır ıldır: Temiz akpak giyinen. (DS.2466)

ılgıt ılgıt: Ağır ağır, hafif hafif. (DS.2468)

ılma: Yoğurt yapmak için sütün soğuması. (DS.2472)

ılıştırma: Soğuk ve sıcak olan şeyleri karıştırma. (DS.2473)

ımlı ımlı: Eli ağır, yavaş iş yapan. (DS.2475)

ıpıl ıpıl: Pırıl pırıl. (DS.2480)

ıra: Uzak. (DS.2481)

ırahan: Mor renkli baharat, reyhan.

ırbı:Sömekli güğüm. (ds.2483)

ırğalama: Bir o tarafa bir bu tarafa sallamak. (DS.2484)

ırğa: Tarlada çalışan işçi. (DS.2485)

ırı: Kapı ya da pencereyi aralık bırakma.(DS.2486)

ırmağ: Menderes. (DS.2489)

ısrğan otu: Sulu yerde yetişen yaprağı geniş dilenli bitki. (DS.2491)

ısmarıç: Alışveriş için verilen sipariş listesi. (DS.2493)

ıssız: Hiç kimsenin olmadığı ya da çok az kişinin olduğu yer.

ışgın: Yeni çıkan ağaçtan kesilen çubuk, çalgı. (DS.2495)

ışıl ışıl: Parlamak. (DS.2496)

ışmar: Mimiklerle yapılan hareket. (DS.2498)

ıyğı: Dokumacılıkta halı tezgahına yukarıdan aşağı doğru götürülüp getirilen ince beyaz ip, eriş. (DS.2499)

ıylım ıylım: Lime lime ayrılarak sökülme. (DS.2499)

ızsız: Kimsesiz yer

-İ-

icazet: İzin alma

iciniğ tenesi: Arpa, buğday, çavdar vb. tarım ürünlerinin kelle adı verilen başak kısmının taneli olup olmaması.

ikircikli: Her şeyden şüphelenen, kararsız olan. (DS.2517)

ilistir: Süzgeç. (DS.2527)

iliştirme: Yırtık olan şeyi dikme, bir şeyi saklama. (DS.2528)

ilkbahar: Kış yaz arasında yaşanan mart, nisan ve mayıs aylarını kapsayan mevsim.

ilkme: Bir şeyi biriktirme, çoğaltma. (DS.2531)

ilmeçer: Çengelli iğne. (DS.2533)

ilmik: Halı ve kilimde her bir erişe dolanan iplik. (DS.2533)

imece: Yardımlaşma. (DS.2536)

İncedere: Kayseri ilinin Sarız ilçesine bağlı olan bir mahalle.

inşaat: Yapı işleri.

intikam: Kötü bir söz ya da davranış sonucu öç alma.

ipağacı: Kilim tezgahı. (DS.2546)

irze: Kapı sürgüsü, kilit. (DS.2554)

isgembî: Sandalye. (DS.2555)

iskifleme: Saklama, yığma. (DS.2558)

iş: 1. Bir kimseden istenen hizmet ya da verilen görev, 2. Karşılığında para alınan çalışma, 3. Geçim sağlamak amacıyla yapılan çalışma, 4. Bir sonuca ulaşmak için yapılan etkinlik.

it dirsiyâ: Arpacık. (DS.2568)

it: Köpek.

iyecen: Kıyafetlere batan sivri uçlu ot. (DS.2574)

izin: 1. Bir şey yapmak için birine verilen ya da bir kimseden alınan olur, 2. İşyeri tarafından kişiye dinlenmek için verilen süre.

-K-

kañıç: Bir olaydan dolayı sürekli suçlanma. (DS.2598)

Kañgal:1. Dikenli yenen ot, 2. Köpek cinsi. (DS.2622)

kaPçuk: Tahıl kabuğu. (DS.2632)

Kaşağı: Hayvanları taramaya yarayan tarak. (DS.2679)

kağga: Tartışma, dövüş.

kağurğa: Buğday, haşlanmış nohut ve çedenenin kavrulması sonucu oluşan kuruyemiş. (DS.2694)

Kazan ğurma: Su kaynatma ya da tahıl pişirme.

kefen: Ölen bir kişinin gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez.

kekil: Alın üzerine düşen kısa saç tutamı. (DS.2724)

keklik: 1. Genel olarak boz rengi olan kırmızı gagası ve ayaklı olup yerde yaşamayı seven, eti için avlanan sesi güzel kuş, 2. Alımlı ve güzel kadın.

kelep: İplik yumağı. (DS.2729)

kemçik: Dişleri düzgün olmayan alt ve üst dudağında sorun olan. (DS.2737)

Kengel: Gövdesi yenen ve kökünden sakız yapılan dikenli bitki. (DS.2744)

kendir: Sağlam ip, halat, urgan. (DS.2742)

kepme: Bir şeyin çökmesi ya da yıkılması. (DS.2751)

keserlemek: Bağ, bahçe, bostan çapalama. (DS.2764)

keven: Dağda yetişen, tozu kaşındıran ve soba tutuşturmaya yarayan ot. (DS.2776)

keñKir: Süzgeç. (DS.2777)

kañğ günlük: Kırk günde yetişen taze fasulye

kilim: Kıl ya da yünden dokunan yer ve divan üzerine serile ya da duvara asmak için renkli ve motifli halı.

kilit: Anahtar ile açılıp kapanan alet. (DS.2872)

kilte: Kemer ya da ayakkabı tokası. (DS.2873)

kin: Bir kimseye karşı öç alma gereği duyulan öfke, düşmanlık.

kirkit: Halı, kilim vb. gibi dokumacılıkta atkıyı iyice sıkıştırmaya yarayan dişli demir alet. (DS.2880)

kirmen: Yün ve pamuktan ip yapmaya yarayan bir tür alet. (DS.2881)

kitap: 1. Okuma kitapları, 2. Ders kitapları, 3. Kutsal kitaplar.

kitli: Kapı, pencere, araba vb. şeylerin kilit ya da otomatik olarak kilenmiş olma durumu. (DS.2888)

koğu: 1. Burun aracılığı ile ortaya yayılan zerreciklerin duyumsanması, 2. Güzel kokmak için kullanılan esanslar.

Kolcah: Kıyafetlerin kollarının kirlenmesini önleyen bezden dikilen lastikli kolluk. (DS.2909)

koştağ koştağ: Sallana sallana alımlı yürüyen. (DS.2932)

kozalak: Dikeni kırılarak yenen bitki. (DS.2946)

köbelek: Mantar. (DS.2947)

köle: 1. Bir savaş esnasında tutsak edilen, başka ülkeden zor kullanılarak getirilen ya da esir ticaretinde satın alınan kişiler, 2. Hitabet, sesleniş. (DS.2954)

kömbe: Mayalı hamurdan yapılan ve kuzuneli sobalarda pişirilen köy ekmeği. (DS.2958)

körpe: 1. Ergenlik döneminde olan daha büyümemiş, gözü açılmamış olan genç, 2. Daha yeni filizlenmiş olan bitki, 3. Yavruluktan daha yeni çıkmış olan hayvan. (DS.2968)

kösüre: Bileği taşı. (DS.2979)

köşe: 1. İki duvarın birleşim noktasındaki yer alan içeride girinti, dışarıda çıkıntı oluşturan yer, 2. Futbolda yan çizgi ile kale çizgisinin kesiştiği yer, 3. İki sokağın kesiştiği yer. (DS.2980)

kötü: Güzel olmayan, hoş gitmeyen, tehlikeli, zararlı, kişi ya da toplum üzerinde olumsuz etkileri olan, ahlaki yönden bozuk olan nesne, davranış, kişi ya da şeylerdir. (DS.2983)

köy: Tarım ve hayvancılıkla uğraşan kasabadan küçük yerleşim yeri.

köynek:1. Gömlek, 2. Çocuklara giydirilen içlik. (DS.2985)

köz: İyice yanmış olan kömür ya da odun ateşi. (DS.2985)

kül atma: Tezek, odun ve kömür gibi yanıcı şeylerin sönmesi sonucu oluşan toz durumundaki şeyleri dağılmaması için bir yere biriktirme.

kül: Yanıcı şeyler sonucu arta kalan toz.

küllük: Soba külü, pislik ve çöplerin atıldığı yer. (DS.3031)

küncü: Çörek oto ve susam. (DS.3037)

kürceleme: Uzağa fırlatma, atma.

kürtük: Dulda yerlere rüzgarın vurduğu kar. (DS.3047)

küs gétme: Kırgınlık ya da kavga sonucu evi terk etme.

küt: Eğri büğrü kesilen her şey. (DS.3054)

-L-

lale: 1. Zambak ailesinden olan, çeşitli çiçek açan süs bitkisi, 2. Eski dönemlerde ağır cezası olan mahkumların boynuna geçirilen halka. (DS.3062)

laşğa: Alay, şaka. (DS.3068)

lavğar: Çok konuşan, her şeyi büyüten. (DS.3068)

lenger: Geniş ve büyük bakır kap. (DS.3073)

lō: 1. Toprak, dam vb. şeyleri sıkıştırmaya yarayan yuvarlak ağırlık, 2. Sesleniş, hitap. (DS.3083)

löküs: Büyük gaz lambası. (DS.3092)

-M-

mañah: Kaşık büyüklüğünde olan ekmek lokması. (DS.3117)

mañana: Bahane bulma. (DS.3106)

mañat: Köy evlerinde divan yerine kullanılan isim. (DS.3106)

malamañ etme: Birinin aybını açığa çıkarma, utandırma. (DS.3111)

manğır: Bakırdan olan sikke adı verilen Osmanlı parası. (DS.3122)

maraba: Çiftçi, çalışan insan. (DS.3128)

martin: Tüfek çeşidi.

maşlah: Çok güldüren, komik insan. (DS.3133)

mazi: Kānı tekerinin ortasındaki göbek kısmı. (DS.3145)

meclis: 1. Bir görüş, düşünce ya da konu üzerine tartışıp karara varılan yer, 2. Kişi topluluğu.

Mekke: Şehirlerin anası olarak bilinen Suudi Arabistan'da yer alan ve Kur'an'ın indirildiği mağaranın bulunduğu yer. (DS.3154)

melefe: Nevresim takımı. (DS.3155)

meleşme: 1. Koyun ve keçilerin yavrularının ve kendilerinin çıkardığı ses, 2. Yalvarmak. (DS.3157)

melez: zayıf, toprak sürülmeden ekilen ekin. (ds.3157)

menik: Halı ve kilim atkılarına verilen isim. (DS.3165)

meres: Hak, hisse, miras. (DS.3166)

merhamet: Bir kimsenin ya da canlı bir varlığın karşılaştığı kötü bir durum karşısında üzüntü, acı duyma. (DS3168)

meses: Hayvanlar yürütmek için kullanılan ucu sivri değnek, üvendire. (DS.3172)

meşe közü: 1. Kömürden daha dayanıklı yanan ve çabuk sönmeyen yangın ateş, 2.

Ciğer yangını.

mezer: Ölen kişilerin defnedildiği yer.

mırır: Ağzı eğri olan kişi. (DS.3187)

mırıt mırıt: Yerinde duramayan, tez canlı. (DS.3190)

milek: Bataklık. (DS.3200)

miltan: Gömlek. (DS.3200)

molla: 1. Kadı, 2. Bilgin, 3. Medrese öğrencisi.

mor: Kırmızı ile mavinin karışımından oluşan soğuk renk.

motur: Traktör. (DS.3212)

mucuğ: 1. Sivrisinek, 2. Tatarcık, 3. Göz hastalığı. (DS.3215)

muğara etme: Bir iş için başkasına yalvarma. (DS.3216)

muğlağ: Belli belirsiz. (DS.3217)

muğacir: Göçmen.

muğanet: Namert, alçak, korkak. (DS.3218)

munzur: Asık suratlı olan kimse. (DS.3221)

muraT alma: 1. Bir kimsenin öç alması, 2. Yaşamı boyunca yapmak istediği her şeyi yapması.

murağ alma: Burnunun dikine giderek toplumun istemediği şeyi yapma.

muşmul: Hayvanların yediği yemden ya da ottan dolayı hastalanması sonucu kesilen dağda bayırda kesilen hayvan. (DS.3224)

muşul: Hayvanların yem yediği demir, tahta ve betondan olan içi çukur set. (DS.3224)

mübarek: 1. Bolluk getiren, bereketli, verimli, 2. Bir şeyi sevdiğini belirten ifade, 3. Bir kişiye kızma ya da alay yollu söylenen kelime.

mühründe: Köy, kasaba gibi küçük yerlerin yönetim ve idaresini elinde bulunduran kişi dönemi. (DS.3229)

mühür: 1. Kurum, kuruluş ya da bir kimsenin adının tersine kazılı olduğu metal, plastik ya da tahtadan damga, 2. İmza yerine kullanılan damga, 3. Bir şeyin geçerliliğini ve doğruluğunu gösteren işaret.

-N-

nacağ: Kesici alet. (DS.3233)

nasip: 1. Baht, kısmet, 2. Sahip olunan şey, 3. Günlük kazanç, 3. Bir şeyin olması için gereken zaman.

navrız: Çiğdem. (DS.3243)

nazar: Çoğunluk olarak renkli gözlü kişilerin canlı cansız varlıklar üzerinde yarattığı çarpıcı bakış, öldürücü güç. (DS.3243)

nazlı: 1. Naz yapan, değer verilen, kolayca gönlü olmayan, 2. Sevgili, 3. Özen ve bakım isteyen şey.

nine: Ebe, babaanne. (DS.3253)

nişanlı: Ailelerin onayı ile evlilik öncesi kişilerin birbirini tanınması için söz verilip yüzük takılması. (DS.3253)

nöbet: 1. Bir yeri korumak için belli bir saat ayrılmadan beklenen zaman, 2. Ateşli hastalıklar sonrası geçirilen atak, 3. Sırayla yapılan iş. (DS.3256)

-O-

oba: Yabancı. (DS.3261)

ocağ: 1. Üzerinde yemek pişirilen alet, 2. Yaşanılan ev, konut, baba evi, 3. Tarlalarda patates öbeklerine verilen isim, 4. Taş ya da maden çıkarılan yer, 5. Aynı görüş ve düşünceyi paylaşan kişilerin toplandıkları yer. (DS.3264)

od: Ateş.

oda: 1. Ev içerisinde mutfak, salon, banyo gibi yerlerin dışında kalınan yer, bölme, 2. Serbest meslek gruplarını bir arada toplayan resmi kurum. (DS.3266)

oğul: 1. Erkek çocuk, 2. Arıların kovanı terk etmesi. (DS.3271)

öğurlamağ: Çalmak. (DS.3273)

oğuntu: Bir kimseyi düğüne davet etmek için gönderilen hediye. (DS.3275)

olta: 1. Balık tutma için kullanılan çengelli iğne, 2. Hile, oyuna gelme. (DS.3280)

oluğ: 1. Su akmasına yarayan üstü açıl ağaç ya da borudan yapılan su yolu, 2. Köy evlerinde ya da yaylalarda yağmur sularının akması için çinko, demir vb. şeylerden yapılan boru, çörten. (DS.3280)

onbaşı: 1. Rütbe, 2. Lakap.

oņarma: 1. Dağınık olan eşyaları toplama, 2. Bir işi özenle yapma. (DS.3283)

oņmama: Beddua anlamında iki yakanın bir araya gelmemesi. (DS.3286)

orağ: Elde ekin biçme işini yapan alet. (DS.3287)

-Ö-

öd: 1. Yürek, 2. Zaman. (DS.3311)

öğle vakti: Güneşin tam tepede olduğu ve en sıcak olunan zaman.

öğretmen: Bir bilim dalını, sanatı ya da herhangi bir teknik bilgiyi öğretmek için ders veren kimse.

öğütme: Buğdaydan un yapma eylemi. (DS.3326)

ölmek: 1. Canlı varlıklar için yaşamın sona ermesi, 2. Bitkilerin kurumması, solması, 3.

Bir iş sonucu çok yorulmak.

ön: 1. Bir şeyin temel alınan yüzü, 2. Sürülerin baş tarafı. (DS.3337)

öte: Bir şeyden uzak ya da ileride olan nesne. (DS.3359)

ötmek: 1. Kuşların, tavukların ve civcivlerin ötmesi, 2. Silah patlaması. (DS.3360)

öykünme: Alaylı şekilde başkasını taklit etme. (DS.3367)

öz: 1. Asıl, 2. Öğütülen buğdayın çürük olmaması. (DS.3369)

özne: 1. Bir cümlede eylemi yapan kişi, 2. Çocuk, evlat. (DS.3374)

övmek: Bir kimseyi ya da bir şeyi beğendiğini, sevdiğini dile getirmek için söylenen söz ya da yazı. (DS.3368)

öyönük: önlük. (DS.3343)

öyöt: Nasihat, öğüt. (DS.3326)

-P-

paçavra: Bez parçası. (DS.33789)

palas: Eski dokuma kilimlere verilen isim. (DS.3385)

palazlanma: 1. Olgunlaşma, 2. Kuş yavrularının uçmaya başlaması. (DS.3387)

palıt: Çınar ve meşe ağaçlarında olan meyve. (DS.3389)

pancar: 1. Şeker üretimi ve hayvan yemi olarak yetiştirilen bitki, 2. Utanç sonucu kızarma. (DS.3392)

panğa yatırma: Borç ödeme.

panğa: Banka. (DS.3393)

pañ: Kulağın birden bire duymaması. (DS.3391)

para: Devlet tarafından basılan, ülke içerisinde ödeme aracı olarak kullanılan metal ya da kâğıt nesne. (DS.3396)

parça: Bir bütünü oluşturmak için bir araya gelen şeylerin her biri, bir bütünden kopan, kırılan, ayrılan bölüm. (DS.3397)

parlama: 1. ışıldama, 2. Yanan bir şeyin alev haline dönmesi. (DS.3399)

parmak: İnsan ve kimi hayvanlarda ellerinde ve ayaklarında bulunan boğumlu, oynak ve tırnaklı uzuv. (DS.3399)

paşavaşsız: Olur olmadık yerde düşünmeden konuşan kimse. (DS.3410)

palta: Ağaç kesmek, budamak ya da kırma eyleminde kullanılmak için çelik ya da demirden yapılmış kesici alet, balta. (DS.3389)

paşhurmaş: Yanan sabanın rüzgardan geri vurması ve etrafa alev saçması. (DS.3415)

pece: 1. Pencere, 2. Dışarı. (DS.3420)

pelesenk: Bir sözü çok söyleme. (DS.3425)

Pınarbaşı: Eski adı Aziziye olan Kayseri'nin bir ilçesi.

pirti: Yatak, döşek, Çamaşır ipinde asılı olan kıyafetler. (DS.3447)

pinnik: Kümes. (DS.3455)

pirinç: **1.** Sıtma hastalığına karşı devlet denetiminde yetiştirilen bol su ve kuraklık isteyen nişastalı tarım bitkisi, **2.** Lakap. (DS.3460)

poç: Dikimi düz olmayan kıyafetteki çıkıntı. (DS.3475)

poçur: Yüzeyi pürüzlü olan her şey. (DS.3477)

purçalıh: Doğada kendiliğinden yetişen ve yenen bitki, yaban havucu. (DS.3489)

pürçüklü: Havuç. (DS.3498)

püreñ: Pancar, ıspanak vb. yeşilliklerin yaprak kısmı. (DS.3500)

pürleme: Olgunlaşan şeker pancarlarının yapraklarını kesme. (DS.3500)

-S-

şaba: Birkaç gün sonra. (DS.3509)

sabah: Güneşin doğduğu andan öğlene kadar olan zaman.

şabi: Çocuk.

şac: Üzerinde ekmek yapılan ocak, soba. (DS.3509)

saç: İnsan başını kaplayan kıllar. (DS.3510)

saçma: **1.** Tüfek mermilerinin içine barutla birlikte koyulan kurşun tanesi, **2.**

Mantıksız söz, **3.** Bir şeyi dağıtma, saçma eylem. (DS.3511)

şadıç: Düğün hazırlıkları sırasında damat ve geline yardımcı olan kişi ya da kişiler. (DS.3513)

şadır: Süpürge yapılan ot. (DS.3513)

sağma: Büyükbaş ya da küçükbaş hayvanlardan süt çıkarma eylemi. (DS.3516)

sal: **1.** Düz büyük taş, **2.** Tabut, **3.** Kalın sopaların birbirine bağlanması sonucu akarsu üzerinde taşımacılık yapılan araç. (DS.3522)

sanma: Bir şeyin ola ya da olmama ihtimalini kabul etme, zannetmek. (DS.3540)

şañrı: **1.** Gerçekte olamayan şeyleri duyma, **2.** Hastalıklı olan. (DS.3540)

sap: Hasat zamanı biçilen ekinin tanesi ve kök kısmın ayrılıp köklerin saman için bırakıldığı ince uzun kısımları. (DS.3541)

şarat: Arpa elemek için kullanılan gözer. (DS.3544)

saðurma: **1.** Kol, bacak gibi vücut uzuvlarını çeşitli yönlere hızlıca çevirmesi, **2.** Arpa, buğday, bulgur vb. gibi şeylerin kapçık, kepek ya da tozlarının gitmesi için rüzgarda kalbur ile havalandırılması. (DS.3588)

sedir: Köy evlerinde divan, makat. (DS.3566)

seferi birlik: Sarıkamış harekatı

seğirmek: 1. Hızlı koşma, 2. Kesilen hayvanın derisinin titremesi. (DS.3567)

seki: Yüksekte olan düzlük alan. (DS.3569)

seklem: Ağzına kadar dolu olan çuval. (DS.3569)

sekmen: Basamak. (DS.3570)

sele: Delikli plastik kap. (DS.3576)

semer: At ve eşek üzerine koyulan kilim. (DS.3581)

sene: Yıl.

sergi: 1. Buğday, bulgur vb. şeylerin kurutulması, 2. Yastıklara verilen yaygı, 3.

Kilim, 4.Sofra bezi. (DS.3591)

sere serpe: Rahatça, özgürce, açık seçik.

sermek: Kuruması için yaş olan şeylerin ipe asılması ya da dam üzerine yayılması, dağıtmak, yaymak. (DS.3592)

seten: Bulgur ve yarma yapma işleminde makineye koyulan tahıl miktarı. (DS.3594)

setik: En ufak bulgur. (DS.3595)

seyirtme: Koşma. (DS.3597)

sıçramak: 1. Güçlü bir şekilde yerden yukarı atılmak, 2. Bir uyarıcı ya da heyecandan dolayı olduğu yerden hızlıca hareket etmesi. (DS.3603)

şinama: Deneme. (DS.3610)

şınıhçı: Kırık çıkık işleriyle uğraşan kimse. (DS.3614)

şıraca: Ağızda olan yara. (DS.3616)

silah: Savunma veya saldırı aracı olarak kullanılan her türlü araç.

sine: Göğüs, gönül, yürek. (DS.3639)

sivişme: Gizlice kaçma. (DS.3650)

şorma: 1. Balıkların insan vücudunun bazı yerlerini yemesi, 2. Emmek. (DS.3677)

soy çekme: Halı dokumalarında en dış kenara dört beş sıra, enni kenar ile dar kenarı birbirinden ayıran tek renkten dokunan sınır, dik. (DS.3670)

şoyah: Aslı iyi olan hayvan. (DS.3671)

şoyha: Hayırsız, kötü. (DS.3671)

sökülmek: Dikili, yapışık ya da örülü olan şeylerin kendi kendine ayrılması. (DS.3679)

söylemek: **1.** Düşündüğü, bildiği bir şeyi sözle konuşarak anlatması, **2.** Yapılmasını istediği bir şeyi dile getirmesi, **3.** Bir görüş öne atmak, **4.** Mani, ninni, türkü, şiir vb. şeyleri seslendirmek, **5.** Bir konuda haber vermek. (DS.3686)

söz: **1.** Bir işi yapma konusunda vaatte bulunma, yemin, **2.** Bir duyguyu, düşünceyi eksiksiz olarak anlatan sözcük ya da söz öbeği, **3.** Doğru ya da yanlış olduğu kesin olmadan ağızdan ağza dolaşan haber, **4.** Bir müzik yapıtının ya da şarkıların yazılı metni, güfte, şarkı sözü. (DS.3686)

su: **1.** Hidrojen ve oksijen atomlarının birleşmesiyle oluşan renksiz, kokusuz ve sıvı halde bulunan madde, **2.** Akarsu. (DS.3688)

şulh: Barışma.

sümbül: Zambak ailesinde yer alan soğansı bir özelliği olan ve çeşitli çiçek açan güzel kokulu süs bitkisi. (DS.3711)

sürgü: Kapıların arka tarafındaki kilit. (DS.3721)

sürü: Bir çoban denetimi altında bakımı yapılan hayvan topluluğu. (DS.3725)

sütliağ: Kökünde süt olan sarı çiçek.(DS3729)

süve: Kapıların sağ ve sol tarafında olan uzun tahta parçası. (DS.3730)

süyüm: Bir tutam ip.(DS.3731)

süzünmek: **1.** Bir kişinin nazlı nazlı süzülerek yürümesi, **2.** Kendini ağırda satma, **3.** Derin düşüncele dalma. (DS.3733)

söğöt: Genellikle akarsu kıyılarında yetişen ve çok fazla çeşidi olan ağaç. (DS.3677)

-Ş-

şaplağ: **1.** Sinir, kızgınlık ya da kavga esnasında karşı tarafa avuç içiyle vurma, **2.** Hırsızlık. (DS.3746)

şelek: İple bağlanıp sırtta götürülen ot. (DS3759)

şimdi: Şu an. (DS.3780)

şişek: Bir ya da iki yaşına girmiş erkek koyun. (DS.3788)

şo: İşaret zamirinin yuvarlaklaşmış hali. (DS.3791)

-T-

tabut: Ölen bir kişinin mezarlığa kadar götürüldüğü kapaklı tahta.

takke: camide takılan yarım küre şeklinde ince bere. (DS.3811)

talamağ: **1.** Mikrop kapma sonucu vücudun her yerinde yara çıkması, **2.** Arı sokması. (DS.3815)

Talas: Kayseri ilinin merkezinde bulunan bir ilçe.

talebe: Öğrenci

tan: Güneşin doğmadan önceki yeryüzünün alacakaranlık hali. (DS.3820)

tarhana: Yoğurt ve aşurelik buğdaydan yapılan kışlık yiyecek. (DS.3835)

tas: İçerisine sulu olan şeylerin konulduğu derin kase. (DS.3838)

tava: İçerisinde yemek pişirilen demir ya da çelikten olan tencere. (DS.3847)

tavuk ğarası: Karanlıkta görmeme hastalığı. (DS.3848)

teberik: Emanet. (DS.3857)

Tekir yaylası: Kayseri ilinin Melikgazi ilçesinde bulunan Bozkurtların kurultay alanı olan yer.

Tekirdağ: Marmara Bölgesi'nde Doğu Trakya olarak bilinen yer almaktadır.

tel: Kopmaya karşı dayanıklı olan, bükülebilen, ip gibi ince uzun ve yuvarlak nesne, dikenli tel örgüsü. (DS.3869)

telefon: Uzak mesafelerde olan kişiler arasında konuşma iletişimini sağlayan elektronik düzenek.

ten: İnsan vücudunun dış kısmı. (DS.3878)

tenesiz: Tarımda arpa, buğday, çavdar gibi hasat ürününün kelle kısmının boş olması. (DS.3879)

teprenme: Kıpırdama. (DS.3888)

termiya: Deri hastalığı. (DS.3895)

tevek: Ağaç yaprağı, çer çöpten yapılan kışlık yakacak. (DS.3903)

tēyeP: Kaset ve cdlerin çalıştırıldığı evlerde ya da arabalarda bulunan elektronik alet, teyp.

tezzek: Hayvan pisliğinden yapılan yakacak. (DS.3907)

tığ:1. Örgü örülen şiş, genizli mil, **2.** Harmana biçilen ekini yığıp savrulmaya hazır hale getirme. (DS.3910)

tımar: Hayvanların temizlenmesi. (ds.3915)

tınaż: Savrulmaya hazır ekin yığını. (DS.3916)

tıngır: Tenekeden olan çöp kovası. (DS.3917)

tınsırma: Hapşırma. (DS.3919)

tiftikleme: Kabartma işlemi, havalandırma. (DS.3931)

tiril tiril: Uçuş uçuş olan elbise. (DS.3940)

tohaç: Ağaç tokmak. (DS.3946)

tohlu: Bir yaşına girmiş olan erkek koyun. (DS.3946)

tomar: Deste. (DS.3956)

topal: İncinme ya da bir hastalık sonucu bir ayağının üzerine basamama ya da bacağına kesilmesi sonucu engelli olma hali.

toprağ: **1.** Ekime elverişli olan arazi, tarla, **2.** Kara parçası, **3.** Yerkabuğunun fiziksel ve kimyasal tepkimeler sonucu toz durumuna gelmiş belli kütleler halinde olan, humus ve mineral açısından zengin olan canlıların yaşadığı ortamı. (DS.3966)

tor: Şişle örülen ters düz örgü. (DS.3968)

toy: **1.** Genç, ergenlik çağındaki olan kimse, **2.** Düğün, eğlence. (DS.3976)

tozah: İnce telli saçların elektriklenmesi sonucu kabarık olma durumu. (DS.3978)

töngelbeş: Takla atma, yuvarlanma. (DS.3984)

tuğlu: **1.** Saçı karma karışık olan kimse, **2.** Şımarık. (DS.3988)

tüfek: Av, savunma ve savaşta kullanılan uzun namlulu otomatik ya da otomatik olmayan ateşli savunma aleti. (DS.4006)

tüneme: Kümes hayvanlarının uykuya geçmeleri. (DS.4014)

tüyme: Kaçma. (DS.4019)

türeme: Çoğalma. (DS.4015)

Türk: **1.** Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşı olan ve sınırları içerisinde yaşayan halk, **2.** Asya ve Doğu Avrupa'da Türkçenin çeşitli lehçelerini konuşan halk, soy. (DS.4015)

-U-

uflağ: Bıçak. (DS.4026)

ufra: Hamur açarken yapışmaması için serpilmiş un. (DS.4027)

uğrağ yer: Sık gidilen ev, yol üzerinde durulacak yer, han. (ds.4028)

uğramak: **1.** Ziyaret etme, **2.** Nazar değmesi. (DS.4029)

uğrunca: Gizlice yapılan iş. (DS.030)

uğunma: Bir kimsenin nefesi kesilene kadar ağlaması. (DS.4031)

ulağ: İki şeyi birbirine bağlayan ek. (DS.4033)

ulmak: **1.** Kilim, halı ya da giysilerin iplik iplik çürümesi, **2.** İnsan vücudunda kaza sonucu oluşan morluklar, **3.** Sebze ve meyvelerin ezilmemesi. (DS.4036)

ulum ulum: Çürümüş olan bir nesnenin elde un ufak olması, elle tutulamaması. (DS.4037)

ummağ: Bir konuda beklenti içine girmek. (DS.4039)

umsutma: Heveslendirme. (DS.4040)

urğan: Keten, kenevir, pamuk ve jüt gibi dokuma maddelerinden yapılan sağlam halat, ip. (DS.4043)

uşah: 1. Erkek çocuk, 2. Erkek hizmetçi. (DS.4046)

utanma: 1. Gülnüç olan bir duruma düşme sonucu duyulan üzüntü, 2. Yeni bir ortamda çekingen davranma. (DS.4047)

utlu: İffetli, namuslu. (DS.4048)

uzah: 1. Irak olan, 2. Zaman bakımında çok geride ya da ileride olan, 3. Bir şeyin olma olasılığının az olması.

Uzun yayla: Kayseri ilinin Pınarbaşı ilçesinden başlayarak Sivas'ın Kangal ve Şarkışla ilçelerine baplı köyleri kapsayan bölüm.

-Ü-

üç ayağ: 1. Sac ayağı, 2. Halay çeşidi. (DS.4057)

üç aylar: İslam dinine göre mukaddes olan Recep, Şaban ve Ramazan aylarıdır.

üdürgü: Ayağı çabuk olan canı tez insan. (DS.4059)

üllüz: Zayıf, çok çabuk hastalanan kimse. (DS.4065)

üst: Kılık kıyafet, giysi. (DS.4077)

ütme: 1. İddiada kazanma, 2. Tavuk tüylerini ateşte yakma. (DS.4081)

üvme: Övme. (DS.4085)

-V-

Vali: Bir ili ya da federal devletlerde bir eyaleti devlet tüzel kişisini temsilen yöneten en üst idari amir.

vamlana: Ağlama, gaza basıp gitme. (DS.4092)

varan gelen: Halı tezgahında ıyılı olan erişlerin öndekileri arkaya, arkadakileri öne getiren uzun pürüzsüz sopa. (DS.4092)

vııldama: Suyun kaynamaya yaklaşması. (DS.4101)

vızlığ: Sigara. (DS.4104)

viran olma: İçerisinde yaşanmayan bir ev ya da konutun bakımsızlıktan dolayı kötü duruma gelmesi, yıkılması. (DS.4107)

vurmak: 1. Elini ya da elinde bulunan herhangi bir nesneyi yere ya da başkasına hılıca indirmek, 2. Delici, kesici ya da ateşli silahlarla birinin canına kast etme, öldürmek, 3. Ses çıkarmak için iki neneyi birbirine temas ettirme. (DS.4110)

-Y-

yaba: Tığ savurmada kullanılan altı ya da yedi parmağı olan alet. (DS.4112)

yağlamaç: 1. Geniş yapraklı yenen ot, 2. Yufka ekmek ya da bazlama arasına yağ sürüp dürüm yapma. (DS.4123)

yağarca: Tatarcık böceği. (DS.4129)

yağsız gelinlik: Kefen. (DS.4130)

yağı: 1. Loğusa kadınlara pekmez ve tereyağından yapılan bir tür yemek, 2. Ağrılı yere yapıştırılan bant. (DS.4130)

yağma: 1. Bir şeyin yok olması için ateşe verme, 2. Isınmak için odun kömür yakma, 3. Ani bir ölüm sonucu büyük acı duyma yürek yanması. (DS.4130)

yal: Un ve sıcak suyun karışımıyla köpeklere yapılan yemek. (DS.4133)

yalah: Hayvanların su içmesi için yapılan taştan ya da ağaçtan içi oyuk derin büyük kap. (DS.4136)

yalahlı: Kayseri ilinin Sarız ilçesine bağlı bir köy.

yalama: Alet vb. şeylerin diş atması veya aşınması. (DS.4138)

yalan: Gerçeğe aykırı olan, uydurma, asılsız söz, haber. (DS.4140)

yalanğı: Dağlarda yetişip soba tutuşturmaya yarayan ot.(DS.4141)

yalbırdah: Çırılçıplak. (DS.4144)

yalım: 1. Sıcak çarpması sonucu her şeyin kavrulması, 2. Yangın sonucu alevlerin her şeyi yok etmesi, 3. Yürek sızısı. (DS.4147)

yalın ayah: Ani ya da acı bir haber sonucu terliksiz ya da ayakkabısız gitme. (DS.4147)

yama: Delik, yırtık ya da eski olan bir yeri uygun parçayla onarma. (DS.4153)

yamaç: Derelerdeki mendereslerin diğer tarafına verilen isim. (DS.4153)

yantiri: Yan yan yürüyen kişi. (DS.4176)

yağal: Sevdiklerine düşkün olan kişi. (DS.4166)

yâr: Sevgili.

yar: Uçurum.

yara: Vücut üzerinde kesme, çarpma, vurma ya da zedeleme sonucu oluşan çizik, derin yarık. (DS.4182)

yaradan: Tanrı.

yarma: Değirmende kabuğu soyularak tarhana, kavurğa ve aşure yapımında kullanılan buğday, dirgit. (DS.4189)

yarmaça: Kuru kayısı. (DS.4190)

yarpız: Nane. (DS.4191)

yas: Ölen bir canlı ardından ya da sel, yangın gibi felaketlerden dolayı duyulan derin acı, keder, üzüntü. (DS.4192)

yaşıl: Yeşil. (DS.4199)

yaşmağ: Kadınların ferace ile kullandıkları ve sadece gözlerini açıkta bırakan başörtüsü. (DS.4200)

yatsı: Güneşin battığı andan itibaren geçen bir buçuk iki saat sonraki zaman dilimi. (DS4204)

yaşru: 1. Yeni doğan insan ya da hayvan bebeği, 2. Çocuk, evlat, 3. Bir şeyin küçüğü, 4. Seslenme hitap sözcüğü. (DS.4207)

yaşuğlu: Sevgili veya nişanlı. (DS.4209)

yaşuz: Gözü açık işini bilen kişi. (DS.4210)

yayğı: 1. Divan üzerindeki yastık başlarına serilen örtü. 2. Sofra örtüsü. (DS.4211)

yaylı: Kaymak ve yoğurttan tereyağı çıkaran alet. (DS.4212)

yayla: Akarsular tarafından yarılan etrafına göre yüksekte olan düz, bol otlu, serin havası olan geçici konaklama yeri. (DS.4214)

yayvan: Bol ve geniş olan her şey. (DS.4216)

yaz: Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarını kapsayan sıcak geçen mevsim.

yazı: 1. Yazı yazma eylemi, 2. Arpa, buğday vb. gibi tarım ürünlerinin yetiştirildiği yer, seki, 3. Düzlük ova. (DS.4218)

yazma: Başörtüsü, yemeni. (DS.4220)

yeğni: Dikkat çekmek için düşünmeden konuşan

yekinme: Kalkma. (DS.4231)

yeltenme: Vurmaya kalkışma. (DS.4242)

yeri çalma: 1. Ev ve kapı önünü süpürme, in ya da ahır temizleme, 2. At arabası üzerindeki hastanın kolları ya da bacaklarının yerde sürünmesi.

yerme: Toplum içinde başkası ardından kötü konuşma. (DS.4253)

yetim: Babası ölen çocuk. (DS.4260)

yihılma: Düşme. (DS.4265)

yıldır yıldır: Işıl ışıl, pırıl pırıl. (DS.4269)

yırılı: Yırtılmış olan şey. (DS.4276)

yığıt: 1. Genç erkek, delikanlı, 2. Düşüncelerini açıkça söyleyen, hiçbir şeyden korkmayan, gözü pek, korkusuz olan kimse, 3. Kahraman, alp tipini gösteren kişi. (DS.4278)

yirik: Derin kesik ya da yırtık. (DS.4281)

yitirmek: Kendisinde olduğunu bildiği bir nesneyi kaybetmesi, 2. Kişinin kendisinde olan bir özeliğinin ya da niteliğinin yok olması. (DS.4283)

yonca: Nemli yerlerde yetişen hayvan yemi olarak kullanılan ot.

yorğan: Yatakta üşümek için örtünmeye yarayan, pamuk, yün ya da elyaftan yapılan geniş örtü. (DS.4300)

yoźma: Cıvcivi olan tavuğun büyüyen cıvcivlerini kendinden uzaklaştırması. (DS.4305)

yuma: 1. Banyo yapma, 2. Bulaşık olan tabak çanakları temizleme. (DS.4316)

yumağ: 1. Bir top ip, 2. Çamaşır yıkama. (DS.4316)

yülüme: 1. Tıraş olma, 2. Kemik üzerinde hiç et bırakmama, 3. bıçak ve balta bilemek. (DS.4331)

yürek: Kalp.

yüz: 1. Çehre, 2. Doksan dokuzdan sonra gelen sayı, 3. Nevresim takımı, 4. Bir nesnenin kapağı, ön kısmı. (DS.4337)

-Z-

zahar: Belki, herhalde, olasılıkla, demek ki. (DS.4345)

zahra: Hasat zamanı elde edilen tahıl. (DS.4346)

zalim: Acımasızca davranan, zulüm eden, haksızca hareket eden, katı yürekli kimse. ((DS.4347)

zavar etme: Bir şeyi un ufak ederek kullanılmaz hale getirme. (DS.4353)

zerin: Kılçıksız buğday çeşidi. (DS.4363)

zerze: Kapı sürgüsü, kilit. (DS.4364)

zıbin: Yeni doğan çocuklara giydirilen içlik. (DS.4366)

zıgarma: Ağlayarak üste çıkma. (DS.4368)

zıpır zıpır: Bastığı yeri titreterek iyi iş yapan kişi. (DS.4376)

zibil: Çer çöp. (DS.4386)

zikke: Baharda dışarı hayvan bağlamak için yere çakılan kalın demir çivi. (DS.4388)

zumzuğ: Yumruk. (DS.4402)

zülüf: Sevgilinin saçı.

4.1. Lehçelerde Kelime Karşılaştırması

Bu bölümde standart Türkiye Türkçesinde ve Kayseri yöresi ağzında yer alan kelimelerin, Türk lehçeleriyle karşılaştırılması yapılmıştır.

TÜRKİYE TÜRKÇESİ	AZERBAYCAN TÜRKÇESİ	KAZAK TÜRKÇESİ	KIRGIZ TÜRKÇESİ	ÖZBEK TÜRKÇESİ	TÜRKMEN TÜRKÇESİ
ağız	ağız	auyz	ouuz	ağiz	agz
ahiret	axiret	ahirat	aqıret	ahirat	ahıryt
alın	alın	manday	pesene	peshona	manlay
alt	alt	tömen	ıldıy	past	aşak
amca/emmi	emi	agay	bayke	amaki	dayy
anne	ana	ana	ene	ana	eje
araba	maşın	kölik	avtouna	mashina	awtoulag
arpa	buğda	arpa	arpa	arpa	arpa
asker	esger	asker	asker	askar	esger
aslan	aslan	aristan	arstan	arслан	arşlan
aşağı	aşağı	tömen	ıldıy	pastga	aşak
at	at	at	at	at	at
ateş	alav	ört	ot	past	od
av	av	anşılık	uv	av	av
ay	ay	ay	ay	ay	ay
ayak	ayaq	ayak	but	ayag	ayak
ayaz	şaxta	ayaz	ayaz	ayaz	ayazly
azık	azığ	tamaq	tamak	azig	azyk
baba	ata	âke	ata	ata	kaka
bacı	bacı	âpke	eje/qarındas	galsirgil	jigi
bağ	bağ	bailanys	baq	bağ	bagça
bal	bal	baylanıs	bal	asal	bal
balık	balıq	balık	balıq	balig	balyk
balta	balta	balta	balta	balta	palta
bayrak	bayraq	tu	tu	bayrag	bayrak
bayram	bayram	mereke	mayram	bayram	bayram
bekâr	subay	boydaq	boydoq	uylanmagan	yeke
bel	bel	bel	bel	bel	bel
bere	papaq	beret	telpek	telpak	beret
beşik	beşiy	besik	besik	beşik	beşik
bez	eski	şüberek	mata	mato	bez
bohça	boxça	tüyinşek	mata	boxcha	bukça
bostan	bostan	baqşa	bak	dala	bagça
boş	boş	boş	bash	böşh	boş
bucak	bucaq	burış	tala	otlag	ot
bulgur	bulğur	bulgur	guruch	guruch	büzünç
cahil	cahil	nadan	naadan	jahil	nadan
ceza	ceza	jaza	jaza	jaza	jeza

ciğer	ciyer	bavır	jiger	jegar	et
çadır	çadır	şadır	cadır	anadur	çadyz
çalı	ot	buta	buta	buta	gyıymıy ağaç
çanta	çanta	sömke	sumka	semka	sumka
çatı	çatı	töbe	tobo	tam	ücek
ceket	jaket	kürte	jaket	jecek	penjek
çeşme	çeşme	suburqaq	sarkıratma	chaskma	çeşme
çiçek	çiçek	gül	gul	gul	gül
çitfçi	fermer	fermer	dıyqan	fermer	dayhan
çoban	çoban	şopan	copon	chopan	çoban
çocuk	uşaq	bala	bobok	bala	çaga
çolak	çolaq	tül	coloq	cholag	anelgesiz
çukur	çuxur	şuqır	cukur	chugur	çukur
çürük	çürük	şirik	curuk	chikigan	çürük
dağ	dağ	tau	tua	tağ	dağ
dal	udaq	butaq	butam	shox	şaha
dam	dam	töbe	dam	tam	üşek
davar	sürü	teke	koy	pada	pada
dayı	dayı	nagaşı aga	bayke	tağa	dayy
dere	dere	bulaq	tala	dala	akym
dert	dert	dert	dert	dard	dört
destan	destan	dastan	dastan	dastan	dastan
dışarı	çöle	sırt	tıskarı	taşgaru	daş
dil	dil	til	tl	til	dil
dilek	arzu	tilek	tilek	tilak	dilek
diz	diz	tize	tize	fizza	dyz
doktor	hekim	doktor	doktor	doktor	lokman
dolu	dolu	tolı	tolu	tola	doly
dul	dul	jesir	jesır	tul	dul
duman	duman	tütün	tuman	tuman	tuman
duvar	divar	qabırğa	dubar	devar	divar
düğün	toy	toi	toy	toy	toy
dünya	dünya	düniye	dunyo	dunya	dünya
düşman	düşman	duşpan	dusman	duşman	duşman
ecel	ecel	ajal	ajal	ejel	ölüm
ekin	ekin	egin	egin	eken	ekin
ekmek/kömbe	çörek	nan	nan	nan	çorek
el	el	kol	kol	gol	eli
elbise	libas	köylek	koylok	köynek	göynek
emanet	emanet	amanat	amanat	amnat	goyum
eski	köhne	eski	eskı	eski	kamı
eş	yoldaş	jubayı	jubay	er ayal	er ayal
ev	ev	üy	uy	uy	oy

evlat	övlad	urpaq	uulu	avlad	agyl
ferman	ferman	jarlık	jarlıq	farman	buyruk
fren	aylac	tejeviş	tormoz	tormoz	tormoz
firez	çöp yapraq	anız	firez	faman	firez
gece	gece	tün	tun	tun	giç
gelin	gelin	kelin	kelin	kelin	gelin
genç	cavan	jas	jas	yak	yaş
geyik/ceren	maral	bugı	kıyık	keyik	keyik
gonca	qonca	bürşik	bucur	goncha	gonça/bud
göç	köç	köş	koc	koch	migzasiya
göğüs	sine	kevde	govde	kokrak bağı	döş
göl	göl	köl	kol	köl	köl
gömlek/köyne k	köynek	köylek	koylok	köynek	goynek
görümce	baldız	körgende	kaynısmıgdı	gaynisigil	yenge
göz	goz	köz	koz	köz	göz
gurbet	qürbet	şetel	kocus	köchish	daşarı yurtly
gül	çiçek	rauşan	gul	gul	gül
gümüş	gümüş	kümis	kumus	kumush	kümüş
güzel	gözel	ademi	suluu	gozal	owadan
hala/bibi	xala	tate	cece	amma	ejeke/henize
halay	yallı	biyi	biy	lags	oyun
halı	xalça	kilim	jertosok	kolpacha	haly
halk	xala	halık	kalk	xala	halk
hasta	xasta	avru	oruu	xasta	hassa
hastane	xastaxana	avruhana	oruukana	kasalional	hassahana
havadis	xaber	habar	janlıktar	xabadis	habarlan
hediye	hediyye	sıylık	belek	hadiya	savgat
herg	çapa	x	x	yer kaydası	x
hoca	üstad	ustaz	agay	ustad	mugallim
huzurevi	qacalarevi	qarttar üyi	karyalar uyu	gaziylar uyı	garrylar uyi
ırmak	axarsu	özen	darya	urmag	derya
ıssız	sessiz	elsiz	x	ıssız	ısyzy
ışık	ısq	jarık	jarık	chirag	yagtylyk
iğne	iyne	ine	ıyne	igna	inne
ikindi	axşamüstü	besin	tuston kıyın	perhin	günorta
ilkbahar	ilkbahar	köktem	jaz	bahar	bahar
ince	nazik	juqa	juka	urgçhka	inçe
jandarma	esger	jandarm	jandarm	poligan	endardarma
kahkül	çolka	kekil	cekke	chakka	çişizilyan
kan	qan	qan	kan	gan	gan
kâni	tayfun	x	x	urova	gany
kapı	qapı	esik	esık	eşhik	gapy

kardeş	qardaş	bavır	agayın	garindash	jigi
kaş	qaş	qas	kas	gash	gaş
kaya	qaya	jartas	kaayatas	tash	gaya
kaymak	qaymaq	akim	kaymak	gamag	gaymak/typma
kaymakam	sedc	audan akimi	akımdık	magam	etzap hakimi
kazak	qazax	jempir	jımpır	jemfer	switer
kazan	qazan	qazan	kazan	gazan	gazan
kefen	kefen	kebin	kepen	kafan	kepen
kepçe/çomça	çömçe	baqıraş	comus	chamich	ladle
kına	xına	qına	kına	xına	hyna
kırbaç	qırbaç	qamşı	kameı	gamchi	gamçy
kış	qış	qıs	kıs	gish	gyş
kışla	qarargah	qazarma	kazarma	gışla	kazanmalar
kıyamet	qiyamet	aqırzaman	kıyamat	gyamet	kıyamat
kız	qız	qız	kız	giz	gyz
kızak	xızak	şana	cına	chiyna	slede
kilim	kilim	alaşa	kazarman	gilam	haly
kilit	kilit	qulıp	kelıt	gull	guluplamak
koca	qoca	ulı	kuyoo	er/kajajen	uly
koç	qoç	koşkar	x	gochgar	goç
koyun	qoyun	qoy	koy	gog	goyun
köle	köle	qul	kul	gue	gul
köy	kend	avıl	ayıl	kuy	oba
kulunç	qulunç	buşıqettin avıruvu	tuskunduk	yelka	gyıgyş
kurşun	gülle	oq	oq	og	ok
kuru	quru	qurğaq	kurğaq	kurug	gury
kuşak	kemer	urpak	muun	belbag	nesil
kuzu	quzu	quzı	kuzu	gözi	guzy
küçük	kiçik	kişkentay	kıcıkey	kiçhek	kiçi
kül	kül	kül	kul	kul	kül
lamba	lamba	sham	sham	lampa	lampa
meclis	meclis	mazhilis	jıyın/kurultay	majlis	geneş
mendil	mehcaba	oramal	kol arcuu	dast ömel	elyaglyk
mezar	qabir	qabir	kabır	mazar	mazar
motor	motor	motor	mator	motor	motor
muhtar	muxtar	akim	basçı	basklıg	müdür
nazar	nezer	köz tiyu	nezer	nazar	ezbet goz
nohut	noxut	noqat	nokot	naxat	nohut
oba	oba	gonıs	otov	chadir	oba
ocak	ocaq	oşaq	ocak	ochag	ocak
odun	odun	otın	otun	otun	otun
oğul	ogul	ul	uul	ögil	oglan

okuntu	davetname	şakıruv	janduu oku	taklifname	oka
oluk	çuxur	oyıq	tesık	tuba	çukur
ordu	ordu	asker	ordo	armeya	goşun
ot	ot	ot	ort	ot	ot
öğrenci	talebe	oqışı	okuucu	ögurechi	okuwçy
öğretmen	müallim	mugalim/ust az	mugallım/agay	ögituchi	mugallim
öğüt	öyüt	kenes	nasaat	ögit	naslahat
öksüz	yetim	jetim	jetım	yetim	yetim
öküz	öküz	ögiz	cocka	buga	öküz
ölüm	ölüm	ölim	olum	ölim	ölüm
önlük	önlük	aljapqış	aljapkıc	fartuk	onlik
pancar	çuğundur	qızılşa	kızılca	lanlagı	tomzak
pantolon	şalvar	shalbar	sahalbar/shım	shim	balak
parmak	barmaq	sausak	barmaq	barmag	barmak
pencere	pencere	tereze	tereze	ayna	penjire
pınar	bahar	bulaq	jaz	chashma	bahar/çeşme
rapor	hesabet	esep	maalimat	malumatname	maslahat bermek
sabah	seher	tan	tan/saar	ertatong	izden
saç örgüsü/belik	hörmek	burım	cac oruu	soch öresh	ozim
sağ	sağ	on	chunchı	sag	sag
savcı	hüquqşunqş	prokuror	prakror	prokuror	pzakuzoz
sela	sela	x	ayıldar	mauza	obalary
selam	salam	salem	salam	salam	salam
ses	ses	dıbıs/dauıs	un	ovoz	ses
siyah/kara	qara	qara	qara	gara	gara
soğuk	soyuq	suk	suuk	sovuk	sowuk
sol	sol	sol	sol	chap	çep
soy	nesil	nasil	sanjıra	sulala	daztys
soysuz	nesilsiz	x	ıymansız	sulalasız	samsyk
söğüt	söyüt	tal	tal	darasat	x
su	su	su	suu	suv	suw
sürü	sürü	tabın	uyur	poda	sürü
süt	süd	süt	sut	sut	süt
şapka	papaq	şapka	shapka	shapka	gapak
şehit	şehid	şeyit	seyıt	shahıd	şehit
tabanca	tabanca	tabanşa	tabancha	töpponcha	yazag
tabut	tabut	tabıt	tabıt	tabut	tabyt
takke	araxçın	töbekey	kapkak	alpag	kelle
tarak	daraq	tarraq	tarak	tarag	darak
tarla	torpaq sahası	egin dalası	tala	taba ekihzor	meydan

tas	das	tostagan	tash	gazan	das
teker	teker	döngelik	dongolok	balan	tigiz
teyze	xala	nagaşı apke	eje	xala	dayza
tilki	tülkü	tülki	tulku	tulki	tilki
tipi	şaxta	boran	туру	turi	goznüşı
tohum/bider	toxum	tukym	tuqum	uruğ	tohum
topal	çolaq	aqsaq	aqsaq	agsag	mayyp
toprak	torpaq	topıraq	toprak	tuprak	toprak
tosun	tos	burshik	tosun	töslin	bud
toz	toz	shan	chan/tozon	chang	çan
türkü	seygah	halıq ani	el ırlary	xala göshiği	halk aydymy
urgan	ip	jip	arkan/jup	ip	bizik dizmek
uşak	uşaq	malay	ushak	xizmatehi	hyzmatkar/gag a
uzun	uzun	uzın	uzun	uzun	uzun
üst	üst	jogargı	oydo	ust	yakan
yağmur	yağış	jamgır	jamgır	yomğir	yagış
yalan	yalan	ötirik	kalp/jalğan	yalğan	yalan
yara	yara	jara	jara	yara	yara
yas	yas	aza	maatam	aza	yas
yayan	piyade	javan	joov	yayan	çyhanyan
yayla	yaylaq	jaylav	plato	plato	yayla
yaz	yay	jaz	jay	yaz	yaz/tumus
yelek	yelek	kewdeşe	kemsel	jilet	bel
yer	yer	jer	jer	yer	yer
yetim	yetim	jetim	jetim	yetim	yetim
yiğen	acı/gardaş uağı	jeen	jeen	jigan	yegeni
yiğit	igid	batıl	jıgıt/baatır	yigit	erkek
yoğurt	qatıq	gatıq	kaymak	gatıg	gatyk
yol	yol	jol	jol	yol	yol/kose
yolcu	yolçu	jolşı	jolovchu	yölchi	yalagsy
yorgan	yorğan	körpe	korpo	körpa	döşek
yurt	yurd	el	jurt	yurt	yurt
yuva	yuva	üya	uyva	uy	yuva
yürek	ürey	jürek	jurok	yürak	yürek
zıbın	mayka	işköylek	kastum	kostüm	poçta

BEŞİNCİ BÖLÜM

KAYSERİ YÖRESİNDE DERLENEN AĞITLAR

5.1. Zalabacı'nın (Gara Zala-Şarıgamiş) Ağıdı

(K.K. Sedef CİNGÖZ, 75, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Yüce dağdan yüce dağā
- 2 Yalın vürdu goca dağā
- 3 Ğayrı telime tohanma
- 4 Ben ölüyom Hasanā
- 5 Ğayrı telime tohanma
- 6 Ben ölüyom Hasanā

- 7 Ğaç gün oldu Añşa öleli
- 8 Arnında ğaşı, hilali
- 9 Alıbazıñ anasıyım
- 10 Geldi boğazı lalēli
- 11 Alıbazıñ anasıyım
- 12 Endi boğazı lalēli

- 13 Hürü ben göçerim dıyır
- 14 Seni ğatar mıyım göçe
- 15 O da beni öldürüyor
- 16 Hürü dermanı heçe
- 17 O da beni öldürüyor
- 18 Hürü dermanı heçe

- 19 Emik dedim, Duğu dēdim
- 20 Havaşlāndım adını vürdum
- 21 Eski vā'tım ğalmadı da
- 22 İki bāşlı çoban dürdum⁴⁵

⁴⁵ 143-187 s. arası ağıtlar Melek Cingöz'ün lisans tezinden alınmıştır

- 23 Eski vā'tım ğalmadı da
 24 İki bāşlı çoban dürdüm
- 25 Ğağasını aldığım Ēşe
 26 Tekerim đayandı đāşa
 27 Seferi birlīgi durdur
 28 Eliği öpüyüm Enver Pāşa
 29 Seferi birlīgi durdur
 30 Eliği öpüyüm Enver Pāşa
- 31 Uy deme Sultan uy demē
 32 Bibim oğlu deséyáne
 33 Topal tekbil ħava ğelmiş
 34 Hürü sirtı yuséyáne
 35 Topal tekbil ħava ğelmiş
 36 Hürü sirtı yuséyáne
- 37 Var mı ölümünđ ğolēyi
 38 Ağlıma ğelir alīye
 39 Bir yiğidiğ teberīyi
 40 Fadime dōnmez aliye
 41 Bir yiğidiğ teberīyi
 42 Fadime dōnmez aliye
- 43 Şarığāmiş altın ğulağ
 44 Şoğanlıyı biz ne bilek
 45 Bizim uşah ğökçek ğezer
 46 Ağca zībın ğara yēlek
 47 Bizim uşah ğökçek ğezer
 48 Ağca zībın ğara yēlek
- 49 Böyüttüm ğaymağ balīnan
 50 Şehitler ğelir şalīnan
 51 Dört yavrūmu şehit vērdim

- 52 Ben de gâldım ıopalınan
53 Dört yavrũmu Şehit vėrdim
54 Ben de gâldım ıopalınan
- 55 YũzbaŐılar, binbaŐılar
56 Tabur tabũru ğarŐılar
57 Yaĝmur yayıP ğũn vũrũŐun
58 Yaıan Şehitler iŐılar
59 Yaĝmur yayıP ğũn vũrũŐun
60 Yaıan Şehitler iŐılar
- 61 Dışariye ay doĝũyor
62 Birikin bizim ğapiye
63 ŐarıĝamıŐın dũzũnde
64 UŐaĝ uĝrãmıŐ dipiye
65 ŐarıĝamıŐın dũzũnde
66 UŐaĝ uĝrãmıŐ dipiye
- 67 Sivas'Tan, ŐarıĝamıŐ'Tan
68 Bir ğaber veriĝ Memiş'Ten
69 HaŐtam aĝar arabacı
70 Yavaş endir yoĝũŐTan
71 HaŐtam aĝar arabacı
72 Yavaş endir yoĝũŐTan
- 73 PınarbâŐı baba yũrdũm
74 Ğafĝasyâ'da cepe ğũrdũm
75 Benim ĝorĝũm Rus'dan dıyâl
76 Ğara ĝiŐâ ğurban vėrdim
77 Benim ĝorĝũm Rus'dan dıyâl
78 Ğara ĝiŐâ ğurban vėrdim

- 79 Çadırlār da ğurūldu
80 Hucùm borusū vürūldu
81 Bir Şarıġāmiş uġrūnā
82 Dohşan bin şēhit verīldi
83 Bir Şarıġāmiş uġrūnā
84 Dohşan bin şēhit verīldi
85
86 Eliñ elime alır da
87 Ğiderim dere aşıġa
88 Dēyānedim de ğöremēdim
89 ĞayıP emmimiñ uşāġā
90 Dēyānedim de ğöremēdim
91 ĞayıP emmimiñ uşāġā
- 92 Yumañ ırımıñ dışını
93 Belaya ğoydum başımı
94 Soysuz mu ki benim oġlum
95 ĞoyuP gelmez ğarđasını
96 Soysuz mu ki benim oġlum
97 ĞoyuP gelmez ğarđasını
- 98 Şu daşlarıñ çekdirēyim
99 Hep derēye dökTürüyüm
100 Musam ayaġlı yapsın
101 Ben de ğazı yaptırāyim
102 Musam ayaġlı yapsın
103 Ben de ğazı yaptırāyim
- 104 Öyle uzun dal mı ölur
105 Böyle çürük soy mu ölur
106 Bir obadan bir ocāġTan
107 Altı gelin dul mu ğālır
108 Bir obadan bir ocāġTan
109 Altı gelin dul mu ğālır

- 110 Dohuz gārdaşı olanıñ
 111 Benim gimidir bacısı
 112 Sivas'a tabur dökülmüş
 113 Benim anāmıñ guzūsu
 114 Sivas'a tabur dökülmüş
 115 Benim anāmıñ guzūsu
- 116 Şarıgāmıñ ne arālı
 117 Kimi ölü kimi yarālı
 118 Bunu dūyan var mı ola
 119 Yalan dūnya gurulālı
 120 Bunu dūyan var mı ola
 121 Yalan dūnya gurulālı
- 122 Şoğanlı'da bir harP öldü
 123 Nice cānlar telef öldü
 124 Şarıgāmıñ gurtulunca
 125 Sağ galānlar mektup yazdı
 126 Şarıgāmıñ alınınca
 127 Sağ galānlar mektup yazdı
- 128 'İbrişimīñ gozalārı
 129 Battı Āvşār gazalārı
 130 Şarıgāmıñ'da galdīlar
 131 Taze gülüñ goncalārı
 132 Şarıgāmıñ'da galdīlar
 133 Taze gülüñ goncalārı
- 134 Gene önüme gış geliyor
 135 Bilmeyene hoş geliyor
 136 Şarhıslāya giden gānī
 137 Dolu gēdip boş geliyor
 138 Şarhıslāya giden gānī
 139 Dolu gēdip boş geliyor

- 140 Ğayanıñ başına çıĥār
 141 Derelere ēder z̄ılgīt
 142 Şarapnal ğelip de ðâyince
 143 Ğanı āĥmīş ılgıt ılgīt
 144 Şarapnal ğelip de vurunca
 145 Ğanı āĥmīş ılgıt ılgīt
- 146 Şarıġamış derler ordunuñ yēri
 147 Yaralānan esKer sevk olur ğēri
 148 Benim ġarġaşımnıñ ēki adı v̄ar
 149 Biri Mēmīş de biri Şarı
 150 Benim ġarġaşımnıñ ēki adı v̄ar
 151 Biri Mēmīş de biri Şarı
- 152 Şarıġamış dērler ordu dergāha
 153 Ğarıĥmış ellēri ğutmaz Parmaġa
 154 Yaralı Sivās'a ġelen Memīş'in
 155 Ta Sindēl'e ġeldi ġanlı köynēya
 156 Yaralı Sivās'a ġelen Memīş'in
 157 Ta Sindēl'e ġeldi ġanlı köynēya
- 158 Şultan ben ġederim dīyor
 159 Señi ġatar mīyım ġōçe
 160 O da bēñi öldürüyor
 161 Hürünüñ dermānı hēçe
 162 O da bēñi öldürüyor
 163 Hürünüñ dermānı hēçe
- 164 Oġlu olan herġ edīyor
 165 Herġ etmīyen terk edīyor
 166 Bu ev benim dēyāl gibi
 167 Pırtıyì ālan ġidīyor
 168 Bu ev benim dēyāl gibi
 169 Pırtıyì ālan ġidīyor

- 170 Ğuşağı belime şardığı
 171 Ğışlanığ önüne vardığı
 172 Dört ođluđ řehit deýence
 173 Orda bir afērin āldıđı
 174 Dört ođluđ řehit deýence
 175 Orda bir afērin āldıđı
- 176 Añřa bēkar, Cennet bēkar
 177 ‘Acemīler şalim şışar
 178 Dört oğlum ğarın altında
 179 Ŧopalım ğaşrımı şeker
 180 Dört oğlum ğarın altında
 181 Ŧopalım ğaşrımı şeker

5.2. Araplarlı řūya Dūřen Ğızın Ađıdı

(K.K. Osman CİNGÖZ, 55, İnşaat Sektörü, Kayseri Merkez)

- 1 Sindeliğ ğölüne
 2 Ğız ğına yāřmıř ēline
 3 Ğaribim būcađda ğāldıđı
 4 Söyleğ Fadime gelīne
 5 Ğaribim būcađda ğāldıđı
 6 Söyleğ Fadime gelīne
- 7 Yardılar ğanım ağıyor
 8 Her gelen bağa bağıyor
 9 Öyönüyümü yitirdim de
 10 Anam başıma ğağıyor
 11 Öyönüyümü yitirdim de
 12 Anam başıma ğağıyor
- 13 Cahil ğızım řūya dūřTü
 14 Mezeriğ Sindelli eşdi
 15 Ğağ ğızım biz de gidēlim
 16 Araplar yaylāye ğöçtü

- 17 Ğaḥ ğızım biz de gidēlim
 18 Araplar yaylāye göçtü
- 19 Yaylāye göçerler yāzın
 20 Ğızım kör oliyēdi ğōzüm
 21 Sindel'e gelīn mi öldüñ
 22 Gezmēye varırım ğūzün
 23 Sindel'e gelin mi olduñ
 24 Gezmēye varırım ğūzün
- 25 On üç ğün şüyda ğezērim
 26 Sindel'de ğarip mezērim
 27 Bir gece bucaḥda ğāldım
 28 Babam yolūñu ğözlērim
 29 Bucaḥda yalnız yatTım
 30 Babam yolūñu ğözlērim
- 31 Araplārda ğara ğāya
 32 Ğızım bēnzer doğan āya
 33 Benim yaşıtlārim ğīzlar
 34 Başına çālmasın ōya
 35 Benim yaşıtlārim ğīzlar
 36 Başına çālmasın ōya
- 37 Altı köy aşırđ ğēldim
 38 Ana görseñ ḥallarımı
 39 On üç ğün şüyda ğezdīm de
 40 Balıḥ şōrdu dillerimi
 41 On üç ğün şüyda ğezdīm de
 42 Balıḥ şōrdu dillerimi
- 43 Bōyle mi ōlur belālđ baş
 44 Ḥalımı ğōrdün mü ğārdaş
 45 Köterēn'de Göççük Zīya

- 46 Ben de oņa oldum yōldaş
 47 Köterēn'de Gōççük Zīya
 48 Ben de oņa oldum ğārdaş
- 49 Şüy şoĥTu beni milīya
 50 Ğaĥar ederim felīya
 51 Varın da anama sōyleŋ
 52 Ğabil ōldu mŭ dilīya
 53 Varın da anama sōyleŋ
 54 Ğabil ōldu mŭ dilīya
- 55 Gōllerde bir ceren ğēzer
 56 Sindel'de ğāriP mēzer
 57 DoĥTor ıraporu yāzar
 58 Şavcı babāma ğīzar
 59 DoĥTor ıraporu yāzar
 60 Şavcı babāma ğīzar
- 61 Emmim, đayım hep ğelsīnler
 62 Benim ĥālım ğörsŭnler
 63 Sefil babāmıŋ şuçu yōĥ
 64 Anama cēzā v̇ersīnler
 65 Sefil babāmıŋ şuçu yōĥ
 66 Anama cēzā v̇ersīnler
- 67 Yeter 'Aşşık Ğara yēter
 68 Dertlilēre destan şātar
 69 Benim de ciĝerim dērtli
 70 Ğārdaş Ispartā'da yātar
 71 Benim de ciĝerim dērtli
 72 Ğārdaş Ispartā'da yātar

5.3. ‘Aşşık Ğara’nın Ağıdı

(K.K. Osman CİNGÖZ, 55, İnşaat Sektörü, Kayseri Merkez)

- 1 Ey yolculār ey yolculār
- 2 Ğelen Ğeçen hep şordulār öy
- 3 Ey yolculār ey yolculār
- 4 Ğelen Ğeçen hep şordulār öy

- 5 Antalya’ya Ğiden emmim
- 6 Ğeri Ğeldi tabuñunan öy
- 7 Antalya’ya Ğiden emmim
- 8 Ğeri Ğeldi tabuñunan öy

- 9 Ğormusun’da da’var yayar
- 10 Gece şoĞuk şüyü boylār öy
- 11 Ğormusun’da da’var yayar
- 12 Gece şoĞuk şüyü boylār öy

- 13 Ğarşa daĞı ðandır Ğüney
- 14 DaĞlar babam için aĞlār öy
- 15 Ğarşa daĞı ðandır Ğüney
- 16 DaĞlar babam için aĞlār öy

- 17 Ben saña Ğurban olurum
- 18 UĞruña canım veririm öy
- 19 Meraħ etme canım babam
- 20 Ercanıñı everirim öy
- 21 ðasalanma aslan babam
- 22 Ercanıñı everirim öy

- 23 Ğormusun’da da’var yayar
- 24 AzzıĞını bize şalār öy
- 25 Ğormusun’da da’var yayar
- 26 AzzıĞını bize şalār öy

- 27 Geldin mi Bekir emmisi
 28 Sedat babām diye ađlār ōy
 29 Geldin mi Bekir emmisi
 30 Sedat babām diye ađlār ōy

5.4. Cıbr Azđın'ın Dayısının Ağıdı

(K.K. Osman CİNGÖZ, 55, İnşaat Sektörü, Kayseri Merkez)

- 1 Dayım dayılar dayısı
 2 Dayım adamların hası
 3 Gelmez bir daha böylesi
 4 Benim dayım' adam dayım
 5 Gelmez bir daha böylesi
 6 Benim dayım' adam dayım
 7 Beni yolda karşılardı
 8 Kırk kere göñüm alırdı
 9 Azıcık yüzüm gülmese
 10 Hemen içine batardı
 11 Benim dayım ' adam dayım
 12 'Adamların hası dayım
 13 Benim dayım ' adam dayım
 14 'Adamların hası dayım

5.5. Dilcili Murtaza'nın Ağıdı

(K.K. Kemal DİLCİ, 80, Serbest Meslek, Aşağı Dilciler Köyü)

- 1 Dadaloğlu kasabası
 2 Yıhıldı genciñ yuvası
 3 Öldüğünü bilemedik
 4 Han'dan aldığ havadisi
 5 Öldüğünü bilemedik
 6 Han'dan aldığ havadisi

- 7 Şoyha firenim dıtmadı
8 BasTım ayağım yetmēdi
9 Şağa şōla vurdum āmma
10 Ecel yanīmdan gētmēdi
11 Şağa şōla vurdum āmma
12 Ecel yanīmdan gētmēdi
- 13 İşte geldi ulu bāyram
14 Çocuklar istiyor bābam
15 Varamādım guzulārım
16 Ğar basTı da ğarayolları
17 Varamīyom guzulārım
18 Ğar basTı da ğarayolları
- 19 Ne ğarāymış benim baḡTım
20 Bu ğadāra gōñül yōrdum
21 İki çocūĝu böyüTürsen
22 Saña dērler gelin ḡatın
23 Öksüzūmü böyüTürsen
24 Saña dērler gelin ḡatın
- 25 Gelini çıḡarman ēle
26 Gezemēdim dala dāla
27 KüçükTen ğurbete çıḡTım
28 Keşke doĝmasāydım nōla
29 KüçükTen ğurbete çıḡTım
30 Keşke doĝmasāydım nōla
- 31 Şabaḡ ōlmaz gecelērim
32 Sele vērir ḡocaları
33 Gōzlerīnden ĝan aḡTır
34 Murtażā'nıḡ bacıları
35 Gōzlerīnden ĝan aḡTır
36 Murtażā'nıḡ bacıları

- 37 Şŭ gelīne edek mīnnet
 38 Çocuĥlar sīze emānet
 39 Hēç kimsēye bi şey dēm̄em
 40 Ğorlar m'ōla Ğedik Āhmet
 41 Hēç kimsēye bi şey dēm̄em
 42 Ğorlar m'ōla Ğedik Āhmet
- 43 Şıĝmadīn m'ola ğoca yōla
 44 Baĥmadīn mī saĝa sōla
 45 Çocuklārın öksüz ğōydun
 46 Kōmüyo bābam baĥar m'ōla
 47 Çocukların öksüz ğōydun
 48 Ğardaşlārım baĥar m'ōla
- 49 'Aşık Kēmal zaten dērtli
 50 Dertlerim v̄ar ĝatlı ĝatlı
 51 Ben eşīmi ĝayıP ētTim
 52 Acı çēken olmaz m'ōdlu
 53 Ben eşīmi ĝayıP ētTim
 54 Acı çēken olmaz m'ōdlu
- 55 Varamādım saĝ selāmet
 56 Başıma ĝōpTu ĝıyāmet
 57 Ğardaşlārım size dīyom
 58 Çocuklārım size emānet
 59 Ğardaşlārım size dīyom
 60 Öksüzlērim size emānet

5.6. Dilcili Kemal Yıldırım'ın Eşine Söylediği Ağıt

(K.K. Kemal DİLCİ, 80, Serbest Meslek, Aşağı Dilciler Köyü)

- 1 G̃etmiyor bunun yarāsı
- 2 Doldu Dilci'niñ derēsi
- 3 G̃ülün ṽarmış a göñüllüm
- 4 Ölmez mi bunun g̃ocāsı
- 5 G̃ülün ṽarmış a göñüllüm
- 6 Ölmez mi bunun g̃ocāsı

- 7 Eviñ t̃lısını g̃etti
- 8 Ṽiran oldu evim b̃arhım
- 9 Ğomşular b̃eni ğinamañ
- 10 UtanmayıP aĝlādım
- 11 Ğomşular b̃eni ğinamañ
- 12 UtanmayıP aĝlādım

- 13 Yol üstünde çifte m̃ezer
- 14 Anam b̃abam gelin g̃özler
- 15 Ğurban oldüğüm g̃oca t̃lüm
- 16 Ğız saña d̃eyādi mi ñazar
- 17 Ğurban oldüğüm g̃oca t̃lüm
- 18 Ğız saña d̃eyādi mi ñazar

- 19 Ğara şaçTa şarı ğīna
- 20 Anam emānetim s̃aña
- 21 Yaḥasız gelinlik ğeymiş
- 22 G̃elin mi ğed̃iyon Şūna
- 23 Yaḥasız gelinlik ğeymiş
- 24 G̃elin mi ğed̃iyon Şūna

- 25 G̃özlerime endi engi
- 26 Yaşamādıñ dengi d̃engi
- 27 Üç aylarda düğün ğürduñ
- 28 Bacılārın bilsin emi

- 29 Üç aylarda düğün gurduğ
30 Bacıların bilsin ėmi

5.7. Doğuz Yavruya Ağıt

(K.K. Emine CİNGÖZ, 58, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Doğuz tenēşir gurıldı
2 Doğuz da ġāzan gurıldı
3 Allah düşmāna vermēsın
4 Doğuz oğlum bir vurıldı
5 Allah düşmāna vermēsın
6 Doğuz yāvrum bir vurıldı
- 7 Belli Osman'ım, Boz Omar'ım
8 Hānı bēnim Muħarrēm'im
9 Doğuz yiğit babasīyım
10 Ellerden çiftçi ararım
11 Doğuz yiğit babasīyım
12 Ellerden çiftçi ararım
- 13 Şabaħanan kaħdımīdı
14 Atlı yayān yola çīħmış
15 Ğavur mūydun ġavur ġīzım
16 Öldürürkēn lamba dūtmuş
17 Ğavur mūydun ġavur ġīzım
18 Öldürürkēn lamba dūtmuş
- 19 'İbrahīm'im dutmaz ōzüm
20 Yanıyor yavrulār ġōzüm
21 Doğuz yāvrum ölmezīdi
22 SebeP ōldu zalım ġīzım
23 Doğuz yāvrum ölmezīdi
24 SebeP ōldu zalım ġīzım

- 25 Aldım mendilīme sīldim
 26 Dohuz yavrumuñ ğanīnı
 27 ‘İbrahīm’im yerlik ğetTi
 28 Şoymām ki ğoy ađ donūnu
 29 ‘İbrahīm’im yerlik ğetTi
 30 Şoymām ki ğoy ađ donūnu
- 31 Hālıl oğlum, Mōlla Osmān’ım
 32 Aman Omār’ım aslānım
 33 Düşmanlar otađ ğurūyor
 34 Sesleniñ ğūzum sesleniñ
 35 Düşmanlar otađ ğurūyor
 36 Nolur birīñiz sesleniñ

5.8. Çalıñ Haşan’ıñ Ağıdı

(K.K. Fikret CİNGÖZ, 75, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 ÇıñTım emmigile ğetTim
 2 Ğurudu ğözümüñ yāşı
 3 Ğelemēdim babam oğlu
 4 Öykeli dedēniñ bāşı
 5 Ğelemēdim babam oğlu
 6 Öykeli dedēniñ bāşı
- 7 Benim gimi ğariP ğuşlar
 8 Bōyle dolanır çalıyā
 9 Benim bacılığım bātsın
 10 Ğırhında ğēldim ölüye
 11 Benim bacılığım bātsın
 12 Ğırhında ğēldim ölüye
- 13 Ğāvur mūsun babam ğīzı
 14 Niye habāriñ ğelmēdi
 15 Bizim eller ğışlı olur
 16 Soyha Dēde yol vermedı

- 17 Bizim ėller ġıřlı օlur
 18 Dede bēli yol vermēdi
- 19 Bunu da ġormedim dēsem
 20 Beni ġınamāz mı kօylü
 21 ‘Adam bēni beklemēz mi
 22 Anamīñ yalıñız օġlu
 23 ‘Adam bēni beklemēz mi
 24 Anamīñ yalıñız օġlu
- 25 Yarın şavuşur ġedērim
 26 Nērde ġardařım ġelmīyor
 27 Ğeç ġalmāzdım babam օġlu
 28 Dede bēli yol vermīyor
 29 Ğeç ġalmāzdım babam օġlu
 30 Dede bēli yol vermīyor
- 31 օtēyān ġabarıñ āldım
 32 Anam ġardařıma nօluğ
 33 Ğandırīyor eliñ օġlu
 34 Diyorkīne emmiñ օlük
 35 Ğandırīyor eliñ օġlu
 36 Diyorkīne emmiñ օlük

5.9. Murat Gençaslan’ın Ağıdı

(K.K. Ahmet KIZILKAYA, 80, Çiftçi, Çördüklü Köyü)

- 1 Dört ġardař da bir de bācı
 2 Hepimize düşTü acı
 3 Ėber řalıñ da şaçlı’ya
 4 MuraT’ı ġօrsün ġīzı
 5 Ėber řalıñ da şaçlı’ya
 6 MuraT’ı ġօrsün ġīzı

- 7 Şabaḥanan er aḥārım
8 Aar y z ne baḥārım
9 Yeriņi g rsetmek b bam
10 Işıġıņı biz yaḥārıḥ
11 Yeriņi g rsetmek b bam
12 Işıġıņı biz yaḥārıḥ
- 13 K t  d ġda daşTan g yu
14 Ortası azzıḥ y lu
15 Mezere eşme yapmış da
16 Aḥmıyor or niņ ş yu
17 Mezere eşme yapmış da
18 Aḥmıyor or niņ ş yu
- 19 At iziņiņ  tes ne
20 Azzıḥ y lu keses ne
21 Ğapıya da ev yapıyor
22 Kimse baḥmıyor y z ne
23 Ğapıya da ev yapıyor
24 Kimse baḥmıyor y z ne
- 25 Ğadaņı aliyim b ba
26 G n  g tmiş oba  ba
27 Ne oḥ sev niņ v rmış
28 Her taraf  lmuş ar ba
29 Ne oḥ sev niņ v rmış
30 Her taraf  lmuş ar ba
- 31 Gelenl re ġurban ol yım
32 şimdi  nlar geri d ner
33 Eliņizi abuḥ d tuņ
34 İkindiņiņ yılı ıḥar
35 Eliņizi abuḥ d tuņ
36 İkindiņiņ yılı ıḥar

- 37 Ğarşiyē de diker sōyōt
 38 Hep ellēre verir öyōt
 39 Şu zaman ‘adam mı ōlür
 40 Şaba ēller eker nohōt
 41 Şu zaman ‘adam mı ōlür
 42 Şaba ēller eker nohōt

 43 Alt burūndan ekin bīçer
 44 Üst burūna şapı çēker
 45 Bu yıl ōrda patos çēkmeñ
 46 Patosuñ sesi çoñ çīhar
 47 Bu yıl ōrda patos çēkmeñ
 48 Patosuñ sesi çoñ çīhar

 49 Göç yüklemiş motūra
 50 Düşmüş yaylāniñ yolūna
 51 Mezgitlī’ye varıncāğāz
 52 Uğrar mı bir tek ğızīna
 53 Mezgitlī’ye varıncāğāz
 54 Uğrar mı bir tek ğızīna

 55 Mehralī’yıñ yolu böyür
 56 Yelli belden yörüsün
 57 Kör puñāra varıncāğāz
 58 Oluğdan dökülür ğöyun
 59 Kör puñārdan bañıncāğāz
 60 Çağlağdan eñiyor ğöyun

 61 Yurtlağdan çıhar motūru
 62 Ğırmaz kimseniñ hatırın
 63 Boş dağdan odun ēder
 64 Çıhar oturu otūru
 65 Boş dağdan odun ēder
 66 Çıhar oturu otūru

- 67 Yaz gel̄ir de açar çīçek
 68 Ana yaylamīza gōçek
 69 Ğınar mı ōla eller bīzi
 70 Yıh çadırı geri gōçek
 71 Ğınar mı ōla köylüler bīzi
 72 Yıh çadırı geri gōçek

5.10. ‘Ömer Bèya’ nıñ Ağıdı

(K.K. Fikret CİNGÖZ, 75, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Ğuru çayıñ seli sōker
 2 O da bozbulānıñ āhar
 3 Orda ğālma Omar Bèyām
 4 Ğözleriñe mucuñ çōker
 5 Orda ğālma Omar Bèyām
 6 Ğözleriñe mucuñ çōker
- 7 Baña verin göççük cūzü
 8 Ben de oñurum bazı bāzı
 9 Beş Möllā’ dan muşğa āldım
 10 Dıtmuyor oğlumuñ dīzi
 11 Beş Möllā’ dan muşğa āldım
 12 Dıtmuyor oğlumuñ dīzi
- 13 Yoruldum yola otūrdum
 14 Felek vırdı ben gōtūrdüm
 15 Şoyha pantul, şoyha cēket
 16 Hātçam hedīye getīrdim
 17 Şoyha pantul, şoyha cēket
 18 Hātçam hedīye getīrdim
- 19 Ayıp Omar Bèyām āyıp
 20 Ğelin geldin özne ğāyıp
 21 Öküzlerimi goşuñ da
 22 Tısunlarımı eyleñ sèyep

- 23 Öküzlerimi ğoşuñ da
 24 Țosunlarımı eyleñ sèyep
- 25 Bizim yayla taplañ tãplañ
 26 Ğaşlar ğara da yüzler āplañ
 27 Ben öpmèye ğıyamāzdım
 28 Ğönendīn mi ğara tōprañ
 29 Ben öpmèye ğıyamāzdım
 30 Ğönendīn mi ğara tōprañ
- 31 Bizim yayla ne hoş olur
 32 Otu bīter ğuruyūnan
 33 Başucuna bayrañ dīkTim
 34 Ğırmızıyīnan şarıyīnan
 35 Başucuna bayrañ dīkTim
 36 Ğırmızıyīnan şarıyīnan
- 37 Ekili ğöñüm ekīli
 38 Omar evīmiñ vekīli
 39 Benim ğīmi anañ òlsün
 40 Yunarhan kesdim kekilīñi
 41 Benim ğimi anañ òlsün
 42 Țaħdada kesdim kekilīñi
- 43 Şuvāra oldum şuvāra
 44 İçmezdim hēc cuvāra
 45 Omar oğlum can verīrken
 46 Şırtın vermiş duvāra
 47 Omar oğlum can verīrken
 48 Ğuluncun vermiş duvāra

5.11. Hökeççe Bèya'nın Ağdı

(K.K. Sedef CİNGÖZ, 75, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 'Abdurrahman babam oğlu
- 2 Yüzü beder beder bēnli
- 3 Hāmı ğurban edērim
- 4 Sürü gelir çiçanlı
- 5 Hāmı ğurban edērim
- 6 Sürü gelir çiçanlı

- 7 'Abdurrahman yunurhanā
- 8 Şallandın Erciyes Dāğ
- 9 Ğardaşīma sürgün demen
- 10 Ğardaşım Hökeççe Bèyā
- 11 Ğardaşīma sürgün demen
- 12 Ğardaşım Hökeççe Bèyā

- 13 'Abdurrahman yunurhanā
- 14 Ben de dolansam ayāhda
- 15 Ğardaşım yonca biçiyor
- 16 Şarı çiçek, göğ ayāhda
- 17 Ğardaşım yonca biçiyor
- 18 Şarı çiçek, göğ ayāhda

- 19 Gelele gel a ğız dēzze
- 20 Ben ğurbanım ğardaşīma
- 21 Bir sehen yögört verdīm de
- 22 Onu қаhdılalar başīma
- 23 Bir sehen yögört verdīm de
- 24 Onu қаhdılar başīma

- 25 Gelele gel a ğız dēzze
- 26 Ben dizlerim dizin dizin
- 27 Bir sehen yögört verdīm de
- 28 Ahrette ğara yüzüm

- 29 Bir sehen yögört verdīm de
 30 Ahrette ğara yūzüm
- 31 ‘Abdurrahman dēyencāġaz
 32 Şallanmış Erciyes Dāġı
 33 Ağzını açan sürgün dīyor
 34 Ğardaşım Hökeççe Bēya
 35 Ağzını açan sürgün dīyor
 36 Ğardaşım Hökeççe Bēya

5.12. Sindelli Mine’niñ Oġluna Ağıdı

(K.K. Mine CİNGÖZ, 94, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Ağ punarda tarlamız var
 2 Ğon sōġödünj dalarına öy
 3 Düşeliksiz iş dutmūşsun
 4 Duman çöksün yollarına öy
 5 Düşeliksiz iş dutmūşsun
 6 Duman çöksün yollarına öy
- 7 Amana ğoşum amana
 8 Ğider cebir Ğaman’a öy
 9 Ğelin bacıma dur aya
 10 Dayanamaz el amana öy
 11 Ğelin bacıma dur aya
 12 Dayanamaz el amana öy
- 13 Ğavur ğavurluġunu etTi
 14 Şaņa netTim Memiş Hoca öy
 15 Kaħar kaħar da dēyanērim öy
 16 Töben ışımıyor pecenġ öy
 17 Kaħar kaħar da dēyanērim öy
 18 Töben ışımıyor pecenġ öy

- 19 Obalardan st topladım
 20 Ğıymıĥ deşirdim bişirdim y
 21 Bir ğafāye iki ymruĥ
 22 şaşırdım Allah şaşırdım y
 23 Bir ğafāye iki ymruĥ
 24 şaşırdım Allah şaşırdım y
- 25 Bibi dne bībi y
 26 Sen biliyon ĥallarīmı
 27 Yuvamızı daşlamışlar
 28 Kim ğırdı ola ğolumuzu y
 29 Yuvamızı daşlamışlar
 30 Kim ğırdı ola ğolumuzu y
- 31 Obalara yaz geldi de
 32 Biz de uĝradıĥ Tipiye y
 33 Dolandım rtmede ğāldım
 34 Kilit vurmuşlar ğapiye y
 35 Dolandım rtmede ğāldım
 36 Kilit vurmuşlar ğapiye y

5.13. Eroĝlu ‘Ali’niĝ Aĝıdı

(K.K. Kestek KARADURDU, 77, Ev Hanımı, çalıklar Ky)

- 1 Nold
 2 Her ğarez doĝdu da ne old
 3 lme ğadaĝı aliyim
 4 Ĥalil Ğayseri’ye ğetti
 5 lme ğadaĝı aliyim
 6 Oĝlum Ğayseri’ye ğetti
- 7 Biri Allı biri Ğll
 8 Bunlarıĝ adı ne Tatlı
 9 Kilit omuzda ğeziyor
 10 Atlınıĝ ğapısı ktli

- 11 Kilit omuzda geziyor
 12 Atlının ğapısı kitle
- 13 İliyerek gelir yāzlar
 14 Bir ‘adam ğardaşın ğözler
 15 Ğardaşı ölen yorulūr mu
 16 Ne tez yorulduñuz ğızlar
 17 Ğardaşı ölen yorulūr mu
 18 Ne tez yorulduñuz ğızlar
- 19 Ağla bire Dudum āğla
 20 Zahař seniñ ğün de gelir geçer
 21 Meraħ etme ben ölüyüm
 22 Hālıl ekiniñ biçer
 23 Meraħ etme ben ölüyüm
 24 Hālıl ekiniñ biçer
- 25 Dışarı sabaħ oluyor
 26 Héc yoħ mu ‘Ali’yi ğören
 27 Evlat şızısı biliñiz mi
 28 Dam uçār da uřaħ örer
 29 Evlat şızısı biliñiz mi
 30 Dam uçār da uřaħ örer
- 31 Ğadasını aldığım ‘Āli
 32 Bùyön ettin beñi dēli
 33 Biri MemmeT biri Hālıl
 34 Tomarza’da Koydu beñi
 35 Biri MemmeT biri Hālıl
 36 Tomarza’da Koydu beñi

- 37 Dolaşsın evine gēlsin
 38 Şeker ahıdır dil̄inden
 39 Ne mutlu seşin canıña
 40 Oğlanlar đutar şal̄ından
 41 Ne mutlu seşin canıña
 42 Oğlanlar đutar şal̄ından

 43 İlahâ Ğadir cül̄üslü
 44 Nasıl alıyoğ Fadik'i
 45 Ne şöretli düğön etTi
 46 Para saçıyor gel̄ine
 47 Ne şöretli düğön etTi
 48 Para saçıyor gel̄ine

 49 Ağla anası āğla
 50 Yoruluđ ğızlar yorūluđ
 51 Hele dışariye çıluğ az
 52 Şanasın mā'şer ğurūlu
 53 Hele dışariye çıluğ az
 54 Şanasın mā'şer ğurūlu

 55 Ben Güllü'nüğ dezzesiyim
 56 Ne var beni anlayın
 57 Mor Hanife'm, Şarı Nāzmi'm
 58 Sizi de Koymam şırādan
 59 Mor Hanife'm, Şarı Nāzmi'm
 60 Sizi de Koymam şırādan

 61 Dudu benim canım yōh mu
 62 Ne oğlum var ne de ğizım
 63 Tōmarzā'ye varırhāna
 64 'İsa'yı aradı ğözüm
 65 Tōmarzā'ye varırhāna
 66 'İsa'yı aradı ğözüm

- 67 Baħıñ hele 'Ali'niñ iş̄ine
 68 Yatşan gelir mi düş̄üñe
 69 Beş bacıyın beşi õlsün
 70 'İsa'yı Qoydun tek başına
 71 Beş bacıyın beşi õlsün
 72 'İsa'yı Qoydun tek başına

5.14. Eşgiya Tarabulus'ıñ Ağıdı

(K.K. Fikret CİNGÖZ, 75, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Çıhar ğayanıñ başına
 2 Şapğayı yıhar ğaşına
 3 Ğurban oluyum olüyum
 4 Kürtlerden arħadaşına
 5 Ğurban oluyum olüyum
 6 Kürtlerden arħadaşına
- 7 Mustafâ'yenen, Abbas'man
 8 Nuru'yu nesli götürür
 9 Olmaz olsun seferi birlık
 10 Daha çoħ ocaħ batırır
 11 Olmaz olsun seferi birlık
 12 Daha çoħ ocaħ batırır
- 13 Çıhar ğayanıñ başına
 14 Ğara papaħ efil efil
 15 Yiğen señi vurucular
 16 Tarabulus durma ğafil
 17 Yiğen señi vurucular
 18 Tarabulus durma ğafil
- 19 Şu martinim, şu fişşeyam
 20 Heçbiriniñ yoħ mafası
 21 'İnşallah hayfını alır
 22 Şu Durdu'nuñ Mustafa'sı

- 23 İ̇nşaallah ĥayfını ālır
 24 şu Durdu'nuñ Mustafā'sı
- 25 Žaman da bōle zāman
 26 Düşmana demedim āman
 27 Ğışın başım şıñıldī da
 28 Altıma dōşedim sāman
 29 Ğışın başım şıñıldī da
 30 Altıma dōşedim řāman
- 31 Izsız dađlarıñ başında
 32 Ğeze Ğeze yorulūrum
 33 Ğorĥuyorum arĥadāřlar
 34 Bir Ğün de olur vūrulūrum
 35 Ğorĥuyorum arĥadāřlar
 36 Bir Ğün de olur vūrulūrum

5.15. Dōne Dezze'niñ Ağıdı

(K.K. Fadime CİNGÖZ, 88, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Dōne dezzem ūy uy
 2 Minan elleriñ minası ūy uy
 3 Yazılardan ot yolmuş da ūy uy
 4 Mezeriñ çalmıř anası ūy uy
 5 Yazılardan ot yolmuş da ūy uy
 6 Mezeriñ çalmıř anası ūy uy
- 7 Ata sūrmelisin ata ūy uy
 8 Şıçırar da biner ata ūy uy
 9 O řimdi esKer oldu ūy uy
 10 Dađımını řata řata ūy uy
 11 O řimdi esKer oldu ūy uy
 12 Dađımını řata řata ūy uy

- 13 Gölün başı biçilirken ūy uy
 14 Ğayanın başında oturur ūy uy
 15 İsmâyal bir ekin biçer ūy uy
 16 Dört desteye bir götürür ūy uy
 17 İsmâyal bir ekin biçer ūy uy
 18 Dört desteye bir götürür ūy uy
- 19 Döne dezzem ūy uy
 20 Kırur yerde yata yata ūy uy
 21 Ha Memiş'Ten ösüz büyösün ūy uy
 22 Yahasını duta duta ūy uy
 23 Ha Memiş'Ten ösüz büyösün ūy uy
 24 Yahasını duta duta ūy uy

5.16. Hakkı'nın Ağdı

(K.K Hatın CİNGÖZ, 83, Ev Hanımı, Kayseri Merkez)

- 1 Hakkı'da Memmed'in öglü
 2 Yaslan ğarlı dağlar yāslan
 3 Şıhıldım da ulaşTılar
 4 Ğene de ğardaşları āşlan
 5 Şıhıldım da ulaşTılar
 6 Ğene de ğardaşları āşlan
- 7 Nēdiyim ğadir mēvlam
 8 Ğaderim anam ğadērim
 9 Ğelinler ğabil etmēzse
 10 Huzurevine gidērim
 11 Ğelinler ğabil etmēzse
 12 Huzurevine gidērim
- 13 Odāye ğaymaḡam ēner
 14 Uşahların ğızmata dōner
 15 Şoyşuzuñ asil ğızlārı
 16 Bişe desem oba ğınar

- 17 Şoşşuzuş asil ğızlārı
 18 Bişe desem oba ğıñar
- 19 Hātın ğızıñ burada ōlsa
 20 Bu şelēya oña verīrirm
 21 Eliñ yanında seslenmēm de
 22 Uğrunca ğöñünü ğörūrüm
 23 Eliñ yanında seslenmēm de
 24 Uğrunca ğöñünü ğörūrüm
- 25 ‘Aziz oğlun gelincāğāz
 26 Bu yükü oña verīyim
 27 Nadar bōğmuz durūyor
 28 Ōlüyüm ağam ōlüyüm
 29 Nadar bōğmuz durūyor
 30 Ōlüyüm ağam ōlüyüm
- 31 Ğızıl inden çıñar ğūzu
 32 Bir ucu eñer bōğāza
 33 Sen soğuşa dayanāman
 34 Nedēyin ğaldın ayāza
 35 Sen soğuşa dayanāman
 36 Nedēyin ğaldın ayāza

5.17. Hāşan’ıñ Ağıdı

(K.K. Hatın KILIÇARSLAN, 83, Ev Hanımı, Çördüklü Köyü)

- 1 Ğiniyenen ğetti yiğīdim
 2 Şalınan da getirdīler
 3 Evim ğöççük sığmadım da
 4 Ta camiye ğötürdüler
 5 Evim ğöççük sığmadım da
 6 Ta camiye ğötürdüler

- 7 Hāşan'a ğurban olūyum
8 Hāşan da anamıñ ilki
9 Üç gün dağda yatmış da
10 İyè ki Memiş dīlki
11 Üç gün dağda yatmış da
12 İyè ki Memiş dīlki
- 13 Selver'e ğurban olūyum
14 Bulğurunu demin etTi
15 Yalanlara ğayil olānlar
16 Hāşan dam dutmèye gètTi
17 Yalanlara ğayil olānlar
18 Hāşan dam dutmèye gètTi
- 19 Ardıca verme belīji
20 Başıña da düşer hışım
21 Emèyâl'ıñ ğarşısında
22 Aman ölük ğardāşım
23 Emèyâl'ıñ ğarşısında
24 Aman ölük ğardāşım
- 25 Söyötlülüler gelincāğaz
26 Nedeyin bağlandın dīlim
27 Öleli bir hafta olmādan
28 Ne tez yüzün döndü ğēlin
29 Öleli bir hafta olmādan
30 Ne tez yüzün döndü ğēlin
- 31 Söyötlülüler gelincāğaz
32 Nedeyin bağlandın dīlim
33 Deliklerin hep doldu mu
34 Hāşan'ımı alıncāğaz
35 Deliklerin hep doldu mu
36 Hāşan'ımı alıncāğaz

5.18. ‘Ali Çavuş’uñ Ağıdı

(K.K. Ayşe KARAHASANOĞLU, 65, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Seņi öldü şandıñ
- 2 Belli cümleñiñ yandığı
- 3 Size ‘ayan olmadı mı öy oy
- 4 Żalım ırmağa endiği
- 5 Size ‘ayan olmadı mı öy oy
- 6 Żalım ırmağa endiği

- 7 Yirmi ayağ girin herkeşe
- 8 Bizi tamaşa etTin halha
- 9 Yirmi düğün oldu öy oy
- 10 Büyön ışın atmış dālğa
- 11 Yirmi düğün oldu öy oy
- 12 Büyön ışın atmış dalğa

- 13 ‘Añşa’yı düşümde gördüm öy oy
- 14 Ğayada duydum sesini
- 15 Möhletsiz babamıñ ğızı öy oy
- 16 Sele vermiş Efesini
- 17 Möhletsiz babamıñ ğızı öy oy
- 18 Sele vermiş Efesini

- 19 ‘Añşa Hanım‘Añşa Hānım
- 20 Babam ğızı ketsek gēlin
- 21 Hāsta dēyāl, sağrı dēyāl öy oy
- 22 Kele bu nasiyal ölüm
- 23 Hāsta dēyāl, sağrı dēyāl öy oy
- 24 Kele bu nasiyal ölüm

- 25 Efesini eyādi mi ola
- 26 Dizi daşa dēyādi mi ola
- 27 Yengesinden ğorhmuyordu öy oy
- 28 ‘Ali Çavuş döyödü mü ola

- 29 Yengesinden görhmuyordu öy oy
 30 'Ali Çavuş döyödü mü öla

5.19. Çördüklülü Çolah'ıñ Ağıdı

(K.K. Ahmet KIZILKAYA, 80, Çiftçi, Çördüklü Köyü)

- 1 Mezeriñ yanına düştüm
 2 Ciyerimde Şarım gēlsin
 3 Yamçımızı yama vērın
 4 Şa'atimi Şarım ālsın
 5 Yamçımızı yama vērın
 6 Şa'atimi Şarım ālsın
- 7 Mezeriñ yanına düşmüş
 8 Otlar yolmuş tutam tütam
 9 Bir kötü cenderme vürmüş
 10 'Utan Ğara Çetem 'ütan
 11 Bir kötü cenderme vürmüş
 12 'Utan Ğara Çetem 'ütan
- 13 Hâtin ğızı şatarhana
 14 Ağasına danışmālı
 15 Yedi yetimiñ bir ātı
 16 Bunu nasıl bölüşmēli
 17 Yedi yetimiñ bir ātı
 18 Bunu nasıl bölüşmēli
- 19 Mor kefiye şallar ēlim
 20 Duyuşun ğırlıdı bēlim
 21 Allah Allah yardım ēyle
 22 Yedi yetim çifte gēlin
 23 Allah buna yardım ēyle
 24 Yedi yetim çifte gēlin

- 25 Çolağ densiz biner āta
 26 Çevşiriñ atar fişşāya
 27 Biz onları bilmemīyik
 28 Dördü de derler uşāga
 29 Biz onları bilmemīyik
 30 Dördü de derler uşāga

5.20. Mustafa Çavuş'un Ağdı

(K.K. Selbinaz CİNGÖZ, 77, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Ğadaşımı aldığım dāşlar
 2 Hacım eliñ dēyādi mi ōla
 3 Ğüzelce mihtarı ölmüş
 4 Büyön yaslı ötün ğüşlar
 5 Ğüzelce mihtarı ölmüş
 6 Büyön yaslı ötün ğüşlar
- 7 Bacım bunu 'ayıP ētmiş
 8 Ğoyup da yaylāye ğetmiş
 9 Ğözünj kör olsun Fadīme
 10 Üç atınıñ birini şātmiş
 11 Ğözünj kör olsun Fadīme
 12 Üç atınıñ birini şātmiş
- 13 Şıyırmalı'nıñ deresi
 14 Ğaninan dolmuş oraşı
 15 Ğıyaşı ğurşun mu şıhmış
 16 Dayıñ diyen kör olaşı
 17 Ğıyaşı ğurşun mu şıhmış
 18 Dayıñ diyen kör olaşı
- 19 Ğadaşımı aldığım Ēşe
 20 Bağ başıma gelen işe
 21 Mihtar ğazadan geliyor
 22 Depelerden aşı āşa

- 23 Mıhtar ğazadan gel̄iyor
 24 Depelerden aṣa āṣa
- 25 Ğaḁasını aldıĝım dāṣlar
 26 Hacı'm eliñ dēyādi mi ōla
 27 Güzelve mıhtarı ōlmüş
 28 Bùyön yaslı ötün ğūṣlar
 29 Güzelve mıhtarı ōlmüş
 30 Bùyön yaslı ötün ğūṣlar
- 31 Ğarer mıhtar oĝlum ğārer
 32 Ğarerden geliyor zārar
 33 Şıyırnalıh Kırh punārda
 34 Dayısıynan yayla bōler
 35 Şıyırnalıh Kırh punārda
 36 Dayısıynan yayla bōler
- 37 Şıyırnalıĝıñ derēsi
 38 Ğaninan dolmuş arāsı
 39 Ğıyası ğurṣun mu şıhmış
 40 Dayın diyen kör olāsı
 41 Ğıyası ğurṣun mu şıhmış
 42 Dayın diyen kör olāsı

5.21. Ziya'nıñ Aĝıdı

(K.K. Sultan CİNGÖZ, 90, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Aṵa gider evde đūvar
 2 Odaları süslü tāvān
 3 Ğel teslim ol onbaşıye
 4 Ziya sen başıñı ğürtar
 5 Ğel teslim ol onbaşıye
 6 Ziya sen başıñı ğürtar

- 7 ȦPancası v̇ar bel̇inde
8 Ğümüş ğırbacı el̇inde
9 İnce Ziya'mı v̇urmüşlar
10 Bütün Avşar'ın dil̇inde
11 İnce Ziya'mı v̇urmüşlar
12 Bütün Avşar'ın dil̇inde
- 13 Dudu bağlar takkeṡini
14 Ben söylerim türküsünü
15 Ğaçmağ saña yahışır mı
16 Çekiyordum ğorhusunu
17 Ğaçmağ saña yahışır mı
18 Çekiyordum ğorhusunu
- 19 Yoncalığa giden ċilğa
20 Ğide gele ğavuşuyor
21 Ziya'yı v̇uran cenḋerme
22 Bir nazınan şavuşuyor
23 Ziya'yı v̇uran cenḋerme
24 Bir nazınan şavuşuyor
- 25 YoncalıhDa yatan ğöyun
26 Emmilerden oldun öyun
27 Ğel teslim ol onbaşıye
28 Ziya sen başını ğürtar
29 Ğalğ Ziya eve giḋelim
30 Ğanlı elbiseji şöyun

5.22. Emiş'in Ğıdı

(K.K Yeter ERDOĞAN, 89, Ev Hanımı, Kayseri Merkez)

- 1 Emiş'in ğörgülü yüzü
2 Seherin arına ḃeñzer
3 Ardında mor bel̇iyin
4 Eñirince teline ḃeñzer

- 5 Ardında mor bel̄iyiñ
 6 Eñirince teline bēñzer
- 7 Ardındam ğurşun ulāşTı
 8 Şaçım söğöde dolāşTı
 9 Ğav̄ir misin ğav̄ir dūşman
 10 Beliyim ğana bulāşTı
 11 Ğav̄ir misin ğav̄ir dūşman
 12 Beliyim ğana bulāşTı
- 13 Fadime gelmiş̄idi
 14 Emiş şuya ğidek dīye
 15 Çahıldahdan ip eñ̄irmiş
 16 Anam örmeñ edek dīye
 17 Çahıldahdan ip eñ̄irmiş
 18 Anam örmeñ edek dīye

5.23. Hürü Melek'iy Ağıdı

(K.K. Emine CİNGÖZ, 58, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Şimdi dedelerimiz ğēlir
 2 Ğaşlardan dökülür sūrū
 3 Moṭur yere çal̄ınca
 4 Ağzımı açamamış Hürü
- 5 Toza toprağa ğarışmış
 6 Ne diyek şimdi Hürü'ye
 7 Babamıñ ğapışu ūçmuş
 8 Beş ğoç ğatardı sūrūye
- 9 TeşTi omzuna al̄ir da
 10 Bu bir güzel şuya ğīder
 11 Şulṭan aṅalığıñ bātşın
 12 Aṅa olan caḫal ğūder

- 13 Bir yılışır bir de gŭler
 14 Hêç kimsêye buz dŭtmaz
 15 Şabaĥınan kaĥdımīdı
 16 Ğuşlar bile yaslı, ōtmez
- 17 Şu dŭnyaya gelēli
 18 Alnına dŭşmemiş ışlıĥ
 19 Muraż mı aldın emmim ğīzı
 20 Eliñ şallamadı beşşik
- 21 Durna ayrılmış ğatērdēn
 22 Allaĥ şaĥlasın betērdēn
 23 Ōlmemiş ya bire aĥam
 24 Şordum ya bacım Yetēr'dēn
- 25 Ğızlarıma ĥabar şalıñ
 26 Durmaz onlar gelir ğēce
 27 APPam diye şarılıyor
 28 Ben ōlŭyŭm ğōççŭk Hōca
- 29 Bu dŭnyaya gelēli
 30 Eskitmedi bir tek ōya
 31 Yalan dŭnya şaĥa ğālsın
 32 Ğezmedi doya dŏya

5.24. Aĥıt 1

(K.K. Osman CİNGŌZ, 55, İnaşaat Sektŕrŭ, Kayseri Merkez)

- 1 Pınarbaşı benim yŭrdum
 2 Şabenli'ye dŭştŭ yŏlum
 3 Baĥma ğarip durduĥuma
 4 Cingŕzoĥlu benim şŏyum
 5 Baĥma sefil durduĥŭma
 6 Dadalŕoĥlu torunŭyum

- 7 Goyunlarım meleşiyor
 8 Bacılarım ağlaşıyor
 9 Canđarmalar evim bāşmıř
 10 Düşmanlarım gülüşüyor
 11 Canđarmalar evim bāşmıř
 12 Düşmanlarım gülüşüyor
 13 Gözü bağlı bu selvërim
 14 Kim ne derse ona bāhar
 15 Ben ölüyüm sefil ānam
 16 Ta Ezine azzıh şalar
 17 Ben ölüyüm ğariP ānam
 18 Ta Ezine azzıh şalar

5.25. Agıt 2

(K.K. Osman CİNGÖZ, 55, İnşaat Sektörü, Kayseri Merkez)

- 1 Çoğ özledim ben oğlumu ğızımı
 2 Ben görmedim yeni doğan ğuzumu
 3 Bu dil bağa aldı ğıcı şazım öy
 4 Çalmaya doy oy teli istiyor elim
 5 Bu dil bağa aldı ğıcı şazım öy
 6 Çalmaya doy oy teli istiyor elim
 7 Ğurbet bir gün ben de seği yığarım
 8 Yığarım ğurbeti varırım ğuzum
 9 Ğurbet bir gün ben de seği yığarım
 10 Yığarım ğurbeti varırım ğuzum
 11 Mestine de 'Aşşık Ğara mestine
 12 Ğıymatlı olan mektup yazar dostuna
 13 Ben de küstüm Doğanhisar postala öy
 14 Hëç gelmiyor memleketTen mektubuğ
 15 Ben de küstüm Doğanhisar postala öy
 16 Hëç gelmiyor nazlı yardan mektubuğ

5.26. Agit 3

(K.K. Osman CİNGÖZ, 55, İnşaat Sektörü, Kayseri Merkez)

- 1 Ben Sindel'den çıhdıydım öy
- 2 Killiya vardım meledim öy
- 3 Ğızzaħ ğarşıdan gelişin
- 4 Hacı vüruluħ belledim öy
- 5 Ğızzaħ ğarşıdan gelişin
- 6 Hacı vüruluħ belledim öy

- 7 Çenteñi beline bağla öy
- 8 Ğiderken bibiñe de uğra öy
- 9 İraħme evimize ğeldiyidi öy
- 10 Benliyime de söyleñ öy
- 11 İraħme evimize ğeldiyidi öy
- 12 Benliyime de söyleñ öy

- 13 Daş ğırma ğadañı aliyim öy
- 14 Daş ğırmaħ gelmiyor bize öy
- 15 Arĝın altını biçer de öy
- 16 Alırım ğönderirim size öy
- 17 Arĝın altını biçer de öy
- 18 Alırım ğönderirim size öy

- 19 Oturalım bölük bölük öy
- 20 Ğardaşımın oĝlu ölük öy
- 21 Sorala İsmáyal çavuş öy
- 22 İraħma nedeyin ğelik öy
- 23 Sorala İsmáyal çavuş öy
- 24 İraħma nedeyin ğelik öy

- 25 Biz Mahmud'a dayı demek öy
- 26 Mahmud bize eyledi ğaraż öy
- 27 Bizim ğelinleri alanlar öy
- 28 Dünyada almasın muraż öy

- 29 Bizim gelinleri alanlar օy
 30 Dünyada almasın muraž օy
 31 Müşevgè'ye varıncāğaz օy
 32 Ağzımı veririm dağlara օy
 33 Daşın altından almışlar օy
 34 Ğurbanım da bèyàlere օy
 35 Daşın altından almışlar օy
 36 Ğurbanım da bèyàlere օy

5.27. Ağıt 4

(K.K. Aslan DİLCİ, 65, Muhtar, Aşağı Dılciler Köyü)

- 1 Adanà'ye vardımıdı
 2 Tırampetler çāldı
 3 Göçücükken esKer ētTim
 4 Ğuzum göğşunda yātar
 5 Göçücükken esKer ētTim
 6 Ğuzum göğşunda yātar
 7 Adanà'ye vardımıdı
 8 Vār ğuzunuñ göğşlārı
 9 Acep baña görsedīr mi
 10 Başındaki çavuşlārı
 11 Acep baña görsedīr mi
 12 Başındaki çavuşlārı
 13 Hoş geldin Hacı dayīsı
 14 Biz olduñ başı ğayīsı
 15 Ğızlarıma ğıran ğırsın
 16 Oğlum hepsiniñ éyīsı
 17 Ğızlarıma ğıran ğırsın
 18 Oğlum hepsiniñ éyīsı

- 19 Ğurban olam cennet bācı
 20 Vurdun başıma başıma
 21 Benim yavrumu şalārşan
 22 Ğurban olurum eşīñe
 23 Benim yavrumu şalārşan
 24 Ğurban olurum eşīñe
- 25 Tarlalarda oğ yolārım
 26 Ayağ yalın, başı ğābağ
 27 Allah şabırını v̇ersin
 28 Uzun gece olmaz şābah
 29 Allah şabırını v̇ersin
 30 Uzun gece olmaz şābah
- 31 Ğurban olam bizim ğēlin
 32 Görümcemi verme ēle
 33 Dam dolusu selam şālmış
 34 Onuğ ğuşuruna ğālma
 35 Dam dolusu selam şālmış
 36 Onuğ ğuşuruna ğālma

5.28. Agit 5

(K.K. Efendi KILIÇARSLAN, 83, Emekli, Çördüklü Köyü)

- 1 Evlerinin önü bir uzun yāyla
 2 Doğma dedim anam şu doğan ‘āya
 3 İkinciğ üstü de ğediyor şūya
 4 Yörüdüğün yollar ben olayım ğūzel
 5 İkinciğ üstü de ğeder şūya
 6 Yörüdüğün yollar ben olayım ğūzel
- 7 Evleri de evimiziğ yanında
 8 Çoğ ğezdirdim şu Ğayseri bağında
 9 Ğnmedik burada şu gençlik çağında
 10 Ğavur anağ seņi baņa v̇ermiyor

- 11 Enmedik burada Şu gençlik çağında
12 Ğavur anağ seği bağa vermiyor

5.29. Agit 6

(K.K. Hammana CİNGÖZ, 85, Ev Hanımı, Kayseri Merkez)

- 1 Şarı Őaçlarııđ uçları ĩnce
2 Ağlımı bağımdan aldı görũnce
3 Nolur güzel bir selamığ gelĩnce
4 Şuna boylum nedeyin Őormađ ħalımi
5 Nolur güzel bir selamığ gelĩnce
6 Şuna boylum nedeyin Őormađ ħalımi
- 7 Sevdığim de Şallanıyor nazĩnan
8 Dem sürmedim on beŐinde ğızĩnan
9 Şimdi ben de ğaldım bir tek ğızĩnan
10 Şuna boylum nedeyin Őormađ ħalımi
11 Şimdi ben de ğaldım bir tek ğızĩnan
12 Şuna boylum nedeyin Őormađ ħalımi
- 13 Şarı Őaçlarıđ da topu dũver
14 Nerde güzel görsem hep seği ‘ũver
15 Sevdığin almāyen bağrını dũver
16 Şuna boylum nedeyin Őormađ ħalımi
17 Sevdığin almāyen bağrını dũver
18 Şuna boylum nedeyin Őormađ ħalımi

5.30. Agit 7

(K.K. Ayşe CİNGÖZ, 68, Ev Hanımı, Kayabaşı Kũyũ)

- 1 Ğağasını aldığım Şarı
2 Ğağdı mı Dede’niğ ğarı
3 Duran aya verir miyim
4 TeşTe Őuladıđım dorũ
5 Muğacir’e verir miyim
6 TeşTe Őuladıđım dorũ

- 7 Şandığımı boşaldın mī
 8 Şandığımı alayım dā
 9 On beş sene emek vėrdīm
 10 Gėt mi dēyom ğadasınī
 11 On beş sene emek vėrdīm
 12 Gėt mi dēyom ğadasınī
- 13 Birisini ben aldım dā
 14 Birisini de Cuma'yā
 15 Guşlar dünemesin dīye
 16 Çalı başdırdım pecīye
 17 Guşlar dünemesin dīye
 18 Çalı başdırdım pecīye
- 19 Ben ellere vėrir mīyim
 20 TeşTte sūladıđım dorū
 21 Bir şuradan savuş dīyor
 22 Nemiz olur Demirci 'Āli
 23 Bir şuradan savuş dīyor
 24 Nemiz olur Demirci 'Āli

5.31. Ağıt 8

(K.K. Durmuş CİNGÖZ, 61, İnşaat Sektörü, Kayabaşı Köyü)

- 1 Aldım ğuzumu çığTım ğapīye
 2 Nen eyledim ağladığça
 3 BağTım bekarlar gelīyor
 4 ÇığTım çığTım el eylėdim
 5 BağTım bekarlar gelīyor
 6 ÇığTım çığTım el eylėdim
- 7 Ğapīye bayrağ dikmėdim
 8 Bayrağa silah sıđmādıđım
 9 Ğızlar halāye durūşun
 10 Elim çomçalı çıđmādıđım

- 11 Gızlar halàye durūşun
 12 Elim çomçalı çııhmādım
- 13 Ğadasını aldığım Hāsan
 14 Size de mi vardı hābar
 15 Ğoca bir düğün ğurdum
 16 Altı köyünen barābar
 17 Ğoca bir düğün ğurdum
 18 Altı köyünen barābar
- 19 Naçar deli göñüm nāçar
 20 Oğlu olanlar ekin bīçer
 21 Topal köşede otürür
 22 Bizim günde böyle ğeçer
 23 Topal köşede otürür
 24 Bizim günde böyle ğeçer
- 25 Ğadasını aldığım Hāşan
 26 Selbinaz nedéyin ğelmēdi
 27 Elimi şöyle ğaldīrdım
 28 İtiñ südüğü durmādı
 29 Elimi şöyle ğaldīrdım
 30 Ermanı dölü durmādı
- 31 Dünden bosTana vārdīm da
 32 BosTan olmuş neni nēnni
 33 Neslin ‘Ali mi Velī mi
 34 Gol ğulaç da döşüñ ēnni
 35 Neslin ‘Ali mi Veli mi
 36 Gol ğulaç da döşüñ ēnni

5.32. Gavur ‘Ali’niñ Ağıdı

(K.K. Hatice CİNGÖZ, 79, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Haştaneye de yatırmışlar
- 2 Alır evime gédërim
- 3 Bu dünyada gün görmëdim
- 4 Anne kötü benim gadërim
- 5 Bu dünyada gün görmëdim
- 6 Anne kötü benim gadërim

- 7 Dinmiyor gözümüñ yāşı
- 8 Bir gün evvel gördüm düşünü
- 9 Uzun Yayla şallanıyor
- 10 Yıhılasın Pınarbāşı
- 11 Uzun Yayla şallanıyor
- 12 Yıhılasın Pınarbāşı

- 13 Üç oğlu var bir de gızı
- 14 İçerimde meşe közü
- 15 Benim oğlum Derebēyli
- 16 Meclisde belli sōzü
- 17 Benim oğlum Derebēyli
- 18 Meclisde belli sōzü

- 19 Nërde galdın oğlum Hācı
- 20 Bal yesem ağzım acır mı
- 21 Düşman başına vermësin
- 22 Yandı ciğerimiñ ũcu
- 23 Düşman başına vermësin
- 24 Yandı ciğerimiñ ũcu

- 25 Ağla deli gönül āgla
- 26 Ğalan Ğaraları bāgla
- 27 Anañ Ğurban mert oğlum
- 28 Mōlla emmiñe selam söyle

- 29 Anañ ğurban օlsun
 30 Mօlla emmiņe selam sօyle
- 31 Açıı da yüzünü ğօrem
 32 Ođlumıñ derdini şorağ
 33 Ağlan emmiler āđlan
 34 Dosta düşmana ğen āđrek
 35 Ağlan dayılar āđlan
 36 Dosta düşmana ğen āđrek
- 37 Baııñ Adana'ya ğētmen
 38 Kimseniñ sօzünü tütman
 39 Geceler bir yıl օlsa
 40 Ben de oğlumsuz yātman
 41 Geceler bir yıl օlsa
 42 Ben de oğlumsuz yātman
- 43 Işıl ışıl sular āđar
 44 Lale sümbül Kōđar
 45 Hāngı derdimi sօylēyem
 46 Çiftliğine kimler bāđar
 47 Hāngı derdimi sօylēyem
 48 Çiftliğine kimler bāđar
- 49 Geldin Adana'nıñ yazı
 50 İçimde vardı sızı
 51 Ğurban olduğum bacıları
 52 Yığarmış elin yüzü
 53 Ğurban olduğum bacıları
 54 Yığarmış elin yüzü

- 55 Gel yanıma İsmâyal çeñe çālah
 56 Eski dertlerimizi āçah
 57 Neñ ađlıyoñuz ğızlārım
 58 Ğalan kefenini ōlçek
 59 Neñ ađlıyoñuz ğızlārım
 60 Ğalan kefenini ōlçek
- 61 Anañ da ōlsün, babañ da ōlsün
 62 Felek dünya saña ğālsın
 63 Beñi mezere ğoyūn da
 64 Mert oğlum geri ğēlsin
 65 Beni mezere ğoyūn da
 66 Mert oğlum geri ğēlsin
- 67 Bunu söyler Ğavur ‘Āli
 68 Ğurbetler edüşTü yōlu
 69 On senedir yatar ōđlum
 70 Sebep olan ğavur dōlü
 71 On senedir yatar ōđlum
 72 Sebep olan ğavur dōlü

5.33. Şarızlı Hürü’nüñ Ağıdı

(K.K. Fikret CİNGÖZ, 75, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Bu mübarek bayram ğūnü
 2 Şoldurdu ğonca ğülūmü
 3 Eliñ ayađıñ ğırılsın
 4 Zālim қatletTi Hürümü ōy
 5 Eliñ ayađıñ ğırılsın
 6 Zālim öldürdü Hürümü ōy
- 7 Olur mu böyle olūr mu
 8 Can canana darılır mı
 9 Hāñgi kitapTa yazıyır
 10 Hāyat eşi vurulur mu ōy

- 11 H̄angi kitapTa yazıy^or
 12 H̄ayat eşi v^urulur mu ^oy
- 13 Çekilmiş güzel z^ul^ufl^eri
 14 Ğana bezenmiş g^ozl^eri
 15 Buña y^urek dayanır mı
 16 G^oğs^unde ğurşun izleri ^oy
 17 Buña y^urek dayanır mı
 18 G^oğs^unde ğurşun izleri ^oy
- 19 G^ul sinesini delik d^elik
 20 Ğan geliyor oluğ ^oluğ
 21 Yetişin ğardaş yetişin
 22 Bacımız ıssız dağda ^ol^uk ^oy
 23 Yetişin ğardaş yetişin
 24 Bacımız ıssız dağda ^ol^uk ^oy
- 25 MemmeT'im anasını ^arar
 26 H̄amiyet'im y^urek y^ahar
 27 N olur şallamağ şalını
 28 Yarasından ğanlar ahar ^oy
 29 N olur şallamağ şalını
 30 Yarasından ğanlar ahar ^oy
- 31 Oy anamıñ ğara ğızı
 32 İçerimde yanar k^ozü
 33 Bacım muraT alamadı
 34 Açık ğ^etTi ala g^ozü ^oy
 35 Muradıñ alamadın
 36 Açık ğ^etTi ala g^ozü ^oy

- 37 Altı ğurşun atılırken
 38 Duymadılar mı sesini
 39 Öleneçe ben unutmam
 40 Hürüm çekerim yasını öy
 41 Unutmam ğurban unutmam
 42 Çekerim seniğ yasını öy

5.34. Şafiye Üzüm'ün Ağdı

(K.K. Sedef CİNGÖZ, 75, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Ğuzularım geri ğelsin
 2 Yol verin dumanlı dāğlar
 3 Yavrularım geri dönsün
 4 Yol verin dumanlı dāğlar
- 5 Ğader'im gelin olüyor
 6 Ğardaşları ğuşağ bağlar
 7 Ğader'im gelin gidiyor
 8 Ğardaşları ğuşağ bağlar
- 9 AħmeT'imiğ düğünü vār
 10 Muħammed'im başı çeker
 11 AħmeT'imiğ düğünü vār
 12 Muħammed'im ğalây çeker
- 13 Muradsız ğiden canlārim
 14 Oy Ğamza'm beñi yāħar
 15 Ğün görmeyen şabilērim
 16 Vay Şafiye'm beñi yāħar
- 17 Bacınız feryad ederek
 18 Şaçın başını yöldü
 19 Döndü aħ çekerek
 20 Şaçını başını yöldü

- 21 Ateş düşTü can ev̄ime
 22 Yedi ıabut birden gēldi
 23 Ateş düşTü yürüyāme
 24 Yedi ıabut birden gēldi
- 25 İlaħa ğapıı ğapāna
 26 Hepsini sērmış yolā
 27 Akıbetiı beter ōla
 28 Çoluk çocuk sērmış yolā
- 29 NihaT'ıma ben baħārım
 30 Olurum ğeline kōle
 31 NihaT'ımı böyüdürüm
 32 Olurum ğeline kōle
- 33 Yııılasın İncedēre
 34 Her ğün ğidiyom mezēre
 35 Ben ölüyüm İncedēre
 36 Her ğün ğidiyom mezēre
- 37 Hāıı birine yanāyım
 38 Tıptan uğradılar nazāra
 39 Hāıı birine yanāyım
 40 Tıptan uğradılar nazāra
- 41 Anaıız ğadaıız ālsın
 42 Kötü canım ğurban ōlsun
 43 Anaıız yoluıuzda ōlsün
 44 Şoyħa canım ğurban ōlsun
- 45 El çekTim Muħammed'ime
 46 Soner'imi ğeri şālsın
 47 Hāber verin Mustafā'ma
 48 Soner'imi ğeri şālsın

- 49 Yedi ıabat birden gēldi
 50 Yandı cięerim ğavrūldu
 51 Yedisi birden dūzūldū
 52 Yandı cięerim ğavrūldu
 53 Dūřman bařına vėrmēsin
 54 Evm barıım vıran ōldu
 55 Dūřman bařına vėrmēsin
 56 Ğuzularım yalan ōldu

5.35. Hıanife'niğ Ağıdı

(K.K. Fadime CİNGÖZ, 88, Ev Hanımı, Kayabařı Kűyü)

- 1 Aziziye'ye ğiden ğelin
 2 Ğeri dűndü ğanıyınan
 3 Dūřmanı ettięiņ bellēsin
 4 Oęlum vırmaz ğűņlűyūnen
 5 Dūřmanı ettięiņ bellēsin
 6 Oęlum vırmaz ğűņlűyūnen
 7 Derede biğerdin ārpa
 8 Ğezemedi sere sērpe
 9 Ehmet ğoluņ ğırılāydı
 10 Hemi ğelin hemi kűrpe
 11 Ehmet ğoluņ ğırılāydı
 12 Hemi ğelin hemi kűrpe
 13 Ben de bir ğelin yitirdim
 14 Ŭę ayları dışılınca
 15 Kilimiņ arası doldū mu
 16 Mor belikler sűkűlűnce
 17 Kilimiņ arası doldū mu
 18 Mor belikler sűkűlűnce

- 19 Utan ha H̄anife'm ūtan
 20 Sıçırar binerdin āta
 21 Ğoyun ūğmadan gel̄irdin
 22 Mor beliğın ata āta
 23 Ekin biçmeden gel̄irdin
 24 Mor beliğın ata āta

5.36. Mehmet Eroğlu'nun Ağıdı

(K.K. Mediş CİNGÖZ, 88, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Yedi senede buldūğum
 2 Ğoluna çala vurdūğum
 3 Ne diye camiye gētTin
 4 Bir ūey mi dedim öldūğüm
 5 Ne diye camiye gētTin
 6 Bir ūey mi dedim öldūğüm
- 7 Elinen almaz ētTim
 8 Allah verdiğine ūükür
 9 H̄acı artık gücenmēsın
 10 Ğurban olsun bābañ
 11 H̄acı artık gücenmēsın
 12 Ğurban olsun bābañ
- 13 Ben babamı ğurban etTim
 14 Ev yerine kül atıyor
 15 Aç gözünü aşlan oğlum
 16 ūultan ğızını satıyor
 17 Aç gözünü aşlan oğlum
 18 ūultan ğızını satıyor
- 19 Beledim beze belēdim
 20 Ergün'ü çezdim belēdim
 21 Herhal ğızı çıhardıcı
 22 Musa ūultanısın evlādım
 23 Herhal ğızı çıhardıcı

- 24 Musa Şultanısın evlādım
- 25 İleri gel emmim oğlū
- 26 Gene yandım yalımlarā
- 27 Şaba düñür gelmezler mī
- 28 Ğocası ölen gelinlerē
- 29 Şaba düñür gelmezler mī
- 30 Ğocası ölen gelinlerē
- 31 Bir ğara habar ğeldi
- 32 Yörüdüm ayağım yālın
- 33 Şo da beñi öldürüyor
- 34 Ğarapınardaki ğelin
- 35 Şo da beñi öldürüyor
- 36 Ğarapınardaki ğelin
- 37 Elinen almaz etTim
- 38 Babañ ğurban ben de ğurban
- 39 Ğarapınar'da gelin olüyor
- 40 MemmeT'e döktüğüm yorğanīnan
- 41 Ğarapınar'da gelin olüyor
- 42 MemmeT'e döktüğüm yorğanīnan
- 43 Eli ğoynunda oturüyor
- 44 Allı'dan kömbe getīrir
- 45 Adam başıma kañıyor
- 46 Adamıñ Allah batırır
- 47 Adam başıma kañıyor
- 48 Adamıñ Allah batırır
- 49 Elimi verdim yüzümē
- 50 Ğurban oluyum ğuzūña
- 51 MemmeT'iminiñ gülü şāndım
- 52 Melek ğörünme ğözümē

- 53 MemmeT'imiñ gŭlü sãndım
 54 Melek görünme gözŭme
- 55 Melek görünme gözŭme
 56 MemmeT gelici izine
 57 Yaşı caħal gelin bãşlı
 58 Ne diyem elin ğızına
 59 Yaşı caħal gelin bãşlı
 60 Ne diyem elin ğızına
- 61 Ayağı ğırılı dediler
 62 Ğomşular söyledi yãlan
 63 Ğendin ölmeyecek olsun
 64 Ğapısında teyep çãlan
 65 Ğendin ölmeyecek olsun
 66 Ğapısında teyep çãlan
- 67 Eller alılı ala ğapı ğãldı
 68 Bilirim tabut telinden
 69 Melek çılıp giderkene
 70 Çarpıp dutmadın ğolundan
 71 Ğelin çılıp giderkene
 72 Çarpıp dutmadın ğolundan

5.37. Şabanlılı Gence Yaħılan Ağıt

(K.K. Hoca DİLCİ, 79, Şoför, Aşağı Dilociler Köyü)

- 1 Ğelir yazlar gelir ğışlar öy oy
 2 Hãvada dönüşür ğüşlar
 3 Ğardaş gezmeye ğedici öy oy
 4 Yolunu bekler ğızlar

- 5 Ben asKere gèderkene òy oy
6 Ğardaş sıhı sıhı şarıldı
7 Ğurban oluyum Ğardaşım òy oy
8 Gençliğine doyamadı
- 9 Arabaya binincağaz òy oy
10 Müziğün sesini āçar
11 Bir şey olmasın diye òy oy
12 Babası peşinden Ğōşar
- 13 İnşaatta boya yapar oy oy
14 El âlem işine baħar
15 Ğapıya düğün mü Ğurdun oy oy
16 Şadıcın Ğününü şayar
- 17 Ğomutana vardım bende òy oy
18 Ğomutanım şalmam dedi òy oy
19 Ben tellere yanaşınca òy oy
20 Tekirdağ yol vermēdi
- 21 Anayıñ Ğalması dadi òy oy
22 Her gün ediyor aĝadı
23 Nasıl Ğıydın yaradanım òy oy
24 Bir evin bir tek muradı
- 25 Askerde yandım dolandım òy oy
26 Ğalması aĝzımıñ dadi
27 Köyden telefon gelince òy oy
28 Nöbette etTim feryadı
- 29 Ğardaşıyıñ adı Muştafa òy oy
30 Bulunamadı yanında
31 Yaħışmadı yaradanım òy oy
32 Daha yirmi bir yaşında

5.38. Halevîkî Gençlerin Ağdı

(K.K. Emine KOÇAK, 69, Ev Hanımı, Çördüklü Köyü)

- 1 Z̄ahar bu da baña ğāder
- 2 Ağlayarağ ekTim bīder
- 3 Tez gel Omar oğlum tez ğēl
- 4 Nişanlığ ellere ğīder
- 5 Tez gel Omar oğlum tez ğēl
- 6 Nişanlığ ellere ğīder

- 7 Şu Fafime nişanlısı
- 8 Omar'ını v̄erdik ēle
- 9 Eĝar dilek ğabilīse
- 10 Ben de ölüyüm Fatik dōle
- 11 Eĝar dilek ğabilīse
- 12 Ben de ölüyüm Fatik dōle

- 13 Bizim yayla t̄aplağ t̄aplağ
- 14 Ğaşlar ğara ğözler āplağ
- 15 Ben öpmeye ğıyamāzdım
- 16 Gönendīğ mi ğara t̄oprak
- 17 Ben öpmeye ğıyamāzdım
- 18 Gönendīğ mi ğara t̄oprak

- 19 Ğapıya bayrağ dikmēdim
- 20 Eli çomçalı çıhmādım
- 21 Babamızdan ğañil ğālsın
- 22 Ocağa ğelin dıhmādım
- 23 Babamızdan ğañil ğālsın
- 24 Ocağa ğelin dıhmādım

- 25 Ğayseri bizim elimizde
- 26 Uzağ düşTü yolümüz
- 27 Dördümüz bir köylüyūdük
- 28 Burada ğaldı birimiz

- 29 Dördümüz bir köylüyüüdük
 30 Burada ğaldı birimiz
- 31 Şuvāra oldum şuvāra
 32 İçmezdim içTim cuvāra
 33 Çalıştığı yere vārdım
 34 Ğuluncuğ vermiş duvāra
 35 Çalıştığı yere vārdım
 36 Ğuluncuğ vermiş duvāra
- 37 Yoruldum yola otürdüm
 38 Felek vurdu ben götürdüm
 39 İki Tene öznem ğāyıp
 40 Şaşırđım Allah şaşırđım
 41 İki Tene öznem ğāyıp
 42 Şaşırđım Allah şaşırđım

5.39. Ergen'ine Ğıdı

(K.K. Fikret CİNGÖZ, 75, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Aħşamınan ğabar ğēldi
 2 Dizim dizim dizlēdim
 3 Būyon ulu bayram ğūnü
 4 Seniğ yolunu ğözledim
 5 Būyon ulu bayram ğūnü
 6 Seniğ yolunu ğözledim
- 7 Vallahā Yüksel dönēsın
 8 Būyon evinde otur
 9 Būyon ulu bayram ğūnü
 10 Ergen'imi bize ğētir
 11 Būyon ulu bayram ğūnü
 12 Ergen'imi bize ğētir

- 13 Hoş geldiniz bibilēri
 14 Oħuntu mu şaldı s̄ize
 15 Biz ğara bir düğün ğürduħ
 16 Uşaħ ne diyor b̄ize
 17 Bayram ğünü bir düğün ğürduħ
 18 Uşaħ ne diyor b̄ize

 19 Nazarlar mı dēyàdi ğūzum
 20 Hem öğretmen hem ħōca
 21 Çıħma ğadañı alâyım
 22 Çatınıñ başı çoħ ȳuce
 23 Çıħma ğadañı alâyım
 24 Çatınıñ başı çoħ ȳuce

 25 Nenni şarı aşlanım nēnni
 26 Ergen'im Erzurum'da ğālıħ
 27 Ğördüñüz mü bibilērim
 28 Genç aşlanım çifte bēñli
 29 Ğördüñüz mü bibilērim
 30 Genç şarım çifte bēñli

 31 Ğardaşım ğüzel gezd̄irir
 32 Böyük mağazadan ālır
 33 Merħametli şarı aşlānım
 34 Yetimlere ħaşlıħ v̄erir
 35 Merħametli şarı aşlānım
 36 Yetimlere ħaşlıħ v̄erir

 37 Ğardaşınñ biri ğir̄ıldı
 38 Yoruldu dizim yor̄uldu
 39 Bùyön ulu bayram ğünü
 40 Babaannesine şar̄ıldı
 41 Bùyön ulu bayram ğünü
 42 Babaannesine şar̄ıldı

- 43 H̄ortuma can ḡüven̄ilmez
44 Nola olayıdı ūrgan
45 Biz burada düğün ḡürduḡ
46 Erzurum'da ğalmıḡ oğlan
47 Bayram günü düğün ḡürduḡ
48 Erzurum'da ğalmıḡ oğlan
- 49 Ğardaḡa ğurban olūyum
50 Anama bir oğlan v̄erdi
51 Ğıyma Ğadir Mevlam ğıyma
52 Üç günlük izine ğeldi
53 Ğıyma Ğadir Mevlam ğıyma
54 Bayrama izine ğeldi
- 55 Talebeler yoluḡ ğözler
56 Ergen oğlan kekil düzler
57 Biz ğara bir düğün ḡürduḡ
58 H̄alâyini çekin ğızlar
59 Bayram günü düğün ḡürduḡ
60 H̄alâyini çekin ğızlar
- 61 Erzurum'a ğediȳormuḡ
62 Ergen uğramıḡ nažara
63 Eller bayram ederk̄ene
64 Bayraḡ diktirdik mez̄ere
65 Eller bayram ederk̄ene
66 Bayraḡ diktirdik mez̄ere
- 67 Ŗanasın ilkbahar ğelmiḡ
68 Ne ğüzel d̄eyâmiḡ ğünler
69 Ğırıldı mı öğretm̄enim
70 Ğalem đutan beyaz eller
71 Ğırıldı mı öğretm̄enim
72 Ğalem đutan beyaz eller

- 73 Şimdi anam olayıdı
74 Ağlar yolunu yolunu
75 Ğardaş bayrağı ğaldır dā
76 Biz de getirek gelini
77 Ğardaş bayrağı ğaldır dā
78 Biz de getirek gelini
- 79 Aman aman et ilkTim
80 Anam oña èyi bāhar
81 Yatsınıñ ğaranlığında
82 Adam çatıya mı çīhar
83 Yatsınıñ ğaranlığında
84 Adam çatıya mı çīhar
- 85 Ben oraya vārdımıdı
86 Kitli anamıñ ğapısı
87 Yedi beñli şarı aşlānım
88 Yapısı bēyāler yapısı
89 Yedi beñli şarı aşlānım
90 Yapısı bēyāler yapısı
- 91 Erzurum'ıñ yolu ūzağ
92 Ergen'ıñ kekili tōzağ
93 Ğardaşım bir ev almış da
94 Ergen'ime ğurmuş düzzağ
95 Ğardaşım bir ev almış da
96 Ergen'ime ğurmuş düzzağ
- 97 Güldü yüzüme bāhdı
98 Ay gibi parlıyor yüzü
99 Saña 'ayan oldu m'ōla
100 Mekke'deki babam ğızı
101 Saña 'ayan oldu m'ōla
102 Mekke'deki babam ğızı

- 103 Dedeñe mi çekTin gūzum
 104 Süyuñ 'ömrü yere gēçer
 105 Şaba uğra yaz gelīşin
 106 Evimiz yaylāye gōçer
 107 Şaba uğra yaz gelīşin
 108 Evimiz yaylāye gōçer
- 109 Talebeler ğarne ālır
 110 Öğretmen izine gēlir
 111 'Ayan olsun şarı aşlānım
 112 Yeriñe öğretmen gēlir
 113 'Ayan olsun şarı aşlānım
 114 Yeriñe öğretmen gēlir
- 115 Utlu şarı aşlanım ūtlu
 116 Erzurum'da ğapı kītli
 117 Uşahlar baña darīlman
 118 Öğretmenim sizden dātli
 119 Uşahlar baña darīlman
 120 Öğretmenim sizden dātli
- 121 Bir düzü düzmüşlēr de
 122 Onu vermişler ellēre
 123 Ğurban oluyum olūyum
 124 Kur'an oğuyan dillēre
 125 Ğurban oluyum olūyum
 126 Kur'an oğuyan dillēre
- 127 Ğardaşım gücün oğūtTu
 128 Danalardan aldı pāra
 129 Gördüğüz mü bibilēri
 130 Beñleri var sıra sīra
 131 Gördüğüz mü bibilēri
 132 Beñleri var sıra sīra

5.40. Çoban Yusuf'un Ağdı

(K.K. Mine CİNGÖZ, 94, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Gırıldı belim gırıldı
- 2 Dutmuyor dizim yorıldı
- 3 Haber şalın emmisine
- 4 Yetişsin oğlum vurıldı
- 5 Haber şalın Gayseri'ye
- 6 Yetişsin guzum vurıldı

- 7 Gara kekil yıldır yıldır
- 8 Oğlum kalı silahı döldür
- 9 Yiğitliğin bilâyedim
- 10 Uyandır da öyle öldür
- 11 Yiğitliğin bilâyedim
- 12 Uyandır da öyle öldür

- 13 Anaları yazılarda
- 14 Meleşiyor guzuları
- 15 Ocağıma şu döktüler
- 16 Analığın guzuları
- 17 Ocağıma şu döktüler
- 18 Analığın guzuları

5.41. Emiş'in Ağdı

(Kestek KARADURDU, 77, Ev Hanımı, Çalıklar Köyü)

- 1 Aman Emiş'im Emiş'im
- 2 Gazanıp da yememişim
- 3 Gırşun bağından dëyarken
- 4 Vay anam yandım demişim
- 5 Gırşun bağından dëyarken
- 6 Vay anam öldüm demişim

- 7 Dedeñ ğurban ğızım
8 Ağ odası köşe köşe
9 Hele ğörsen hatın ānam
10 Sürü böler daşTan dāşa
11 Hele ğörsen hatın ānam
12 Sürü böler daşTan dāşa
- 13 Şabaĥanan țana ğārşı
14 Yorĝanıñ aldım otürdüm
15 Hoş ğeldiñiz dezzelēri
16 Oĥuntuya ne getirdiñiz
17 Hoş ğeldiñiz dezzelēri
18 Oĥuntuya ne getirdiñiz
- 19 Süzün kızcaĝızım süzün
20 Daşlara da keklik öldün
21 Hele ğörsen hatın ānam
22 Firezlere ğeldi yüzüm
23 Hele ğörsen hatın ānam
24 Firezlere ğeldi yüzüm
- 25 Ğaşları ğudret ğalēmi
26 Ğözleri de fermānı
27 Üç ğünde başıñ yurdüm da
28 Ğıyamam đaraĥ vürmäye
29 Üç ğünde başıñ yurdüm da
30 Ğıyamam đaraĥ vürmäye
- 31 Ben Emiş'i gelin vėrdim
32 Bėyāler oynasın deyniyā
33 Ğavĝadan mı ğeldin ğızım
34 Ğana belenmiř köynūya
35 Ğavĝadan mı ğeldin ğızım
36 Ğana belenmiř köynūya

5.42. Muş'a'nın Ağdı

(K.K. Hasan CİNGÖZ, 75, Şoför, Kayabaşı Köyü)

- 1 Ğafanı ğaldır da dēyāne
- 2 Göründü dađlarıñ bāşı
- 3 Ağam ğonağdan atılır
- 4 Ğadañı alāyım onbāşı
- 5 Ağam ğonağdan atılır
- 6 Ğadañı alāyım onbāşı

- 7 Ğayseri'den ğetmen ōte
- 8 Ben pañğanı yatırırım
- 9 Yokkine anamıñ oğlu
- 10 Ğetmez burada oturūrum
- 11 Yokkine anamıñ oğlu
- 12 Ğetmez burada oturūrum

- 13 Çamurluğa binme ğardaş
- 14 Orhan adam öldürüyor
- 15 O da beñi ğandırıyor
- 16 Diyor ğardaşın ğelıyor
- 17 O da beñi ğandırıyor
- 18 Diyor ğardaşın ğelıyor

- 19 Ağa ğadañı alāyım
- 20 Şazimet'e vurma şāplađ
- 21 Ben ölüyüm anam oğlu
- 22 Yaralara doldu tōprađ
- 23 Ben ölüyüm anam oğlu
- 24 Yaralara doldu tōprađ

- 25 Utan anam ođlu ūtan
- 26 Ğayseri'den ğetmen ōte
- 27 Ağsayan itin oğlu
- 28 Boğazına batmış çita

- 29 Ağsayan itin̄ oĝlu
 30 Boĝazına batmış çīta
- 31 Allah saña bir vermīye
 32 Emmi oĝlu ĝardaşın̄ ĝīzı
 33 Benim bir ĝardaşım òldü
 34 Daĝlar döşen döşenēsın
 35 Benim bir ĝardaşım òldü
 36 Daĝlar döşen döşenēsın
- 37 Hastanenin̄ ĝapīsı
 38 Güzel ĝardaşın̄ yapīsı
 39 Ulum uluĝ desdebāşı
 40 Ğayrı ĝırılısın hepīsı
 41 Ulum uluĝ desdebāşı
 42 Ğayrı ĝırılısın hepīsı

5.43. ‘Ömer’iñ Ağıdı

(K.K. Happa ZOBU, 67, Ev Hanımı, Dadaloĝlu Kasabası)

- 1 Aman ‘Ömer’im ‘Ömer’im òy oy
 2 Señi mevladan umarım òy oy
 3 Ğapıları açıl̄ ĝor da òy oy
 4 Şabaĝaça yol ĝözlerim òy oy
 5 Ğapıları açıl̄ ĝor da òy oy
 6 Şabaĝaça yol ĝözlerim òy oy
- 7 Haymanın̄ altına atmışlar òy oy
 8 Üstüne ĝıl çul örtmüşler òy oy
 9 Ğavur musun ĝavur Đurdu òy oy
 10 Paltayānan ĝıyma etmişler òy oy
 11 Ğavur musun ĝavur Đurdu òy oy
 12 Paltayānan ĝıyma etmişler òy oy

- 13 'Ömer dereden çıhıyor òy oy
 14 Boğazında oltayınan òy oy
 15 Cın Đurdu ocağıñ batsın òy oy
 16 Öldürmüşler paltayānan òy oy
 17 Cın Đurdu ocağıñ batsın òy oy
 18 Öldürmüşler paltayānan òy oy
- 19 Feslemişler üslemişler òy oy
 20 Altın řasa ıslamışlar òy oy
 21 Bu yiğit buralı dèyāl òy oy
 22 Binboğa'da beslemişler òy oy
 23 Bu yiğit buralı dèyāl òy oy
 24 Binboğa'da beslemişler òy oy
- 25 Ğarısınını adı Meryem òy oy
 26 Biz olduğ ellere seyran òy oy
 27 Bu yiğit benim oğlumsa òy oy
 28 Ellerde içerim ayran òy oy
 29 Bu yiğit benim oğlumsa òy oy
 30 Ellerde içerim ayran òy oy
- 31 'Ömer'im kekiliñ yağlı òy oy
 32 'Ali'niñ golları bağılı òy oy
 33 Bu kimiñ nesi derlerse òy oy
 34 Yalağlı onbaşınıñ oğlu òy oy
 35 Bu kimiñ nesi derlerse òy oy
 36 Yalağlı onbaşınıñ oğlu òy oy

5.44. Mor MemmeT'iñ Ağıdı

(K.K. Morca ZOBU, 74, Çiftçi, Dadaloğlu Kasabası)

- 1 Mor MemmeT'im mor MemmēT'im
 2 Ğurşun geldi zor MemmēT'im
 3 Köyü mühründe çevirmiş
 4 Dağ dürbünü gör MemmēT'im

- 5 Köyü mühründe çevirmiş
6 Dağ dürbünü gör MemmēT'im
- 7 Vurun bir daha seslēnsin
8 Bacıların hep yaslānsın
9 Hem ölür hemi öldürür
10 Aşlansın oğlum aşlānsın
11 Hem ölür hemi öldürür
12 Aşlansın oğlum aşlānsın
- 13 Sağ yanı saçma yarāsı
14 Ğalmasın ğarıñ ğarāsı
15 Nasıl ğıydın kör olāsın
16 Uzun boylu ağ MemmēT'im
17 Nasıl ğıydın kör olāsın
18 Uzun boylu ağ MemmēT'im
- 19 Çıhdım gaṽaḥ yarısına
20 Şāvurdum ğurusunu
21 MemmeT oğlum küs ğediyor
22 Beş bacının birisine
23 MemmeT oğlum küs ğediyor
24 Beş bacının birisine
- 25 Azziye'de emmiñ dēyāner
26 Ğapı kitli uğrun ālır
27 Ne kişniyon kele Hātın
28 Zelzeleye ğetti dālım
29 Ne kişniyon kele Hātın
30 Zelzeleye ğetti dālım

5.45. İki Ğardaşın Ağıdı

(K.K. Salim DURDU, 64, İnşaat Sektörü, Çaybaşı Köyü)

- 1 Nenni Poyraz oğlum nēnni
- 2 H̄alil yatar ala ğānlı
- 3 Demedim mi çiftelērim
- 4 Eski düşman zaten k̄nli
- 5 Demedim mi çiftelērim
- 6 Eski düşman zaten k̄nli

- 7 Şabaḥanan dikTim bāyraḥ
- 8 Tüfek öter séyrek séyrek
- 9 Ğarşı köye oḥuntu şaldım
- 10 Armağanım ğanlı kōynek
- 11 Ğarşı köye oḥuntu şaldım
- 12 Armağanım ğanlı kōynek

- 13 Ğanlı köynek ğanlı kōynek
- 14 Yumam seḗi ğurudūrum
- 15 Çiftelerim gelenēce
- 16 Bohçalarda çürüdūrüm
- 17 Çiftelerim gelenēce
- 18 Bohçalarda çürüdūrüm

- 19 Ğayfesi ğaynar ocāḥda
- 20 Atı yayılır bucāḥda
- 21 Ne yatıyon çiftelērim
- 22 Ögle vāḥtıḡ ısıcāḥda
- 23 Ne yatıyon çiftelērim
- 24 Ögle vāḥtıḡ ısıcāḥda

- 25 Çatal ğapınıḡ ğanādı
- 26 Üstüne ğuşlar dünēdi
- 27 Bir evde iki cenāze
- 28 El âlem bizi ğınādı

- 29 Bir evde iki cenâze
30 El âlem bizi ğınâdı

5.46. Deli EhmeT'iñ Oğlu Pirinç'iñ Ağıdı

(K.K. Sedef CİNGÖZ, 75, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Elif ayağlıyı çıhart
2 Öleneçe çekek yāsı
3 Ğuzum yayladan gelīyor
4 Ğānıya ğarışmış sēsi
5 Ğuzum yayladan gelīyor
6 Ğānıya ğarışmış sēsi
- 7 Ah Pirinç `umudum ūzdün
8 Ğara Mōllam gelir m'ōla
9 Asbabıñ eline vērsem
10 Koğusundan bilir mōla
11 Asbabıñ eline vērsem
12 Koğusundan bilir m'ōla
- 13 Ğardaş ğetti ğarda buzmâyâ
14 Şimdi yatar ğuru yāzda
15 Oraları hep arādım
16 Şultan sizde var mı şzde
17 Oraları hep arādım
18 Şultan bibi sizde var mı sızde
- 19 Ğadañ alam Ehmet Āğa
20 Sizleriñ istiyor ğōñlü
21 Şabağanan қаһardīm ki
22 Yıñılırdı çatal ğarnım
23 Şabağanan қаһardīm ki
24 Yıñılırdı çatal ğarnım

- 25 Evimizin önü gūyu
 26 Nasip oldu onun şūyu
 27 Nadar sevindi gūzum
 28 Mustafa'mız geldi dīye
 29 Nadar sevindi gūzum
 30 Mustafa'mız geldi dīye
- 31 Oħuntu mu şaldın Pōyraz
 32 Ben de getirdim şişiyà
 33 Dalğa basTı dememīşsin
 34 Gōzeliñ çatal uşāğı
 35 Dalğa basTı dememīşsin
 36 Gōzeliñ çatal uşāğı

5.47. Cinliyurtlu Genciñ Ağıdı

(K.K. Selbinaz CİNGÖZ, 77, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Üçgen Ğaman'a gètTīm de
 2 Şusan eyledim yolları
 3 Ğar ğızzağa yükletmişler
 4 Yeri çalıyor golları
 5 Ğar ğızzağa yükletmişler
 6 Yeri çalıyor golları
- 7 Ğördünüz mü dezzelēri
 8 Çeşmede dönen delīyi
 9 Şu 'aşşığıñ iki uşāğı
 10 Onlar da yorar Vālī'yi
 11 Şu 'aşşığıñ iki uşāğı
 12 Onlar da yorar Vālī'yi
- 13 Topal, söğüdün altında
 14 Ergen'im yonca biçiyor
 15 Ne mutlu ğız canıñıza
 16 Eller yaylaya göçüyor

- 17 Ne mutlu ğız canıñıza
 18 Eller yaylaya göçüyor
- 19 Şabañanan қаһdımīdı
 20 Dağlarıñ başı dumānlı
 21 Öleneçe uğun āna
 22 Geliniñ aldı Ğamānlı
 23 Öleneçe uğun āna
 24 Geliniñ aldı Ğamānlı

5.48. Deli 'Ali'niñ Ğızınıñ Ağıdı

(K.K. Gülperi ÖCAL, 68, Ev Hanımı, Avşar Söğütlü Köyü)

- 1 Deli 'Ali sen de ölēsın
 2 Beñi götürdün ekīne
 3 Eli yüreğinde ğızım
 4 Señi götürürüm ekīne
 5 Eli yüreğinde ğızım
 6 Señi götürürüm ekīne
- 7 Ğarı sen öremeñ onu
 8 Ben örerim beligīni
 9 Ğukğuş olur ötērim
 10 Deli ederim ğılīmı
 11 Ğukğuş olur ötērim
 12 Deli ederim ğılīmı
- 13 Dünden çıhsını döktüm
 14 Çıhıda buldum innēsıñ
 15 Ğavrularak yanmış ğızım
 16 Ğalmış ğolunuñ ğırmāsı
 17 Ğavrularak yanmış ğızım
 18 Ğalmış ğolunuñ ğırmāsı

- 19 Onunan g njl m   y lem
 20 Yo  ardında bir bacısı
 21 Ne'ra almış k r olası
 22 Arap gızını  acısını
 23 Ne'ra almış k r olası
 24 Arap gızını  acısını
- 25 Gızlar g yaya g d yor
 26 G yada duydum sesini
 27 Gızlara gurban oluyum
 28 Gızlar  ekiyor yasını
 29 Gızlara gurban oluyum
 30 Gızlar  ekiyor yasını

5.49. Gayseri'ye Ağıt

(K.K. Mediş CİNG Z, 88, Ev Hanımı, Kayabaşı K y )

- 1 Erciyes'in d bi Tılas'ın y lu
 2 Toprağına gan mı d şT  Gays ri
 3 Ka  ananın birden gırıldı g lu
 4 K rpe k rpe can mı d şT  Gays ri
- 5 Tekir yaylasında  adır gur rdı 
 6 Gadağı alam diye hatır şor rdı 
 7 Gomando deyince seği ağ rdı 
 8 Par a par a ten mi d şT  Gays ri
- 9 Uyan artı  şu uy udan kal  artı 
 10 Gurban olam nazlı nazlı ba  artı 
 11 G lenin purcuna hil l dik artı 
 12 On d rt fidan şan mı d şT  Gays ri
- 13 T rk bilir baş g ldırma işini
 14 Kimse yar etmez  ađılđaşını
 15  ok  zledik Erciyes'in başını
 16 Gılcından gan mı d şT  Gays ri

- 17 Derdin alam bu intikam alınsın
 18 Gene Erciyes’de mehter çalınsın
 19 Türk beylerine haber şalınsın
 20 Toprağına can mı düşTü Ğaysēri

5.50. Ekine Yağılan Ağıt

(K.K. Fadime CİNGÖZ, 88, Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü)

- 1 Ben buraya buyda ekTim dē
 2 Şimdi de biçiyom firez
 3 Ğurban olduğum yaradan
 4 Ne var vereydin bīraz
 5 Ğurban olduğum yaradan
 6 Ne var vereydin bīraz
- 7 Fırladım elime āldım
 8 Yağdım içiniñ tenesini
 9 Allah’ım yardım ēyle
 10 Ne kötü geldi senēsi
 11 Allahım yardım ētsin
 12 Ne kötü geldi senēsi
- 13 Bu yıl bir bostan ekTim dē
 14 O da uldu ulum ūlum
 15 Tenesiz ekin mi ōlur
 16 İçerime düşTü yālım
 17 Tenesiz ekin mi ōlur
 18 İçerime düşTü yālım
- 19 Ğayrın burada iş ğalmadı
 20 Çuđura yoluñ düşūrek
 21 Bulgur bulamaç taṽaya
 22 Varağ da pancar bişirek
 23 Bulgur bulamaç taṽaya
 24 Varağ da pancar bişirek

5.51. Haliya Yahılan Ağıt

(K.K. Hatun DURDU, 77, Ev Hanımı, Çalıklar Köyü)

- 1 Abuş geliyor ābuş
- 2 Gōzleri maviş māvīş
- 3 Baņa hālī malī çözērsen
- 4 Gōzlerim görmeden şāvūş
- 5 Baņa hālī malī çözērsen
- 6 Gōzlerim görmeden şāvūş

- 7 Yedi yüzlük çözūldü
- 8 Üstüne güller düzūldü
- 9 Soyha ğalasın hālī
- 10 Parmaklarım üzūldü
- 11 Soyha ğalasın hālī
- 12 Parmaklarım üzūldü

- 13 Ğavur hālıcı ğēldi
- 14 Ğapıya tıh tıh vūrdu
- 15 Bir gülüm yanlış olmuş
- 16 Gözlüğü dahtı būldu
- 17 Bir gülüm yanlış olmuş
- 18 Gözlüğü dahtı būldu

- 19 Hālıcı hālīyī hazīrlar
- 20 Ğızlarıñ yüreği sızīlar
- 21 Ne mutlu ğarılāra
- 22 Boş oturur cazīlar
- 23 Ne mutlu ğarılāra
- 24 Boş oturur cazīlar

- 25 Enni kenar dar kēnar
- 26 Bunlar üst üste ğōnar
- 27 Soyha ğalasın hālī
- 28 Yarım ğapıda dōner

- 29 Soyğa ğalasın hālı
 30 Yarım ğapıda döner
- 31 Civididen düz mü ölur
 32 Ğetirsinler ğarāye
 33 Böyle hālıcı mı ölur
 34 Şaysın beş bin lirāye
 35 Böyle hālıcı mı ölur
 36 Şaysın beş bin lirāye
- 37 Hālı doĥurum ārtmaz
 38 Babamıñ borcu bītmez
 39 Babamıñ borcu bītse
 40 Ğayseri baña yētmez
 41 Babamıñ borcu bītse
 42 Ğayseri baña yētmez
- 43 Hālı doĥurum ğāra
 44 Ellerim oldu yāra
 45 Ğusura baĥma hālıcı
 46 Hālıñ ğaldı baĥāra
 47 Ğusura baĥma hālıcı
 48 Hālın ğaldı baĥāra
- 49 Önümüzde işimiz
 50 Ardımızda aşımız
 51 Hālı çıĥdı çıĥālı
 52 Yiĥanmıyor başımız
 53 Hālı çıĥdı çıĥālı
 54 Yiĥanmıyor başımız

55	Ėarabiber dövrler
56	Halıyı bek övrler
57	Halı bilmiyenlri
58	Mesesinen dövrler
59	Halı bilmiyenlri
60	Mesesinen dövrler

SONUÇ

Ademoğlunun yaratılışından bugüne kadar evren üzerinde yaşam kadar ölüm de var olan bir gerçekliktir. Canlı veya cansız nesnelere kaybolması ya da hayatlarının son bulması sonucu insanlar yaşadıkları acıları, hissettikleri derin duyguları yüzyıllar boyu farklı şekillerde ifade etmişlerdir.

Ağıt söyleme ya da yakma geleneği genel olarak kadınlar tarafından yapılmıştır. Nadir de olsa erkeklerin de ağıt yaktığı görülmektedir.

Yöre halkının kendi lisanınca ifadelerde bulunması ve yaşamış olduğu duyguları anlatması dil bilimsel olarak kaynak niteliği taşımaktadır. Yapılan saha araştırması sonucunda 52 adet ağıt derlenmiştir. Söz varlığı açısından oldukça zengin olan bu ağıtlar; yöre halkının kullanmış olduğu eskicil kelimeleri de içinde muhafaza etmektedir.

Sözlü kültür geleneği içerisinde yaşayan ağıtlar; konuşma dilinden transkript ile yazı diline aktararak nesilden nesile aktarımı sağlanmış ve zamanla yok olmasının önüne geçilmiştir.

Ağıt, içerisinde gerçeklik ve yaşanmışlığa yer verdiği için tarihe ışık tutan kaynak niteliği taşımaktadır.

Derlenmiş olan bu malzemelerde kelime fişlemesi yaparak; mutfak eşyası isimleri, kişi adları, yer adları, il-ilçe adları, ülke-bölge adları, hayvan adları, kılık- kıyafet adları, yiyecek- içecek adları, sayılar, yer yön adları, renk adları, tarım aleti adları vb. söz varlığı kapsamında değerlendirilebilecek adlar üzerinde çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde yer alan kelime tahlilinin yapılması morfolojik olarak ek yönünden özellikli olan kelimeler ele alınıp onlar üzerinde etimolojik, sentaks, semantik ve morfolojik olarak çalışma yapılmıştır.

Tematik söz varlığı incelemesi kısmında ise derlenmiş olan ağıtlara satır numarası verilerek örnekler üzerinde hangi satırlarda olduğu gösterilmiştir. Satır numarasının önemi ise örneklerin kullanım ve ağıt içerisindeki yerlerini bulmayı kolaylaştırmak için yapılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde yer alan kelime karşılaştırmasında ise seçmeci yöntem kullanılarak daha sonraki dil üzerine yapılacak olan çalışmalara örnek olarak karşılaştırmalı çalışma yapmaya sevk etmeyi amaçlamaktadır.

Sözlük kısmında ise ağızların dil açısından ne kadar zengin olduğu ortaya konulmuştur. Sözlükler içerisinde yer almayan ama yöre halkının kullanmış olduğu kelimeler tespit edilip * işareti ile bu çalışma içerisinde gösterilmiştir.

Yapılan bu çalışma sözlük açısından da dil bilimsel olarak bilim dünyasına önemli katkılarda bulunacaktır. Bu çalışma ile sözlü kültür geleneği içerisinde yer alan ağıtların zengin bir dil hazinesi olduğu ortaya konulmuştur

KAYNAKÇA

- AHANOV, K. (2013). *Dil Bilimin Esasları*. TDK Yayınları, Ankara.
- AKÇEŞME, F. (2019). *Karahanlı Türkçesi Söz Varlığı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Akıncı, M. H. (1992). *Temel Söz Varlığımız ve Örneklendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksan, D. (2006). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Engin Yayınları, Ankara.
- Aksan, D. (2009). *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Engin Yayınları, Ankara.
- Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. TDK. Yayınları, Ankara.
- Altı, A. Sevim K, S. (Ed.). (2021). *Kayseri Eğitim Tarihi Araştırmaları*. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri.
- Altındış, D. (2004). *Kayseri İli Gömürgen Kasabası Ağzı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Amaratlı, H. (2017). *Arşiv Belgeleri ve Hâkimiyet Gazetesi Ekseninde Kayseri (1961-1965)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Artun, E. (2011). “Çukurova Ağıt Söyleme Geleneğinde {Gelin Göçürme Ağıtları}”. *ÇÜTAM*, s.1-22.
- Artun, E. (2009). “Çukurova Ağıt Söyleme Geleneğinde Ölüm Dışı Söylenen Ağıtlar”. *Dergipark*, Cilt (1): s.52-72.
- Atalay, B. (2013). *Kaşgarlı Mahmut: Dîvânu Lugâti't-Türk*. TDK . Yayınları, Ankara.
- Atmaca, E. (2017). *Eski Oğuz Türkçesinden Günümüz Türkiye Türkçesine Söz Varlığı ve Anlam Olayları*. Palet Yayınları, Konya.
- Atsız, H. N. (2021). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Turuz, s.35.
- Aydemir, A. (2013). “Manevi Kültürümüze Ait İki Kelime ‘Ağıt’ ve ‘Sığıt’ Üzerine: Semantik Bir Yaklaşım”. *Turkish Studies*, Cilt (8): s.781-802.

- Ayıkdarıcı, T. (2013). *Şarkışla'nın Söz Varlığı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Başçetinçelik, A. (2009). "Adana Halk Kültüründe Yas Tutma / Ağıt Söyleme". *Turuz*, Cilt (1): s.1-6.
- Başçetinçelik, A. (2022). *Gündelik Hayat ve Ölüm: Kayseri'de Yas Kültürü*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bayraktar, F. S. (2000). *Kayseri Merkez İlçe Ağzı (Metin-Gramer-Sözlük)*. Basılmamış Doktora Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Binyazar, A. (2015). *Ağıt Toplumu*. Can Yayınları, İstanbul.
- Boyraz, Ş. (2007). "Sarız Yöresi Avşar Ağıtlarında Halkbilimsel Öğeler". 2. *Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni Bildirileri*. Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri, 2007. s.261-272.
- Ceyüboğlu, İ. Z. (1991). *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*. Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Cingöz, M. (2018). Pınarbaşı (Kayseri) İlçesi ve Köylerinde Ağıt Derlemesi ve Ağız Çalışması. TÜBİTAK Onaylı Lisans Tezi. *Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*, Antalya.
- Çabuk, S. (2012). "Evliya Çelebi'nin Gözünden Bir Kayseri Şehri Okuması". *TEDAY-Belleten*, Cilt (76): s.817-848.
- Çağatay, S. (1962). "Türkçede 'Kadın' İçin Kullanılan Sözcükler". *TEDAY-Belleten*, Cilt (10): s.13-49.
- Çelikel, S. (2007). *Orhon Kitabelerinin Günümüz Türkçesindeki Söz Varlığı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Çitgez, M. (2018). *Dede Korkut Hikâyelerinde Söz Varlığı*. Basılmamış Doktora Tezi. Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.
- Dağcı, Y. (2012). *Yahyalı (Kayseri) Yöresi ve Ağızları*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Demir, N. ve YILMAZ E. (ed.). (2018). *Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 5. (M-N)*. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Demir, N. ve YILMAZ E. (ed.). (2018). *Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 6. (O-R)*. TÜBA Yayınları, Ankara.

- Demir, N. ve YILMAZ E. (ed.). (2019). *Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 7. (S-Ş)*. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Demir, N. ve YILMAZ E. (ed.). (2019). *Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 8. (T-V)*. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Demir, N. ve YILMAZ E. (ed.). (2019). *Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 9. (Y-Z)*. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Demiray, E. (2008). “Ağız Araştırmalarında Transkripsiyon İşaretlerinin Farklı Kullanılması Sorunu”. *Turkish Studies*, Cilt (3): s.199-211.
- Dilek, İ. (2008). “*Altaylardan Anadolu’ya Bir Yemek, Bir Oyun ve Bir Ölüm Geleneği Üzerine*”. Ahmet Bican Ercilasun Armağanı. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Doğan, İ. – Zerrin U. (2014). *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı*, Altınpost Yayınları, Ankara.
- Efendioğlu, S. Ve İşcan, A. (2010). “Türkçe Ses Bilgisi Öğretiminde Ses Olaylarının Sınıflandırılması”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt (43): s.121-143.
- Elçin, Ş. (1990). *Türkiye Türkçesi’nde Ağıt*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Eraslan, K. (2012). *Eski Uygur Türkçesi Grameri*. TDK Yayınları, Ankara.
- Ercilasun, A. B. (1999). “Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri”. *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara. s. 43-49.
- Ercilasun, A. B. (2015). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Ercilasun, A. B. ve Akkoyulu, Z. (2020). *Kâşgarlı Mahmud Dîvânı Lugâti’t-Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*. TDK Yayınları, Ankara.
- Erdem, M. (2009). *Modern Oğuz Türkçesi Söz Varlığı*. Nobel Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Eren, H. (2020). *Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. TDK Yayınları, Ankara.
- Eren, H. (2020.). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. TDK Yayınları, Ankara.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Yayınları, İstanbul.
- Ergönenç Akbaba, D. (2008). “Nogay Türklerinde Ölüm ile İlgili İnançlar ve Ağıtlar”. *Milli Folklor Dergisi*, Cilt (20): s.77-84.

- Erol, H. (2012). “*Eski Türkçede Ölüm İçin Kullanılan Sözcükler*” *Defin*. Tarihçi Kitabevi, İstanbul.
- Erol, H. (25-26 Kasım 2004). Eski Türkçede Ölüm İçin Kullanılan Sözcükler ve Bunların Anlam Alanlarındaki Değişiklikler. *Türkiyat Araştırmaları*. Uluslararası Türk Kültüründe Ölüm Sempozyumu, Marmara Üniversitesi.
- Ersoy, R. (2002). “Türklerde Ölüm ve Ölü ile İlgili Rit ve Ritüeller”. *Milli Folklor Dergisi*. Cilt (14): s. 86-101.
- Esen, A. Ş. (1982). *Anadolu Ağıtları*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Gabain, A. V. (1988). *Eski Türkçenin Grameri*. (Çev: M. Akalın), TDK Yayınları, Ankara.
- Gemalmaz, E. (1998). “Standart Türkiye Türkçesi (STT) İçin Dil Bilgisi Uygulamalarında Kullanılacak İşaret ve Kısaltmalar”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt (10): s.1-22.
- Gezer, S. (2016). “Ağıt Metinlerinin Sözlü Tarih Belgesi Niteliği: Sel Ağıdı”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt (9): s.658-666.
- Göksu, M. (2017). Kayseri İlinin Eğitim Tarihi Açısından İncelenmesi (1923-1980). Yayımlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Görkem, İ. (2001). *Türk Edebiyatında Ağıtlar: Çukurova Ağıtları Metin, İnceleme*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Görkem, İ. (2016). “Çukurova Ağıtlarında İnsanların Fiziki, Sosyal ve Psikolojik Özellikleri”. *ÇÜTAM*, s.438-445.
- Gülensoy, T. (1978). “Türk Fonetik Transkripsiyonu Üzerine”. *Türkoloji Dergisi*, Cilt (6): s.169-190.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü 1*. TDK Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü 2*. TDK Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, T. (2001). “*Kayseri Yöresi ve Ağızları*”. Kayseri Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni, Kayseri.
- Gülsevin, G. (2020). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. TDK Yayınları, Ankara.

- Güven, M. (2013). “Anadolu Ağıtlarının Türküleşme Süreci ve Üç Ağıt Örneği”. *Folklor/Edebiyat*, Cilt (19): s.117-128.
- Kaba, O. (2019). *Alanya Yöresi Söz Varlığı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Karaağaç, G. (2009). *Türkçenin Söz Dizimi*. Kesit Yayınları, İstanbul.
- Karahan, L. (2017). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. TDK Yayınları, Ankara.
- Kaya, D. (1999). *Anonim Halk Şiiri*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kemal, Y. (1996). *Ağıtlar*. Adam Yayınları, Ankara.
- Kendzhalıneva, S. (2020). *İsmail Gaspıralı'nın Eserlerinin Kavramlar Tasnifi ve Söz Varlığı*. Basılmamış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Korkmaz, Z. (2011). “Ağız Araştırmalarındaki Çeviri Yazı Ayrılıklarının Bir Sisteme Bağlanması Gereği Üzerine”. *TEDAY-Belleten*, Cilt (1): s.45-50.
- Korkut, G. (2019). *Elazığ Yöresi Ağızlarının İsim Söz Varlığının Tematik Açından İncelenmesi (Ses, Yapı, Köken)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kök, A. (2004). “*Türkçe ilk Kur'an Tercümelelerinde Metonimli Kullanımlar Üzerine*”. Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu, Ankara.
- Köksal, H. (1996). “Günümüz Âşık ve Şairlerinde Ağıt Yakma Geleneği”. *Bilig*, Cilt (2): s.234-240.
- Memiş, Ö. (2019). *Bayburt İli Ağzı Söz Varlığı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Mert, A. (2019). *Eski Türkçeden Türkiye Türkçesi ve Ağızlarına Uzanan Söz Varlığı*. Basılmamış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Nişanyan, S.c(2007). *Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*. Adam Yayınları, İstanbul.
- Ok, B. (2014) “Sosyolojik Bir İmge olarak Ağıt”. *3. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi Bildiriler Kitabı 1*, 15-18 Mayıs 2014, Sakarya. s.67-78.
- Ok, B. “Sosyolojik Bir İmge Olarak Ağıt”. *Academia*. s.67-77.

- Özboilat, A. ve Kartopu, S. (2012). “ İsyân ve Teslimiyet Arasında: Ağıtlarda Kader İnancı”. *Turkish Studies*, Cilt (7): s.1959-1962.
- Özdemir, F. (2022). *İskilip Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri (Doğum-Evlenme-Ölüm)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Sağır, M. (1999). “*Anadolu Ağızlarında Ünlüler Ünsüzler*”. 3. Uluslararası Türk Dil Kurultayı. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara. s.987-996.
- Saussure, F. D. (2011). *Genel Dilbilim Dersleri*. (Çev. B. Vardar). Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul.
- Şen, Ş. (2018). *Antalya Yöresi Türkülerinin Söz Varlığı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Şirin, H. (2016). *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*. TDK Yayınları, Ankara.
- Tahtaişleyen, N. (2017). “Ağıtların Edebi Özellikleri Üzerine Bir Literatür ve Veri Analizi”. *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt (1): s.222-239.
- Tekin, T. (2014). *Orhon Yazıtları*. TDK Yayınları, Ankara.
- Tezcan, S. (ed.). (2016). *Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 1. (A-B)*. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Tezcan, S. (ed.). (2016). *Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 2. (C-E)*. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Tezcan, S. (ed.). (2016). *Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 3. (F-J)*. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Tezcan, S. (ed.). (2016). *Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati 4. (K-L)*. TÜBA Yayınları, Ankara.
- Toçoğlu, N. T. (2006). “Bağlamından Kopan Ağdın Türküleşme Serüveni”. *Milli Folklor Dergisi*, Cilt (18): s.123-128.
- Toklu, M. Osman. (2013). *Dilbilime Giriş*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Tokyürek, H. (2009). “Eski Uygur Türkçesinde Ölüm Kavramı ile İlgili İfadeler”. *Bilig*, Cilt (1.): s.50.

- Topçu, Ç. (2006). *Dîvânu Lugâti't-Türk ve Anadolu Ağızlarının Söz Varlığında Ortaklaşan Fiiller*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Turan, Z. (2012). “Eski Türkçe Döneminde Bir Morfofonetik Karşıtlık Sorunu”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Cilt (1): s.69-80.
- Türk Dil Kurum. (2009). *Tarama Sözlüğü. 1. (A-B)*. (3. Bs.). TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurum. (2009). *Tarama Sözlüğü. 2. (C-Ç-D)*. (3. Bs.). TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurum. (2009). *Tarama Sözlüğü. 3. (E-F-G-H)*. (3. Bs.). TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurum. (2009). *Tarama Sözlüğü. 4. (I-İ-K-L-M-N)*. (3. Bs.). TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurum. (2009). *Tarama Sözlüğü. 5. (O-Ö-P-R-S-Ş-T)*. (3. Bs.). TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurum. (2009). *Tarama Sözlüğü. 6. (U-Ü-V-Y-Z)*. (3. Bs.). TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. (10. Bs.). TDK Yayınları, Ankara.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul.
- Yalçınkaya, E. (2021). *93 Harbi (1977-1978 Osmanlı Rus Harbi) Sonrası Artvin ve Yöresinden Kayseri İlinin Develi İlinin Merkezi ve Köylerine Yerleşen Muhacirlerin Ağız Özellikleri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Yavuz, H. (2018). *Artvin İlçe Merkez ve Köylerinde Derlenen Memoratların Söz Varlığı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Çoruh Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Artvin.
- Yıldırımcan, Ş. (2019). *Karışık Dilli Eserlerin Söz Varlığı Üzerine Bir Çalışma*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Yiğit, U. (2020). *Yaşar Kemal'in “Çakırcalı Efe” Romanındaki Söz Varlığı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Yücel, H. (2017). “Türk Halk Müziğinde Ağıt Yakma Geleneği Üzerine Bir İnceleme: Amasya Yöresi”. *Researcher: Social Science Studies*, Cilt (5): s.158-171.

Zülfikar, H. (2018). *Söz Varlığı, Yazım ve Anlatım Açısından Türkçedeki Gelişmeler*. TDK. Yayınları, Ankara.

İnternet Kaynakları

<http://www.kayseri.gov.tr> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

<https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

<https://islamansiklopedisi.org.tr/> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

<https://www.etnikce.com/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

<https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

<https://kayseri.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

<https://kayseri.csb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

<https://islamansiklopedisi.org.tr/> (Erişim Tarihi: 20.08.2022)

<http://www.kayseri.gov.tr/>(Erişim Tarihi: 20.08.2022)

EK 1: Kaynak Kişi Listesi

- K.K. 1: AbdulbaariY NURMANOV (31), Özel Sektör, Kırgızistan.
- K.K. 2: Ahmet KIZILKAYA (80), Çiftçi, Çördüklü Köyü.
- K.K. 3: Aıdynalı PULIYEV (21), Öğrenci, Kazakistan.
- K.K. 4: Aidouna DAULETKHOZHANOVA (21), Öğrenci, Kazakistan.
- K.K. 5: Aisa USMANOV (21), Öğrenci, Kırgızistan.
- K.K. 6: Amir SADİGHİ (22), Öğrenci, Azerbaycan.
- K.K. 7: Aslan DİLCİ (65), Muhtar, Aşağı Dilociler Köyü.
- K.K. 8: Ayşe CİNGÖZ (68), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 9: Ayşe KARAHASANOĞLU (65), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 10: Bonu ISMAILOVA (21), Öğrenci, Türkmenistan.
- K.K. 11: Durmuş CİNGÖZ (61) İnşaat Sektörü, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 12: Efendi KILIÇASLAN (83), Emekli, Çördüklü Köyü.
- K.K. 13: Emine CİNGÖZ (58), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 14: Emine KOÇAK (69), Ev Hanımı, Çördüklü Köyü.
- K.K. 15: Fadime CİNGÖZ (88), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 16: Fikret CİNGÖZ (75), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 17: Gülperi ÖCAL (68), Ev Hanımı, Avşar Söğütlü Köyü.
- K.K. 18: Hammana CİNGÖZ (85), Ev Hanımı, Merkez.
- K.K. 19: Happa ZOBU (67), Ev Hanımı, Dadaloğlu Kasabası.
- K.K. 20: Hasan CİNGÖZ (75), Şoför, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 21: Hatın CİNGÖZ (83), Ev Hanımı, Merkez.
- K.K. 22: Hatın KILIÇASLAN (83), Ev Hanımı, Çördüklü Köyü.

- K.K. 23: Hatice CİNGÖZ (79), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 24: Hatun Durdu (77), Ev Hanımı, Çalıklar Köyü.
- K.K. 25: Hoca Dilci (79), Şoför, Aşağı Dilciler Köyü.
- K.K. 26: Kemal Dilci (80), Serbest Meslek, Aşağı Dilciler Köyü.
- K.K. 27: Kenan İBRAHİMOV (24), Nirvana Otel Yönetim Temsilcisi, Azerbaycan.
- K.K. 28: Kestek Karadurdu (77), Ev Hanımı, Çalıklar Köyü.
- K.K. 29: LEYLİ ERNEPESOVA (21), Öğrenci, Türkmenistan.
- K.K. 30: Maryam MAHMUDOVA (20), Öğrenci, Özbekistan.
- K.K. 31: Mediş CİNGÖZ (88), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 32: Mine CİNGÖZ (94), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 33: Morca ZOBU (74), Çiftçi, Dadaloğlu Kasabası.
- K.K. 34: Osman CİNGÖZ (55), İnşaat Sektörü, Merkez.
- K.K. 35: Salim DURDU (64), inşaat Sektörü, Çaybaşı Köyü.
- K.K. 36: Sedef CİNGÖZ (75), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü .
- K.K. 37: Selbinaz CİNGÖZ (77), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 38: Sultan CİNGÖZ (90), Ev Hanımı, Kayabaşı Köyü.
- K.K. 39: Yeter ERDOĞAN (89), Ev Hanımı, Merkez.
- K.K. 40: Zarif ABDUMALİKOV (22), Öğrenci, Kırgızistan

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad	Melek CİNGÖZ	
Eğitim Durumu		
Mezun Olduğu Lise	Pazarören Lisesi	
Lisans	Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	
Yabancı Dil	İngilizce	
İş Deneyimi		
Staj	Hüsniye Özdilek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	